

Can Dünder

Yıldızlar

2000'lerin
popüler
kültür
ikonları

TARKAN
Yıkılıyo!..

**YILMAZ
ERDOĞAN**
Bir gün şehre
bir film gelir

YILDIZ TİLBE
Yadigâr kız

Ve diğerleri...

CAN

© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1-8. basım: İmge Kitabevi Yayınları (2004)

Can Yayınları'nda 1. basım: Haziran 2013

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Cem Alban

Kapak tasarımı: Act creative

Kapaktaki fotoğraf: Özgür Ülker

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaası

Merkez Efendi Mahallesi Gümüşsuyu Cad. No: 18, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-1822-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VESANAYI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

CAN DÜNDAR

YILDIZLAR

2000'lerin Popüler Kültür İkonları

CAN DÜNDAR

YILDIZLAR

2000'lerin Popüler Kültür İkonları

Can Dündar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

- Lüsyen*, 2010
Canım Erdalım Sevgili Babacığım, 2011
Aşka Veda, 2012
Yağmurdan Sonra, 2012
Uzaklar, 2012
Savaşta Ne Yaptın Baba?, 2012
Büyülü Fener, 2012
Kırmızı Bisiklet, 2012
Yakamdaki Yüzler, 2012
Yânım Haziran, 2012
Benim Gençliğim, 2012
Yüzyılın Aşkları, 2012
Anka Kuşu, 2012
Ben Böyle Veda Etmeliyim, 2012
Sarı Zeybek, 2012
Birand, 2012
Ergenekon (Celal Kazdağlı'yla birlikte), 2013
Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor, 2013

CAN DÜNDAR, 16 Haziran 1961'de Ankara'da doğdu. 1982'de AÜ, SBF Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1986'da İngiltere'de London School of Journalism'i bitirdi. 1988'de, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Siyaset Bilimi dalında yüksek lisansını tamamladı. 1996'da aynı bölümde doktora derecesi aldı. 1979 yılından beri gazetecilik, belgesel yapımıcılığı, TV programcılığı yapıyor. 2001 yılından beri *Milliyet* gazetesinde köşe yazıları yazıyor. Kitapları: *Demirkırat* (M.A. Birand ve B. Çaplıyla birlikte, 1991), *Sarı Zeybek* (1994), *12 Mart / İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (M.A. Birand ve B. Çaplıyla birlikte, 1994), *Gölgelikler* (1995), *Hayata ve Siyasete Dair* (1995), *Yağmurdan Sonra* (1996), *Ergenekon* (Celal Kazdağlıyla birlikte, 1997), *Yârim Haziran* (1998), *Benim Gençliğim* (1999), *Köy Enstitüleri* (2000), *Nereye?* (2001), *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor / Salih Bozok'un Anıları* (2001), *Uzaklar* (2002), *Yükselen Bir Deniz* (2002), *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (2003), *Bir Yaşam İksiri / Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (2003), *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgililerle birlikte, 2003), *Büyülü Fener* (2003), *Duvar* (Ege DüNDAR'la birlikte, 2003), *Yıldızlar* (2004), *Sedat Alp / İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü* (Fatma Sevinç'le birlikte, 2004), *Kırmızı Bisiklet* (2005), *Nâzım* (2005), *İlk Durak-İETT* (Nebil Özgentürk'le birlikte, 2005), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç I.* (2006), *Yüzyılın Aşkları* (2006), *Karaoğlan* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2006), *İsmet Paşa* (Bülent Çaplıyla birlikte, 2006), *Yakamdaki Yüzler* (2007), *Ecevit ve Gizli Arşivi* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2008), *Ben Böyle Veda Etmeliyim / İsmail Cem* (2008), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç II.* (2008), *Mustafa* (2009), *Anka Kuşu* (2009), *Lüsyen* (2010), *Canım Erdalım Sevgili Babacığım* (2011), *Aşka Veda* (2012), *Birand / Bir Ömür, Ardına Bakmadan* (2012).

İçindekiler

Önsöz	10
Yeni baskıya önsöz	12
Tarkan	14
Yılmaz Erdoğan	26
Süreyya Ayhan	38
Özcan Deniz	50
Yıldız Tilbe	64
Mehmet Çağçağ	76
Hülya Avşar	88
Orhan Pamuk	100
Şebnem Ferah	118
Cem Yılmaz	130
İbrahim Tatlıses	144
Mazhar Alanson	158
Tarık Akan	168
Cem Karaca	176
Sibel Kekilli	186
İskender Çolak	198
Kadir İnanır	214
Behçet Nacar	222
Erman Toroğlu	238
Yaşar Nuri Öztürk	252

ÖNSÖZ

Bu kitabın öyküsü 2003 yazında başladı.

O yaz *Milliyet*'in İcra Kurulu Başkanı Hanzade Doğan'a, bir *Popüler Kültür* gazetesi çıkarma fikrini açtım. Biraz anlatınca hemen kabul etti.

Birlikte projeyi, gazetenin genel yayın yönetmeni Mehmet Yılmaz'a götürdük. O da, "Çok iyi olur," deyince, çocukluktan bu yana dostum Tayfun Atay'la kolları sıvadık.

Popüler Kültür'deki her yazıdan sorumluydum; ama bana düşen asıl görev, her hafta şöhretler dünyasının en parlak yıldızıyla söyleşmekti. Söyleştiklerimin bir kısmı, daha önceden tanışıklığım olan insanlardı. Bu söyleşilere onlarla ilgili gözlem ve izlenimlerimi de katıyordum. Bazen, röportajsız sadece izlenim yazdığım da oldu.

Söyleşilerin birkaç istisna dışında tümüne *Milliyet*'in çok yetenekli foto muhabiri Ercan Arslan'la gittik. Her söyleşide aynı sahne tekrarlanıyordu:

Önce Ercan birkaç kare çekip sonucu dijital makinesinin ekranından inceliyor, sonra, "Nasıl buldun?" diye bana gösteriyor; ben de fotoğrafı çekilen yıldızı, makine başına davet ediyordum. Sonuç her seferinde öylesine güzel oluyordu ki, "süje" daha bir hevesle ve içten poz veri-

yordu. Kitapta gördüğünüz o mükemmel fotoğraflar işte böyle çekildi.

Kimi zaman Süreyya Ayhan'ın peşine takılıp Sorgun'a, doğduğu köye gittik, birlikte tavuklu pilav kaşıklıyıp çocukluğunda onu taşıyan traktöre bindik; kimi zaman Gevaş'taki *Vizontele* setinde Yılmaz Erdoğan'ın motosikletine atlayıp 70'lerin dekoru arasında gezindik.

Bazen Ankaralı bir kabadayıyla delikanlı âleminin raconlarını konuştuk, bazen eski bir porno yıldızıyla sinemanın arka sokaklarını...

Her bir söyleşide hem günümüz Türkiyesi'ni ele veren ilginç biyografiler çıkıyordu hem de o insanları şöhrete kavuşturan inanılmaz öyküleri...

Bu arada onların hayatlarından unutulmaz kesitler, evlerinden, ofislerinden ayrıntılar, parayla, dinle, aileleriyle ilişkilerinden örnekler de yazılara yansiyordu.

Milliyet Popüler Kültür, dokuz aya kalmadan kapandı.

Sonunda elimde, çok sevdiğimiz o gazetenin dokuz ayında doğurabildiğim otuz kadar söyleşi kaldı. Bunlardan bir kısmını, yayımlanış sırasıyla, gazeteye sığdıramadığım bazı eklemelerle ve Ercan'ın fotoğraflarıyla bu kitapta topladım.

Okuyunca hayatımıza damgasını vuran popüler kültür dünyasının kısa mazisini, perde gerisini ve inceden eleştirisini bulacaksınız.

Yukarıda adını zikrettiğim, "gazeteyi var edenler"in yanı sıra, randevuların alınmasından soruların hazırlanmasına, deşifreden tashihe kadar her aşamasında yardımını esirgemeyen "yol arkadaşım" Nazan Gezer'e kocaman bir teşekkür borcum var.

En büyük teşekkür de güvenle evlerini, setlerini, sırlarını, kendilerini bana açan yıldızlara...

Işıkları bol olsun.

Can Dündar
2004

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ

Yıldızlar' ı, ilk baskısından on yıl sonra yeniden yayına hazırlarken, Türkiye'nin ne kadar hızlı kabuk değiştirdiğini fark ettim, bir kez daha...

"Star sistemi" denilen öğütme makinesi yüzünden on yıl öncesinin bazı yıldızları kayıp giderken, hızla yenileri piyasaya sürülmüştü.

Kumaşında gerçekten starlık ışığı bulunanlar ise tarihin "kalıcılık sınavı"ndan geçip eleğin üstünde tutunabilmişti.

Yine de kazananlarla birlikte kaybedenlere de, "2000'lerin popüler kültür ikonları" olarak kitapta yer vermenin, bir dönemin ruhunu anlamada ve bugünlerle kıyaslamada kolaylık sağlayacağını düşündüm ve, "Sonra neler oldu?" bahsine girmeden, yazıldığı gündeki hallerini korudum.

Farklı alanlardan birkaç isim ekleyerek, "popülerleşme" akımını, siyaset, din, futbol alanlarına dek genişletmeye çalıştım.

Ercan Arslan'ın arşivinden yeni fotoğraflar ve kitabın editörü Cem Alpan'ın dokunuşlarıyla, eski "yıldız"ların tozunu aldık, onları yeniden parlattık...

Çoğu, şöhretini hak eden, rengârenk "yıldız"lar bunlar...

Flemen hepsinin heybesinde, inanılmaz yaşam öyküleri, dikenli çitler, derin uçurumlar, mayınlı tarlalar var; olmayacak tesadüfler, ağır yenilgiler, intiharı düşündürecek hayal kırıklıkları, yaman hırslar, nafîle teşebbüsler...

Ama bir ortak paydaları daha var:

2000'lerde sahne ışıkları altına çıkan gençlerin çoğu, 12 Eylül mahsulü...

Darbe ikliminin ezip düzleştirdiği altyapıda doğmuş ya da serpilmişler.

Dönemin apolitik havasından, her halükârda kazanmayı savunan ve kazananı meşrulaştıran anlayışından, bireyi öne çıkararak, etik meselelere fazla kafayı takmayan ruhumdan, şu ya da bu şekilde etkilenmişler.

Orhan Pamuk söyleşisinde daha net okunabileceği gibi, dört bir yandan gelip –kendilerinden öncekilerden farklı olarak– büyük bir özgüven duygusuyla göçtükleri İstanbul'u, yenik hüznünden arındırıp başarılarına kapı açacak bir fırsatlar kentine dönüştürmeyi, dinamik bir popüler kültür başkentine çevirmeyi becermişler.

Ayağı sağlam basmayan ve, "Ben niye bu taze kuyunun suyunu içmiyorum," diye yeni devre destursuz dalan bazı ağabey ve ablalarının zihniyetini değiştirdikleri gibi, kendilerinden sonra gelecek olanlara da, popüler kültür bahçesinin dikenlerine fazla takılmadan, fazla emek de harcamadan, kısa zamanda meyve yeme imkânlarını hazırlamışlar.

Bugün, "herkes beş dakikalığına bile olsa, şöhret olabiliyor" ise biraz da 2000'lerin popüler kültür ikonlarının hırsı, azmi, dayanıklılığı ve yırtıcılığı sayesinde...

Kitabı, yeni baskı için baştan okurken, çizilen portrelerin, yeni yüzyıldaki zihniyet değiminin işaret fişekleri ve bugünkü yıldızların öncülleri olduğunu düşündüm.

Bakalım, onlara bir arada bakarak, bugünü algılayabilecek miyiz?

İyi okumalar dileğiyle...

Can Dündar
2013

Bir aşk provokatörü

Aylarca *Milliyet* ekibiyle Anadolu'yu dolaştığımız TIR, şimdi Türkiye turnesi için Tarkan'ın emrinde...

İçinde dert yazıları yazdığımız geniş "salon"u, lüks döşenmiş bir mabet görünümünde...

Yerlerde rengârenk mumlar yanıyor. Bir tütsü, ortadaki sehpa nazlı nazlı tütüyor. Çevrede meyveler, giysiler, aynalar, ışıklar...

Oturma grubunun tam karşısındaki plazma televizyondan, konseri bekleyen kalabalık görünüyor.

TIR'ın dışı ise ışıkçıların, sesçilerin, korumaların, müzisyenlerin, hayranların kaynadığı bir panayır yeri gibi...

Ve Tarkan geliyor

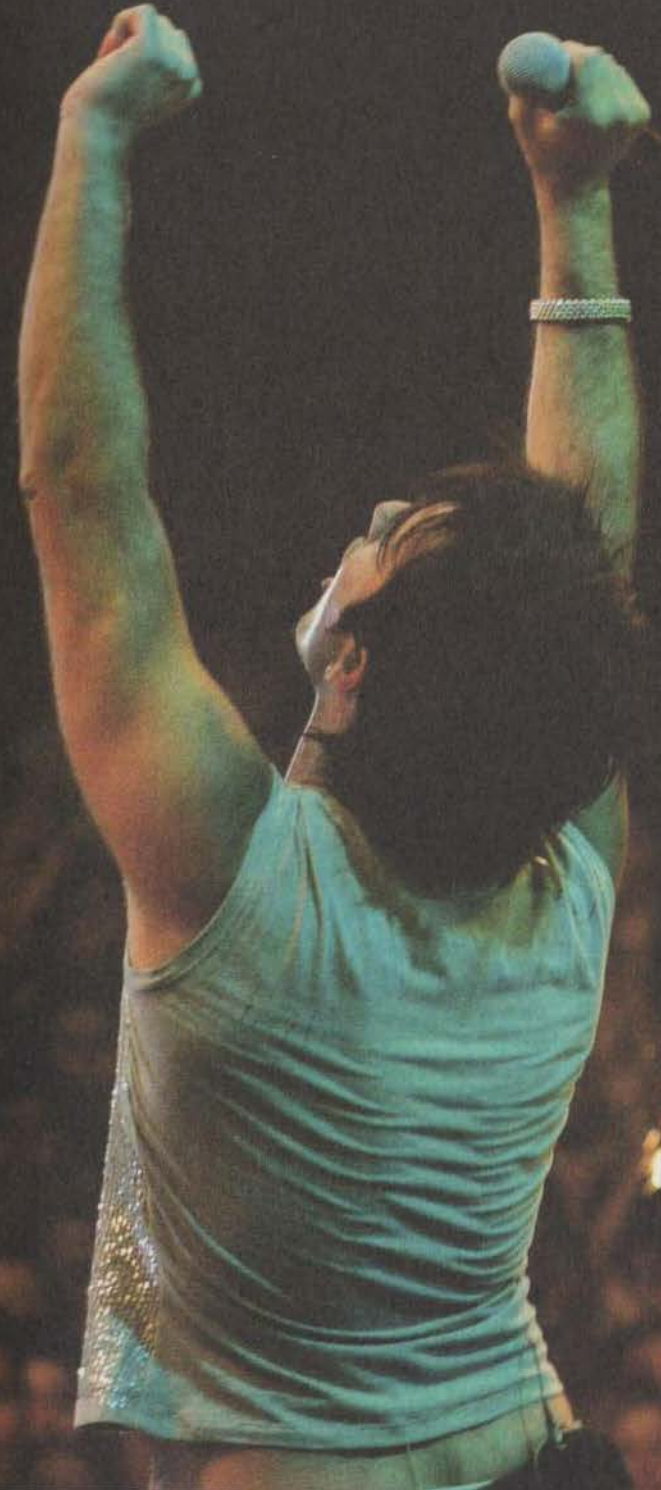
"Beklenen star", lüks minibüsüyle bu kalabalığı yarararak geliyor.

Üzerinde beyaz şilebezi işlemeli gömlek, düşük belli kot, ayağında çiçekli kahverengi beyaz deri çizmeler, kolunda, boyunda nazar boncukları, yüzünde hiç eksilmeyen devasa bir gülücükle... Taşan göğsünden, vuslatsız âşıklar gibi, iki yaka bir araya gelemiyor. Gömleği ilik sevmiyor.

TARKAN

Gıkuluyo!..

“Ben sizi yerim be!..
Kendinizi bana
bırakın bu gece...
Görelim bakalım
neler oluyor.
Zincirlerinizi
kırmanıza yardımcı
olurum umarım.”

İlk iş, soğuk püskürten klimayı kısıyor, bizim ekiple tanışırken yedi yıl önce Londra'da fotoğraflarını çekmiş olan (ve bu sayfalarda gördüğünüz nefis fotoğrafları çeken) foto muhabirimiz Ercan'ı ilk bakışta tanıyıp hal hatır soruyor.

Sonra istisnasız herkesle ilgileniyor: Çevresini saran her yaştan hayranıyla, ekibiyle, bizimle... Muzipçe sahne arkasına geçip konseri dinlemeye gelenleri süzüyor. En ufak bir gerginlik alameti yok. Kuaförü, elindeki jöleyle saçlarına rüzgâr yemiş bir çalılık görüntüsü verirken sohbele koyuluyoruz.

Paris'te "sürgün"de görüştüğümüzde gözlerinde okuduğum endişe bulutları dağılmış, yerini özgüvenin ışığı almış. Adını borçlu olduğu "Attila'nın Fedaisi" Tarkan'la yegâne ortak paydası bu olsa gerek:

Delici bakışları...

Vantuz dudaklı erkekler

Anadolu turnelerinden giriyoruz lafa... Muhafazakâr kentlerde verdiği konserleri merak ediyorum en çok...

Neler oluyor oralarda?..

"Bir zaman tüneline, geçmişe yolculuk yapmış gibi hissediyorum kendimi," diyor. "Evlerin mimarisi, insanlar, sanki bir yerde kalmış, günümüze uyum sağlamakta zorlanıyor gibi... Sahneye çıktığımda buna başkaldırdıklarını hissediyorum. Sanki, 'Tikanıp kaldık, tut kolumuzdan çek götür bizi,' diyor insanlar... İstanbul seyircisinden daha da coşkulu. Konserde başörtüsünü çıkarıp sallayarak dans eden, 'Kır zincirlerini, gel aşka kanalım bu gece,' diye haykıran, çıkışta arabanın peşinden ağlaya ağlaya koşan başörtülü kadınlar, vantuz dudaklarını arabaya yapıştıran erkekler gördüm arabanın içinden... Şaşırdım. Sanırım maruz kaldıkları yasakların, baskıların isyanıyla geliyorlar konserime... Ve şarkılarım bunun patlamasını yaşıyor onlara..."

"Ben sizi yerim!"

Bu anlattıklarını az sonra başlayan konserinde bizzat gözlüyorum.

Saat dokuzu on geçte *Dudu* başlıyor. Tarkan; sade kostümüyle yine gülücükler saçarak sahneye yürüyor. Bir asansörle

platforma taşınıyor ve havai fişeklerin eşlik ettiği bir duman bulutunun içinden fırlıyor sahneye...

Seyirci yıkılıyo!..

"Şimdi azıyoruz," diyor ve dansa başlıyor.

Daha önce hiçbir erkeğin göze alamadığı kadar cüretkâr bir dans bu...

Kalçalarını salladıkça pantolonunun yanındaki püsküller titreşiyor; tabii bir de kadın hayranlarının gönül telleri...

Gömleği, iliklerinden kurtulup omzundan sıyrıldıkça, göbeği davetkâr figürlerle kıvrıldıkça, ayakları kor ateşte yürürmüş gibi zıpladıkça kadınlar bilinç duvarını aşan çılgınlarla kendinden geçiyor.

O, sahnedeki bu yangını görüp ateşli dilberlerin üstüne benzin döküyor:

"Ben sizi yerim be!.. Kendinizi bana bırakın bu gece.. Görelim bakalım neler oluyor. Zincirlerinizi kırmanıza yardımcı olurum umarım."

Kopma ayini

Bir el bombası için pimi neyse mahcup seyirci için Tarkan o..

Çekilince patlatıyor.

Diyemediklerini dillendiren bu adamın kavalının peşine takılıp evi barkı unutup, mahcubiyet zırhını parçalıyor ve "aşka geliyor"lar.

O andan itibaren bir "kopma ayini" başlıyor.

Ağır tahrik var ortada... Zeki Müren'den beri sahnelerin gördüğü en yaman kıskırtıcı, seyircisini isyana çağırıyor.

Onlar çoktan hazır; bunun için gelmişler zaten bu müzikal terapiye... Tarkan'la bir ağızdan provokatif şarkılar söyledikçe sıkıcı bir yaşam dersinden teneffüse çıkmış çocuklar gibi coşup 2,5 saat için yasaklardan, tabulardan, korkulardan, hudutlardan azat oluyorlar.

Asırlık bir örtüyü aralıyorlar.

Sahnedeki adam, yine Zeki Müren'in icadı bir T sahneden içlerine kadar sokulup sokağa çağırıyor hepsini... Ama orada vaat ettiği fazla bir şey yok:

Sadece "içinden gelen sesi dinlemek"...

Bu da hiç de fena bir başlangıç değil.

"Kim lan bu?"

Acaba Tarkan bu değişimin sebeplerinden biri mi, sonuçlarından biri mi?

"Bunu misyon edinmişim de bilerek yapıyor değilim. Belki de burada doğup büyümediğim için oldu bunlar. Şimdi herkesin peşine düştüğü o değişimle büyüdüm ben. Daha ilk albümde bacağımda yırtık kotum, kulağımda küpemle ortaya çıktım. 'Kim lan bu?' dediler. 'Yapamaz, izin vermeyiz,' dediler. Yıllarca da mücadele ettim, biliyorsun."

Hepimiz biliyoruz.

İnsan, krizlerde büyür ya... Tarkan için özellikle böyle oldu bu...

"Çişim geldi" krizinde, askerlik krizinde, skandal fotoğraflar

Ankara'da bir konser öncesi
"Muzip yıldız" sahne arkasından,
bekleşen hayranlarını süzüyor...

krizinde hiç alttan alıp taviz vermedi. "Ben buyum, yerseniz," dedi, dikine gitti toplumun... O ateşten basamaklara basa basa tırmandı zirveye...

"Hiçbir zaman, 'Ben starım, önder rolüm var, lider gibi davranmalıyım, bunu yapmamalıyım,' diye düşünmedim. Kendim gibi davrandım. Bana bunu yapmaya hakları olmadığını düşündüğüm için öyle davrandım. Onlara yaranmak için yapmadım. Hatta onları kaybetmeyi, beni terk etmelerini göze aldım. Derinimdeki ses hep, 'Yürü!' dedi. Bunu yapmasam, bir kısmının istediği Tarkan olsam beni yola getirdiklerini düşünür, kendime saygı duymazdım. Bu noktada cesur olmak lazım."

Kollar havaya

O sahnede söylerken on yaşlarında bir oğlan, önde hararetli figürlerle döktürüyor. Son zamanlarda hangi düğüne gitsem izbandut gövdesiyle onun gibi dans etmeye çalışan erkekler görüyorum.

Meğer o da görmüş:

"Bodrum'da teknedeydim. Çevrede turistik tekneler var. Çoğunda *Dudu* çalıyor. Bazı erkekler benim gibi dans ederek kızlara şov yapıyor, bir başkası çıkıyor, 'Dur, öyle değil,' diyor, başka türlü dans ediyor. Ben de izliyorum gizlice... Bilseler komşu yattan onları seyrettiğimi... Ama ne güzel! Bunlar beş-on sene önce yoktu. O muhafazakâr tavrımız değişiyor sanki... En azından kollarımız kalktı biraz..."

Dirseklerini kaburgalarına bastırıp parmaklarını şıklatıyor burada...

"Böyle oynardık eskiden," diyor, "öyle koltuk altı göstermek filan ayıptı. Göbek atamayız, kahkaha bile atamayız, erkeğe yakışmaz. Maçoyuz ya..."

Oysa şimdi, rakip niyetine karşısına çıkarılan ve *light erkek*'leri tiye alanlar bile, onun gibi giyinip onun gibi dans ediyor.

Kaleydoskop

Tam yalnızlığından ve ruhani bir dünyada kendine kapanışından söz ederken TIR'm plazma ekranından, "Tarkan!.. Tarkan!.." çığlıkları yükseliyor.

Şimdi sahne zamanı...

Onunla bir kaleydoskoha dönüşüyor sahne...
Döndükçe renk değiştiriyor, bizimkileri de değiştirerek ve
biz değiştikçe onu renkten renge sokuyoruz.
Uzun ince bir yolda kol kola gidiyoruz.

“İŞTE EKİBİM!”

Tarkan mucizesinin arkasında dev bir kadro var

Tarkan'ın arkasında belki de Türkiye'nin en örgütlü star sistemi işliyor. Turneye altı TIR dolusu malzemeye ve koca bir konvoyla çıkıyor.

Yüz on kişilik bir ekip bu... Yüz yirmi kişilik koruma ordusunu da ekleyin, işte size dev bir firma... Tabii bu ekibin Tarkan'ın en yakınında duran bir çekirdek kadrosu var. Konser öncesi Tarkan'ı bir de onlardan dinledik:

Uygur Ataş (menajeri)

Tarkan söz konusu olunca her şey dev boyutlarda oluyor. Bir kente gittiğimizde telaşı bir hafta önceden başlıyor. Kaset basılacağı zaman iki ay fabrikayı kapatıyoruz. İyi bir ekip olduğumuz için üstesinden geliyoruz. Yıllardır birlikteyiz.

Ondaki değişimi günbegün fark ediyorum. Tam bir profesyoneldir. Çocuksu bir heyecanı vardır. Hisleriyle hareket eder. En küçük ayrıntılarla ilgilenir. Mesela Bodrum'da konser vereceği mekân uzaktı, ek otobüs seferleri koydurttu. Aksiliklere, tersliklere, işbilmezliklere kızsız da komplekslidir.

Süheyl Atay (avukatı)

İlk albümünden sonra çalışmaya başladık. On yıldır sadece avukatı değil, aynı zamanda yoldaşım. Kritik kararlarda görüş alır mutlaka... Kişilik haklarına yönelik bir saldırı ya da hakaret olunca mutlaka dava açıyoruz, ama eleştirilerde "en acımasızlarında bile" asla... Şu âna kadar, yirmi tazminat davası kazandık.

Levent Ağaoğlu (yakın koruması)

Ben ve güvenlik şirketim, iki buçuk yıldır bu işi yapıyoruz. Bizden en büyük isteği, hayranlarına nazik davranmamız... Buna büyük özen gösteriyoruz. Hem onu korumak hem de ona dokunmaya çalışanlara zarar vermemek... Amacımız bu... Hayranları değil, riski kontrol ediyoruz. Direnen olursa kibarca uyarıyoruz.

İlhan Alpay (doktoru)

Tek sağlık sorunu dizi... Ameliyatlı olduğu için konser öncesi buz tedavisi uyguluyoruz. Sesinin sağlığı için de antiseptik gargalar ile pastiller kullanıyoruz. Konserdeki sıvı kaybını dengelemek için bol sıvı almasına dikkat ediyoruz. Perhiz yapmıyor ama yiyeceğine çok dikkat ediyor. Bir sporcu gibi, düzenli *fitness* yapıyor. ABD'de düzenli *check-up*'tan geçiyor.

Kenan Kır (mali müşaviri)

Çok profesyonel bir sanatçı. Tam bir sektör gibi çalışıyor. Konser için gittiği yerlerde de piyasayı canlandırıyor. Her işi gibi mali konularla da titizlikle ilgilenir. Kamuya karşı görevini pürüzsüz yapabilmek için konserlerde benim de olmamı istiyor. Maliyeciler, denetime geldiğinde onlarla muhatap oluyorum. Ekip olarak kendisine ayrıntı değil, sonuç götürüyoruz.

Mert Topel (klavyecisi)

Tarkan'la çalışmaya on yıl önce Beyoğlu'nda bir barda başladık. İlk kaseti çıkmıştı, oradan parçalar okuyordu. Bu ilk ve son bar oldu, bir daha hiçbir barda çalmadık. O zaman yirmi bir yaşındaydı ama şarkı söyleyişi olağanüstüydü. Bugün bir virtüöz. Kendini nasıl yetiştirdiğinin tanığıyım, işine âşıktır, çok titizdir. Kendini çok ağır eleştirir. Kusursuz olmak için yapmayacağı yoktur. İlk kasetinde bir yerde detone olduğu için hayıflandığını hatırlıyorum; bir daha da asla olmadı.

Arife Gül (yardımcısı)

1995'te hayranı olarak görmeye gitmiştim. Birine ihtiyacı varmış. İki gün çalıştım, beni beğendi, benim de hoşuma gitti. Yemeğiyle, ütüsüyle, çamaşırıyla, kostümüyle ben uğraşıyorum. Öğlum gibi oldu artık. Her an yanındayım. Amerika'da bile... Geçen gün Adana'da konser için otelden çıktı, baktım geri geldi, "Seni öpmeden çıktım," diye... Yemek seçmez hiç. Enginar sever. İçki, sigara içmez. Hayranları bazen iç çamaşırını bile ister, ama vermem.

Yıldırım Özdemir (kuaförü)

Dört yıldır birlikteyiz. Kafasında olup bitenden ben sorumluyum. Modelleri yurtdışında sokaklardan, şovlardan çıkarıyorum. Sonra birlikte karar veriyoruz. İlkemiz: Her yıl bir yenilik... Herkes, "Bu yıl nasıl bir saçla gelecek," diye bekliyor. Saç, çok şanslı bir doku: Uzuyor, kıvrılıyor, kolay şekil alıyor. Benim için dünyanın en keyifli işi bu: Düşünsenize herkesin saçının bir teline dokunmak istediği insanın saçını yapıyorsun ve eserin, dünya çapında bir starın başında duruyor. Seyirciler arasında ona yaptığım saçın moda olduğunu görüyorum. Diğer şöhretler gelip onun saçından isteyince de çok gülüyorum.

Kıvanç Baruönü (görsel yönetmeni)

Turne öncesi sahne düzenini konuşuruz beraber... Hem görkemli hem turnede uygulanabilir pratiklikte çözümler üretiriz. Plazmalar, *video-wall*'lar kullanıyoruz mesela... *Unutmamalı* şarkısında bir klip yayınlıyoruz. Tarkan'ın çocukluk görüntüleri ve düğün salonlarında söylediği eski günlerinden görüntüler... Bu konuda hiç kompleksi yoktur; tersine klibe koymamızı özellikle kendisi istedi.

Sevtap Küçükkaralar (basın danışmanı)

Yedi yıldır birlikte çalışıyoruz. Zor ama çok keyifli bir iş. Basınla çok sıcak bir ilişkimiz var. Ben hemen her gün basında çıkan haberlerle ilgili bilgi veririm; ama kim ne demiş, ne yazmış, çok etkilenmez. Bunların kendisini ve işini engellemesine izin vermez.

Savaşa dair...

Askere gitmeyip yurtdışına çıktığı günlerde savaş aleyhine, silahlar aleyhine esip gürlüyordu Tarkan... Lakin savaşın alevi, ülkesinin sınırlarına; silahlar, sırtına dayandığında sustu. Bu sessizlik, onun Amerika'daki ilişkilerine bağlandı; yadırgandı. Ama o, sessizliğini bambaşka bir nedenle açıkladı:

“Yine söyledim savaşlara inanmadığımı, kınadığımı da söyledim; ama bir yandan hepimiz de biliyoruz işin altında, ülkelerin birbirleriyle olan çıkar ilişkilerinin yattığını. Politika, alanım değil; ama elbette kayıtsız kalmak da mümkün değil. New York'ta terör paranoyasını yaşadım ben. Her taksiye, metroya bindiğimde bunu hissettim. Evet, bazı sanatçılar savaşa karşı sesini yükseltiyor; ama ben bunun etkili olduğunu düşünmüyorum. Üstelik kullandığımızı düşünüyorum. Sanatçının böyle bir misyonu vardır ama şu da bir gerçek ki, biz savaşı durduramayız. Bir sanatçı olarak kalkıp, ‘Bu yanlış, yapmayın,’ desek ne olacak ki... Hükümetler ‘Aaaa, bak Bono ne diyor’; ‘Bruce ne çalıyor?’ diye savaştan vaz mı geçecekler?”

Filmini de çektik netekim!

Bu adam niye bana bu kadar tanıdık geliyor?

Van, Gevaş'ta iki aydır çekim yaptığı platoda buluşunca aldım cevabı...

Bir ara settekilere şu soruyu sordu:

"Ben, Ankara'da ilkokulda okurken okulun hemen yakınında yüksek bir duvar vardı. Üzerinde teller geriliydi. Tırmanır arkasına bakardık. Ne görürdük tahmin edin..."

Kimisi, "cezaevi" dedi, kimisi, "hastane"... Doğru cevabı bir tek ben bilebildim:

"Golf Kulübü..."

Biliyordum, çünkü aynı duvarın önünden defalarca geçmiştim çocukken... Komikti gerçekten... Aydınlık, karanlık sokakları, sobalı evleri, kocaman kırmızı boyalı harflerle kin kusan duvarları, eli zincirli çakallarıyla bir kasvet yuvasıydı. Ve bu hengâmenin ortasında bir golf kulübü vardı.

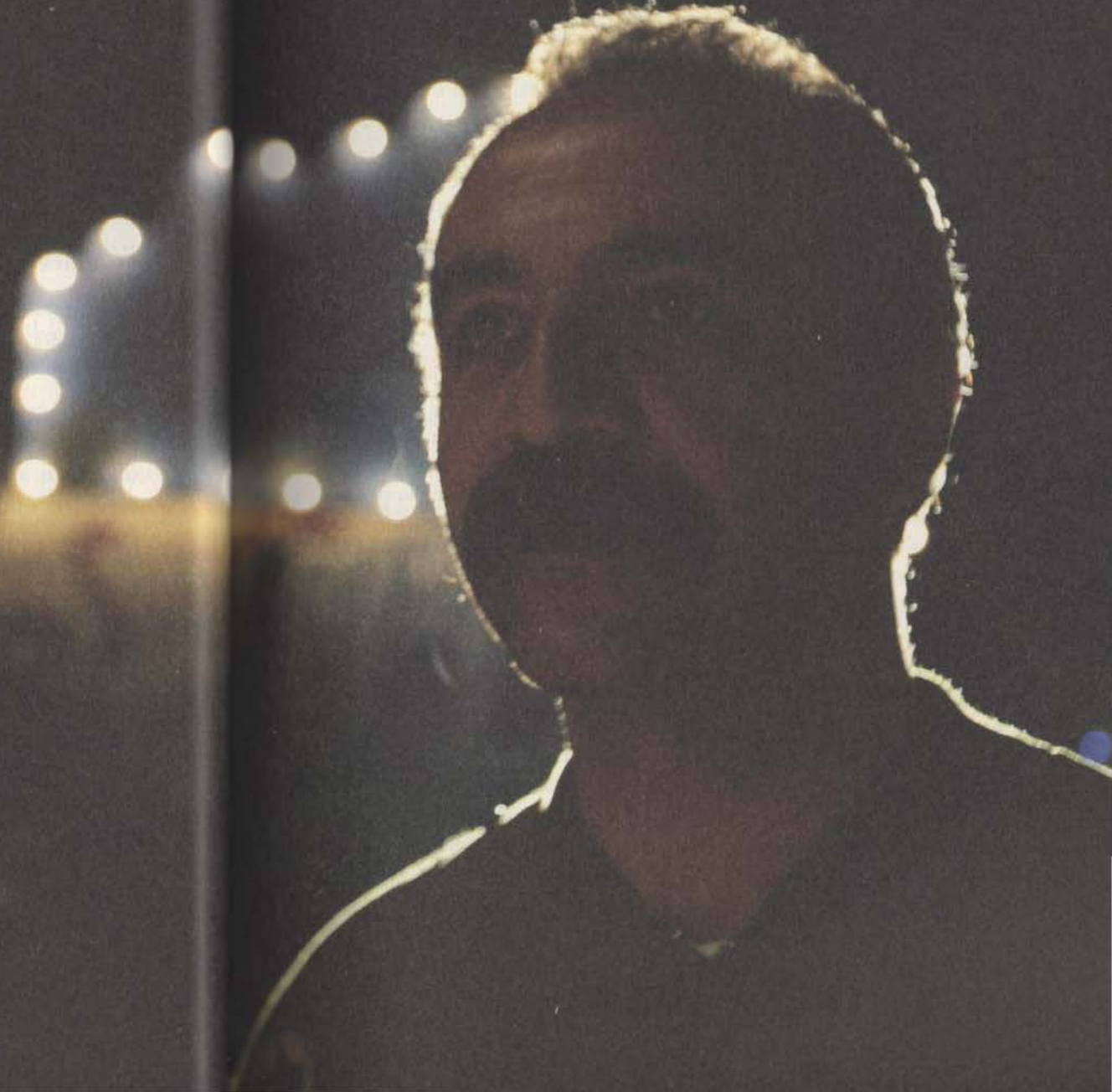
Ve biz, aynı mahallenin birbirine yakın sokaklarında oturmuştuk yıllarca... Muhsin Kızılkaya'nın yazdığı biyografide (Yılmaz, Sel, 2001) bütün ortak paydalar sıralanmıştı:

Okumaya Kemalettin Tuğcu'yla başlayıp *Sosyalizmin Alfa-besi*'ne dönmüştük zamanla... Yılmaz Güney seyretmiş, önce

YILMAZ ERDOĞAN

*Bir qun şehre
bir film gelir*

“Elbette ilkokul 5'teyken
silahlı çatışmaların
ortasında olmak çok
eğlenceli değildi, ama
şimdi onları filmlerde
eğlenceli biçimde
anlatabiliyoruz.”

lumpenlik, sonra solculuk etmiştik. Tanış değildiysek de duygudaştık.

Kaçak ile *Dallas* seyretmiş, Tunalı Hilmi'de piyasa yapmış. *Eye of the tiger*'la dans etmiştik. Genç yüreğimiz bir karşılıksız aşklar mezarlığıydı. Seks filmleri fıryasında söndürmüştük delikanlılık ateşini...

Sonra Mesut Mertcan'ın darbeyi haber veren sesini aynı telaşla dinlemiş, bizim "Alfabe"yi nereye saklayacağımızı şaşır-mıştık. Korku sinmiş ıssız sokaklarda, "Ne olacak şimdi?" diye dolaşmıştık.

O, on üçündeymiş o zamanlar, ben yirmiye yakındım. Ben belgeselini yaptım sonradan o yılların; o, filmi çekiyor.

Çocukluğunun son yaz tatilini filmleştiren *Vizontele-II*, arka planda 12 Eylül'ü anlatıyor.

"O gün pek çok çocuğun, çocukluğu bitti," diyor Yılmaz Erdoğan...

70'leri sevdim

70'lerde genç olmak adeta bir talihsizlikti bizim için... 60'ların heyecanına özenirdik. Oysa şimdi o yıllarda çekilen acıları avantaja çeviriyorsun. Onca berbat olay, yaratıcılığının gübresi mi oldu?

Ben 70'leri, modasından yaşam biçimine kadar çok sevdim. 90'lardansa hiç hoşlanmadım. Bir anlatıcı için yaşanan dönem çok acı da olsa, inişli çıkışlı bir dramatik yapı sergiliyorsa avantajdır bu... Elbette ilkokul beşteyken silahlı çatışmaların ortasında olmak çok eğlenceli değildi; ama şimdi onları, filmlerde eğlenceli biçimde anlatabiliyoruz.

Açık hava müzesi

Hem de ne eğlence..

Gevaş'ın ortasına bir platoya 70'lerin kasaba meydanını kurdurmuş Yılmaz... Bakkalından fotoğrafçısına, postanesinden kahvesine kadar.. Bir açık hava müzesi gibi... Gezerken bir zaman makinesiyle otuz yıl öncesine nakledilmişsiniz hissi yaratıyor.

Duvarlarda faşizmi lanetleyen sloganlar, Artos Dağı'nda yazılı "Vatan bölünmez" yazısına nispet yapıyor sanki... Otuz yıl önceki duvarlar film olmuş; dağdaki hâlâ gerçek... Bakkalın vitrininde ise 70'lerin tanınmış markaları var:

Gong dergisi, Elvan gazozu, Lezzo oralet, Jewel tuzruhu, saksı olarak kullanılan Vita kutuları, Kav kibrit, Şelale gofret, Lale kolonyaları, Mabel sakız...

Deniz kızı

Gelelim Yılmaz'ın, "politik komedi" diye tanımladığı filme...

Biz gittiğimizde yağmur altında lunapark sahnesi çekiliyordu.

Kasaba meydanına panayır yeri kurulmuş.

Çitin etrafı Gevaşlı meraklılarla dolu. Ortada Tarık Akan' dan Altan Erkekli'ye kadar birbirinden değerli yıldızlar...

Çoğu amatör gönüllülerden, azı profesyonel oyuncularından oluşan figüran ekibi bir çadırın önünde toplanmış. Çadırın üstünde ampullerle aydınlatılmış "Deniz Kızı" yazıyor. Sonra "Milliyet'in yeteneği" Ahmet Tulgar, üç saniyelik rolünde "başarı" ile tülü aralıyor ve meraklıları içeri buyur ediyor.

Filmin en düşsel sahnesi bu... Aralanan tülün ardında bir sürpriz var:

Deniz Akkaya, kendisini izlemeye gelenleri bekliyor.

Reklam diliyle söyleyeyim: "Onu hiç böyle görmediniz."

Bir kırık aynadan ve yukarıda dönen ışıklardan su efekti yayılıyor.

"Atlantis'ten izinli gelen" yarı insan yarı balık "Deniz" kızı, bir kayanın üzerinden izleyicisi erkekleri süzüyor.

Taşraya özgü bir *peep-show* gösterisi bu...

Şalvarlı üniforma

Yılmaz, üzerinde bir havacı üniforması, altında şalvarla, arkada ekran başında bıyıklarını çekiştirerek, arada küfürlü espriler patlatarak izliyor çekimi... Çocukluğundan tanıyor o panayır yerini:

"Aslında burada legenden bozma bir havuzda dayak arsız bir zavallı otururdu. Seyirciler dışarıdayken elindeki yarım ekmeği kemirirdi," diye anlatıyor.

Gevaş'ta film seti.
Saat gece 02:00.
Sedir, duvar halısı, şalvar,
atlet, plastik çiçek...
Deniz Akkaya,
Yılmaz Erdoğan,
Tuba Ünsal...
Eş, ağa, kuma...
Hayat, film ve gerçek...

Üstte havacı üniforma, altta şalvar... İşte yönetmen Yılmaz Erdoğan.

"Deniz Akkaya bu gerçekliğe pek yabancı görünüyor," diyorum.

"Ama zaten sahne dediğin şey gerçekdışı," diyor:

"Tercih güzel çekmek değil mi? Benim tercihim en güzeli."

Deniz'e ha!..

Çadırı dolduran iştahlı erkeklere, Deniz'e nasıl bakacaklarını anlatıp, "Gözünüzü kızıdan ayırmayın," diye bağıyor Yılmaz:

"Baksanıza, fıstık gibi kız işte..."

Senaryo gereği oyuncularından biri, "Hay maşallah!.." diye büyük buruyor.

Bir diğeri, "Bu ne yer acaba?" diye soruyor.

Cevap bilgece:

"Deniz otu filan..."

Oyuncularından biri, "Ben hiç beğenmedim," diye burun bü-küyor:

"Deniz kızı dediğin biraz etli butlu olacak."

Bu lafa senaryo gereği, profesyonel oyuncularından biri tepki gösteriyor. Bu tepki, Gevaşlı bir amatör figüranı cesaretlendirir-

yor. Senaryoda olmayan bir tepkiyle savunuyor Deniz kızını... Çekim duruyor. Figüran kovuluyor.

Gevaşlı, böylesine benimsemiş durumda "şehre gelen film"i... Sabahtan kuyruk oluyorlar figüran olabilmek için... 120 kişilik sette 500 figüran görev yapıyor. Bir baba, oğluyla eşeğini kapmış, gelip oynamış, parasını alacak. İkisine onar, eşeğe beş milyon veriyor film ekibi... Adam, "Eşeğe beş milyon olur mu!" diye itiraz ediyor. Yılmaz hesabı "düzeltiyor":

"Oğlanla eşeğe onar milyon... Sana beş..."

Film içinde film

Adamlar çadırda Deniz'i izlerken, kadınlar da onları izliyor uzaktan...

Saat gece yarısını geçmiş. Kollarındaki çocuklar bitap...

"Deniz Akkaya'yı görmeye geldik," diyor başörtülü bir kadın... Dizisini de izliyormuş.

Filmle hayat iç içe... Yılmaz, hayatını filme alıyor; aynı anda film, oradakilerin hayatı oluyor.

Arada bir İngiliz teknisyenin "Speed!" diyen sesi ortama gerçeküstü bir hava veriyor. Ardından bir başka ses gürlüyor: "Susun, sessizlik!"

Değişti işler

Ve motor çalışıyor.

Saat gecenin ikisi... Yeni bir sahne hazırlanırken, duvar halısının önüne konulmuş bir sedirin üzerinde konuşma fırsatı buluyoruz, Yılmaz Erdoğan'la...

Vizontele-II'yi çekerken aklında üçüncü bölümün senaryosu var.

Ankara'da Aydınlık Evleri İlkokulu'nda çekilecek o bölüm...

Belki Ankara Belediyesi'nin hal-

Setteki Tarkan dekoruna
Yılmaz Erdoğan başı:
Kürt ile Kurt

ka açtığı eski Golf Kulübü'nün duvarları örülecek yeniden...

Yaşarken bizi ağlatan günlerimize güleceğiz.

"Amma da değişti işler," diyeceğiz.

Bir detayla bitireyim:

Yılmaz Erdoğan'ın yetiştiği mahallede, Kasımpaşa'dan kopup gelen Tayyip Erdoğan da oturuyor şimdi...

Zaman, resmî konutlardan uzak duranların zamanı...

Kara adamların dönüşü

Eskiden büyük kentlerde Kürtlerle alay edilir, 'Keko' diye dalga geçilirdi. İbrahim Tatlıses, filmlerinde dublajla konuşurdu. Şimdi herkes onlara ilgi duyuyor. Ne oldu? 'Kara adamların dönüşü'ne mi tanık oluyoruz?

Sanırım iki taraf da önyargılarından kurtuluyor. Eskiden onlara üstten bakanlar, çok çağcıl olmayan, kent kültürüne yakışmayan huylarından vazgeçiyor. Kürtler de artık sadece uzun hava söyleyen insanlar olmaktan çıkıp şov dünyasına damga vuruyorlar.

Bunda senin de büyük katkı var. Tiyatro yaptın tuttu, stand-up tuttu, TV dizisi tuttu, filmini üç buçuk milyon seyirci izledi. Niye bu ilgi?

Evet, belki biraz benimle başladı. Bunun nedeni daha entelektüel yoldan bir şeyler ortaya koymamdı. Zaten çok saçma, dayanıksız önyargılar vardı. Belki hâlâ bir şeyler söylemenin bedeli ağır olabilir; ama yine de artık bir şeyler söyleyebiliyor insanlar. Benim "Türkiyelilik" diye ortaya koyduğum, şimdi başbakanın [R.T. Erdoğan] ağzından tartışılıyor. İlgiye geline... Bu benim hayatım değil ki sadece... Yaşandı böyle hayatlar. Tek yaşayan da biz değildik. Onun için kendini buluyor seyirci. "Bizim hikâyemiz bu," diyor. Bir de karakterler sahici. İnandırıcıysa seyredersin.

Güneydoğu'da silahların susması da süreci hızlandırdı.

Şüphesiz. O gerilim varken bir şeyler konuşmak, o gerilime atıfta bulunduğu için tatsız oluyordu. Eğer bu işler tekrar sarpa sarmazsa ben gidişatın iyi olduğunu düşünüyorum. Elbette hâlâ yarası kanayan insanlar var. Burada karar merciindeki insanları ve kamuoyunu ikna etmek gerekir. Belki benim yaptığım budur.

Vizontele'deki Hakkârililer Kürtçe konuşmuyor ama?

Evet, ilk filmde konuşmadılar. Çünkü yurtdışı gösteriminde iki altyazı olsun istemedim. İkincide altyazı gerektirmeyecek kadar Kürtçe konuşuluyor; ama şive çok koyu değil, herkesin ortak dilini konuşuyorlar. Doğrusunu istersen benim haddimi aşan bir şey Kürtçe film yapmak. Zaten mesele Kürtçe film yapmak değil, iyi film yapmak. İyi film yap da, ister Kürtçe yap ister İbranice... Kürtçe çekersen ama kötü film yaparsan boşunadır. Biz hele iyi film yapalım da dilini sonra düşünürüz. İyi film yasayı çiğnemez, yasayı değiştirir.

Yaptıkların, yaşadığın coğrafyaya bir borç ödeme ya da sana yaşattıklarının intikamını alma duygusu mu?

Zirveyi kafaya koyup oraya doğru giderken böyle şeyler seni motive edebilir; "Göstereceğiz onlara günlerini," filan diye koşabilirsin. Ama artık orta yaşlı oldum galiba; bunlardan giderek koptuğumu düşünüyorum. Bu coğrafyaya borç ödeme hâlâ gündemdedir belki, ama intikam peşinde değilim artık.

İlk şiir kitabın daha acıların mürekkebiyle yazılmış gibiydi. Daha kendini anlatma çabası vardı, ikincide şöhret yıllarında yazılmışlığın konforu seziliyor. Konfor, yaratıcılığı öldürüyor mu?

O tehlikeli bir şey, ama Allhtan hayat her zaman acı çektirme potansiyeline sahip. Mesela ben bu kabiliyetimi hiç kaybetmedim. Hayatı sadece kendi kurtuluşundan ibaret görüyorsan ünlü olunca acıları bitirirsin. Ama öyle görmüyorsan, duyarlıysan, acı arıyorsan pencereden dışarı bak yeter...

Filmdeki devrimciler çok karikatür tipler... Onlar da alay konusu mu?

Herkes kadar... İnşallah bozulmazlar. Zamanında ben de duvarlara çok yazı yazdım ama bunu her zaman çok komik buldum. Bu, bir reklam çünkü ve bizim dünyamız reklama karşı. Bu "durum komedisi"ni ben burada kullanıyorum. Tanıdığım devrimciler, ben dahil, iyi çocuklardık. Tanımadığımız insanların mutluluğu için ölümü göze alan insanlardık. Belki karşı tarafta da böyle insanlar vardı, ama ben tanımadım. Fakat onların iyi olması, kendimle ve onlarla dalga geçmeyeceğim anlamına gelmiyor.

Süheyla Erdoğan (annesi)

Filmin kostüm danışmanıyım. Eskiden terzi-lik yapmıştım. Filmin bazı elbiselerini bizzat diktim. Bir kısmı da (mesela İclal Aydın'ın giydiği), eskiden benim giydiğim kıyafetler...

Kostümcüyle birlikte çalıştık. Kestim, teğelledim, terzi-lik yaptım. Yılmaz'la çalışmak çok güzel. Arada o dönemi, çocukluğunu soruyor. Mesela panayırın gelişini çok iyi hatırlıyorum. Yılmaz'ı getirmiştim. Hatta çekiliş yapmış ve bir sac kazanmıştı. Hâlâ yufka açmakta kullanırız onu...

İlk filmin düğün sahnesinde oynamıştım. Burada da torunum Berfin'le küçük bir sahnede rolüm var.

Nazım Erdoğan (babası)

Beni oynatmadı bu sefer. Ondan daha yakışıklıyım, diye herhalde!.. Oysa hep beraber yaşadık bu hayatı.

Daha doğrusu beraber yaşadık, o geliştirdi. Çekimleri izlerken hayatım bir film şeridi gibi geçiyor gözümün önünden... Tabii yaşarken hiç de bu kadar keyifli değildi. Şimdi, "Bugünleri de görecektiydik?" diye şükrediyoruz. Yılmaz çocukken de çok komikti. Yazlık sinema hemen evimizin yanındaydı. Arkadaşları gelip Yılmaz'ı götürür taklit yaptırırlardı. Yılmaz Güney'i, Yılmaz Köksal'ı taklit ederdi. Oldum olası düzene muhalif bir aileydik biz. Onun etkilerini de taşıyor.

Sampiyonla baba evinde bir qün

Gördüğüm sahne, bir sinema filminde olsa herkes oturur ağ-lardı herhalde...

Süreyya Ayhan'la baba ocağı Korgun'a gittik. Çankırı'ya on kilometre mesafedeki üç bin nüfuslu bu küçük ilçenin beledi-yesi önünde, "Rüzgârın kızı aramızda," diye mikrofonta çağrıldı. Daha ilk selamdan, belediyenin önüne yığılan hemşerilerini yüreklerinden yakaladı:

"Korgun küçüktür ama dünyaya büyüklüğümüzü göster-dik. İmkân verilince zoru başarabileceğimizi gösterdik. Kor-gunlu olduğum için gurur duyuyorum," dedi.

Kırmızı bir bluzla renklendirdiği koyu renk tayyörü içinde bir politikacıdan daha iyi konuşuyordu. Konuşurken gözleri, hemen karşısında ayakta kendisini gururla izleyen babasına ta-kıldı. Konuşmasını kesti:

"Babamın karşısında konuşurken duygulanıyorum," dedi.

Elli iki yaşındaki babası gözlüğünü çıkardı, cebinden beyaz kumaş mendilini aldı, yaşlı gözlerini kuruladı.

Süreyya bunu görüp üsteledi:

"Ağlaması, beni duygulandırıyor."

Şimdi babasıyla birlikte kürsüde o da ağlıyordu.

SÜREYYA AYHAN

*Sarı pabuçlu
kızın
öyküsü*

“Öyle haffti ki...
En iyisini, en güzelini
giydiğimi düşünüyordum
o zaman. Daha iyisini
bilmiyorduk ki...”

Nasıl başardı?

Dünya Atletizm Şampiyonu Süreyya'yı ve zaferini anlamamanın anahtarı, babası Yaşar Ayhan'ı anlamaktan geçiyor. Çünkü "nasıl başardılar" türünden kılavuz kitaplar için eşsiz bir mucize öyküsü bu...

Öyle olduğunu anlamak için Korgun'a gidip Ayhanları ziyaret etmeniz yeterli...

Belki ileride bir "Süreyya Ayhan Müzesi" olacak ev, tek katlı mütevazı bir kasaba evi... Kapısında ayakkabıları çıkarıp içeri geçiyoruz. Duvarda başörtülü bir kadının fotoğrafı asılı... Bu, yıllar önce Süreyya'ya, "Sen bir gün çok iyi bir sporcu olacaksın, belki ben o yılları göremem ama dualarım seninle," diyen ve daha ortaokuldayken yarış kazanan torununu Reşat altınıyla ödüllendiren Hacer babaanne...

Bir Anadolu evinde neler varsa onlar var bu küçük evde: salonda cam vitrinli büfe... Vazoda plastik çiçekler... Televizyonun üzerinde işlemeli örtü... Florasan lamba, rahleli duvar saati... buzlucamlı ahşap kapılar ardında asılı elbiseler...

Tek ayırt edici unsur, madalyaların durduğu büfe...

Üç göz evde on dört kişi

Bu eve 1992'de taşınmışlar.

Daha önce oturdukları ev hemen yanda, harabe halinde duruyor. Halen ahır olarak kullanılan bu evi, kimi gazeteciler fotoğraflayıp, "Burada oturuyorlar," diye göstermiş. Yaşar Bey, çok bozulmuş bu işe... Sigarayı artırmış, zayıflamış. "TEK'ten emekliyim. Memurum ben, yoksul değilim ki," diyor. "Anadolulu olduğumuz için böyle yapıyorlar," diye sitem ediyor. O üç göz evde tam on dört kişi oturmuşlar yıllarca... Amca kızı Gülbahar, kucağında yeni bebesiyle, gülümseyerek anlatıyor o yılları... "Süreyyalar üç kardeşti, biz altı kardeş... Dokuz çocuk, dört de ana baba etti on üç, bir de babaanne, üç odada toplam on dört kişiydik. Mutfağa da yatak serer, birbirimize sarılır yattık. Babalarımız çalışıyordu. Biz bağ bahçe bakıyorduk. Yok yokluk da görmedik," diyor.

Süreyya, çok sevdiği babasının yanı sıra Zeki amcasını da baba bilerek büyümüş. Hatta bir gün okuldan, "Baban gelsin," dediklerinde, "Hangisi," diye sorup hocasını dehşete düşürmüştü.

Zeki amca, çakır gözlü, tonton bir bilge kişi... Süreyya'yı, "Ev içinde de tezcanlı bir kızdı. Getir götür onun işiydi. Tarladayken evden su istenecekse o giderdi. Çok hareketliydi. Okula da koşarak giderdi," diye anlatıyor.

Rekor mu? Ne ki o?

Ama bu tezcanlılık boşuna değil. Baba Yaşar Bey'den devralınan bir atletizm sevdası var işin içinde...

Yaşar Bey, daha lisedeyken sigara içmediği için bir arkadaşı tarafından Çankırı'da bir koşuya çağrılmış. Ayağında altı kayan beyaz lastik ayakkabılar varmış. Hani şu yağmur yedi mi çamurla ağırlaşır bir kilo olan, delindi mi dibine karton kalıp koyulan... Pist filan da yok tabii... Şoseden Deve yolu'nda kendi deyimiyle "karadüzen", yani gelişigüzel koşmuş, üçüncü olmuş. Arkadaşları, "Ne yaptın sen, neredeyse rekor kırıyordun," demişler. "Rekor dediğiniz ne ki?" cevabını vermiş. Ama sevmiş bu işi... Alışmış koşmaya... Bir gün Çankırı stadında 1500 metre koşup altın madalya almış. Bazılarının çocuklarına Kurtuluş Savaşı'ndan İstiklal Madalyası bıraktığı ülkede o, kızına atletizmden kazandığı altın madalyayı bırakmış; bir bayrak yarışı gibi... Madalyayı alırken, "Baba bir gün ben de alacağım bundan," demiş Süreyya... Ve ondan misliyle fazlasını almış.

Bir bayram gün, üstte önlük ayakta lastik pabuç. Her zamanki gibi en önde...

Sarı ayakkabı

İlkokulda her bayramda koşmuş Süreyya... 23 Nisan'lar-
da, 19 Mayıs'larda... Hatta bir seferinde öğretmeni erkek-
lerle yarıştırmış; geçmiş hepsini... Önlüğüyle koşuyormuş.
Eşofman filan bilinmezmiş pek... Ayağında babasınınki
gibi bez lastiklerle... "Şimdiki ayakkabısı 160 grammış. Bi-
zimki yarın kiloydu," diyor babası. Bir gün kendisinin de
muzdarip olduğu o delinen lastik ayakkabılardan farklı,
sarı bir ayakkabıyla çıkagelmiş.

"Hiç unutmuyorum o ayakkabıyı..." diyor Süreyya
gözlerini uzağa dikerek: "Öyle hafifti ki... En iyisini, en
güzelini giydiğimi düşünüyordum o zaman. Daha iyisini
bilmiyorduk ki..."

Atletizmin güzelliği

Çocukluğu boyunca, babası sayesinde evdeki televizyonda
TRT-1'den atletizm yarışmalarını izlemiş, özenerek...

Sonra orta birde Çankırı'ya yatılı okumaya gitmiş Sürey-
ya... Tam o ara şehre spor eğitim merkezi açılmış. Ortaokul
beden öğretmeni Abdülkadir Ersunan seçmelere sokmuş kü-
çük kızı... İlk üçe girenler, merkeze alınacaktı. Ailesi heyecanla
Çankırı'ya yola koyulmuş ama yetişememiş yarışlara.
Gitmişler ki, Süreyya'nın iki gözü iki çeşme... "Siz gelmediniz,
ilk üçe giremedim," diye ağlıyor. Neyse ki hocası çok beğenip
almış eğitim merkezine küçük yarışçısı... Ve 1992'de, bilmeden
sonu dünya şampiyonluğuna varacak bir koşuya start vermiş.

İşte atletizmin güzelliği burada...

Korgun'da ne tesis var ne pist ne de hoca... Sadece duru su,
bol gıda ve temiz hava... Sarı ayakkabılı kız, başlamış dağ bayır
koşmaya... Hafta içi Çankırı stadında çalışır, hafta sonları
Korgun'a gelip ayakkabıları ayağına çekermiş. Sonra ver elini
Köprübaşı, Çay Yolu...

Canavarlı parkur

Çay Yolu deyip geçmeyin...

Bu, sakın akan bir çayın kenarında, kavaklar ve ceviz ağaç-
larıyla taçlandırılmış bir şose yol...

Süreyya'yı, Süreyya yapan parkur...

"Mesafeleri işaretlemiştik," diye anlatıyor Yaşar Bey, "500 metrede bir, kavağın üstüne, çeşmenin yanına işaretler koymuştuk. Süreyya önde koşardı, biz takip ederdik traktör veya bisikletle... İssız yer çünkü... Domuzlar mısır yemeye gelirdi. Korkardık canavar [kurt] çıkar diye... Ve Süreyya yarışırdı bizimle... Sonra dört kilometre koşar, çeşmeden suyunu içer, dalından böğürtlen yer, çıkarken serada giyinirdi."

Emektar traktör

Süreyya'nın yarıştığı 18 AP 295 plakalı sarı DC Leyland traktör duruyor hâlâ... Zeki Amca, çeyrek asırlık traktörüne binerken, "Deve verseler gözüm yok," diyor. "Bu, taksi gibi benim için..."

Yıllar önceki gibi, iki erkek kardeş traktörle yola koyuluyor. Biz de şoförümüz Aşkın'la arkalarından... Süreyya yine önlerine düşüp elindeki kronometreyle on yıl önce işaretlenmiş kavakların arasındaki mesafeyi ne kadarda aştığını ölçerek koşuyor. Fark şu ki, şimdi içinden geçtiği domates tarlalarında çalı-

Korgun'da, uzun şose yolda, önde Süreyya, arkadaki traktörde babası Yaşar ve amcası Zeki... Tıpkı eski günlerdeki gibi...

şanlar, çeşme kenarında eşeklerini sulayanlar, Süreyya'yı görünce, "Hoş geldin şampiyon!" diye bağıyor.

Onların yıldızı o...

Fırtına koparan ilişki

Sonra Süreyya'nın tabiriyle, "Süreyya Ayhan'ı, Süreyya Ayhan yapan adam" çıkmış ortaya...

Çankırı Spor Eğitim Merkezi'nde Yücel Kop'la tanışmışlar. Ve o, bu yeteneği keşfetmiş.

Sonrası bilinen hikâye... Süreyya önce Ankara'da Yahya Kemal Lisesi'nde okumuş. Burada MTA'da forma giymiş. Sonra Kahramanmaraş Spor Akademisi'ni kazanmış. Yücel Kop, Gaziantep'e tayin olduğu için onun yanına gidip gelmeye başlamış. Evli ve bir çocuk babası olan antrenörü Kop'la gönül ilişkisinin basında kopardığı fırtına malum...

Ama o, bundan hiç etkilenmemiş gibi...

Okulu bitince Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin sporcusu olarak rekorlar kırmaya başlamış. 2000 yılında Brüksel'deki Golden League yarışmasına Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Deniz Gökçe'nin kişisel yardımıyla katılabilmiş ve madalya yağmuru böylece başlamış.

Babasız koşu

"Rüzgârın Kızı"nın bu koşusu onu, sonunda Dünya Atletizm Şampiyonası'nda 1500 metrede finale sürükledi.

Yarışı hepimiz nefesimizi tutarak izledik; ama herhalde en büyük heyecanı Korgun'da televizyon başındaki eski bir atlet yaşadı.

Yaşar Ayhan, gidemedi kızının zirve koşusuna...

Sık sık eşek anırması, horoz ötüşüyle kesilen avlu sohbetimizde nedenini sorduğumda duygusallaştı, kahverengi tespihinin tanelerini çekiştirerek Anadolu insanına özgü bir tevekülle, "Şey yapan olmadı," diyebildi.

"Davet edilmedik. Unutulduk," diyemedi. "İmkânımız da yoktu," diye ekledi sonra.. Ama hemen toplardı:

"Davet etseler giderdim belki ama gözüm de arkada kalırdı. Çünkü biz burada olmasak basın gelmezdi buraya, buraları tanıtamazdık."

Telefonda ağlaştık

“Nasıl kalbiniz dayandı kızınızın dünya şampiyonluk koşusuna,” diye sordum.

“Ne diye ağlıyorsun kızım?
Ağlarsam ben ağlarım.”

Meğer yarıştan önceki gece Süreyya'nın birinci geldiğini görmüş düşünde... Ama kimsele-re diyememiş. Yarış başlayınca kadar “içi yan-mış bayağı”...

Yarıştaki Rus, kızını bloke ederken üçün-cünün öne geçmesine kızmış. O gün aramamış Süreyya'yı... Ertesi gün telefon etmiş.

“Seni seremonide ağlarken gördüm,” demiş ve eklemiştir:

“Ne diye ağlıyorsun kızım? Ağlarsam ben ağlarım.”

“Ben öyle deyince o da başladı ağlamaya... Ağlaştık karşılıklı telefonda,” diyor.

Yine önce gözlükler gözden, sonra beyaz kumaş mendil cepten çıkıyor; yaşlı gözler kuruluyor.

Şampiyonun sırrı, baba evinde daha iyi anlaşılıyor.

“Hayatın koşusu hiç bitmez”

Korgun'da resmî tören vardı o gün...

Bakan gelecek, valiye ziyarete gidilecek, halka hitap edilecekti.

Süreyya Ayhan, o pistlerden tanıdığımız delifişek kız değildi sanki... Resmî kıyafeti içinde ve siyah yüksek topuklu ayakkabılarının üstünde biraz rahatsız duruyordu.

Törenler biter bitmez, daha evinin kapısında, sokak ortasında topuklu pabuçlarını çıkarıp attı, eve koşup vücudunun bir uzvuna dönüşmüş spor ayakkabılarını giydi. Üzerine bir eşofman geçirdi.

Evinin bahçesinde, o sıcak aile sofrasında, birlikte çorba ve tavuklu pilav kaşıkladık.

Sonra, özel hayatını fazlaca kurcalayan basına konuşmama kararını bizim için bozarak evinin bahçesinde sohbet daldı.

Çocukken kimin gibi olmak isterdin?

İsimden ziyade başarı etkilerdi beni... Televizyonda yarışmaları izler; cirit, yüksek atlama, 1500 metre, yirmi dört branşın hepsine özenirdim. Her türden başarıya imrenirdim.

Süreyya Ayhan nasıl oldu da patladı birden?

Birden olmadı ki... On bir yılın birikimi bu. Zaten on yıl hazırlıktan sonra olur bu. Balkanlar, Avrupa derken kademe kademe ilerledim; artık dünyaya açılma vaktiydi.

Yarışma öncesi nasıl motive olursun?

Durgunlaşırım yarıştan önce. Konuşmam fazla... Kimseyi düşünmem. Tek hedefim, tek düşüncem vardır: Finiş çizgisini birinci olarak geçmek... Zaten stada girince heyecanım biter. Yetmiş bin kişilik statta koştum, inan, o gürültüyü duymuyorsun bile... Hepten kopuyorsun. Sadece birincilik, başka şey düşünmüyorsun. Koşarken arada ekrana bakarım, arkadakiler ne yapıyor diye. Bir de her 100 metrede kronometreden geçiş zamanlarına bakarım. Ve sadece kazanmaya odaklanırım.

Son yarış öncesi çok gergin görünüyordun?

Vücudumun doğallığından dolayı bir asabiyetim vardı. Tabii yarışmanın da stresi, heyecanı oluyor. Elimde olmayan bir gerginlik o...

Senin durumun neredeyse bizim "milli âdet"imiz haline geldi. Rahatsız oldun mu için bu kadar büyümesinden?..

Aslında ben şort giyince fark edildi o iş... "Tayyip Erdoğan mı kapattırdı," filan dediler; onu araştırırken ortaya çıkardı gazeteciler.

Kötü mü oldu yani? Bir tabu konu devrildi sayende...

Doğrusu iyi mi oldu, kötü mü düşünemiyorum bile... Kafam karışık bu konuda... Faydalı mı zararlı mı oldu bilmiyorum.

Nabzı tutamam, kamuoyu yoklaması yapmak lazım. Ama beni kötü etkiledi.

*Güzellik kraliçesi seçilsen bütün kadın dergilerine kapak olur-
dun. Ama bir Anadolu kızının atletizm şampiyonluğu aynı san-
sasyonu yaratmadı. Neden sence?*

Önemli değil bu... Gittiğim yerlerde erkeklerden çok kadınlar
bağrına basıyor beni... Önemli olan bu... Ben bütün Türkiye
için koştum, yetmiş milyon içinde üç-beş kişinin kıskançlığı
önemsiz. Geçmiş unuttum, bundan sonrasına bakıyorum. Sı-
rada olimpiyat şampiyonluğu var inşallah...

*Koşunla adeta kadınların önünü açtın. Hemen peşinden voley-
bolcu kızların başarısı geldi.*

Öyle düşünülüyorsa ne mutlu bana... Çok hoş bir şey bu...
Hiçbir servet, bunun verdiği tatmini sağlayamaz.

*Sadece başarı da değil, bence koşarak özel hayata bir özgürlük
alanı da açtın. Başarı, peşinden hoşgörü getiren bir battaniyedir.
Başaramasan herhalde antrenörünle ilişkenden dolayı bir linç
başlayabilirdi.*

Ama başaramasam da ben yine, Süreyya Ayhan olarak tavrımı
değiştirmedim. Başarıyı hiç kullanmıyorum. Bu, benim haya-
ta bakışım. Evet başardım ama bu karakterimi değiştirmeme
neden olmadı.

*Çok taviz verdin mi buraya gelebilmek için? Akranların gezip
tozarken sen antrenmanda terliyordun...*

Evet, yaşantım belki çok farklı olabilirdi, ama bu seçtiğim yol-
du. Şimdi dönüp baktığımda, "İyi ki bunu seçmişim," diyorum.
Çok memnunum. Belki daha çok eğlenir, bolca alışveriş yapar-
dım ama bu gururu yaşayamazdım. Herkes gezip eğlenebiliyor
ama şu an benim yaşadığımı kimse yaşayamıyor.

*Vilayette dikkat ettim. Çankırı Valisi, Bakan'dan senin adını
vermek üzere tartan pist isteyince, "Gerek yok!" diye itiraz ettin.
Niye?*

Buranın acil ihtiyacı bu değil ki... O pistte koşacak çocuğun önce eğitilmesi lazım, sağlıklı su içmesi, iyi yemek yemesi, sıkı giyinmesi lazım. Asfalt yoldan okula gitmesi, ailesinin maddi imkânları olması, ağabeyinin iş bulması lazım. Bunlar olmadan tartan pist olsa ne olacak? Bunlar olunca pist olur zaten... Daha Çankırı'nın birçok köyünde su, elektrik yok. İş, yolu, suyu olmayanlar nasıl spor yapsın?

Türkiye'de otuz beş milyon kadın arasında sadece 1632 lisanslı kadın atlet varmış.

Tabii komik bir rakam bu... Ama son zamanlarda kızlardan başvuru artmış. Bu, en büyük hediye benim için. Bir gün spor hayatım bitebilir; ama bu katkım unutulmaz.

Sahi ne olur bir gün koşamazsan?

Başka alanlarda koşarım. Hiç bitmez ki hayatın koşusu...

Süreyya Ayhan'ın ailesi Korgun'da, son 10 yıldır yaşadıkları evin bahçesinde. Önce eski attetler, kucakta geleceğin şampiyonlarıyla...

Yok böyle bi hayat!

Yıllar önceydi.

Askerdeydim.

Tugaya kumpanya geldi.

“Aç-aç” değildi, ama bordo takım elbiseli çalgıcılar önünde şarkı söyleyen mini etekli, kısa boylu, hafif toplu dilberin salona yayılan parfüm kokusu, aylardır kadın yüzü görmemiş erati yerinden fırlatmaya yetmişti.

Bizim dilber mikrofonu eline aldı, çalgıcılara işaret verdi ve şarkıya başladı:

Hadi hadi meleğim

Uç da göreyim.

Birden kepler havada uçtu. Tugay, *Yaylalar yaylalar*'dan daha gür bir sesle, hep bir ağızdan söylemeye başladı.

Sonraki günlerde bulaşıkta, nöbette, patates soyma seansında hep aynı şarkıyı duyacaktım.

ÖZCAN DENİZ

*Kendini yaratan
adam*

"Aile 8 kişi... 4 kız,
abimle ben, annemle
babam. 15 yaşına
kadar gecekondumuz
gece yıkılıyordu, sabah
dikiliyordu..."

Konserde

Meleğim'i yeniden dinlediğimde, şarkıcısını biliyordum artık... ve onu izlemeye konserine gitmişim.

Ankara, Dikmen'de bir açılıştı. Gecekondu ve çok katlı lüks apartmanlar arasındaki bir vadiye kurulan konser alanının bir ucunda cami, öbür ucunda Atatürk posterleri, arada da eğlence çadırı vardı. Tam ortada Özcan Deniz, bu kolajı bir araya getiren bir tutkal gibi, başörtülü, dekolteli kalabalığa çığlıklar eşliğinde *Meleğim*'i söylüyordu.

Seyircinin kimi zafer kimi bozkurt işareti yapıyordu.

Tepede bir yerde, varoştan gelmiş izleyiciler arasındaydım. Altıncı şarkıdan sonra, işaretli ellerin serçeparmakları birleşti; hep birden halay çekmeye başladılar. "Bizlerden biri ama başarmış, yırtmış" duygusunu kokladım.

Özcan Deniz'le tanışınca bu duygunun boşa olmadığını anladım.

Tabii o duyguyu yaratmanın kolay olmadığını da...

Varoştan geliyorum

Özcan Deniz, Ağrılı. Zilan aşiretinden...

1972'de Ankara'nın gecekondu mahallesi Yenidoğan'da doğmuş. Sonra Aydın'a göçmüş, varoşa yerleşmişler.

"Taşradan büyük kente gelip aynı düzen içinde, kenar mahallelerde yaşayan, eğitimsiz, beğeni düzeyi düşük insanların yaşadığı yere varoş; ben öyle bir yerden geliyorum. Onların içinde doğdum, orada büyüdüm. Aile sekiz kişi... Dört kız, ağabeyim ile ben, annemle babam. On beş yaşına kadar gecekonduumuz gece yıkılıyordu, sabah dikiliyordu..."

BMW hayali

Babası çalışmıyormuş. Aile parasızmış. Kendisi, çocuk yaşta, ağabeyiyle birlikte yer karoları yapan bir fabrikada çalışmaya başlamış. "Evden fabrikaya dolmuş, otobüs yoktu. Taksibe de paramız yetmezdi. Her sabah Meşrutiyet Mahallesi'nden Yeni Sanayi'ye kadar olan bir saatlik yolu yürüyorduk ağabeyimle. İşkenceydi. Her sabah işe giderken, 'Biz hep bu yolu yürüyecek miyiz? Hayatımız böyle mi geçecek?' diye konuşurduk."

Henüz on üç yaşındaymış o aralar... Arada bu ağır işten kaçıp futbol oynamaya, piknik yapmaya, karate salonlarına gitmeye ve dışarıda bu yoksulluktan kaçış için bir fırsat kollamaya başlamış.

En büyük hayalleri, bir BMW arabaymış.

Bisiklet hırsızları

"Bir gün bir arkadaşın bisikletini çaldık. Anlaşılmasın diye evde bütün aksesuarlarını söktük. Ama mahalle uyandı, annem anladı, fırça yedik. Bisiklet gitti. Daha sonra motosiklete göz diktik. Aylarca simit ayrıla beslendik. Harçlıklarımızı biriktirip taksitle önden depolu gıcır gıcır mavi bir Peugeot motor aldık. Evin haberi yok. 'Duyarlarsa satarlar,' diye haber de vermedik. İşe yine yürüyerek gidip geliyoruz, motoru işyerinde saklıyoruz. Arada çalıştırıp sesine bakıyoruz. Sonra bir gün, 'Yeter,' deyip bindik ve korktuğumuz şey oldu. Babam haber aldı ve motoru sattı. Yıkıldık"

İpek mendil tane tane

Nasıl dünya çapında birçok müzisyen, romancı, ressam parasızlıktan sanata başlamışsa Özcan Deniz de yoksulluktan müziğe merak sarmış. Aydın'da bir arkadaşının düğününde tesadüfen sahneye çıkmış. "Tesadüfen" dediysek, lafın gelişi... Çünkü Deniz, inanmıyor tesadüflere... Her şeyin ilahî güç tarafından inceden inceye kurgulandığına inanıyor.

"Kupa Beşlisi" diye bir orkestranın önünde utanarak çıkmış ilk sahnesine... "İpek mendil tane tane" türküsünü söylemiş ilkin... Sonra bir daha... bir daha... Bayağı bir program yapmış orada... Çıkışta orkestra şefi kuliste, "Oğlum, sen bizimle turneye gelsene," demiş.

"Babam izin vermez," diye dertlenmiş Deniz...

Şef, avucuna bir para sıkıştırıp, "Sen eve git, konuş babanla, yarın getirsin seni," demiş. Paraya çıkışta bakabilmiş. Avucunda tam elli lira varmış. Yani bir aylık maaşı...

Babası yine çaldığını sanmış parayı, basmış kalayı...

Bunun üzerine aldığı teklifi söyleyememiş; gizlice düğün salonuna gidip, "Babam izin verdi," yalanıyla işe koyulmuş.

Düğünlerde, Kupa Beşlisi'yle sahneye çıkmaya başlamış.

"Ulan güzelmiş sesin"

Artık bütün Aydın, düğünlerden tanıyormuş onu... Şöhret olmuş, lakin hâlâ babası durumu bilmiyormuş. Ailesi, onu gece mesaisinde sanıyormuş.

"Bir gün bizim mahallede bir düğüne çağrıldık. Afişler asıldı, en üstte benim adım yazıyor. Evin hemen karşısındayız ve ben tir tir titriyorum görecekler diye... Sonra bir ara ben düğünde türkü söylerken birden babamı karşımda gördüm. Dizlerim titredi. Ama hiçbir şey demedi. Öptü sonra, 'Ulan sesin güzelmiş de habirimiz yok,' dedi. Ben artık babamla birlikte gidip gelmeye başladım düğünlere... Kendi orkestramı kurdum. Ve bundan zevk almaya başladım. Sahneye çıkmadığım günler huzursuz oluyordum. Henüz on beş yaşındaydım."

Pavyonda

Düğünlerden kurtulabilmek için bir sıçrama yapması gerekiyordu.

Ve pavyon dışında sıçrayabileceği hiçbir yer yoktu.

Bir menajer, genç türkücüyü kapıp İzmir'de, Majestik Pavyon'a götürdü. Orada deneme için parasız çalışmaya başladı. Ama ilk sürpriz, ilk gün yaşandı:

"Tasadüf, o gün sahnedeiken pavyonu polis bastı; beni küçüğüm, diye apar topar mutfağa soktular. Yıllardır giydiğim tek bir kostümüm var, papyonlu, onunla bulaşık yıkarken buldum kendimi... Baktım olmayacak, Antalya'ya gittim. Rahmetli İnci Baba'nın kardeşi, bizim eniştemizdi. Orada gece kulübü var. Ama polis pek giremiyor. Orada çıkmaya başladım. Sezen Aksu'dan, Burhan Çaçan'a kadar herkesten söylüyorum."

İlk aşk Dilara

İlk aşkı orada yaşamış Deniz... Kızın adı Dilara'ymış... Ondan söz ederken duygulanıyor. Belli ki on beş yaşa özgü saf bir ha-

yalin adıymış Dilara... Şöhrete kavuştuktan sonra ondan bahsetmiş birkaç yerde... Bunun üzerine Dilara ortaya çıkmış ve bu eski aşkı, reklam aracı olarak kullanmış. Yıkılmış Özcan Deniz... Şöhretin ilk kurbanı, ilk gençlik aşkı olmuş.

Ver elini istanbul

Antalya'da çıktığı yazlık mekâna bir gün bir yapımcı getirip dinletmişler küçük türkücüyü... Adam, "Sesi çok çiğ, pişmesi lazım," demiş. "Ben tenorum, o yaşta mezzosoprano gibi çıkıyor sesim," diyor Deniz...

Onun üzerine inatlaşmış ve kafaya takmış İstanbul'a gitmeyi... Elindeki avucundaki üç-beş kuruşla Aydın'a gitmiş, orada bir ses yarışmasına katılıp birinci olmuş. Yarışmanın jürisinde Cenk Koray da varmış. Kuliste Deniz'e, "Oğlum senin sesin çok güzel, İstanbul'a gel," demiş. Sonra da bir akıl vermiş:

"Bir kasete sesini doldur, dinlet insanlara..." Hemen müzisyenleri bir dükkâna toplamış Deniz... Teybi ortaya koymuşlar, *Rec* tuşuna basmışlar. Genç türkücü, mikrofonu alıp Sezen Aksu'dan, İbrahim Tatlıses'ten şarkılar, türküler okumuş.

Ailesi, İstanbul'a gitmesine izin vermiyormuş. O da ağabeyini kandırmış.

"Sana söz, bana biraz para verirsen sana ileride BMW alacağım," demiş.

Arabayı duyunca yumuşamış ağabeyi... Arkadaşlarından borç alıp kardeşinin cebine koymuş, otobüsle İstanbul'a uğurlamış.

Dönerci çıtağı

"1989 kışında hayatımda ilk defa İstanbul'a geldim. Doldurduğum kaset cebimde, hatta kaybolmasın diye dikmiştim cebime... Eldeki parayla vapura bindim. Otel aramaya başladım. Sora sora en ucuz Tepebaşı'nda bir otel buldum. Ben böyle döküntü otel görmedim ömrümde... Kapısı şişmiş kapanmaz, koridorda alkolik adamlar ayakta Rus kadınlarla sevişiyor. Korkudan uyuyamıyorum. Bu arada her gün Tepebaşı'ndan Unkapanı'na yürüyorum. Giriyorum kapıdan, 'Şu kaseti dinleyin,' diyorum. Ama olmuyor. Param da bitti. Bir gün Laleli'de bir dönercinin kapısında 'Çıracı aranıyor' yazısını gördüm. İşe

girdim. Tek işim kesilen dönerleri ekmeğe koyup paket yapmak. Hem karnımı doyuruyorum hem biraz para kazanıyorum.”

Almanca Özcan

Umutsuzluğun dibe vurduğu bir gün, elini cebine atmış Özcan Deniz ve yıllardır cebinde gezdirdiği bir kartı görmüş. Bir Almanca düğününde tanıştığı adamın kartıymış bu... Kart sahibi, “Ben Almanya’ya turneler yapıyorum. Bir gün gelersen beni ara,” demişmiş. En biçare gününde inmiş resepsiyona, çevirmiş numarayı...

Bağırılmış telefonun ucundaki adam, “Aylardır seni arıyorum, neredesin?” demiş. “Bir turne için Türkiye’den bir solist getirtcekler. Seni tavsiye ettim ama sen yoksun ortalıkta...”

Diyeceği, “Ne turnesi? Ben burada dönercide çıraklık yapıyorum,” diye... “Ağabey, benim Aydın’a dönmeye bile param yok. Otelde mahsur kaldım,” diyebilmiş. Adam, “Ver otele telefonunu,” demiş. Aramış geri, “Şimdi git Pangaltı İş Bankası’na. Müdürü benim akrabam... Sana 400 Mark verecek. Al o parayı, otele borcunu kapat, Aydın’a git, pasaport çıkar, sonra vize işlemlerine başla,” demiş.

Emrah’i kışkırdım

Hepsini yapmış Deniz ama vize alamamış bir türlü... Tam iki yıl uğraştıktan sonra, 1991 yılında Emrah, Öztürk Serengil, Suna Yıldızoğlu gibi yıldızların yer aldığı bir kadroyla birlikte turne vizesi alabilmiş.

“Uçağa bindiğim ânı tarif edemem. Ülkemi terk ediyorum. İstanbul bile bana büyük ve uzak gelirken bir tüpün içinde bilmediğim bir ülkeye gidiyorum. Bütün o yolculuk boyunca kafamda binbir senaryoyla uçtum. İnince başka bir boyuta geçtiğimi hissettim. Hiç konuşmuyordum. Hem korku var hem cesaret. Konserde Küçük Emrah çıktı sahneye, yıkıldı ortalık. Tabii ki benim hayal olarak da en yakın olduğum, en kışkancağım, ‘Ben niye orada değilim,’ diyeceğim kişi... Kızlar geberiyor, millet alkışlıyor. O bitirdi. Seyirci kalktı gidiyor. Birden organizatör beni tuttu, ‘Hadi sahneye çıkıyorsun,’ dedi.

Apar topar müzisyenleri topladılar. Elim, ayağım titreye

titreye çıktım sahneye... Bir türkü okudum. Oradaki insanlar türküye hasret... Oturdular. Beşinci şarkıda ön taraf yıkılıyor, seyirci sahneye çıkmaya çalışıyordu.”

Paralı evlilik

Konserden sonra gittikleri restoranda bir kızla tanışmış. Birbirlerine ısınıp hayatlarını anlatmışlar.

“Peki ne yapacaksın şimdi?” diye sormuş kız.

“Bilmiyorum, burada kalmak istiyorum,” demiş Deniz...

İyi de nasıl?.. Hiçbir fikri yokmuş.

Kız, “Büyük ihtimalle evlendirirler seni,” demiş; “burada öyledir, Türk kızları parayla evlilik yaparlar. Oturma alırsın, sonra boşanırsın...”

Bir süre sonra kendini Almanya’da o kızla evlenmiş olarak bulmuş Deniz... İki sene içinde Almanya’nın en ünlü Türk şarkıcısı olmuş.

Kader dönüyor

“1992’nin yılbaşı gecesini. Çok parasızım. Aldığım parayı eve yolluyorum. İş de yok. Temizlik şirketinde çalışıyorum. Evde kız arkadaşım var. Dışarıda millet eğleniyor, biz yattık uyuyoruz. Saat on ikiyi geçti. Telefon çaldı: Bir gazino işletmecisi... Türkiye’den yılbaşı gecesini için Yaşar Yağmur’u çağırılmışlar, uçak rötör yapmış, millet delirmiş. ‘Tamam ağabey hemen gelirim,’ dedim. Sevgilimle koşup gittik. Sabaha kadar hem biz eğlendik hem gelenleri eğlendirdik. Meğer o sırada Yaşar Yağmur gelmiş, beni dinliyormuş kulisten... O zaman Motorola’nın ilk ceptelefonları var. Aramış Almanya’dan İstanbul’u... Hilmi Topaloğlu’na dinletmiş benim sesimi, telefonda.”

O sırada İstanbul’da...

Meğer o sıralar Hilmi Topaloğlu, son parasıyla genç bir çocuğa albüm yapmış. Büyük beklenti içindeymiş. Çünkü piyasaya üç milyar borçları varmış. Çeklerinin arkası yazılmış, polis onları arıyor, icracılar takip ediyormuş. Ama umut bağladıkları tenor çocuğun sesi, altyapıdaki müziğe yetmemiş stüdyoda... Bunlar elde kayıtlar, solistsiz kalakalmışlar. Ve aradıkları solisti, o sıra-

da Almanya'da son perdeden uzun hava okurken bulmuşlar.

Yaşar Yağmur, telefonda, "İşte Hilmi Ağabey, aradığın sesi buldum. Hem eli ayağı da düzgün," demiş. "Hemen kap getir," diye gürlemiş Topaloğlu...

Özcan Deniz bir anda kendini İstanbul'da bulmuş.

Sonrası yine inanılmaz bir Türk filmi öyküsü...

**“İlk kasetimi telesekreterde dinledim,
sabaha kadar ağladım”**

“Hilmi Ağabey”le buluşmamız, inanılır gibi değil.

Ben tanımıyorum kendisini...

Almanya'dan elimde valiz ve paltıyla çıkageldim, ofiste bekliyorum.

O aralar Michael Jackson geliyor Türkiye'ye... Mustafa Topaloğlu giriyor ofisten içeri... Diyor ki:

'Allah'ın ışınlarını yollayacağım. Bu adam çıkamayacak sahneye...'

O sıralar Türkiye gündeminde 'beyaz balina Aydın' var. Topaloğlu bir şarkı yapmış *Beyaz Balina* diye.. Son paralarını buna yatırmışlar. Albüm kırk bin basılmış, altmış bin iade var. Korsanı da geri gelmiş. İşte ben tam bu tartışılırken büroya geldim.

Benden sonra Mustafa Topaloğlu girdi içeri, 'Demedim mi ben, çıkamadı işte Michael Jackson,' dedi.

Bunun üzerine Hilmi delirdi. Gitti bir koli *Beyaz Balina* kaseti aldı, Topaloğlu'nun ayaklarının önüne attı ve bağırdı:

'O Allah'ın işinlarını buna yolla da satsın şu kaset ulan...'

"Soğanla ağıladım"

"Bu kargaşa içinde ben, 'Almanya'dan geldim,' diyemiyorum.

Bir ara orada birine söyledim. Birden herkes sustu. Hilmi, aramızdaki tezgâhın üzerinden üstüme uçtu resmen... Yüzümü tuttu: 'Bıyığı yok, üstelik genç ve bülbül,' diye bağırdı. Çünkü o dönem türkü ve arabesk söyleyenlerin tümü bıyıklıydı.

'Gel sana şimdi Unkapanı rekoru kırdıracağız,' dedi. Açtı bir dolabı... İçinde Müslüm'ün, Mahzun'un bir sürü kaseti... 'Seç,' dedi bana... Seçtim birkaç tane...

'Şimdi git otele, bunların içinden okumak istediklerini seç, sabaha gel, hepsini sana okutturacağım,' dedi.

Gittim otele. Unkapanı'nda, caddenin karşısında Bitter Otel...

Bütün Unkapanı'na gelen solistler, şöhret olmadan önce orada kalır. Sabaha kadar o şarkıları çalıştım.

Ertesi sabah sekizde beni aldılar. Taksim Ses Kayıt Stüdyosu'na gittik. Hayatımda ilk kez kulaklık taktım. Bir rüyanın içindeyim. Alt katta çalışma var. Kayıtta balyoz sesleri duyuluyor. Yedi-sekiz saat içinde okudum. Hepsi daha önceden okunmuş şarkılar olduğu için, Hilmi Topaloğlu aynı şarkıları farklı isimlerle basıyordu. Mesela bir şarkının adı *Gecenin Bir Yarısı*; ben onu *Yine Ağlattın Beni* diye okuyorum. Kasetin adı da bu... Sonra Stüdyo Celal'e gidip fotoğraf çektirdik. Kasetin kapağında benim ağlarken bir fotoğrafım olacak. Palto omzumda, soğanlarla, sigara dumanlarıyla ağlattılar beni, fotoğrafını çektiler. 'Sen şimdi git, biz sana haber vereceğiz,' dediler. Çıktım."

Telesekreterdeki türkü

"Almanya'ya geri döndüm. Üç ay kimse aramadı.

Üç ay sonra bir telefon, Hilmi Ağabey... İçmiş, telesekretere not bırakmış:

'Dinle,' diyor ve kaseti dinletiyor.

Eve geldim, telesekreterde kendi sesim. Oturdum, sabaha kadar başa sarıp sarıp ağlaya ağlaya kendimi dinledim:

*Yine uykuya hasret hayal dolu gözlerim
Bitmeyen hasretimle yine seni özlerim
Dinmek bilmiyor hasret, kalpte mazi sancısı
Yine ağlattın beni gecenin bir yarısı...*

Şarkıdaki gibi, bir geceyarısı kendimi dinliyorum ve ağlıyorum.

Sabah kalkıp Hilmi Ağabey'i aradım, 'Hemen atla gel,' dedi. Atladım gittim."

Yine ağlattın beni

"Bundan sonrası da tarifi zor bir duygudur.

Uçaktan indim. Taksiye bindim. Radyo açık. Kadir Çöpdemir program yapıyor. Diyor ki:

'Evet canlarım, şu an önümde ağlayan bir çift göz var. Ondan bahsetmeden önce şarkısını dinleyelim. Özcan Deniz...
Yine Ağlattın Beni...'

Arabanın içindeyim. Camdan dışarı bakıyorum ve nasıl ağlıyorum biliyor musun? Kriz gelmiş sanki...

Hayatımı boyunca yaşayacağım en özel duygu bu...

Şimdilerde, 'Filmin, galan, kasetin için ne hissediyorsun,' diyorlar ya... Ben bunun ferishtahmı hissetmişim zamanında Ağabey..."

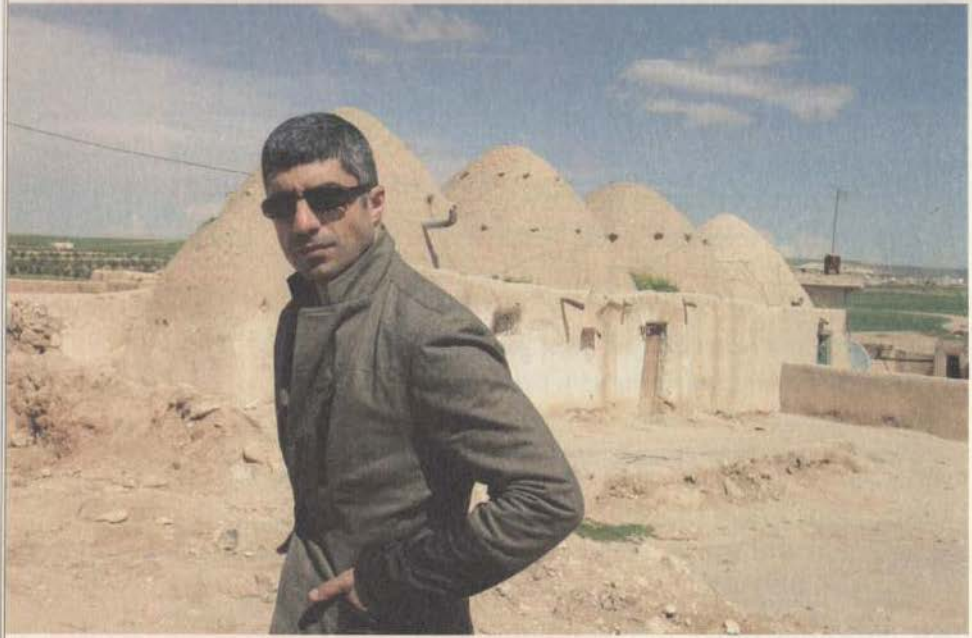
Sonrası?

Sonrası herkesin gözü önünde oldu.

Belki bilinmeyen şu:

Özcan Deniz, zengin olur olmaz, borç para bulup Aydın'dan kendisini İstanbul'a uğurlayan ağabeyine hayal ettiği o BMW'yi aldı.

Sonrası? Sonrası herkesin gözü önünde oldu.

"Radikal olucam tıbbi geldi, soyundum"

"Askere gittim, üç yıl ara verdim. Artık sokaktaki adam beni tanı mıyordu. Unutmuş millet... Birlikte başladığım arkadaşlarım şöhret olmuştu.

Arabamı satmıştım. Yarisini aileme yollamıştım. 750.000 lira param vardı. Evde tek çekyatım ve televizyonum var, başka hiçbir şeyim yok.

'Ne yapayım?' diye düşünüyordum. Almanya'ya geri mi döneyim?

Yalan mı? diye bir albüm yaptım. Zar zor bir klip çektik Esin Moraloğlu'yla...

On gün sonra bir gün evdeyim. Arkadaşım aradı. Televizyonda Fenerbahçe-Trabzon maçı var. 'Maçı aç!' dedi arkadaşım... 'Dinle!' dedi. Dinledim.

'Ali Şen Başkan, Fener şampiyon... Yalan mı? Yalan mı?' diye yıkılıyor tribünler...

O dönem bir şey oldu, o dönem ne yaptıysam tuttu, olay oldu.

Hülya Avşar'ın programına çıktım, 'Askerde cinsel ihtiyaçlarınızı nasıl gideriyordunuz?' diye sordu; utanmadım, cevap veremedim. Sıkıştırdı. 'Senin resimlerinle idare ediyorduk,' dedim. Gündeme oturdu.

Sonra bir modacıya gittim. Giydiğim elbiseler olay oldu.

Ardından TGRT bir dizi teklifi yaptı. Öz dayımın gerçek hayat hikâyesinden bir öykü yazdım. Onu çektik. *Aşkım Dağlarda Gezer*. Efsane gibi bir şey çıktı ortaya... İşte o arada bana nereden geldiyse, 'radikal olacağım tribi' geldi, cesaretlendim. Dizi içindeki bir sahne gereği çırılçıplak soyundum, bu da bir dergiye kapak oldu. Ben o günler Sidney'de konser-deydim, telefon ettim, durum çok karışksa dönmeyeyim diye.. Kapağı bir gördüm, çok kötü, estetik yoksunu... Dımdızlak ortadayım. Ve TGRT gibi tutucu bir kanal. Çırılçıplak bir türkücü... Çok riskli bir durum. Her şeyi kaybedebilirdim. Çok üstüme geldiler o ara... Ama TGRT bunu kesmeden yayınladı ve tarihinde görmediği reytingi yakaladı.

Böylece sinema, dizi hayatım başlamış oldu.

Seymen Ağa'ya kadar uzandı."

Kapağı bir gördüm, çok kötü, estetik yoksunu... dımdızlak ortadayım.

Türkiye'nin Yıldızı

Nicedir CD çalarımnda aynı albüm var.

Ve her çalışta hep aynı albümün, aynı şarkısı çınıyor hoparlörden...

Dördüncü şarkı bu...

Yanık bir kadın sesi, piyano eşliğinde, "Çabuk olalım aşkım," diye çınıyor. Bu çağrıyla başlayan şarkı, giderek bir ferhada dönüşüyor.

Yanık sesin sahibi, "Sana dayanamıyorum," diye sızlanırken gerçekten de şarkının sonuna kadar dayanamayacağı hissini veriyor.

Ve finalde piyanoyu susturup sessizliğe salıveriyor sesini...

Şarkı, uçsuz bucaksız bir hüznle son buluyor.

Hemen ardından, bu hüznle inat, davul zurna eşliğinde bir halay havası başlıyor. Şarkıcı, hüznü katlayıp bir kenara koyuyor; "bu şarkının sonuna kadar dayanamaz" hissi veren o yanık sesli kız gidiyor; coşkuyla halay çeken bir şarkıcı çıkageliyor.

Peş peşe çalan o iki şarkıda, iki ayrı şarkıcı gibi çınlayan kız, o iki şarkının karması aslında...

YILDIZ TILBE

Yadıqâr kuz

"Ben yaşadığım değil,
özlediğim aşkın
şarkısını söylüyorum..."

Televizyon programını izlediyseniz o karma(şa)ya şahit olmuşsunuz demektir.

Show TV'de *Türkiye'nin Yıldızı* adlı bir programa başladı Yıldız Tilbe...

Diğer sohbetli şovlardan büyük farkı yoktu aslında...

O da seyirci önünde şarkıcı konuk ağırıyor ve arada kendisi de şarkılar söylüyordu. Üstelik konuklarıyla pek sohbet ettiği de söylenemezdi.

"Nasılsın", "İyiyim, sen nasılsın", "Yeni albümün çıkmış hayırlı olsun", "Sağ ol", "Hadi ondan bi şarkı dinleyelim", "Peki..."

Sohbet, ekseriyetle bundan ibaretti.

Konuk şarkısını bitirince sahne Yıldız'a kalıyor, o da seyircileriyle ayaküstü bir-iki cümle konuşuyor, çoğunun övgülerine teşekkür ediyor, sonra şarkısına geçiyordu.

Sahnede ya kendi tarzında, saçlarını uçura savura deli dolu bir edayla dans ediyor ya *playback* (fonda çalan parçaya ağız oynatarak eşlik etme) tekniğiyle hüznü şarkılar söylüyordu.

Bilin bakalım bu program, en çok izlenen 100 program arasında kaçınıcı oldu?

Cevap veriyoruz:

Birinci!..

Niçin?

Üstelik bu, birkaç haftalık bir durum da değildi. Tilbe'nin hemen her programı, en çok izlenenler listesinin zirvesini zorladı. Herkes şaşırıyor ama kendisi bu sonuçtan emindi:

"Farklıyım ben çünkü," diyordu.

Peki neydi bu delidolu Kürt kızının yakaladığı başarının sırrı?

Niye pek sıradan görünen şovu, en çok izlenen program seçiliyor, kaseti milyonlar satıyor, şarkıları dilden dile dolaşıyordu?

Bu sırra vâkıf olabilmek için peşine düştük ve İclal Aydın'ın *Hayat Güzeldir* programında buluştuk kendisiyle...

Alel ve coşkular

Makyaj odasında yüzünü pudralarken ilk dikkatimi çeken, rengârenk küpesiydi. Programdan sonra kulağından çıkarıp bileğine takacak ve bilezik olarak kullanacaktı.

Stüdyoyu dolduran genç yaşlı, dul bekâr, başı açık ya da örtülü bütün kadınlarca ayakta karşılandı.

Daha ilk şarkısının notaları duyulduğu anda, ayaklanıp el çırparak hep bir ağızdan eşlik ettiler. İsteğim üzerine *Çabuk Olalım Aşkım*'ı söylerken az önce göbek atan seyircilerden birkaçı sessizce ağlamaya başladı.

Sevdikleri Yıldız, tanıyordu onları...

Gözyaşını silip göbek atmaya başlayabilmesi, kederi neşeye bunca maharetle katık edebilmesi pek tanıdıktı.

"Ben yaşadığım değil, özlediğim aşkın şarkısını söylüyorum," dedi bir ara.

Stüdyodakilerin çoğu da yaşamıyor sadece özlüyordu zaten...

Alevi ana, Sünni baba

Programdan sonra sanki bir saatlik bir programı değil de, koca bir ömrü paylaşmışız gibi içten bir sohbetle anlattı mazisini... Şu âlemde herkesineşitoldüğünainanıyordu. Ne üstünlüğümüz vardı birbirimizden ne de gizli saklımız... Dünya dediğin kocaman bir evdi ve herkes o evin ayrı köşesinde mukimdi. Başta ona evin kileri düşmüştü ama o, yıllar yılı dizlerini kanata kanata salona yürümüştü.

"Ben, çocukluğundan beri şarkı söylüyorum, Can," diye girdi lafa...

Annesi Tuncelili bir Alevi Zaza, babası Ağrılı bir Sünni Kürt...

50'lerde geçim derdiyle İzmir'in kenar mahallesi Gültepe'ye yerleşmişler. Babası tütünde mevsimlik işçilik bulmuş. Anne, bakkalda çalışmaya koyulmuş. Altı tane çocukları olmuş. Yıldız, 1966'da en küçükleri olarak İzmir'de doğmuş. Ağrı'yı da Tunceli'yi de görmemiş çocukluğundan beri...

1,5 yaşında kaynayan kazan devrilmiş üzerine; yanmış. "Acı bende çocukluktan kalma bir his," diyor şimdi. "Daha kendimi bilmeden acıyla tanışmışım. Acı, genlerimde var anlayacağın..."

Ark şarkılar korkudan

Evde Kürtçe konuşulmazmış, çocuklar düzgün Türkçe konuşsun diye... Sadece gizli konular açıldığında ya da memleketten Türkçe bilmeyenler geldiğinde Kürtçe duyulmuş evde... Bir de annesi kızınca Kürtçe küfredermiş.

"Kimse Kürtçe küfredemez bana. Hemen anlarım," diyor.

Aile arasında ona "Yadigâr" derlermiş. Bugünkü gibi çelimsiz değilmiş çocukken... Etlî butlu, hayli topluymuş.

Gültepe'ye daha elektrik gelmediğinden gaz lambası yakarlarmış geceleri... Cama burnunu dayayıp komşunun televizyonuna bakmaya gidermiş sokağın sonuna... Gece on iki oldu mu eve dönermiş. Ama dönüş yolu karanlık... Korkuyu yenebilmek için bağıra çağıra şarkı söylemiş yol boyu... Komşular, "Ne oluyor?" diye pencereleri açarken, babası kapıya çıkar, "Gel, gel bağırma," dermiş; yıllar sonra o şarkıları dinlemek isteyenlerin üste para vereceğini aklına dahi getirmeden...

"Orospu mu olacaksın?"

Orta l'den terk etmiş okulu... Bir süre dikiş atölyesinde çalışmış, tezgâhtarlık, sekreterlik yapmış, çocuk bakmış, çeyiz eşyası dolu iki çantayı sırtlayıp kapı kapı dolaşarak pazarlamacılığa kalkmış.

12'sinden itibaren çocukken korkudan söylediği şarkıları, düğünlerde söylemeye başlamış.

TRT'de seyrettiği korolardan öğrendiklerini söyleyerek başlamış önce... Sonra popçuları dinlemiş; İskender Doğan, Aydın Tansel, Beyaz Kelebekler, giderek Sezen Aksu, Ajda Pekkan, Nilüfer... Onlardan söylemiş. Ardından arabeski, Müslüm Gürses'i, Orhan Gencebay'ı, Ferdi Tayfur'u keşfetmiş, repertuarını onlarla genişletmiş.

"Sekiz-on mahalle ötemizde açık havada düğünler olurdu, bilirlerdi sesimin güzel olduğunu; beni çağırırlardı. Ben de koşarak gider söyledim. Babam uzaktan sesimi duyar, gelir saçımdan tutar, 'Orospu mu olacaksın?' diye döve döve eve ge-

70'lerden bir anı...

tirirdi. Doğu kültürü almış ya; babam, 'Evde oturacak,' diye üsteler, annem, 'Hayır söyleyecek,' derdi. Sonra babam baktı ki engelleyemeyecek, teslim oldu."

18'inde eş, 19'unda anne

18'ine gelince, "Eve geç kalma", "Kısa etek giyme", "Şarkı söyleme," diyen, eve beş dakika geç kalsa döven babasının baskısından kurtulabilmek, gönlünce mini etek, kot pantolon giyip doyasıya gezebilmek için 15 gün önce tanıştığı bir gence kaçmış Yıldız Tilbe...

Evlendikten on beş gün sonra kocası askere gitmiş. Döndüğünde kızları 1,5 yaşındaymış. 19 yaşında anne olmuş yani... Kızına, hayranı olduğu Sezen Aksu'nun adını koymuş.

Ama yoksulluk inmemiş yakasından... Tombul kız, o dönemde zayıflamış, bugünkü incecik haline gelmiş.

"Babam uzaktan sesimi duyar, gelir saçımdan tutar, 'Örospu mu olacaksın?' diye döve döve eve getirirdi."

Ve o yoksulluğun verdiği cesaret, ona günün birinde sahnenin kapısını açmış.

Sene 1991 'miş. Ve 25 yaşındaki Yıldız, Basmane'de Pırlanta Pavyon'un önünden geçerken içeri dalmış:

Pavyonda

“Yanımda bir kız arkadaşım vardı, ‘Kız gel girelim buraya,’ dedim. ‘N’apıcan,’ dedi. ‘Şarkı söylüycem. Burda çalışıcım,’ dedim. ‘Aaa deli misin, kocan bırakır mı?’ dedi. ‘Ben onu razı ederim,’ dedim. Girdim. Baktım prova yapıyorlar orda. ‘Kim buranın sahibi?’ diye sordum. Cengiz Özşeker’i çağırdılar. Kibariye’nin, Bergen’in patronu... Allah rahmet eylesin. ‘Buyur,’ dedi. ‘Benim sesim güzel. Burada şarkı söylemek istiyorum,’ dedim. ‘Burası şöyledir, böyledir,’ dedi önce... Aldırmadım. ‘Söyle bakayım bir şarkı,’ dedi. *Ayaz Geceler*’i söyledim. ‘Evlü misin?’ diye sordu, ‘Evlüyüm,’ dedim. ‘Git eşinden yazılı izin al, gel başla,’ dedi.”

Gitmiş eve...

Dericide çalışan kocası, “Olmaz!” demiş önce... Sonra ikna olmuş.

Yeni adıyla “Gülen Yıldız”, Pırlanta Pavyon’da tam gece yarısı, ilk sırada çıkmaya başlamış... Normalde saat ikiden sonra dolan pavyon, on ikide müşteri kaynar olmuş bir süre sonra... Yıldız’ın işleri açılmış. Bir gecede peşpeşe altı-yedi yerde söylemeye başlamış. Ama aile, yürümemiş böyle... Beşinci yılın sonunda eşiyle ayrılmışlar. Sezen’le baş başa kalmışlar.

Sezen Aksu geliyor

İşte bu noktada, küçük Sezen’in adını aldığı Sezen belirmiş ufukta... Namını duymuş, gelmiş. Ama Sezen geldiğinde Yıldız sahneden inmişmiş. Tuvalete giderken önünü kesmiş Sezen’in... “Dinle beni,” demiş. Patrona rica etmiş, yeniden sahnede boy göstermiş. Sezen etkilenmiş ve, “Vokalistim ol,” demiş.

Ve Yıldız kendini Sezen Aksu’nun evinde bulmuş. Önce dokuz ay boyunca Sezen’in şovunda vokalistlik... Sonra...

Sonrası bilinen hikâye..

“Gülen Yıldız”, on yıl içinde “Türkiye’nin Yıldızı” na dönüşmüş.

Baştaki soruya dönersek...

Bunca farklı duygudan, onca farklı çevreden insanı aynı seste, aynı şarkıda buluşturan ortak payda ne ola ki?

Yıldız Tilbe, bu soruyu kısaca, "Sevgi," diye yanıtıyor: "Daha doğrusu sevgisizlik. Çünkü hepimiz sevgiyi arıyoruz. Ben de sevmeyi özlüyorum ve onun şarkısını söylüyorum. Herkes aynı şeyi özlediği için katılıyor bu şarkıya..."

Belki bu teşhise, anlattığımız biyografinin toplumsal bilinçaltıyla kesiştiği noktaları ekleyebiliriz:

Çünkü bu öykünün içinde, hem eski Türk filmlerinden aşına olduğumuz "pavyonda bile saf kalmayı başarmış mahalleimizin altın yürekli kızı" figürü var; hem bizim o kızın saflığını koruyup kollama içgüdümüz... Belki ondan, çenesindeki beni, dilindeki şiveyi örtmeye çalışanlara itiraz edişimiz... Onu benlikle, şivesiyle, sesindeki acıyla, hoplayıp zıplayan dansıyla sevip benimseyişimiz...

Ondan, çocukluğunun karanlık korkusunu yenen; ama bu kez de sevgisizliğin ayazını, yalnızlık korkusunu yenebilmek için bağıra çağıra şarkılar söyleyen bu kıza hayranlığımız...

Herkesin hızla kendinden vazgeçtiği bir çağda, ortalıkta sahici bir şeylerin kalmasına öyle muhtacız ki...

"İçtim kırk tane hap, gittim sahile yattım karanlıkta..."

Şarkılarının çoğunun sözü de, müziği de sana ait. Nasıl yazıyorsun?

Bazen ilham gelir, yazarım. Arabanın arkasında, evde, stüdyoda... hiç fark etmez. Kaset zamanı stüdyoya girdiğimde ise ilham filan beklemeden yirmi gün kapanırım. Oturduğum yerde yazarım, Yaparım şarkıyı, tak-tak-tak okurum. Mesela son albüm için stüdyoya girdiğimizde sadece beş şarkı vardı elimizde... *Ama Evlisin'*in sadece nakaratı vardı. *Seni Seven Kalbim* hiç yoktu... Onun nakaratını önce bağlamayla çaldım stüdyoda... Sonra sözleri yazdım. Bir kerede girdim, okudum. Finalin müziksiz olması da benim fikrimdi.

O beş dakikada yazdığın şarkıyı binlerce insan hep bir ağızdan söylerken ne hissediyorsun?

Uzatıyorum onlara mikrofonu... Diyorum ki, "Allahım bak, toplu halde sana dua ediyoruz, kabul et," diyorum.

Manen nelerden beslenirsin?

Hayat besler beni... Yaşamak... Aldığım nefes... O kadar...

Hem şarkılarında hem sende çok kırlıgan, yaralı bir hava var. Seni anlatan şarkılar mı onlar?..

Şarkılarım sadece beni anlatmıyor, herkesi anlatıyor. Onun için dinliyor insanlar. Bir o şarkıları söyleyen Yıldız var, bir de o şarkıları dinleyen biri var. Bazı şarkılarımı ben bile acıdan dinleyemiyorum. Ayrıca o şarkılar dışında söyleyecek bir şeyleri olan biriyim ben. Sadece söylediğim kırk şarkıdan ibaret değilim yani...

Yaralı görüntünün insanları çektiğini düşünüyor musun?

İnsanlar, ulaşamadıkları şeylerin hasretini çekiyorlar. Onlar da benim gibi, sevmeyi özlüyorlar. Sevgiyi bulamıyorlar. Çaresizlikten acılı şarkılarla avunuyorlar. Ondandır diyorlar ya, "Müzik ruhun gıdasıdır," diye...

Sevilmiyor musun gerçekten?

Sevenim çok tabii. Ama duygusal anlamda yalnızım. Zamanında çok sevdim, ama hiç sevilmedim. Sevmeyi bilmiyor insanlar ya da yanlış seviyorlar. Sinirimi bozuyorlar. O yüzden bundan sonra sevmem. Hiç halim yok valla... Kırkıma yaklaştım artık. Kimseyle uğraşamam. Onlar beni sevsin. Göstersinler bakiyim sevmek nasıl olurmuş. Bi görüyüm, ondan sonra ben biliyorum ne yapacağımı.

Bu yalnızlık nasıl etkiliyor seni?

Deliler gibi sevdim eskiden... İntiharını bile denedim dört yıl önce... Ölmek istedim onsuz kalmaktansa... Kendimden vazgeçecek kadar sevdim yani... "Öldüreyim kendimi kurtuluyum," dedim anasını satiyim... İçtim 40 tane hap, gittim sahile, yat-tım karanlıkta; "Kimse görmez beni burda," diye. Etrafta dolaşan iki tane pazarcı çocuk bulmuş beni; hastaneye kaldırmışlar. Midem yıkanmış. Kurtuldum.

Mutsuzluk birçok sanatçının temel motivasyonudur. "Konfor yaratıcılığı öldürür," derler. Belki de şarkılarının büyüü oradan geliyor. Bir gün hayatının adamını bulup mutlu olursan ilhamını yitirir misin?

Bilmiyorum ama eğer bir gün mutlu olursam, mutsuzluğumu anlattığım gibi mutluluğumu da anlatabilecek kapasiteye sahip olduğumu hissediyorum ben...

Fler şarkı ayrı adrese

E Mİ

Sen de sev ama sevilme
Aşk acısı çek ben gibi
Çok özle ama kavuşma
Kavuşamadığım gibi

Geri dönme istemem ki
Ben eski ben değilim ki
Sen de mutlu olma e mi
Sen de sev, sevilme e mi...

"E mi annemin aşkıdır. Onun yaşadıklarını anlatmaya çalıştım burada... Annem çok acı çekmiş biliyor musun? Kocasını terk edip evlenmiş babamla... Sevmişler birbirini ama..."

DELİKANLIM

Kalbim duraksız haykırışlarda
Ne yapsan ayrılamam senden asla
Hafife alma, aşk vurur insana
Bu kadar kolay sanma, ah delikanlım...

"Bu şarkıyı ayrıldığığim eşime yazdım. 'Bu kadar kolay sanma delikanlım,' dediğim o... Dinledi ve mesajı aldı."

ÇABUK OLALIM AŞKIM

Bin ömrüm daha olsa
Kollarında son bulsa
Eğer sana kavuşmak varsa
Ölmek düğün gibidir bana

Sensizlikten çok korkuyorum
İnan kendimi bilmiyorum
Önce Allah sonra sen benim için
O bilir nasıl sevdim...

"Bu şarkıda babam var. Babam 1998'de rahmetli oldu. Başta karşı çıkmıştı şarkıcı olmama... Ama sonra gördü sonucu... Anladı ki, bir insan ne yaparsa yapsın özünde nasıl olduğu önemli. Öldüğünde çok mutluydu."

Timsah iktidarda

Çizgi roman kahramanları, yaşadıkları çağı ve içine doğdukları toplumu yansıtır.

Bizim gibi *Gırgır*'la, *Fırt*'la büyümüşler için "dığıl"dayan Avanak Avni, mahallenin çocuğuydu. Hüdaverdi'den, Basri'den, Fatoş'tan devraldı ortamı...

Arap Kadri de öyle...

Abdülcanbaz da...

Hepsi de toplumsal karşılığı olan karakterlerdi. Tiplerini, konuşma tarzlarını sokaktan aldılar; sonra yine sokağa verdiler.

Sevildiler, taklit edildiler, poster yapılıp duvarlara asıldılar.

Günümüzde sayıları ve satışları hızla artan mizah dergileri, yepyeni karakterlerle gündelik hayatımızın tiplerini sunuyor bizlere...

Geleneği *Gırgır*'dan, *Fırt*'tan, *Çarşaf*'tan, *Mikrop*'tan devralan *Leman*'da, *Penguen*'de karşılaşıyoruz onlarla...

Çizgi gibi görünseler de her biri, hayatımızın bir yerlerindeki gerçek birilerine tekabül ediyor; yaratıcısının sezgi yeteneğini, gözlem gücünü, koku alma güdüsünü yansıtıyor.

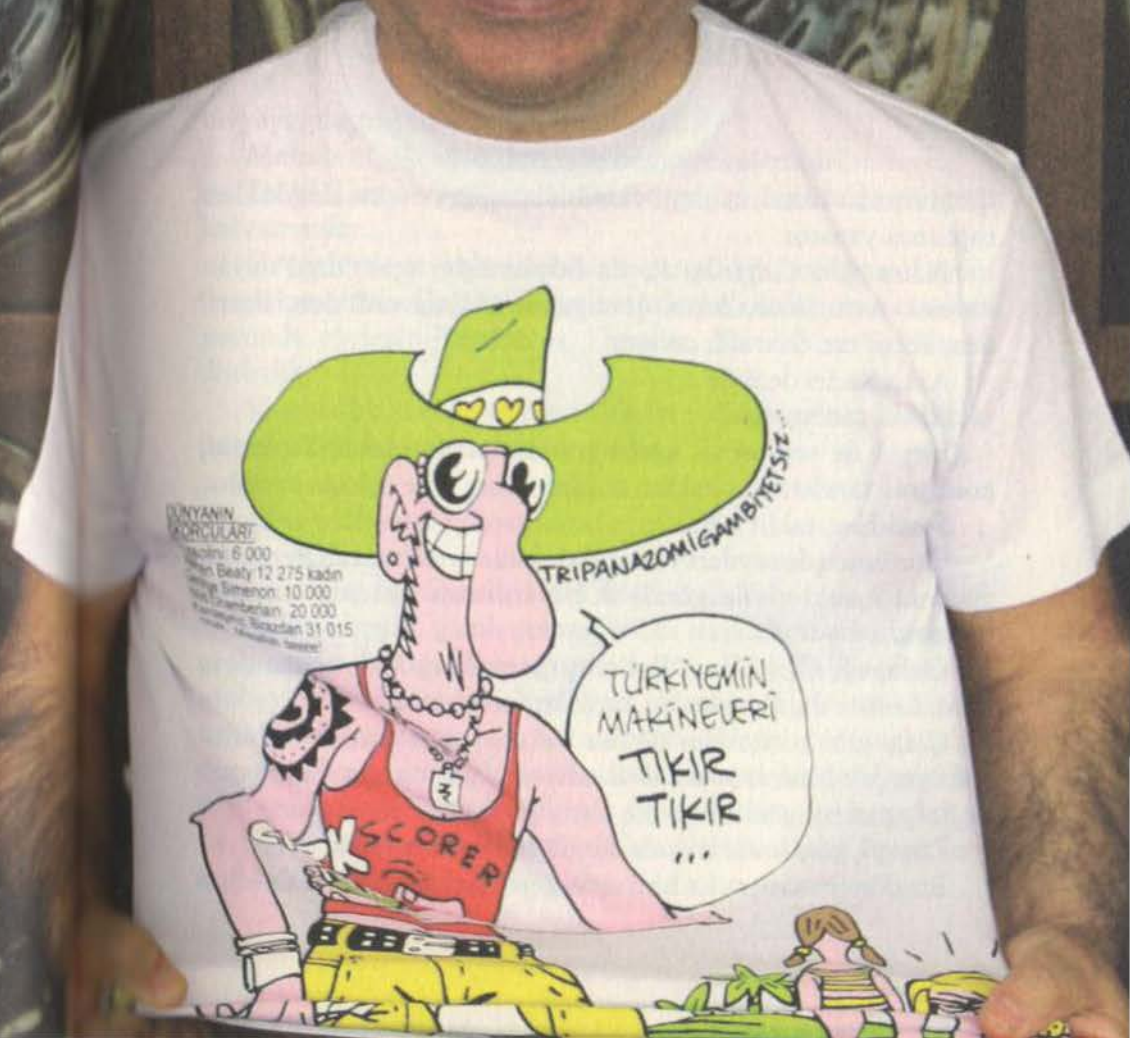
Leman, günümüz mizah dergilerinde bir zirve...

Bir dönem satışı yüz bini aşmış, gençler arasında alabildiği-

MEHMET ÇAĞÇAĞ

*"Daral" mış bir
kuşak*

Meselesi toplumla
değil, hayatla,
kendisiyle...
Sürekli bir daralma
içinde...

ne yaygınlaşmış bir muhalefet odağı...

Mehmet Çağçağ, o derginin beyinlerinden biri...

Daral, Timsah ve Kozalak ise Çağçağ'ın *Leman*'da yarattığı kahramanlar...

Geçenlerde o kahramanların yaratıldığı mekâna, *Leman* dergisine gittik, Çağçağ'la karikatürlerini çizdiği masanın başucunda söyleşip Timsah'ın, Daral'ın, Kozalak'ın öykülerini dinledik.

Ve anladık ki onların hayat hikâyesi, Türkiye'nin bir döneminin çizgiye dönüşmüş portresidir.

Daral

Mehmet Çağçağ, Daral'ı 1994'te çizdi ilk kez.

Bu kısa boylu, gamlı çehreli, yüzü sivilceli, marka tutkunu genç, varoluşçuluğuyla meşhurdu başta... 12 Eylül öncesindeki ağabeyleri, ablaları gibi hedefleri, idealleri olan biri değildi; toplumsal gaileler zindana atılmıştı. Uzun bir suskunluk döneminden sonra 80'lerin sonunda onların yerine "Daral kuşağı" geldi. Bunlar, eskiler gibi tek tip parka kot giyen, sarkık ya da posbıyığıyla mesaj veren tipler değildi. Daha "çeşit"lenmişlerdi, ama sadece görüntüde...

Daral, adı üstünde sıkıntılı, daralan bir gençti. Meselesi toplumla değil, hayatla ve kendiyleydi. "Kimim ben, nereye gidiyorum, ne yapacağım"ın derdindeydi. Nihilistti biraz. Acayip canı sıkılıyordu. Yoga yapması, terapi görmesi de rahatlatmıyordu onu... Sürekli bir daralma içindeydi.

Çağçağ, resim eğitimi gördüğü Mimar Sinan'da akademi öğrencileri arasından derledi onu... Bohem çocukları talebeler... Babaları para sahibiydi; öyle olmasa çocuklarını resim okumaya gönderirler miydi? Aynı tipten, Ankara Bilkent'te de vardı, İzmir 9 Eylül'de de...

"Daral kuşağı"ydı onlar.

Daral da üniversitede okuyor ve baba parası yiyordu.

Babası Ünal Dayı, yoksul bir aileden tırnaklarıyla kazıp gelmiş, akü ve tekstil alanında yatırımları olan bir sanayiciydi. İstiyordu ki, oğlu yetişsin ve işin başına geçsin. Ama Daral, hazırda konmuştu. Fabrikayla filan ilgisi yoktu. O kendi derdindeydi.

Çağçağ'a göre, bir zaman sonra Daral kuşağı, bu daraldan çıkış yolları aramaya başladı. Bu sıkıntıyı giderecek bir şey lazımdı. İdeoloji yoktu. Hobi yoktu. Spor yapacak yer yoktu. Çoğunda para da yoktu. Bunlar olmayınca yapacak bir şey de yoktu. Koca kuşak kendiyle ve can sıkıntısıyla baş başa kaldı. Apartmanda büyüdüler. Kahvehanede ya da okul kantininde sosyalleştiler. Arkadaş buldular ve bir araya gelip topluca sıkıldılar. Zamanla birbirlerini de tükettiler. Çıkış bulunamayınca uyuşturucuya sarıldılar.

Gerçi Çağçağ, okurunu korumak adına, kahramanına bakıp özenmesin diye onlara bırakın uyuşturucuyu, sigara bile içirtmedi; ama bütün can sıkıntılarını, kısıtılmışlıklarını resmetti:

"Gariban Ali'yi çizsem kimse umursamazdı. Okurlar gariban zaten. Ama hepsinin gözü, Daral'ın koltuğunda... 'Zengin olsak neler yaparız' derdinde... Ben de onlara hayallerini kur-

dukaları Daral'ı gösterdim: 'Bak paraya kavuşunca da problemin bunlar olacak,' dedim. 'Çünkü hobin yok, hayattan haz almayı bilmiyorsun. Oradan bir zenginlik çıkaramayacaksın. Geriye kalan can sıkıntısı... boşluk duygusu... Zamanla bir dost, bir kanka arayacaksın. O da sana değil, parana gelecek.'"

Birkaç macera sonra Daral, Timsah'la karşılaştı ve ailenin içine giriverdi.

Timsah

Daral özünde iyi bir insandı. Ama ilgi çekmesi için karşısına bir kötü koymak gerekti. Timsah öyle doğdu.

Aslında, sonradan ünlü bir pop şarkıcısı olacak gerçek bir tipten yaratılmıştı Timsah... Uzun kafası, dik saçları, karizmasıyla çok belirgin bir tipi vardı. Çağçağ, ona kötü bir karakter giydirdi.

Ahlaksızdı bir kere... Daral'ın tersine seks, para ve araba dışında hiçbir meselesi, felsefesi, ideolojisi olmayan, kendinden başkasına aldırmayan bir adamdı. Marka bağımlısıydı. Bencildi. Köşe dönmeceydi. Sadece tüketerek var olabildiği bir yaşam sürüyordu. Meselesi olan insanlarla dalga geçiyordu. Ar,

haya duygusu yoktu. Bu tür şeyler hızını kesiyordu... "Ne kadar az utanırsan o kadar çok tırmanırsın," diye düşünüyordu.

Daral, 90'larda yaşasa da ruhu 80'lerde kalmış bir tipti.

Timsah ise Özal kuşağındandı. 90'ların mahsulüydü.

Ankaralı, okumamış, işsiz bir delikanlıyken Daral'la tanışmış ve onun evine kapılanmıştı. Şimdi Ünal Dayı'nın paralarını yiyip Daral'a hayattan nasıl zevk alınacağını öğretiyordu.

Zekâsını, fırlamallığıyla ve Daral'ın parasıyla buluşturunca ticari bir dehaya dönüşmüştü. "Seyyar seks otobüsü"nü ilk o keşfetmişti mesela... Jimnastik yaparken sevişme imkânı veren aletleri de...

Ama insancıl bir yanı da yok değildi.

Bir macerada, yatağa attığı çıtır kızlardan birinin altından pamuk don çıkınca acımış, dokunmadan bırakmıştı.

Bir başka macerada, niye elinin hep külotunun içinde olduğunu soran kız arkadaşına, "Çünkü ben çocukken topum yoktu, pipimle oynadım; arabam yoktu pipimle oynadım... O benim ilk arkadaşım, ilk oyunağım," demiş, kızı eritmişti.

Kozalak

Mehmet Çağçağ, *Leman*'da çizdiği Timsah karakterini beş yılda benimsetebilirken Kozalak'ın dört ayda akıllara yerleştiğini söylüyor.

Kahramanı, taşradan gelmiş. Şehirde otopark mafyasına bulaşmış, eroin satıcılığı, bar fedailiği yaparak palazlanmış.

Lümpen.

İlk gelen magandalardan farklı olarak safiyetini tümüyle yitirmiş.

Yırtık, cahil, dindar, milliyetçi, silahlı... Argosu kuvvetli, saldırganlığı cüretkâr. Kendine benzemeyen her şeye (ütülü pantolona bile) ve herkese (özellikle "entel"lere) karşı müthiş öfke. Kazanmak, tutunmak için göze alamayacağı şey yok.

Bir başka özelliği ise nefsine yenikliği...

Kadınlarla ilişkisi sorunlu: hem tacizci hem namus bekçisi...

Özel olarak dönmelere düşkün... Evde, köyünden bir oğlanla birlikte yaşamasına rağmen, dönmelerin peşinden ayrılmıyor. Bunda, kadınsız ortamlarda yetişmiş olmasının etkisi büyük. Dönme de olsa bir erkekle daha kolay iletişim kuruyor.

“Anadolu’dan gelen bir sürü ipsiz sapsız, cinsel tercihi ol-
mamasına rağmen, kolay yoldan para kazandırdığı için dönme-
liğe meylediyor. Ona özenip gelenler de dönme oluyor. Büyük
bir pazar oluştu. Yakında acayip bir patlama yaşanacak,” diyor
Çağçağ:

“Büyük bir öfkeyle çiziyorum Kozalak’ı... Şehre ilk gelen-
ler marjinaldi, eziliyordu. O yüzden sahipleniyorduk. Ama gi-
derek saflıklarını yitirip çirkinleştiler, silahlanıp iktidar oldular
ve herkese hayatı dar etmeye başladılar. Bu lümpen dalgasının
arkası gelecek. Çünkü efendilik kurumu iflas etti. Cibiliyet
hırkasını çıkardı artık toplum...”

“Lümpen”i, Yeşilçam ve beyazcamdan önce karikatürcüler
ile reklamcıların keşfettiğini de ekliyor Çağçağ: “Ne de olsa
reklamcılar, bizim yıllardır çizdiğimiz magandalarla, zontalarla
büyümüş çocuklar...”

Bakalım Kozalak, ne zaman bir film yıldızı ya da popstar
olarak karşımıza çıkacak.

Bir kuşak “Daral”ıyor

Timsah'ı, Daral'dan çok seviyor gibisin?

Ben gönül tarafıyla Daral'ın yanındayım. Meselesi olan insanı seviyorum. Hayatı umursayan, dert edeni seviyorum. Timsah ise o hayatın etinden, sütünden yararlanıp derdinden, tasasından uzak durmaya çalışan bir genç prototipi... O benim, bu kuşağa öfkemi boşalttığım bir karakter oldu.

Ama Özal kuşağı, bize özgü bir şey değil. Genelde global bir kültürel değişimin ürünü... Aynısını Londra'da, New York'ta da bulursun: şımarık, marka düşkünü, konformist, *clubber* denilen *kulüp* gençliği... İdeolojisi olmayan, bir işin ucundan tutmayan, tamamen kendine dönük bir kuşak.

Okurun tercihi de aynı yönde mi sence?

Bir gün, bir kız okurum aradı, “Timsah'tan nefret ediyorum; onu çizme,” dedi bana... Sokaklarda onun gibileri görüyor, iğreniyor-muş. “Daral'ı seviyorum,” dedi. O da bunalmış bir kızdı.

“Peki, biriyle çıkacak olsan Daral’ı mı tercih edersin Timsah’ı mı?” diye sordum.

“Zor soru,” dedi kız. Uzun uzun düşündü telefonda.

“Timsah” dedi sonra...

“Çünkü kötü olsa bile en azından eğlenceli... Beni, benden uzaklaştırır. Daral ise bunaltır beni. Ben zaten kendimden sıkılıyorum, bir de bir erkeğin daralmasıyla uğraşamam.”

Timsah, Daral’dan daha meşhur oldu değil mi?

Aslında öykü Daral’la başladı, ama Timsah ondan rol çaldı. Binlerce karikatür çizdim, benim ismimi bile bilmezler; ama Timsah’ı çiziyorum deyince herkes tanır. Çünkü Timsah’ın kuşağı yavaş yavaş Daral’ı sildi. Daral’ın sözü, sohbeti kimse nin ilgisini çekmedi. Timsah ise kötü olduğu için izlendi. Çünkü artık hepimiz kötüyü izliyoruz. Televizyona bakın ne demek istediğimi anlarsınız.

Timsah bitti mi, iktidar mı oldu?

Bence iktidar oldu. Ama artık esprisini kaybetti; çünkü deşifre oldu.

Timsah artık her yerde... Bakın, BBG evinde bir sürü Timsah var. Popstar yarışmasına bakın orada da... Artık herkes arayıp bana çevresindeki Timsah’ları gösteriyor. Kemer’e tatile gittim. Beş dakikada bir animatör bulup getirdiler. Adam aynı Timsah ama işin ilginç kendisine “Timsah” denilmesinden de son derece mutlu... Dedim ki, “İşte benim Timsah’ım.” Bu lakattan mutlu olan biri!.. Galatasaray maçında tel örgüleri devirenlerin en önünde de Timsah tişörtlü biri vardı.

Temel özelliği ne sence?

Timsah kuşağının özelliği, sözüyle değil, görüntüsüyle kendini belli etmesi. Görünüm çağı bu... Şekil çağı... Var olmak için görünmek yeterli ve görünmüyorsan yoksun. Herkes, reklamcı kurnazlığıyla kendine bir imaj yaratıp, şekil yapıp var olma savaşı veriyor. Kendiyle ilgili ipuçlarını tıraşıyla, markasıyla, kokusuyla, takısıyla veriyor.

Peki 2000'lerde nasıl bir kuşak geldi?

Yeni bir Daral kuşağı geliyor. Ama eskisi kadar daralmayan, meselesi olan, daha duyarlı bir kuşak geleceği umudundayım. Çünkü geçen kuşak çok sıkıldı. Sıkıntısını eğlenceye döktü. Kendini barlara, kulüplere vurdu. Techno'ya düştü. Tüketimi, marka saplantısını, *Extacy* gibi uyuşturucuları denedi. Yine de sıkıntısı geçmedi. İdeolojinin boşluğu dolmadı. Son maceralarından birinde Timsah, bir kızla sevişirken, kız neler hissettiğini, ânında ceptelefonu mesajıyla ona anlatıyordu. Böyle bir kuşak yetişti. Şimdi barlardan da sıkıldılar. Sokaktan çekildiler. Ev ortamlarına, ev partilerine başladılar.

Yeni kuşak bunları, marka tutkusunu vs. aptalca buluyor. Henüz Türkiye'de yaygın değil bu... Türkiye henüz tüketim hırsını aşamadı çünkü...

Ama aşacak elbet...

Böyle bir şey olursa Timsah'ı öldürür müsün?

Kendiliğinden ölür zaten... Bugün niye ilgi görüyor Timsah? Meraktan... Anadolu'dan çıkmış bir çocuk, ne bar ortamı biliyor ne kulüp ne metalcilerle ne *punk*'larla tanışmış; *clubber* nedir bilmiyor, ama Timsah'ı merak ediyor, anlamaya çalışıyor. Leman okurlarının çoğu üniversiteli... Onlar bu toplumsal katmanlara daha analiz ederek bakıyor.

Elbette bütün gençlik Timsah gibi değil. Tersine, gençliğin büyük çoğunluğu böyle değil. Ama Timsah onların idoli... Onun gibi olmak istiyorlar.

Benim imam hatipli okurlarım da var. Bakıyorum onlar ne buluyor diye... Başta cinsellik.. Yaşayamadığını buluyor onda... Hayatında flört yok, el ele tutuşma yok, gezme yok; ağır tabularla çevrelenmiş bir Anadolu var. Bu gençlik içinde Timsah çok azınlık. Ama bakıyorsunuz kameralar, fotoğraflar, çizgiler hep Timsah'ı gösteriyor. Ve gençler de ona özeniyor, onun gibi olmak istiyor. Çiti kırıp timsah olmak için uğraşiyor.

“Yeni bir Daral kuşığı geliyor. Ama eskisi kadar daralmayan, meselesi olan, daha duyarlı bir kuşak geleceği umundayım. Çünkü geçen kuşak çok sıkıldı.”

“Avşar Kızı”nın sırrı

Hülya Avşar’ı, yıllardır popüler kültürün tahtında tutan nedir?

Yeteneğini, güzelliğini, iş bilirliğini bir kenara koyarsak –ki aslında her biri, kenara konamayacak kadar etkili vasıflar– ben- ce ona bu tahtı bahşeden asıl özelliği, XX. yüzyılın finaline damgasını vuran bir rüzgârı, daha doğrusu bir ihtiyacı yakalamış olması...

O özelliğin adı, özgüven...

60’ların, 70’lerin o korunmaya muhtaç, boynu bükük, gü-vensiz, ezik kadımlarının yerine, “En güzel benim,”; “Her şeyi yapabilirim,”; “Hepinizle baş edebilirim,” diyen bir kararlılıkla çıkageldi yeni kadın...

Zaman zaman sevimsiz olmayı göze alabilen bir ataklık ve mahremiyete kafa tutan, mahcubiyete meydan okuyan bir yırtıklıkla...

“Haddini bil,” diyen eski terbiyeye dikbaşlılıkla kafa tuttu.

Erkeğinin çapkınlığına göz yumarken bile bunu bir boyun eğiştten ziyade gerçekçilik ambalajına soktu.

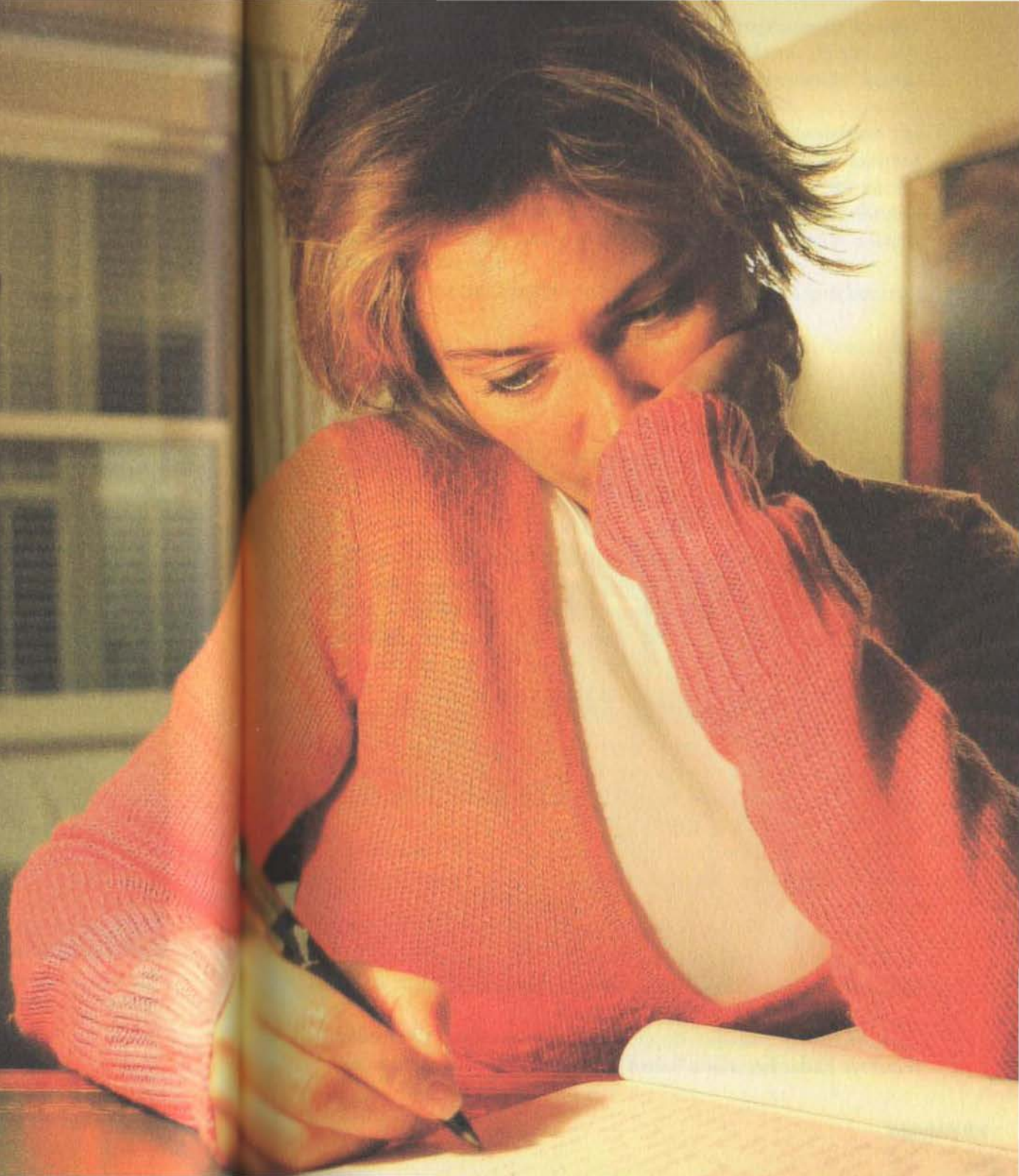
Ama bu huylar onda sakil durmadı.

Sinemadan müziğe, dergicilikten penyeciliğe, tiyatrodan felsefeye kadar her alana “cüret”le dalmasında ukalalıktan çok,

HÜLYA AVŞAR

*“Patlamak
üzereyim!”*

Tarabya'daki villasının
1. katında, Boğaz'a
nazır yatak odasında
yatağının yanına
masasını taşımış Hülya
Avşar... Gece oldu mu
kalemını alıp senaryo
defterinin başına
oturuyor.

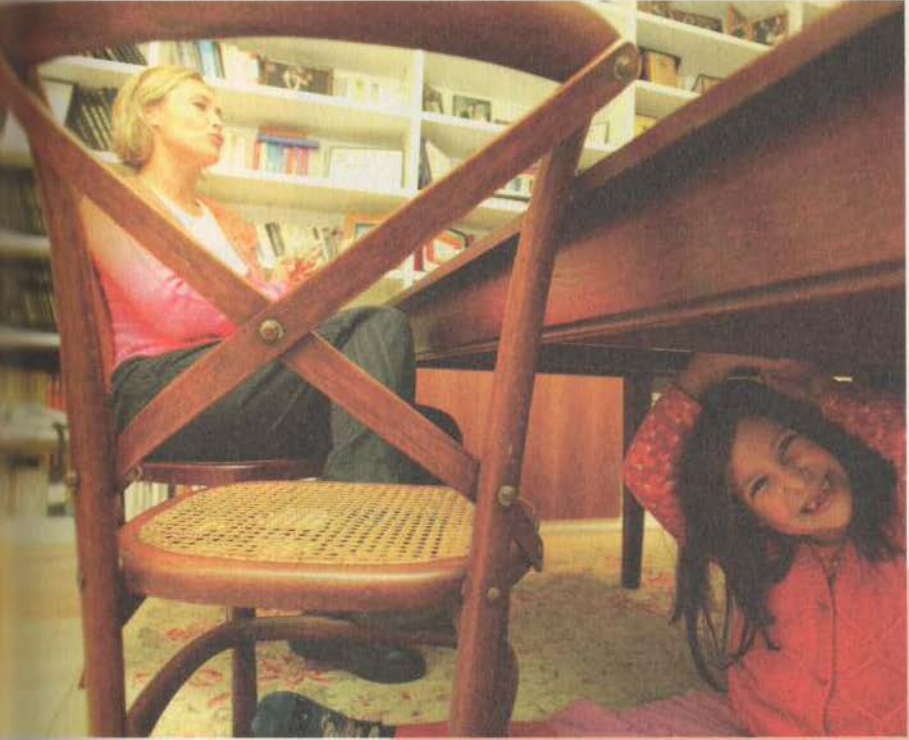

çocuksu bir merak duygusu seziliyordu. Programında konuklarının yorgan altını deşerken, klibinde kalçalarını iki yana sallarken ya da reklamda kadın bağıını tabu cenderesinden kurtarıırken cüretkârlığı –aşırı olsa da– bayağı değildi.

Çocuk sahibi olduktan sonra o polemiği yırtıcılığının yerini bir dinginlik aldı. Hayata erken karışanların çoğu gibi tez olgunlaştı. Polemiklerden uzak durmaya, rakiplerini zor günde aramaya başladı. Şöhretin kendisini güden bir değnek olmasına izin vermemiş, onu kendi hizmetinde bir saltanat esasına dönüştürebilmişti.

Onu bir marka haline getiren bu özelliklerinin ipuçları mazesinde..

Hayat öyküsünü okuyunca bunların hiçbirinin tesadüfen edinilmiş vasıflar olmadığını siz de anlayacaksınız.

Avşar'ın çalışma odası,
masa altında bir ilham perisi.

Marakan curri

Dadaloğlu'nun, "Kalktı göç eyledi Avşar elleri..." diye başlayan dizelerindeki "eller"den Hülya Avşar.

Mensubu olduğu Avşar aşiretinin kökleri, Kayseri Pınarbaşı'na uzanıyor. Bir Oğuz boyu olan aşiret, sonradan Kars'a göçtü. Ardahan'a yerleşti, burada Kürtlere karıştı ve Hülya Avşar'a gelinceye dek tamamen Kürtleşti.

1960'ların başında Emral adlı bir hemşire, Kars'ta bir doktorun yanına staja geldi. Orada doktorun kardeşi Celal'le tanıştı. Aşık oldular birbirlerine... Ama ikisinin ailesi de istemedi evlenmelerini... Bunun üzerine Celal, Emral'ı kaçırdı. Evlendiler. Emral, aileye gelen ilk Türk gelin oldu. Çift, Emral'ın memleketi olan Balıkesir, Edremit'e yerleşti.

Celal, Emlak Kredi Bankası'nda işe girdi ve daha askere gitmeden Emral hamile kaldı. 1963 Ekimi'nde sapsarı saçlı bir kızları oldu. Babaanne bu kız, *Marakan Curri* dedi; Kürtçe'de lakabı "Sarı Çiyan"dı. Sonra Emral, daha modern bir isim taktı: "Hülya..."

Evde Kürtçe

Altı ay sonra Ankara'ya, Emek, İsrail Evleri 78. Sokak'a taşındı Avşar ailesi... ("Hâlâ oraya gittiğimde salya sümük ağlıyorum," diyor Hülya...)

Aşiretin çoğu mensubu, başkentteydi. Celaller on dört kardeşti, her birinin en az altı çocuğu vardı. Bu kalabalığın içinde, erkek çocuk gibi yaramaz büyüdü Hülya...

Celal Bey, askerden dönünce Emlak Kredi Bankası'nın Ulus'taki binasında işe başladı.

Babaanne Daduk hiç Türkçe bilmezdi. O yüzden evde Türkçe değil, Kürtçe konuşulurdu. Hülya Avşar, bugün konuşulanları anlayabilecek kadar Kürtçe biliyor, ancak kelimeleri bir araya getirip konuşamıyordu.

"Şimdi bana güzel diyorlar. O zamanki halimi görseydiniz..."

Ankara'nın milli güzeli

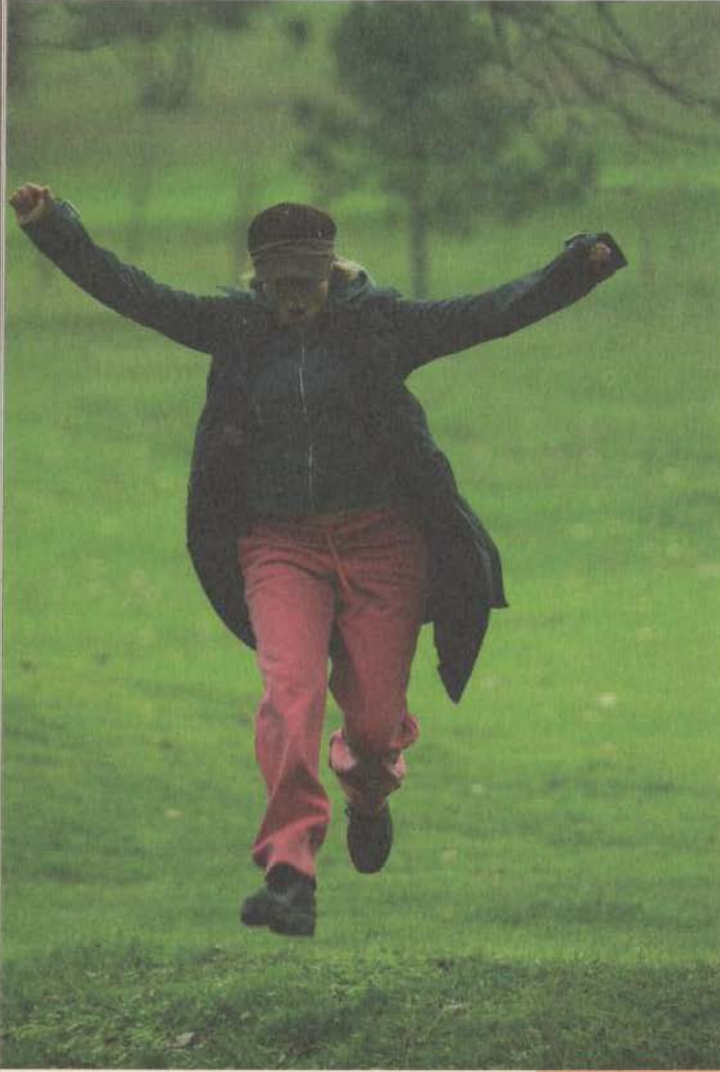
Muhafazakâr baba, kızlarını disiplinli yetiştirdi. İş dönüşü evde olmazlarsa külahlar

değişilirdi. Daha altı yaşındaki Hülya ile ablasını 19 Mayıs Spor Salonu'na yüzmeye yazdırdı. Kızlar DSİ kulübünde lisanslı yüzdüler, sonra voleybol oynadılar, bu sayede erken gelişip serpildiler. Anıttepe Lisesi'nde okumaya başladıklarında öyle alımlıydılar ki, neredeyse bütün Ankara onları tanıyordu:
"Çalışkan değilim. Ders çalıştığımı gören olmamıştır. Ders

"Kimseye mecbur kalmadım, istemediğim hiçbir şey yapmadım."

çalışır gibi odaya kapanırdım, ama aslında hocaları dinlediğimle sınıf geçerdim. Dönem başında babama, 'Çok kitabım var,' diye büyük çanta aldırırdım, (İlk oyunculuk denemeleri!) okula giderken çantanın dibine blucin, tişört, allık vs. koyardım. Ve arkadaşlarla okuldan kaçardım. Okulu kırmak, büyüdüğümüzü gösteren bir şeydi. Dördüncü Cadde'de, Arı Sineması'na gelmeden, Bahar Pastanesi'ni geçince Santo diye bir yer vardı, oraya gider-

"Bugün nihayet kendi kendime yeter hale geldim. Şimdi tam istediğim gibi yaşıyorum."

dik. Bazen de Kızılay'da Sergen'e, Panaroma'ya ve Kulüp'e... Henüz Ankara çok küçüktü ve biz başkent'in milli güzellerinden o zaman... Hakikaten çok güzel bir kızdım. Şimdi bana güzel müzel diyorlar ama o zamanki halimi görseydiniz..."

Gine göç ediyor Avşar elleri

Arada Celal Bey, kızlarını Maltepe'de Kebap 49'un yanındaki As Sineması'na götürürdü. Brooke Shields'i, Nastassja Kinski'yi, Filiz Akın'ı ve Gülşen Bubikoğlu'nu beğenirdi Hülya...

CHP'liydi Celal Bey... Kızı, Mülkiye'de okusun istiyordu.

Türkiye hareketlenmeye başlamıştı. Hülya'nın okulu solcuların elindeydi, ama oturdukları semt MHP'lilerin bölgesiydi; yedi TİP'li genç oralarda katledilmişti. Korkudan okula gidemediği olurdu. Ailede siyasetle ilgili olanlar vardı. Hülya, onlardan biri olmadı. "İyi sıyırdım," diyor bugün...

16 yaşında, yaşlılarını kuşatan siyasetten sıyrıldıysa da, sevda cenderesinden sıyrılamadı. İsrail Evleri'nde oturan, Ziraat Fakültesi'nde okuyan bir oğlana tutuldu. Neden mi?

"Kırmızı bir BMW'si vardı da ondan..." diyor Avşar kızı... Bütün mahallenin kızlarının göz diktiği oğlanı tavlamaş. Kısa bir flörtün ardından evlenmeye karar vermişler. Baba çok itiraz ettiyse de dinletememiş. 1980'de Etap Otel'de bütün aşiretin katıldığı bir düğünle evlenmiş Hülya ve eşinin memleketi Antakya'ya göçmüş.

Antakyalı gelin

"Orada ev kızı oldum. Kapalı muhit... Bakkala bile göndermiyorlardı beni. Blucin giymek yasak. Tek eğlence güne gitmek, yanımda elim, görüncemle ev gezmesi... Müthiş sıkıldım, yüzümü sivilceler bastı."

O sıkıntıda çocuk yapmaya kalkıştı Hülya ve hamile kaldı.

Henüz 17 yaşındaydı. O yaz, karnında bebeğiyle, eşinin Ziraat Fakültesi bitirme sınavları için Ankara'ya gelmeseydi bugün, belki de Antakya'da çok çocuklu bir gelin olarak yaşıyor olacaktı.

Babalarla kızları arasında özel bir ilişki vardır ya, Celal Bey, yüzünü görür görmez anladı kızının mutsuz olduğunu... Babasını anlatırken hâlâ gözleri doluyor Hülya'nın:

"Ben onun kıymetliydim. 'Mutlu musun?' diye sordu bana... 'Aman baba mutlu olsam n'olur, olmasam n'olur?' diye karnımı gösterdim. 'Ne demek o... Mutlu musun mutsuz musun?' dedi. 'Valla mutsuzum ama düzelir herhalde,' dedim. Orada kesti attı. Geri göndermedi beni..."

Sans dönüyor

Bir buçuk sene evli kaldıktan sonra karnında dört aylık bir çocukla baba evine dönmüştü Hülya...

Daha 18 yaşında dibe vurmuş gibiydi.

Ama dibe vurduğu yer, aynı zamanda tırmanışa başlayacağı yerdi.

Morali düzelsin diye iki haftalığına İstanbul'a geldi. O iki hafta içinde dört aylık bebeğini aldırdı. Boşandı.

Bu arada yakın bir aile dostlarının bürosunda reklamcı Nail Keçili'yle karşılaştı. Keçili o aralar Blendax şampuanlarının reklam filmi için bir model arıyordu. Hülya'yı görünce beğendi ve filmde oynaması için iyi bir para (600 bin lira) teklif etti.

"Babam öldürür beni, aşiretekiler keser," dedi Hülya... Yine de telefon edip sordu babasına, "Katiyen," diye gürledi Celal Bey...

Ama teklif öyle cazipti ki, gidip filmi çekirtti Avşar kızı... Daha o ilk çekimde, yıllardır kamera karşısındaymış gibi rahattı.

Reklam filmi yayınlanınca, sarı saçlarıyla bir anda dikkat çekti. Celal Bey bir süre kızına küstü, ağabeylerinin yüzüne bakamadı. Ama daha kötüsü sıradaydı.

Taşız kraliçe

Bulvar gazetesi bir güzellik yarışması düzenliyordu ve Nail Keçili, gazetenin sahibi olan Ilıcaklara Avşar'dan söz etmiş, dahası fotoğraflarını da vermişti. Hülya hemen kabul edilmişti. Bunu öğrenince yine babasından habersiz İstanbul'a gelip Erol Atar'a fotoğraflar çekirtti.

Nihayet bir gün *Bulvar*'da, Hülya Avşar'ın mayolu fotoğrafı yayımlandı.

Yine isyanlardaydı Celal Bey... Kızının telefonlarına çıkmadı.

Hülya Avşar, o yarışmada birinci olunca barıştılar.

Lakin kraliçe, tahtına oturamadan tacı elinden alındı. Daha önce evlenmiş olduğu ortaya çıkmış, "skandal" başına yansımıştı.

Ne var ki, "taçsız kraliçe" basın için daha ilginç bir haberdir ve Hülya, bu sayede bir anda şöhreti yakaladı. Şimdi film teklifleri sahne teklifleri izleyecek, Hülya bir daha baba evine dönmeyecek ve şöhret asası, o günden sonra bir daha elinden düşmeyecekti.

"Bir kadının isteyebileceği her şeyi elde ettim"

Bugünkü Hülya Avşar, huzurlu ve dingin bir kadın... İstanbul Golf Kulübü'nde bir *bağ*'yle [golf arabası] çimler üzerinde gezerken hayatından son derece memnun olduğunu anlatıyor:

"Her şey istediğim doğrultuda gidiyor. Bir kadının isteyebileceği her şeyi elde ettim; işim, evim, eşim, çocuğum var. Hayata karşı gardımı çabuk aldım. Küçük yaşlarda para kazandım ve iyi değerlendirdim. Kimseye mecbur kalmadım, istemediğim hiçbir şeyi yapmadım. Evlenmek, çocuk yapmak istiyordum; yaptım. Ama ne eşim için işimden ne işim için eşimden vazgeçtim. Nihayet kendi kendime yeter hale geldim. Bu, kendime güvenimi artırdı. Şimdi tam istediğim gibi yaşıyorum. Organizasyon yeteneğim sayesinde hayatımı ve işlerimi otomatiğe bağladım. Kendime zaman ayırabiliyorum. Her sabah spor yapıyorum. Kızımın yakından ilgileniyorum. O kadar ki, sorsanız beni ev kadını sanabilir. Bir de okul yaptırdım, vicdanım da rahat..."

Peki ya şimdi?

Bundan sonrası için sinema düşleri kuruyor Hülya Avşar... Özel konserler dışında sahneyi bırakmak ve tamamen oyunculuğa dönmek, senaryo yazmak, filmi yönetmek istiyor.

Ona çok heyecan veren senaryosuna bir göz atmak için not defterinin sayfalarını çeviriyoruz:

"Erkek", "Kadın", "diğer karakterler", "tahmini mekânlar", tek tek ayrıntılarıyla tarif edilmiş. Huyları, fiziksel özellikleri, diğerleriyle ilişkileri oklarla işaretlenmiş.

ORHAN PAMUK

Bir hüznün romanı

"Kitabın güzelliği, her zaman hayatın güzelliğine uymayabilir. Hayat belki eksiktir ve biz o eksiklik sayesinde kitaplarımızı okuturuz."

Birbirlerine çok yakın olagelmiş üç kızın öyküsü bu... Her şeylerini paylaştıklarını düşünmüşler yıllar yılı... Sonra bir gün içki sofrasında, hiç bilmedikleri sırlar dökülmüş ortaya... Onca yıl, aslında birbirlerinden çok şey sakladıkları çıkıvermiş ortaya...

Senaryo geliştikçe, öykü kadın-erkek ilişkilerine, ihanetlere, yaşanmamış duygulara uzanıyor. İlham kaynaklarını soruyorum Avşar'a:

"Çevremde gözlediğim ilişkilerden çıkardığım karakterler, ilişkiler bunlar benim," diyor. Sonra filmin ana fikrine geliyor:

"Monogami bize göre değil. Belki de evlilikler başka bir düzene bağlanmalı. İnsanlar birbirine sadece sevgiyle bağlı kalmalı. 'Evlisin, şunları yapamazsın,' demek bir süre sonra insana işkenceye dönüşüyor. Böyle başlamadı ama yazdıkça bunları sorgulayan bir öyküye dönüştü senaryom."

Öteki Orhan

Hep olmadık mekânlarda bir araya geldik Orhan Pamuk'la...

İlki, sanıyorum Sinan Çetin'in Plato'sunda, biraya votka karıştırıp evin yolunu şaşırdığımız bir sohbetteydi. Ardından ölüm orucu eylemcileriyle görüşmeye gittiğimiz Bayrampaşa Cezaevi'nde, bir üniversitenin ödül töreninde, ağır siyasi konular tartıştığımız bir televizyon stüdyosunda, Çetin Altan'ın bilgelik sofrasında...

Ve nihayet son kitabı *İstanbul'un* (YKY, 2003) söyleşi için Cihangir'deki "yazıhanesi"nde...

"Temiz bir masa, hasta bir kafa," derler ya, onu doğrularcasına dağınık Pamuk'un çalışma masası... Kendini ayıplayarak da olsa sigaraya yeniden başladığını ele veren kül tablası, kalemler, kalemtırışlar, silgiler, ataşlar, kitaplar, siyah beyaz fotoğraflar, yazışmalar, ilan taslakları, karalanmış kâğıtlar...

Genellikle faksa bağlı tuttuğu telefonu hiç olmadığı kadar çok çalışıyor bu aralar... Artık biliyoruz:

"Kitap sonrası kampanya dönemi" bu... Söyleşi ve yazı talepleri yağıyor "yazıhane"ye... Üstelik bu kez konu, her zamankinden çok kendisi...

Otobiyografik bir kitap yazma fikri, *Kar'ın* başarısından

sonra doğmuş. İstanbul makalelerini toplamayı düşünmüş önce. Sonra bunları birleştirmek üzere kitabın merkezine, okurun özdeşleşmek isteyeceği, kendisinin de anlamaktan hoşlanacağı birisini koymuş:

Küçük Orhan'ı...

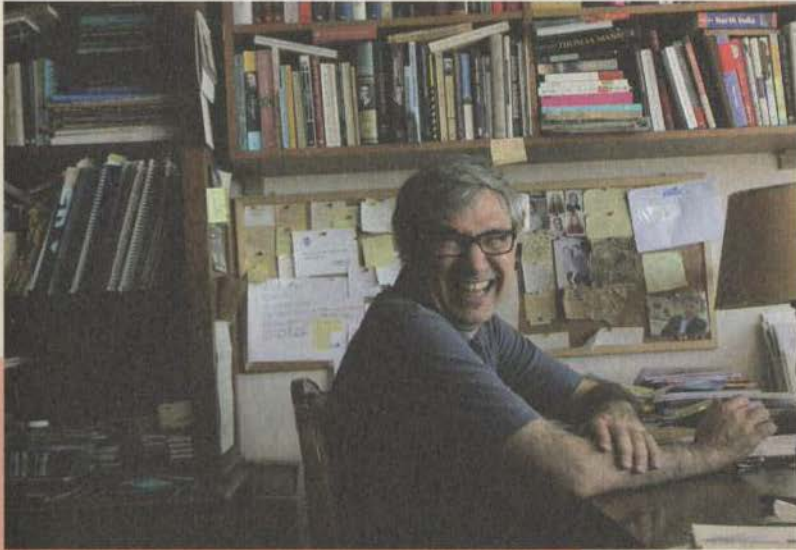

Ağabeyi "yapma" demiş

Otobiyografi, yazarların genellikle giderayak yazdıkları bir türdür. Orhan Pamuk, buna 50 yaşında kalkışınca önce kızı Rüya, "Babi, kendini fazla önemsemiyor musun?" demiş.

Sonra tanıdıklarıyla, "Nasıl yazayım?" diye tartışmış. Annesi ve ağabeyi şakaya vurmuş önce...

Ciddiye binince, "Yapma," demiş, kitapta kendisine uyguladığı şiddetten yakındığı ağabeyi Şevket... "Doğal," diyor ve gülüyor Orhan Pamuk...

"Temiz bir masa, hasta bir kafa" deyişini doğrularcasına deş... Pamuk'un çalışma masası.

Yıllar sonra bütün bunları anneme ve ağabeyime hatırlattığımda bütün bunlar hiç olmamış da, ben, her zamanki gibi ilginç bir şeyler yazabilmek için kendime çarpıcı ve melodramatik bir geçmiş icat ediyordum gibi davrandılar bana... (s. 275)

Neler okudu?

Herkesi dinledikten sonra kapanıp otobiyografinin temel metinlerini okumuş: Rousseau'nun *İtiraflar*'ını, Tolstoy'un onun etkisiyle yazdığı *Gençlik Yılları*'nı, Sartre'ın *Sözcükler*'ini, Valéry'yi, Nabokov'u, André Gide'i, Canetti'yi, Buñuel'i...

Halen bu kitaplar çalışma odasında, şehir kitaplarıyla yan yana duruyor. Gerginliği uzun süren bir vicdan muhasebesinden sonra oturmuş masanın başına ve en hızlı yazdığı kitabı çıkarmış ortaya...

Bir yılda 350 sayfa...

Ne kadar ileri gideceğinin sınırlarını çizmeden yazmış. Sadece adil olmaya çok dikkat etmiş. Bazen çok ileri gittiğini düşünüyor; ama ertesi sabah bunları kitaptan çıkarmamaya karar veriyormuş. Hesaplaşmaları, kitabın çıkmasından sonraya ertelemiş.

"Bu çocuk"

"*İstanbul*", bir insanın, 50'ler İstanbulu'nda nasıl oluştuğunu, kültürel, antropolojik boyutlarıyla ve elbette Tolstoy'un otobiyografisindeki gibi edebî tat veren ayrıntılarla zenginleştirilerek anlatıyor. Kendisine dışarıdan bakıyor Pamuk; o kadar yabancılaşmış ki kahramanına, söyleşide bazen, "bu çocuk," diye bahsediyor küçüklüğünden... Özellikle ailesini ve kendisini anlatırken, bazen öyle zalimleşiyor ki, *İstanbul*, alıştığımız kendini savunma amaçlı özyaşamöykülerinden çok farklı bir itirafnameye dönüşüyor:

Bazen Esmâ Hanım namaz kılarken, ondan bir iş isteyen annem içeriden seslenmeye başlar ya da çalan bir telefonu onun açması bekle-

Orhan Pamuk
19 yaşında.

nirdi. O zaman bana düşen, hemen koşup onun namaz kıldığını anneme söylemekti. Bazen iyi yüreklilikle bunu yapar, bazen de aynı tuhaf huzursuzluk, kötülük etme isteği ve kıskançlık karışımı duyguyla yapmaz, ne olacak diye beklerdim. Hizmetçi kadının bize olan bağlılığının mı. Allah'a olan bağlılığının mı daha kuvvetli olduğunu ölçmek kadar, onun kapılıp gittiği ve bazen öfkeli tehditlerle geri geldiği âlemle bir savaşıma isteği de vardı bunda... (s. 171)

"Vay Aleak!"

"Kendimi açarken şuna güvendim: İnsanlar bilir ki, yazar, romanında kendisi hakkındaki pek çok gerçeği söyler. Herkesin bildiği ama dar kalıplar içine sıkışmış edebiyatın dillendiremediği şeylerdir bunlar: Nasıl tuvalete gittiğinden, öpüşürken ne yaptığına, aslında Allah'a inanıyor gibi görünmesine rağmen içinde taşıdığı karanlık kuşkulara kadar... Romancı sıkıştığı zaman, 'Bu roman, ben değilim,' der. Toplum da bunu, 'Anlıyo-

"Yaratıcılığın gelişip serpilebilmesi için melankolinin tam tersi bir öfke, bir gelecek umudu lazım."

ruz,' diye karşılar. Aslında toplum da içten içe bunların söylenmesini istiyordur. Böylece bu laflar dolaşıma girer. Şimdi romandan sonra diğer edebiyat kollarına sıçradı bu. Toplum, hatıralardaki itirafları da meşru bulmaya başladı. Rousseau her yaptığını yazdı ama toplum, 'Vay alçak, sen yalan söylemişsin, hırsızlık yapmışsın, hem de yatığın kadını çocuklarıyla terk ettin,' demedi. Ve bu, toplumda büyük bir özgürlük alanı yarattı. Fark edildi ki, 'Her şeyi konuşabiliriz. Hepimiz insanız. İnsana dair bilgi en kutsal bilgidir.' Bu, dinin kutsallığından, insanın kutsallığına doğru bir keşif süreciydi. Benim yaptığım, Batı'da yüz kere yapılmış şeyi –ne yazık ki– ilk defa denemek..”

Kol kırılır, yen içinde

Bu “ilk defa” notu önemli. Çünkü kendinden önce yazılmış özyaşamöykülerine ilişkin bir eleştirisi var Pamuk'un:

“Türkçede yazılmış en güzel otobiyografilerden biri Aziz Nesin'inkidir. Ama orada annesi bir melektir. Babası yanlış birkaç kör fikre saplanmış da olsa çok çalışkan bir insandır. Baştan aşağı methiyedir aileye... Hiç kimse, ailesinin içinde neler olup bittiğini anlatmaz, 'kol kırılır yen içinde'dir. Benim ailemde olup biten şey, Türk toplumu içinde olup bitene göre çok kısıtlıdır muhtemelen; ve birazcığını döktüm; işimin zor olacağını biliyordum. Ama edebiyatın, ünümün beni koruyacağını da hissediyordum. Benim anlattığım sıradan itiş kakış, aldatma gibi şeylerin her ailede olduğunu biliyorum. Bunları, insanları suçlamak için değil, 'İşte hayatlar böyle yaşanıyor,' diye anlattığının anlaşılacağından da eminim. Medyada beni sıkıştıranlar ya da kitabın içinden bazı bölümleri cımbızlayanlar da bunu biliyor ama bilmezmiş gibi yapıyorlar.”

Dayak ve özgürlük hissi

Evde kimse yokken bütün gücümüzü verdiğimiz bu boğuşmalarda (..) çok hırpalandıktan sonra kendi cenazesini hayal edip içlenen çocuklar gibi ağlaya ağlaya halıların birinin üzerinde uyuyakalırdım. (...) Dayak yiyip aşığlandıktan sonra kendimi özgür hissederdim. (s. 281)

Şimdi yazdığı satırların muhasebesini yaparken, “Yaz-

masam dürüstlüğümden çalmış olurdum," diyor Pamuk: "Annemin, ağabeyimin üzülmelerini istemiyordum; ama kitabım için de ben üzülmek istemiyordum."

Yayımlanmadan okutmamış ailesine... Konuşmamışlar bile... "Bu konularda mesafeli durmaları gerektiği"ni herkes biliyormuş.

Batı'daki standardı örnek veriyor:

"Ben onları, onların mahremiyetini, benim mahremiyetimin içine girdiği kadar yazabilirim. Benim hayatımı ilgilendirmeyen mahremiyete girmem. Bu kitap bu kurala uyuyor."

Başka kadınlar

Ancak sınır çizgilerinin iç içe geçtiği bölümler var:

Daha sonraki yıllarda, babamın "yok olma" vakalarından ve ağabeyimle ölümüne boğuşmamızdan yıldıdığı zamanlar tepesi iyice atan annem umutsuzlukla, "Alıp başımı gideceğim," (bir keresinde güzel bacaklarından tekini pencerenin eşiğine atmıştı), "o zaman babanız da o kadınla evlenir," dedikçe benim gözümün önüne yeni anne adayı olarak annemin bazen öfkeyle adını ağzından kaçırdığı ve çoğu zaman hiç sözünü etmediği kadınlardan birinin hayali değil, beyaz tenli, toparlak, iyi niyetli ve şaşkın dadı gelirdi. (s. 84)

"Kim hatıra yazsa bu mahremiyet konusu tartışılır," diyor Pamuk. "Okurun güvenini kaybetmek istemem. Tersine, 'Helal olsun, iyi geçirmişsin,' diyecek okura da oynamam. 'Bana ne abi,' deyip öfkenin meşruiyetini göstermeyen bir metin de çıkarabilirdim, onu yapmak istemedim. Zaman zaman metnin tadını kaçırmasa da öfkemin nedenini arayan akılcılık, benim ihtiyacını duyduğum bir şeydi. Çünkü kahramanımı da açıklamak istiyordum."

İki kuş

Belli ki bir omzundaki kuş, "Hadi yaz!" diye ittirirken, diğerindeki, "Yapma sus!" diye üstelemiş. Sonuçta adilane bir eser çıkardığına inanıyor.

Yine de söz ailesine geldiğinde o çocuksu, güleç halinin yerini bir gerginliğin aldığını sezmemek elde değil. Uzun cüm-

leler ve elini çenesine dayayarak yaptığı izahatlarda, edebi dü-
rüstlük uğruna ailesini karşısına almayı göze almış ve orta sınıf
aile ahlakını yere çalmış bir şövalye edası var:

"Tamam yoksulluktan kaynaklanan bir cemaatçilik en so-
nunda aileyi son sığınak haline getirmiş; ama herkesin, 'Ba-
bamdır, annemdir, ne yapsa yeridir,' dediği bir kültür de özgür
bir toplum olmamızı engeller. Herkesin kendi cemaatini, aile-
sini, takımını, sokağını kusursuz ilan etmesi, eleştirel düşünce-
nin yeşereceği bir ortam değildir," diyor.

Doğru mu bunlar?

Hatıra yazan için geçmişin doğruluğu değil, simetrisi önemlidir:
(s. 275)

Bir belgeselcinin tüylerini ürpertecek bir satır bu... Belki
de edebiyat ile belgenin sınır bölgesinde seyrediyor hatırat...
ve Pamuk'un izahı, gerçekliğin puslu bölgesini mimliyor:

"Her otobiyografi yazarı sonunda yazdığı metnin güzelliği
için hatırlamaya başlar. Kitabın güzelliği, her zaman hayatın
güzelliğine uymayabilir. Hayat belki eksiktir ve biz o eksiklik
sayesinde kitaplarımızı okuturuz."

"İstanbul'un üstündeki hüzün bulutu dağılıyor"

*Bilgisayarda bir sözcük taraması yapsak herhalde bu kitapta en
çok "hüzün" sözcüğünün kullanıldığını görürüz. O zeki, muzip,
meraklı çocuğun altından, nasıl oldu da aşağılanmışlık duygu-
suyla yenik, hüznümlü bir delikanlı çıktı?*

Benim doğduğum yıllarda İstanbul'da doğanlar bir süre sonra,
hayatta tasarladıkları şeyleri gerçekleştirme şansının olmadığını
anladılar. Bu kültürde, bu yoksulluk içinde, dünya merkezinden
uzakta, bu şehrin diğer insanları gibi kırık dökük, hüznümlü ola-
caklarını fark ettiler. Buna inanmamak için acımasız bir tüccar
filan olmak lazım. Ben ressam olmak istiyordum ama hayatım,
Avrupa filmlerinde gördüğüm gibi bir hayat olmayacaktı. İs-

tanbul'da Batı kültürüyle yetişmiş her Türk çocuğu büyüdükçe yavaş yavaş bunu idrak eder. "Burada bir şey olmaz," yolundaki görüşü ite kaka içselleştirmekle geçer hayat.

Kendi hüznünün nedenleri arasında ana baba kavgalarıyla, ailenin yoksullaşmasını sayıyorsun. İstanbul'un büyük bir imparatorluk başkentinden taşra şehrine dönüşmüş olmasında da aynı hüznün var. Çocuğun hüznü kentinkine paralel mi?

Evet, bir zamanlar zenginlerdi ve şimdi her şeyde yoksullaştılar. Ama ben zenginliğini kaybetmeyen bir aileden gelsem de çok neşeli biri olacağımı sanmıyorum.

Ama olumlu bir duygu diye söz ediyorsun hüzünden!..

Batı'da da melankoli bazıları için olumlu, bazıları için hemen kurtulunması gereken bir duygudur. Modern görüşe göre melankoli sana acı verir, yalnız bırakır; ama zekânı işletir, ruhunu derinleştirir. Oysa hüznün, tasavvufta olumlu anlamlar taşır. O hüznün duygusu seni cemaate katar. Filmde olsun, şiiirde olsun, arabeskte veya en modern pop şekliyle, "Depresyondayım," diyeniyle olsun, bunu olumlayan bir duygudaşlık yaratır. "Dertliyim," deyince kimse kaçmaz senden, yardıma koşar. İnsanları buluşturan duygu, Amerika'da olduğu gibi "sağlıklı bir başarı" değil, "şiiirsel bir başarısızlık"tır bizde... Herkes de bunu içselleştirmiştir.

Ama böyle değil artık. Ayşe Arman'la söyleşinde kentin hüznünden söz ediyorsun; ama Ayşe, "Bu şehir bana çok neşeli geliyor," diyor. "Sağlıklı bir başarı"ya doğru mu gidiyoruz?

50 yaşındayım ve gerçekten de bugün bunun değiştiğini hissediyorum. Bunu Amerikalılaşıma gibi de görmüyorum; zaten değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Bence hüznün, övünülecek bir şey değil. Evet bu ülkenin aydınının, düşünürünün, yaratıcısının temel duygusu zorunluluktan dolayı hüznün olmuş ama bunun pek çok kötü yan sonucu var. Gerçekleri söyleyememek, içe atmak, cemaatten kopamayıp sürekli bağımlı kalmak, bu bağımlılıktan dolayı yaratıcılığın ve eleştirinin körelmesi vs. Yaratıcılık dünyanın her yerine eşit dağıtılmıştır; ama onun gelişip serpilebilmesi için melankolinin tam tersi bir

öfke, bir gelecek umudu lazımdır. Hüzün, yaratıcı için bir şiirsel ruh hali olarak güzel bir malzemedir; ama bir toplumun kendine bakması için, yeni bir formül ya da küçük buluşlar yapabilmek için, “boş ver ağabey”i tamamen dışlayan bir kazanma hırsı, başarı azmi, hatta toplumun küçümsediği bir teşhir etme isteği, hatta büyüklere saygısızlık gereklidir. Hüzün, bunlarla bağdaşmaz. Kabaca, kapitalist girişim ile hüzün uyuşmaz. Onun için de İstanbul’da eski sermaye, çöküşün manevi yükünü taşıdığı için ve kendini dervişane olmayan, “kaba saba” kazanma hırsına veremediği için kazanma azmi olanlar, şehre hareket verenler, dışarıdan gelenlerdir. Onlar, bir umutla gelirler İstanbul’a ve onların İstanbulu daha renklidir.

Ama onlardan, “Hüzün duygusuyla terbiye olmamışlar,” diye söz ediyorsun...

Herkesin kendi İstanbul’u var. Ben kitapta kendi İstanbul’umu anlattım; ama, “Benimki de bu,” diye savunmuyorum. Bu İstanbul’un oluşmasının nedenlerini uzun uzun, kendi dışıma da çıkararak neredeyse sosyolojik, tarihsel ve antropolojik olarak –tabii ki bir edebiyatçının yapabileceği kadar– irdelemeye çalışıyorum. Bunları herkes kabullenmek zorunda olmadığı gibi –bu haklı itirazların da gösterdiği gibi– bir şehir, en sonunda duyularımızla anlayacağımız bir yerdir. Ama bu itirazların, benden 20 yaş küçük kuşaktan ya da İstanbul’a dışarıdan gelenler tarafından dillendirildiği bir gerçek. Ortak noktaları, benim gibi 1950’leri, 60’ları şehirde yaşamamaları ve şehri, hayatın zorluklarını yaşadıkları bir yer olarak görmemeleriydi. Hayatın zorluklarını başka bir yerde yaşamışlardı, buraya kazanmaya, mutlu olmaya gelmişlerdi. Kazandılar ve mutlu oldular. O yüzden şehri neden bu kadar hüznü gördüğümü de yeterince anlamadılar. İstanbul da artık o imparatorluğun yıkılış hüznünü üzerinden atmaya ve Batılı finans çevrelerinden pervasızca aldığı paralarla ve zengini ile fakiri arasındaki uçuruma rağmen her gece havai fişek gösterileriyle eğlenen, zenginlerin zenginliklerini göstermekten hoşlandığı, devlet korkusunun azaldığı, ekonomik olarak liberalleşen bir şehir. Entelektüel camiada eleştirel tutum ile eski tasavvuf ahlakına bağlı kanaatkârlık birbirine karıştırılıyor; ama bence şehrin üzerindeki o hüzün bulutu dağılıyor artık...

Yani şu mu: Hüzün, İstanbulluları birbirine bağlayan bir duyguydu, bir dönem sağlıklı bir işlev gördü belki ama artık toplumu paçasından aşağı çekiyor.

Aynen öyle... Ama sonunda ben de çocukluğumun bir değeri olarak hüznü olumluyorum. Ben de o malzemeden yapılmışım. Yine de o malzemeyi çok sevmek ve bir hüznün milliyetçiliği yapmak da, özgürleştirici, eleştirel düşünceye de, ihtiyaç duyduğumuz kapitalist yaratıcılığa da engeldir. Ve hüznünden kurtulup sağlıklı bir başarının kabul gördüğü bir topluma doğru evrilmemiz, benliğimizi kaybetmek değildir.

“Popüler edebiyat iyidir, piyasayı canlandırır”

Birkaç yıl önce, Boğaziçi Üniversitesi'nde birlikte katıldığımız bir ödül töreninde gençler Orhan Pamuk'a, "en çok okunan yazar" ödülü verdiler. Kürsüye çıktığı ve, "En sevilen yazar' ödülü vermenizi tercih ederdim," dedi.

Günümüzde idealist olması beklenen gençler arasında bile çok satanı muteber sayan, edebiyat alanında bile ticari başarıyı alkışlayan bir bakış açısı var.

Pamuk, bu modadan endişeli:

"Medya, Picasso'nun bir resminin şu kadara satıldığını yazar. Resimle hiç ilgisi olmayan adam da bu vesileyle Picasso'yla ilgilenir. Bu, resme ilgiyi artırır belki, ama o toplumda Picasso'yla ilgili bundan başka neşriyat yoksa bu fenadır. Bizde bu olmaya başladı."

O yüzden mi, kitap çok satılıyor, az okunuyor?

Bu, benim için de söyleniyor ama doğru değil. Özellikle Türklerin okumadığı kitaba verecekleri parası yok. Hatta öğrenciler, parasızlıktan ortaklaşa alıyorlar kitabı... Yani satılandan çok okunduğunu söylemek mümkün.

Yine de günümüzde kitap, popüler bir ürüne dönüştü.

Bu, hem iyi hem kötü... Eskiden de çıkardı böyle altkültür ürünleri: en göz yaşartıcı aşk şarkıları, İbrahim Tatlıses'in şarkı sözleri, rüya tabirleri gibi.. Onun yerine şimdi medyatik köşe yazarlarının makaleleri, meşhur birinin seks itirafları ya da futbolcuların, şarkıcıların hayat hikâyeleri çıkıyor. Sırf buna odaklanmış yayınevleri de var. Bunu kötü bir gelişme olarak görmüyorum. Nasıl popüler film sanayinin güçlenmesi, o ülkede kaliteli film çekilebilmesinin garantisi ise popüler kitaplar da piyasayı canlandırması açısından iyidir.

Kötü yamı?

Eğer o ülkede merkezî bir eleştiri kurumu yoksa, en çok satan kitap, en iyi kitap sanılabilir. İyiyle popüler, derin ile çok okunan birbirine karıştırılmaya başlanır. Ne yazık ki karışıyor.

Bu süreçte senin özel bir yerin var. İlk kez bir yazarı dergilerin kapağında, otobüslerin reklam panolarında görüyoruz. Bu iyi mi, kötü mü?

Şu anda işin o kadar içindeyim ki, dışarı çıkıp bakmam çok zor. Elbette medya ilgilenince seviniyorum; ama sen medyaya kravatını gösteriyorsun, o tozlu pabuçlarına bakıyor. Bir derginin, kitabın en seksi yanlarını cımbızlayıp yayımlaması bana katkı değil ki...

Herkes kitabından söz edilsin ister, senin hoşuna gitmiyor mu?

Evet gidiyor.

Niye sen?

Bilemiyorum, bunun başka yazarlara da olmasını isterim (kahkaha). Ama başka ülkelerde çok var bu... Bize özgü bir tuhafılık değil yani...

"Bu bir pazarlama stratejisi; Orhan Pamuk da bunu çok iyi bildiği için kitapları çok satıyor," yönde eleştiriler var.

Bence bir yazarın kitabını tanıtmak için, kendini rezil etmeden bir şeyler yapmasında sakınca yok. Tehlikeli olan, "Şundan biraz daha fazla bahsedersem, üç ölçek daha fazla seks koyarsam, kötü insanlarla kurulduğu için affedilecek ilişkilerimden bahsedersem, ailemin ne kadar mükemmel olduğundan söz edersem, din konusunda okurun duygularını okşarsam okur, beni daha çok sever," diye düşünerek yazmaktır. İşin tuhafı, ben bunları yapmadığım halde popüler oldum. Bu da bana her seferinde biraz daha özgürlük alanı açtı. Belki de toplumun kendi kendine söyleyemediği şeyleri söyledim. Bunlar toplumdaki düşünsel değişikliklerin önünü açar, toplumun kendi içinde bazı temel konuları konuşma kabiliyetini geliştirir. Ama yalnızca yazarın ya da yayınevinin ticari manevralarıyla her yazar pazarlanabilse en zengin yayınevinin yazarı, en popüler yazar olurdu.

Yazar, giderek kitabın önüne çıktı. Bunu hissediyorsundur.

Evet, bu da doğru. Bir kitap yazıyorsunuz, televizyon programlarına davet ediliyorsunuz ve o programı yapanlar, programlarını sizin üzerinizden popüler yapmak istiyor.

Tepkiler nasıl?

İki eğilim var: Seks mi anlatmışsın; bir yanda, "Aaa, az anlatmışsın, gerisini de anlatsana," diyenler, öbür yanda da dürüstçe söylediklerini cımbızlayıp, "Aaaa, neler yapmış, normal değil bu!" diyenler. Şizofrenik bir ikili durum.

Bunu bekliyordun herhalde?

Tahmin ediyorsun tabii... Yazar da yazarken bu kadar aptal değildir. Böyle şeyler geleceğini bilir. Ve zırhını kuşanır. En sonunda ertesi sabah bir daha okurken kendi içinde duyduğu adalet duygusuyla savunur kendini...

“Paparazziler, özgürlük alanını öldürüyor”

İstanbul, Orhan Pamuk'un ilk sertleşmesi, ilk öpüşmesi, ilk mastürbasyonuyla yansıdı basına ilkin...

“Ece Ayhan, ‘Biz otuzbir kuşağıız,’ diye yazmıştı. Sizin kuşak da aynı çıktı,” diyorum, muzırca gülüyor ve, “Kinsey raporu, erkeklerin yüzde 98’inin bunu yaptığını söylüyor. Bilmem anlatabiliyor muyum,” diyor Orhan Pamuk...

Hatıraların ilgi görmesi, magazin programlarının çok seyredilmesi de gösteriyor ki, toplumda özel hayatlara dönük genel bir merak (röntgencilik mi desek) doğdu. Pamuk, bu merakın zayıf noktasına değiniyor:

“Bizimki gibi hem muhafazakâr hem de yoksul ülkelerde Batı’dan gelen paparazzi merakı bir çarpıtmaya uğruyor. Çünkü burada kamusal alan dar. Galatasaraylılar, Atatürkçüler, Fethullahçılar, darbeciler, İkinci Cumhuriyetçiler, Kayserililer, Nişantaşlılar tribünlere oturmuşlar. Ortadaki daracık kamusal alanda ise paparazzilerin izlediği zavallı bir adam var. O ‘normal’ biri değil. Paparazzilerin ve dikizleyenlerin gözünde onun soyunan bir mankenden, hortumcu işadamından veya sıkıyönetim günlerinde teşhir edilen sapık komünistten farkı yok. O, ‘öteki’ olmuş, acayip bir mahluk... Ondan aldığımız ibret, eski değerlerimize daha sıkı sıkı sarılmamızı sağlıyor. Batılı paparazzi, Prenses Diana’yı öpüşürken görüntüleyince Batılı izleyicide demokratik bir tepki oluyor; ‘Ah prensesimiz de bizim gibi öpüşüyor,’ diye... Bizde ise paparazzilerin topladığı malzeme, ‘Bunlar sapık, manyak. Bizim gibi değiller...’ şeklinde sunuluyor ve bu, liberal bir insancılığın topluma yerleşmesini sağlamıyor, bilakis engelliyor. Batı’nın hümanist geleneğinde, toplumun bunları konuşabildiği, Rousseau’nun küçükken hırsızlık yaptığını açık yüreklilikle itiraf edebildiği, bunu da toplumun edebiyata gösterdiği hoşgörü sayesinde yapabildiği bir özgürlük alanı var. Paparazziler bu alanı öldürüyor. Ve paparazzinin bakış açısında Rousseau’nun hatırası ‘o da arakçının tekiymiş’e dönüşüyor. Sonunda, ‘Aman arkadaşlar, anemizin sözünden, ananemizin izinden, imamımızdan, ordumuzdan, cemaatimizden kopmayalım ki, bu adam gibi olmayalım’ mesajı çıkıyor. Çünkü insanın kendi içinden geçenleri dışa vurabileceği kamusal itiraf alanı daracık...”

Maneviyat eksikliği

Dinle beceriksizce ilişkim, beni dinî konulardan uzak tutmadı hiç. Ona istediğim gibi inanmasam bile Allah'ın, dedikleri gibi her şeyi bilen bir varlıksa çok zeki olacağını ve benim ona niye bir türlü inanmadığımı da anlayıp bağışlayacağını aklımın bir köşesiyle kuruyordum. (s. 177)

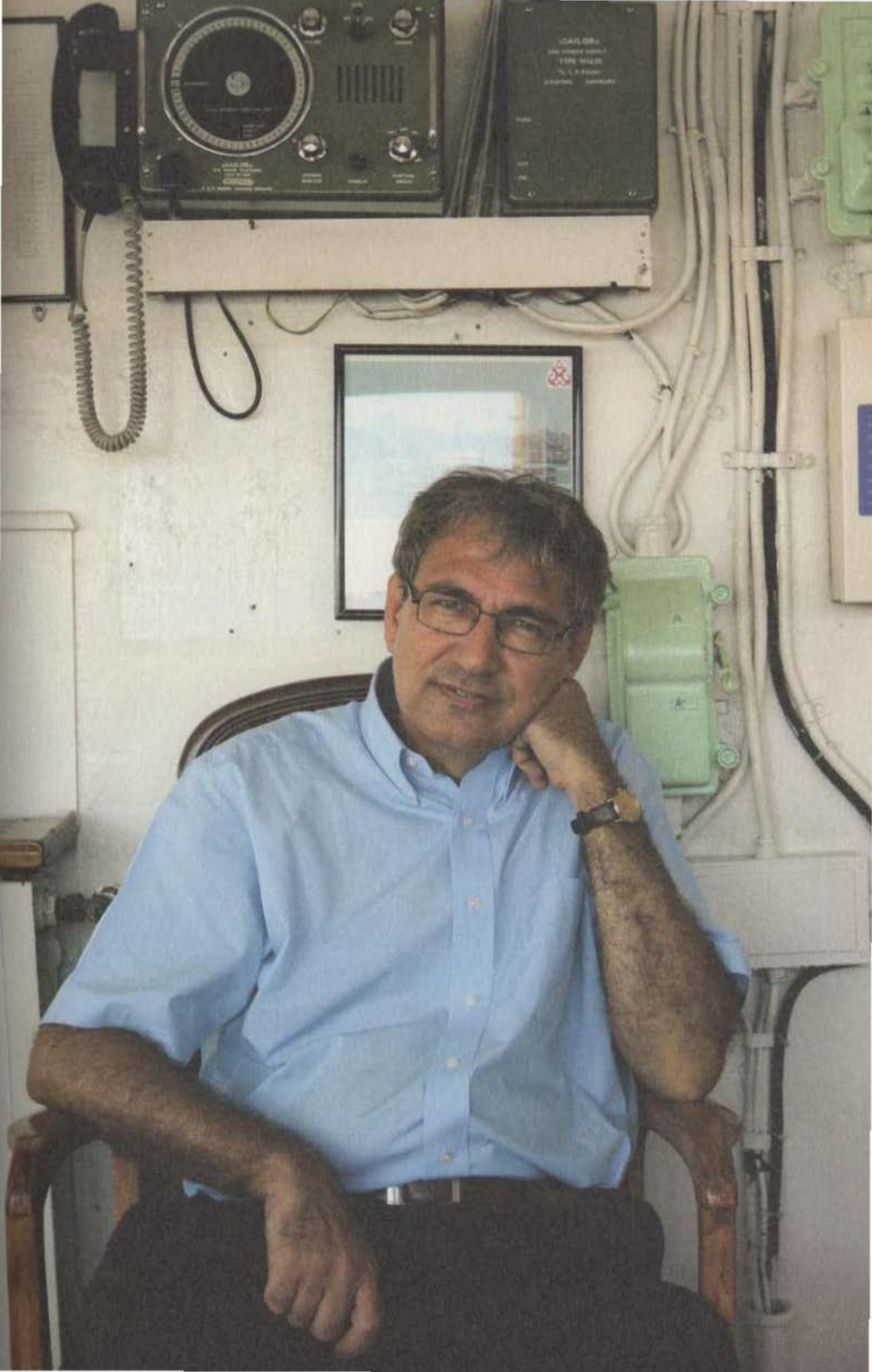
Kitabın en ilginç bölümlerinden biri, küçük Orhan'ın dinle hesaplaştığı bölüm... Bir çocuk gözüyle, laik bir burjuva ailesinin ve genelde Cumhuriyet Türkiye'si'nin "maneviyat yoksunluğu" nun ince eleştirisini yapıyor Pamuk...

Ama satır aralarında yazar, "inanmadığına üzülüyor gibi"...

"Kitabın satır aralarında ailemin fazla pozitivist olması, maneviyatsız olmasından bir şikâyet var. Ama bu illa ki dinî bir maneviyat değil. Bu konuların hiçbir şekilde konuşulamayışı... Aşk, kıskançlık, kin, şefkat gibi konuların konuşulmadığı bir aileden geliyorum. Futbolun, sinemanın, siyasetin bin türlü ayrıntısı konuşulur; ama bu konularda tamamen yapayalnızsındır. Hiç aşktan bahsedilmez. Sonra gidersin, bir Hollywood

filmi, bütün bu duyguyu önüne döker. Ve hiçbir şey konuşmadan önüne bakarak gelirsin. Çünkü onları konuşacak bir metnin, geliştirilmiş, içselleştirilmiş manevi dolayımın yoktur. Atatürk devrimlerinin bence Türkiye’de çözemediği en büyük sorun budur. Tasavvufun, dinin, maneviyatın etkisi bazı gerekçelerle kırıldı. Ben dinin toplumdaki etkisinin azaltılmasından memnunum, ama onun yerine bütün toplumu birleştirecek ve toplumun siyasi sorununu değil, aşk, kin, intikam, nezaket, alttan almak, özgür olarak eleştirebilmek gibi son derece gerekli ihtiyaçlarını dillendirebilecek merkezler yok edildi. Batının eleştirel düşüncesine dönük edebiyat yerine, Türk milliyetçiliğinin üstünlüğünü anlatan eserler teşvik edildi. O zaman da bizim maneviyatımız, Balzac romanlarına ya da sonraları Hollywood’a kaldı. Bu maneviyat eksikliği, kitapta benim Batılılaşmış, orta sınıf Nişantaşlı ailemin bir eksikliği gibi gözükse de en sonunda dinî cemaat duygusundan uzaklaşmış Türkiye’de yaşayan her vatandaşın karşı karşıya olduğu bir sorundur. O kuşağın en iyi örnekleri de Erbakan ile Demirel’dir. Maneviyatçıdırlar ama hayatın o manevi boyutu konusunda dinin dışında edebilecekleri tek bir cümleleri yoktur...”

ŞEBNEM FERAĞ

Sebo'nun dönüşü

"Gündelik hayattaki sakinliğimi sahnede dengeliyorum. O da içimden gelen bir şey, o halim de yüzde yüz ben."

Deli Kız uyardı

Kaldığı otelin lobisinde bulduğumuzda başında rengârenk bir kukuleta, yüzünde muzip bir gülücük vardı.

Türkiye'nin *rock* yıldızı olduğuna inanmakta zorlanırdınız.

1997 başında onu, bir müzik şirketinin bürosunda ilk kez gördüğümde de aynı şaşkınlığı yaşamıştım. Yine başında bir bere vardı. Tanıyamadım. Oysa ilk klibi *Vazgeçtim Dünyadan* çıkmış, şarkı dillerde gezer olmuştu.

Sonraki aylar boyunca *Kadın* dışında albüm dinlemeyecek ve nerede bir Şebnem Ferah konseri yakalasam mutlaka gidip izleyecektim.

Adı Televolelerde hiç gezinmedi, ama kısa zamanda *rock* denince akla gelen isim oldu.

Kemancı'da, Saklıkent'te, ODTÜ'de defalarca izledim onu...

Ve her çıkan albümünde "*Kadın*"ın tadını aradım.

Siyah deriler içinde

"Kukuletalı muzip kız", söyleşimizden üç saat sonra Saklıkent'in sahnesindeydi ve üç saat önceki çocuksu halinden eser

yoktu. Dümdüz saçları asice dalgalandırılmış, vücudu adeta siyah ikinci bir deriyle kaplanmış, elindeki gitarla bir Suzi Quatro görüntüsüne bürünmüştü.

Baş ve serçe parmaklarını havada dalgalandıran, ceptelefonlarıyla fotoğraf çekip ses kaydı yapan gençlerin, "Şebo sen bizim her şeyimizsin!" tezahüratı ve kırmızı mor ışıkların huzmesi altında elektrogitarının tellerine vurdu Şebnem; gitarın uğultusuna çığılığıyla eşlik etti:

*Rüzgâra karşı uçmaya çalıştım
Gözlerim kapalı seni aradım, seni aradım
Körebe oynar gibi, el yordamıyla, sezgiyle...*

*Çocukken sahip olduğum kırmızı rügan ayakkabılar
Onlar da senin gibi çok tatlıydılar
Ama canımı yakardılar; acıttılar*

Kırmızı rügan ayakkabılar

"Kırmızı rügan ayakkabılı kız", bir tatil kasabasında doğmuştu.

Ailesi, Yalova'ya Üsküp'ten gelmişti. Tam bir sokak çocuğuydu, "Deli kız" ... Dersleri de iyiydi ama okul dönüşü önlüğü atıp top peşine koşanlardandı.

Öğretmen olan babası bağlama, mandolin, piyano çalar; arada annesiyle düet yapıp Rumeli türküleri söylerlerdi. Evde Türkçe konuşulur; ama karıkoca tartışacakları zaman kızları anlamasın diye Makedoncaya geçerlerdi.

Küçük Şebnem'i müzisyenliğe sevk eden, biraz da ailedeki müzik sevgisi oldu.

İlkokulu bitirince Bursa Koleji'ne yatılı kaydoldu. On üç kızla bir arada kaldığı yatakhaneinde tek mutluluğu, müzik dinlemektir. Ablası evde Abba dinlerdi. Okulda *walkman*'inin kulaklığında ise Bon Jovi gibi popüler *rock*'çılar vardı. Artık doldurduğu kasetlerden (o zamanlar modaydı bu, liste verip istediğin şarkıları kasete doldurturdun) küçük bir arşiv oluşturmuş ve gelecek için kararını vermişti:

Şarkı söylemek istiyordu.

Bisiklet yerine gitar

Lise 1'de Yalova'daki bir akrabasına bisikletini verip onun gitarını aldı. Artık deli gibi gitar çalıyor ve İngilizce şarkı sözleri yazıyordu. Bir gün Türkçe *rock* söyleyebileceğini ve hele bu işten para kazanabileceğini söyleseler inanmazdı. *Rock* öylesine yabancıydı çünkü... hele Türkçesi...

Müzik (pahalı bir) hobiydi. Derslerini etkilemedikçe ailesinin de desteklediği bir hobi... Yatılı okuldan izinli olduğu çarşambaları akustik gitar dersleri alıyor ve hafta sonları Yalova'daki odasında klasik gitar ve küçük *keyboard*'uyla Scorpions'ın *Still Loving You*'su gibi baladlar çalmaya çalışıyordu. O yıllarda bir Londra gezisinde Soho'da bir müzik mağazasından Seth Riggs'in CD ve kitaplarını aldı. Riggs, Madonna'dan Pavarotti'ye kadar pek çok müzisyen yetiştirmişti. Onun CD'lerinden gırtlığını nasıl kullanması gerektiğini öğrendi. Hâlâ her konser öncesi Seth Riggs'in CD'leriyle etüt yapmadan sahneye çıkmıyor.

Volvox dönemi

Lise 2'de Bursa'daki bir stüdyoda kiralık enstrümanlarla ilk grubunu kurdu: Pegasus.

İki gitar, bir davul ve vokal... Grubun üyeleri okul arkadaşlarıydı. Pazar günleri okula gitmeden, elde koca valizler ve harçlıklarından artırdıkları paralarla stüdyoya geliyor, bir saat müzik yapıyorlardı.

1987'de Bursa'da düzenlenen bir *rock* festivalinde ilk kez sahneye çıkıp şarkı söyledi. "Mükemmel bir histi."

Henüz 15 yaşındaydı.

Bir süre sonra Pegasus dağıldı. Şebnem, birlikte müzik yapacağı grupla arkadaş olmanın önemini keşfetmişti. O yüzden yeni grubu için en yakınlarını topladı. Gitarda Duygu, davulda Gül, basta Ebru, bir de *keyboard*'cu bulup birleştiler. Bu, Türkiye'nin kadınlardan kurulu ilk *rock* grubuydu.

Aradıkları ismi biyoloji dersinde buldular:

Volvox.

Mutsuz sözler

Bir ay stüdyoya kapanıp yabancı parçalar çaldılar. Sonra Şebnem, bestelere başladı:

"Hafta sonları eve gittiğimde odama kapanıyor, yemek bile yemeden çalışıyordum. Kafamda bir şeyler çalıyor, içimden sesler geliyordu. Onları mırıldanarak teybe kaydediyordum. Notist değildim henüz, teyptekileri arkadaşlarımla anlayabileceği şifrelere döküyordum. Sonra gitarımla çalıp üzerine İngilizce söz yazıyordum. Karanlık, mutsuz sözlerdi çoğu... Ya içimden öyle geliyordu ya da dinlediğim yabancı parçalardan kulağıma yapışmış klişelerdi. Rock raconu öyleydi yani..."

*Yağmurlar kadar yakın içimde fırtına
Bu dalgasız deniz durgun aldatır inanma
Yüklenip gururumun kambur sırtına
Kendime rağmen durmam, çeker giderim*

Ekonomist olmak istemiyordu, oysa "şarkıcılıkta yol kat etmeye müsait olduğunun farkında"ydı.
(Fotoğraf: Ümit Bektaş)

ODTÜ öğrencisi

80'lerin sonunda ODTÜ Ekonomi'yi kazanıp ablasıyla birlikte, "Çok mutlu zamanlarım geçti," dediği Ankara'ya yerleşti Şebnem...

Artık yatılı okulun ancak *walkmen*'le müzik dinleyebildiği kısıtlı ortamından kurtulmuş, teybinin sesini dilediği kadar açıp gönlünce gitar çalabileceği bir mekâna ve sosyal faaliyeti yüksek bir okula kavuşmuştu.

Bu arada amatör gruplarda şarkıcılık yapan konservatuvarlı Özlem Tekin'le tanışmış, onu da Volvox'a katmıştı.

Ankaralı *rock*'çılar, festivallerden Volvox'u biliyordu. O yüzden ODTÜ'de konser verince ilgi gördüler. Ama grubun diğer üyeleri, İstanbul'daki üniversitelere gitmişti. Volvox bir buçuk sene hiçbir yerde çalamamış, dağılmaya yüz tutmuştu. Şebnem için de karar vakti gelmişti.

1987'de Bursa'da düzenlenen bir rock festivalinde ilk kez sahneye çıkıp şarkı söyledi. "Mükemmel bir his." (Fotograf: Ümit Bektaş)

Ekonomist olmak istemiyordu, oysa “şarkıcılıkta yol kat etmeye müsait olduğunun farkında”ydı.

*Hayır, sen hiç korkma!
Yarın senin yanında
Yeniden koş yollarda
Durma, durma!*

Kararını verdi. İkinci sınıfın sonunda ODTÜ’yü bırakıp Ankara’ya “emekliliğinde dönmek üzere” veda etti ve İstanbul’a, müziğin kollarına koştu.

Kemane dönemi

Ailesinin gönlü olsun diye İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili’ne girdi Şebnem; ama gözü okul filan görmüyordu. Tam gaz müziğe yüklenmişti. İstanbul barlarında rock furyası yeni başlamıştı. 18 yaşlarında dört kız, Sıraselviler’de, Kemancı’da, Ortaköy’de Sis Bar’da, arada Ankara’da şimdiki Manhattan’da, A-Bar’da haftanın beş günü sabaha kadar çalışıyorlardı. Yorgunluktan perişan ama mutluydular. Müzik yapıp kiralalarını ödeyebiliyor, bir yandan da sahne performansını, disiplinini, “dinleyiciyi ısıtma”yı öğreniyorlardı.

Ancak iki yıl sonra bu tempodan yoruldu. Volvox sekiz yaşına gelmişti. Sahnede aynı (*cover*) şarkıları söylemekten kendilerini yenileyebiliyor ne de beste yapıp söz yazabiliyorlardı.

1994’te dağıldılar. Özlem Tekin ayrılıp bir albüm yaptı. Şebnem de “artık kendi şarkısını söylemek istiyor”du.

Sezen devrede

Beklenen fırsat tam bu aşamada kapıyı çaldı.

Hazırladıkları İngilizce sözlü bir demo, TRT’de *Kokteyl* programında yayınlandı. O klipte gitar çalıp vokal yapan Şebnem, Sezen Aksu’nun dikkatini çekti. Sezen, “Bulun bu kız bana,” dedi. Kız bulundu. Sezen’in albümünde vokalistlik yaptı. Lakin o, *rock* yapmak istiyordu. İyi de nasıl?

Şebnem’in de okuduğu *Lanet* gibi fotokopiyle çoğaltılan fanzinler aracılığıyla yeraltında üreyen bir *rock* kültürü varsa

da, Türkçe *rock*, henüz bugünkü kadar popüler değildi.

O dönem iki gelişme *rock'*çuların önünü açtı:

Biri Metallica'nın İstanbul'daki stadyum konserinde gördüğü muhteşem ilgiydi. Metallica'yı bile şaşırtan bu ilgi, büyük bir potansiyelin işaretini verdi.

İkinci gelişme ise Batılı dev müzik firmalarının Türkiye pazarına girmesiydi.

Şebnem tam bu gelişmelerin ortasında, hem de donanımını tamamlamış, çevre edinmiş olarak çantasında besteleriyle hazırды.

İlk albüm

Raks'ta Sezen Aksu ve Onno Tunç'a *Deli Kızım Uyan*'ı dinletti.

Bir gün odasına kapanıp yatağına oturmuş ve bu şarkıyı üç dakika içinde hem bestelemiş hem de sözünü yazmıştı. Gitarla en ilkel halini çaldı:

*Deli kızım uyan
Söylenenler yalan
Deli kızım uyan
Bir tek sensin duyan.*

Harikaydı. Sezen, Şebnem'i karşısına oturtup söz yazarken teknik anlamda nelere dikkat etmesi gerektiğini anlattı, birkaç müdahale yaptı; işte tamamdı. Hazır olan dört-beş şarkıya hiç dokunmadan albüme giriştiler.

"Benim müzikal anlamda aldığım ilk kıymetli hediyedir. Buna prestij albümü olarak bakıyorlardı. Ben iyi şarkı söyledigimi biliyordum. Yaptığım şeye inanıyor, güveniyordum. Ama satılır mı satılmaz mı, belli olmazdı. Yoktu hiç örneği. Benden biraz önce Özlem çıkmıştı; ama benimki başka bir kulvardı. Hiç daha önce böyle bir şey yapılmamıştı, dolayısıyla maddi bir risk alıyorlardı."

Boşuna yaşarmamış

Çocukken harçlıklarından, sonraları konserden kalan zamanlarından kısıp çalıştıkları stüdyo, emirlerindeydi artık...

İskender, Hakan, Demir, büyük bir şevk ve enerjiyle işe ko-

yulduzlar. Beş ay gece gündüz çalıştılar. "Teknik anlamda da çok başarılı bir albüm oldu. İlk kez davul ve bas sesi duydu Türkiye..."

Sonuç, inanılmazdır:

Kadın, 400 bin sattı.

24 yaşında, hem de taviz vermeden hedefine ulaşmıştı Şebnem... Artık yolu açıktı. Altı yıl sonra dördüncü albümüne *Deli Kızım Uyan*'ın ikinci bölümünü şu sözlerle yazacaktı:

Çok parçalandım

Parçalandıkça çoğaldım diye inanmazsam

Nasıl yaşarım, nasıl yaşarım...

Hiçbir şey boşuna yaşanmamıştır diye inanmazsam

Nasıl yaşarım, nasıl yaşarım...

"Acılardan öğrendim, müziğe verdim"

Ablandan 11 ay sonra depremde babamı kaybettim. Uzun bir aradan sonra döndüğünde, sözlerin çok daha olgunlaşmış bir kadının sözlerydi.

Deprem sonrası bomboş geldi her şey... Hiçbir şey yapmak gelmedi içimden... Babam, hayatımın çok önemli bir karakteriydi. Depremde onunla birlikte mahallem de gitti. "Ben hangi sokakta top oynuyordum," diye gidip bakmak istesem artık yok öyle bir şey. Böyle şeyler yaşadığında tabii müziğine de yansıyor bu... Bir süre sessiz durdum. "Ne oluyor," diye anlamaya çalıştım. Ama müzik bunu atlatmama yardımcı oldu. Sonra onu bir şekilde üretime çevirebildim. Hatta, garip bir denge ama müziğime, insanlığıma çok şey kattığını düşünüyorum. Acı, insana kısa zamanda çok şey öğretiyor.

"Sevgilim ve dostum; babam, oğlum... / Arkadaşım, aşkıım; her şeyimdin sen," diyen sözlerle döndün. O deli kız, hızla büyümüş-tü sanki.

Çok hızlı olgunlaşıyor insan... Ve yalınlaşıyor. Ablamın hastalığı çok uzun sürdü. Evde kahkaha attığım zaman kendimi kötü hissedirdim. Böyle bir gençlik dönemi yaşadığın zaman sorumluluk duygun o kadar ağır basıyor ki, içinden delidoluluk gelse de yapamıyorsun; bir tarafın hep nahoş bir şey düşünüyor. Ben yeni yeni, "Ya Şebocum gül biraz..." diyorum kendi kendime.

Evet, bir albüme, "Günaydın sevgilim" diye pürneşe başladığında "Ne oldu bu kıza?" diye şaşırmıştık. Oysa sahnede çok coşkulu-sun.

Sanıyorum, gündelik hayattaki sakinliğimi sahnede dengeliyorum. O da içimden gelen bir şey, o halim de yüzde yüz ben. Hatta o halim bence daha baskındır. İnsan bünyesinde o adrenaline de, sükûnete de yer var. 45 yaşına geldiğimde yine müzik yapacağım, ama müzikal anlamda gitgide yalınlaşacağım gibi geliyor bana.

Fotoğraf: Ümit Bektaş

Savaşta rock'çılar neredeydi?

Rock, doğası itibarıyla dünyaya kafa tutan, protest, muhalif bir müzik... Paul Simon ırkçılığa karşı, Bruce Springsteen teröre karşı albüm yapıyor. Bizde niye mesela savaş karşıtı bir çalışma çıkmıyor?

Aslında çok hissediyorum bunu... Kendimi eğitmeye çalışıyorum. Böyle sosyal meselelerle ilgili bir tavır içinde bulunmak ve bunu estetik bir şekilde sunabilmek de hakikaten çok zaman ve çok iyi donanım isteyen bir şey.

Bir deprem albümü yapabiliirdin mesela... Niye olmuyor?

Bence olmalı... Ama Türkiye'de zaten profesyonel şirketlerle kontratlı rock müzik yapmak o kadar yeni ki, herkes ayağını yorganına göre uzatmaya çalışıyor.

Müzik şirketleri bu türden çıkışlara sıcak bakmıyor olabilir; ama bir toplu konser de düzenlenemez mi?

Zaten biz bu toplu tepki konularında özürlüyüzdür; sadece rock grupları için söylenecek bir şey değil.

Ama sanatçılar toplumun sinir uçlarıdır. İlk refleksin onlardan gelmesini bekliyor insan...

Bu konuda sonuna kadar haklısın... Savaş, deprem gibi durumlarda birilerinden müzikal bir tepki bekliyorsa insanlar, bu, ilk rock'çılardan gelmelidir.

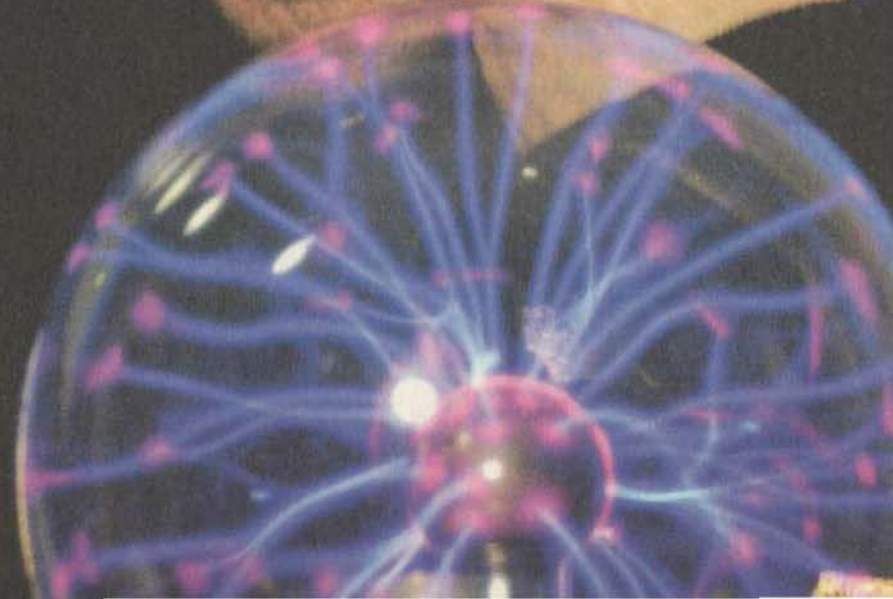
Oysa tepki bir yona, tersine belli markaların amblemi altında görüyoruz sizleri... Bu, işin özünden taviz vermenizi gerektirmiyor mu?

O işi neden yaptığına bağlı. Benim kendi koşullarımla kendi sahne mi Erzurum'a götürme imkânım yok. Yarın herhangi bir hareketin içinde olacaksam, önce oradaki insanlarla bağ kurmam gerekiyor. Yoksa üç tane amatör grubun yan yana gelmesiyle hiçbir şey olmuyor. Belki de yaş ilerledikçe bazı şeyleri heyecanla değil, daha planlayarak yaparken buluyorsun kendini... Ben dört albümde insanın hayatıyla, yolculuğuyla, aşkla ilgili şeyler yazmaya gayret ettim hep. Ama yaş ilerledikçe başka şeyler, seni daha çok yaralamaya başlıyor. Onun için. "Estetik olarak ben bunu da güzel anlatabilirim, boyumu aşmaz," diye hissettiğim gün, böyle şeyler yapma düşüncesi beni çok heyecanlandırıyor. Belki biraz daha zamanı var.

CEM YILMAZ

Yeni yıl falı

Söylentiye bakılırsa
Cem Yılmaz XVI.
yüzyılda İspanya'da
çadır tiyatrosunda
cambazlık yapan bir
Çingene'ymiş.

Yeni yıl kehanetleri

Kendisi anlattı:

Bir dergide, "Önceki hayatında kim, neydi?" başlıklı bir yazı çıkmış:

Söylentiye bakılırsa Cem Yılmaz XVI. yüzyılda İspanya'da çadır tiyatrosunda cambazlık yapan bir Çingene'ymiş. Sirkin sahibi bir nedenle sirkin işletmesini ona bırakmış. Ama başarısızlıklar sonucu aç biilaç ölmüş.

Randevuya geldiğinde hiç tanımayan biri (ki böyle birini bulmak çok zor) onu kulağında Çingene küpesi ve uzun favorileriyle taksiden inerken görse bir İspanyol olduğuna yemin edebilirdi.

Konuşmaya başladığında bir çadır tiyatrosunda çalıştığını sanabilirdiniz.

Eminiz ki, bu hayatı öteki hayatından farklı sonlanacak; ne başarısızlıklar ne açlıklar olacak.

Kâhin Cem

Ama yine de bu kehanetleri ona yaptırmayı tercih ettik.

Bugünkü hayatı, önceki hayatına bu kadar benzeyen bir

adam, herhalde gelecekteki hayatımızı da en iyi görebilecek durumda olurdu.

Bu düşünceyle birkaç saatliğine bize "kâhin"lik yapmasını rica ettik.

Ve Cem, küresine bakıp önümüzdeki yıl uzayda, dünyada, Türkiye'de ve yavru vatan Kıbrıs'ta neler olacağını okumaya başladı. Tabii kendisine neler olacağını da...

Mesaj kaygılı sohbet

Söyleşirken kahkahadan kırıldığımızı söylemeye gerek yok sanırım.

Tanrı vergisi espri yeteneğini kehanetlere bulayıp "mesaj kaygılı" bir yeni yıl falı baktı.

"Mesaj kaygılı" olsa da "herkese saygılı" bir yaklaşımı var Cem'in. Diğer mizahçılardan farklı olarak siyasetin verimli topraklarında dolaşmıyor. Liderler üzerine espri yapmaya yanaşmıyor. Bel altına inmeden, kişileri örselemeden, milli değerlere ilişmeden, daha çok kendisini alaya alarak espri üretiyor.

Belki de herkes tarafından sevilmesinin sırrı burada...

Cem'i güldürebilmek

Ben kendisini askerdeyken tanımıştım.

Daha doğrusu, bir dergide fotoğraflı askerlik anılarım yayımlandığında Cem de askerdeydi. Telefon etti. "Dergiyi gördüm, işedim altına!" dedi.

Düşünsenize, Cem'i güldürebilmek... Ne başarı!..

Ardından bir sinemada onu yalnız başına film izlerken görüp şaşırmıştım. Bu şöhret düzeyine ulaşmış kimseleri kamuya açık yerlerde yalnız görmek zordu.

Şöhret onları kamudan koparır, eve hapsederdi.

Ama Cem, Ferrari'si olsa da taksiye, dolmuşa binmekten, lüks villada otursa da sokakta bir başına gezmekten vazgeçmedi. Belki de o sayededir ki, mizah damarını her dem tazeledi. Bir tek izleyiciyi bile salondan kaçırmadan binlerce gösteri yapmayı başardı.

Bir kehanet numarası

Bu başarının sırrı üzerine çok şey söylenecektir:

Ama baş başa konuştuğunuzda şunu fark ediyorsunuz:

“Amma şık espri yaptım” diye şişinmeden, son derece doğal ve kendiliğinden yumurtluyor esprileri... Sonra kendisi de eğleniyor. Belki nezaketen, karşısındakinin esprilerine de gülüyor. Ve kendisini öyle tiye alıyor ki, sizi de makaraya sardığında hiç yadırgamıyor, farkında olmadan kih kih gülüyorsunuz. Bu söyleşi şöyle başladı:

“Sana bir kehanet numarası öğreteyim” dedi Cem. Bir kâğıt çekti, adımı yazdı. Üç hecede toplam dokuz harf olduğunu hesapladı. Sonra büyük ciddiyetle bunu bulunduğumuz yıla ekledi. Ben ne patlayacağını beklerken, “2012’de göktaşı gelip beynine biniyor,” dedi. Herkesin bu hesabı kendi ismine göre yapmasını istedi.

O bizi güldürdü, Allah da onu güldürür inşallah...

Uzaydan başlayalım: Mars'ta hayat olduğu kanıtlanacak mı?

Bence yeni yılda Mars'ta su bulunacak. Ama akabinde bunun kuyu suyu olduğu, içilemeyeceği anlaşılacak.

Uzaylılar gelecek mi?

Ben bu soruyu bir röportaj için gittiğimizde Demirel'e sordum. Baktım ki her şeyi biliyor, cevap vermediği soru yok, dedim ki, "Efendim, Marslılar var mı?" Ben sandım ki, bu soru üzerine yüzündeki maskeyi çıkaracak ya da, "Bu ne biçim soru?" diyecek, şöyle bir baktı ve güldü yalnızca... Hiçbir şey demedi.

Tıp insan ömrünü uzatabilecek mi?

Evet, insan ömrü dört yüz yıl olacak ama emeklilik yaşı da 360'a çıkarılacak. Dolayısıyla bir şey değişmemiş olacak.

Ozon tabakası delinecek mi?

O da artık delinsin be birader... Sahi Ozan Orhon diye biri vardı, ne oldu ona?..

Bilgisayar teknolojisi dünyayı nereye götürüyor?

Bence yavaş yavaş teknolojiden sıkılıp geriye gitme dönemi başlayacak. Sonunda bu *laptop*'ların, internetin filan o kadar elzem şeyler olmadığı anlaşılacak. 2025'te yeniden *homo erectus*'a dönüşmüş olacağız. (Hem *homo*, hem *erectus* nasıl oluyor hiç anlamam ya...)

Yeni yılda Türkiye

Meclis'te parlamenterlere laptop dağıtılması demokrasimizi nasıl etkileyecek?

Bunun kullanma amacı ne olacak bilemiyorum. Ama "göte minder" diye kullanılma tehlikesi var. O deri koltuklarda bir maraz olduğunu duymuştum.

İstanbul'a nasıl bir belediye başkanı istersin?

Otobüslerin rengini kırmızıya dönüştürecek kim varsa ben onun kazanmasını isterim. Aslında çok başarılı, yumuşak bir geçiş yaptılar: Doğa dostu otobüs, ekolojik, hijyenik otobüs filan diye diye bütün otobüsler yemyeşil oldu. Bence otobüsler değil de etraf yeşil olsa daha iyi olur.

AB üyeliği? Ne zaman girebilecek Türkiye?

"Bu şartlarda mümkün değil ağabey" ile "girdik sayılır" arasında gidip geliyoruz. Valla benim için saat kaçta gireceği önemli? Çünkü ben öğlene kadar uyuyorum. "Gündüz gireriz de ben uykuda olurum, atlarım, euro'ya geçilir parasız kalırım," diye korkuyorum.

Kıbrıs? Sence Türkiye, Kıbrıs'ta kumar mı oynuyor?

Onu Mehmet Ali Erbil'e sormak lazım.

Deprem? Vizontele'de müteahhit "Artist Fikri" vardı. Onların inşaatları başımıza göçecek mi?

Veli Göçer vardı ya... Bir insan bu kadar mı soyisminiyle müsemma olur. Ben bir de o anlamda eski RTÜK başkanı Nuri Kayış'ın soyadını çok anlamlı bulurum. İsmi söylendiği anda kanalın kapanması icap ediyor.

Liradan üç sıfır atılması hayatımızı nasıl etkileyecek?

Bence sadece memur maaşlarından 3 sıfır atacaklar, fiyatlar

aynı kalacak. Yani gelirleri azaltacak, giderlere dokunmayacaklar. Maliye geçenlerde şöyle bir açıklama yaptı: "Bakın, 1,5 milyar maaş alan birinin maaşı 1.500 lira olacak. Ona göre harcayın," diyordu. Adamlar ipucunu veriyor işte?

Yeni yılda popüler kültür

Popstar modası ne olacak?

Bence bundan böyle her meslekle ilgili yarışma düzenlenecek. En komik komedyen yarışması... En iyi avukat yarışması... En iyi beyin cerrahını seçmek için doktorların yarıştığını düşünse-ne...

Şimdi televizyonda yaşayan insanlar oluştu. BBG evinde yaşıyor; yarışarak evleniyorlar.

Eskiden “sevişerek evlenmek” diye bir tabir vardı. Televizyonda artık böyle şeyler görmek istiyoruz.

Televole salgını sürececek mi?

Bu ara biraz duruldu gibi... Bence bunda MİT müsteşarının “Komünizm gelir,” uyarısı etkili oldu. MİT el koyunca dağıldılar. Herhalde insanlar, “Komünizm geleceğine, magazinden vazgeçelim,” dediler.

Halkımızın, oyuncularından oynadığı roldeki gibi yaşamasını istemesi diğer sanatçıları nasıl etkiler?

Allahtan ben hep kötü adam rollerinde oynuyorum. Gelip, “Ağabey sen kötü adam taklidi yapıyorsun, ama bayağı düzgün adamsın. Ne sahtekârlık bu,” diye kızamazlar ya...

Hatıra yazıp itirafçı olmak eğilimi başgösterdi bir de?

Müjdat Gezen'e çok acımasız davrandıklarını öğrendik sonradan, işin aslı ortaya çıkınca; ama doğrusu benim de ilk reaksiyonum şu oldu: Bir gün evde otururken, “Yahu ben kimlerle yatmışım hanım... Ver şurdan bakiyim not defterimi,” demiş sanki... Bu herhalde bir sanatçı için yapılacak son şey olmalı... Ama biz işleri büyütmeyi severiz. Ben de olayların üzerine biraz “abartma tozu” serperim ki mizah çıksın.

Çok muhafazakâr görünen toplum, reklamlarda kadın bağını,

prezervatifi görmeye başladı. Gelen seyircide, böyle bir açılıp saçılma hali gözlüyor musun?

Orada benim ölçütüm şudur: Aile içinde konuşulamayacak bir şeyi sahneye taşımam. Mahrem konular ne tonda konuşulabiliyorsa o tonda konuşurum.

Ama o ton, reklamlarla, cinsel eğitim dersleriyle, internetle biraz genişlemedi mi?

Evet, ar damarına anjiyo yapıldı. Hani starlarda, "Estetikse soyunurum," diye hir laf vardır ya... Ben de öyle diyeceğim: Estetikse açılın...

Milli Piyango'da büyük ikramiyeyi kazanacak şanslıya 10 trilyonla ne yapmasını tavsiye edersin?

Bir menü yazayım da hemen harcayıvereyim size o parayı... Hayaller suya düşsün:

Ulus Maya'da bir daire: 2 milyon dolar...

Maya Residence: 2,8 milyon dolar.

Bir Ferrari: 500.000 dolar...

Ferrari'nin taşıt pulu: 9,5 milyar...

Ev içi mobilya, elektronik eşya, beyaz eşya vs: 750 milyon da oraya gitti.

Biletin çeyrekse para bitti bile...

Devam edelim:

Bir tekne: 1,5 milyon dolar (kapitan maaşı falan yok. Yalnızca tekne).

Bitmedi di mi? Yani bu hesapla evi, arabayı, tekneyi alıyorsun, üçüncü taşıt pulunu aldığın zaman para bitmiş oluyor. Hâlâ para arttıysa o da boşayacağın eşin nafakasına gider.

Subject	date
Ulus ta bir daire	2 milyon
Maya Residence	2.800.000
1 Ferrari 550	\$500.000
Ev içi mobilya	
Elektronik eşya	750.000
Beyaz eşya vs.	
	4.000.000.000
Tekne (Kapitan maaşı falan yok)	
Yalnızca tekne.	1.500.000
	6.500.000
	9.500.000

Yeni Yılda Cem Yılmaz

Yeni yılda Cem Yılmaz'ın heykeli dikilecek mi?

Geçen gün Engin Ardıç, "Oğlum Cem, yanlış yoldasın," diye yazmış. "Bu memlekette heykelinin dikileceğini sanıyorsan, yanılıyorsun," diyor. Ben heykelimin dikileceğini sanacak kadar geri zekâlı değilim, bir.. İkincisi, Allah insanın heykelini diktirmesin; çünkü ne zaman heykelin dikilirse, o zaman kuşlar üstüne sıçar. Bu kaçınılmaz bir denklem yani. O nedenle heykelle işim olmaz.

Türkü kaseti filan çıkaracak mısın?

Böyle haberler çıkınca tüylerim ürperiyor: "Kaset çıkaracak." Bir an düşünüyorum, "Yahu zevk benim değil mi, elime bağlama alır türkü söylerim, kaset yapar çıkarırım..." Bunu sırf ser-serilikten yapabilirsin. Ama o kadar kolay olmuyor işte... "Türkülerimiz elden gidiyor"dan tut, "senin üstüne vazife miydi"ye kadar gidebiliyor. Öyle radikal değişiklikler pek sevilmez bizim memlekette... İşin tuhafı, radikal çıkış yaparak şöhret oluyorsun, sonra ciddi değişiklik istemiyorlar.

Saçını kazıttın diye herkes kazıttı, karizma yapmaya çalıştılar. Şimdi sen tekrar uzatıyorsun, millet sonuç alamadan damdazlak ortada kaldı.

Bizim Cem Yılmaz'lığımız kellere yaradı. Beni kel zannettiler. Daha toplumumuz dazlak ile keli ayıramayacak durumda Can Bey...

Yılmaz Erdoğan'la ikili şov planlıyormuşsunuz?

Evet, dünya tarihini şöyle bir baştan değerlendirelim istiyoruz. Keşifler ve buluşlar. Bunlar gerçekten nasıl yapıldı, filan... Aslında çok klişe bir şeydir. Ama böyle iki kişinin başrolü paylaştığı çok sağlam skeçlerden oluşan kalabalık kadrolu bir şey planlıyoruz. Atıyorum, Tao nasıl bir adamdı, karısıyla cinsel hayatı nasıldı? Hem mimar hem mühendis hem ressam hem bilgin olan Leonardo da Vinci bu kadar mesleği nasıl yapabili-

yordu? Böyle şeylerden yola çıkarak bir dünya tarihi yapacaktık. Filmler karıştı araya... Erteledik.

Kâbus senaryoların var mı? Mesela savaş çıkmış yeniden askere çağrılmışın ya da bir gün şov yaparken seyirci akın akın dışarı çıkmaya başlamış gibi...

Valla en kötü senaryoya o kadar yakın bir hayat yaşıyorum ki... Bugün *Auto focus* diye çok enteresan bir film izledim. Televizyonla şöhret olmuş, eğlence hayatı içinde bir adamın öldürülüşünün hikâyesi...

Orada görüyorsun ki, bir yanlış anlamayla meşhur olabilirsin, sonra o seni şöhrete kavuşturan vesile, yine rastlantısal bir şekilde ortadan kalkabilir. Ve süper bir boşluğa düşüyor adam... Perişan oluyor. Çalışmadığı zaman aç kalabilecek bir noktaya geliyor. Bu tür mesleklerde bu türden bir kötü senar-

yo hiç de o kadar uzak değil. Onu hiçbir zaman unutmadım. Ama bu nasıl göğüslenir, onunla ilgili hiçbir fikrim yok. Problem şurada: Başkalarının ne dediği çok önemliyse sizin için o zor... Mesela sen, "Yerel bir gazetede köşe yazmaya devam ederim," diyebilirsin; fakat başkaları bunu problem yapıp, "Can'ı gördün mü abi, Konya *Meram* gazetesinde yazmaya başlamış," dedikleri zaman senin için de problem haline geliyor. Bunu göğüslemek çok zor. Ben de hissiyat olarak yarın limon satmaya başlayabilirmişim gibi geliyor, ama bu, herhangi birinin limon satması kadar kolay absorbe edilemeyebilir.

Çok teşekkürler...

Bir dakika bir telefon geldi... (Telefonu açıyor) Ne, Mars'ta su mu varmış? Kuyu suyudur o abi... (Kahkahalar...)

İbo'nun iktidarı

1974'te *Ayağında Kundura* ile hayatımıza girdi Tatlises ve o günden bugüne, önce türküleriyle, sonra yatırımları, kadınları, skandalları, programları, reklamları ve nihayet baskınlarıyla kendisinden söz ettirmeyi becerdi.

İşin boyutlarını görmek için fazla çabaya gerek yok:

Türkiye'de hemen herkes ya Tatlises'in bir türküsünü söylemiş ya bir kasetini almış ya lahmacununu yemiş ya otobüsüne binmiş ya radyosunu dinlemiş ya dergisini okumuş ya benzin istasyonuna girmiş ya otelinde gecelemiş ya da skandal haberlerinden birine kulak vermiştir.

Bu geniş listeden benim payıma birkaç tanesi düştü.

Yıllar önce ekip olarak bir belgeselini yaptık.

Sonra Ali Kırca'nın davetiyle "başa baş" bir *Siyaset Meydanı*'nda sabahladık.

Tatlises lahmacunu tatmak o gece kısmet oldu.

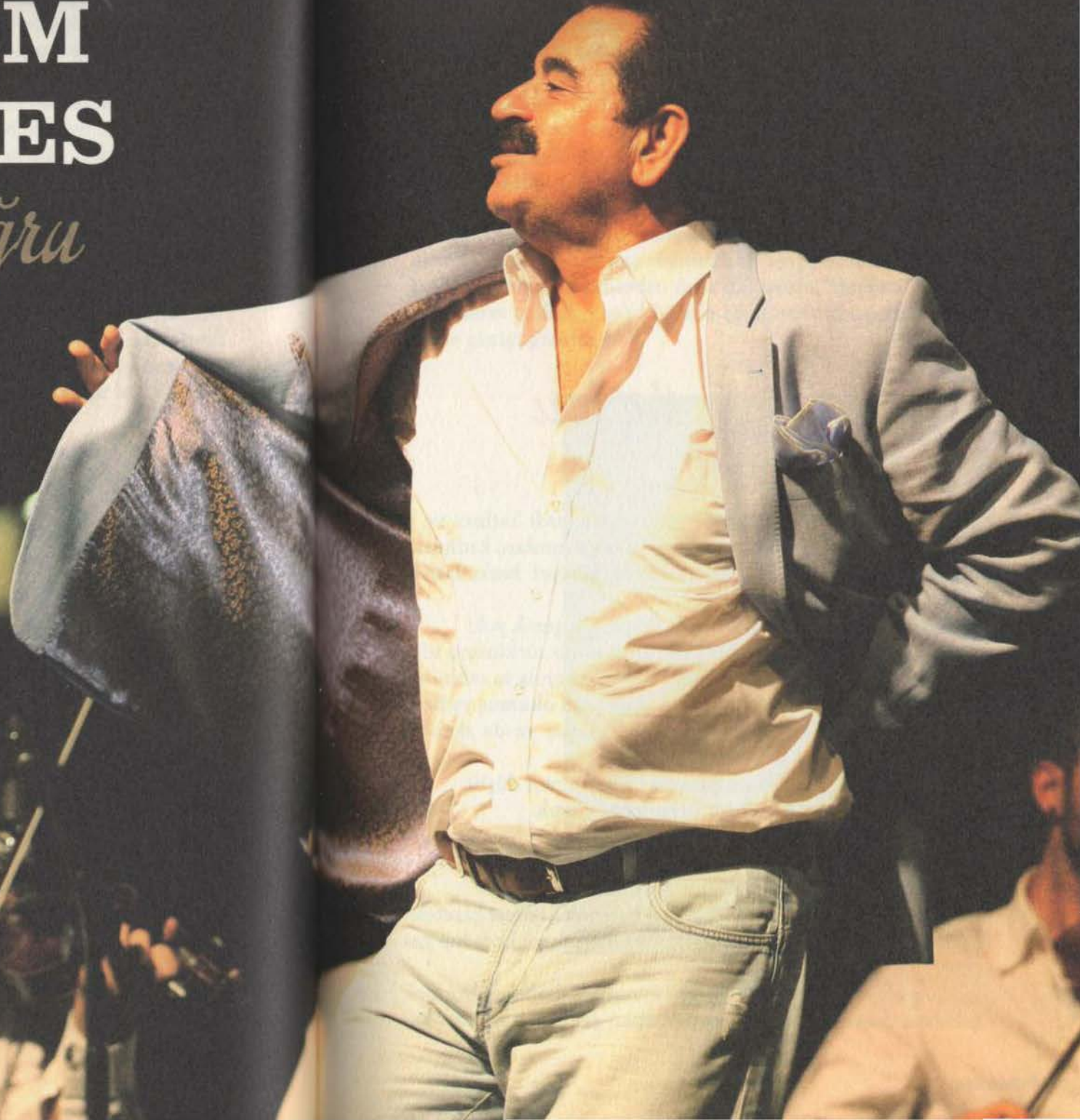
Tabii yollarımızın kesiştiği yerler listesine *Milliyet* gazetesini de eklemem gerek. Malum, Tatlises bir habere bozulup gazeteyi basmıştı.

Sonra aynı akıbet, "Asena'yla ayrıldılar" haberini vermek gafletine düşen Show TV'nin de başına geldi. Gece yarısı ka-

İBRAHİM TATLİSES

Güney'e doğru

"Beni yutamayacaksın
İstanbul... Bir gün o
kadar büyüyeğim
ki, bana 'İbo'
diyemeyeceksin,
'İbrahim Bey' diye
sesleneceksin."

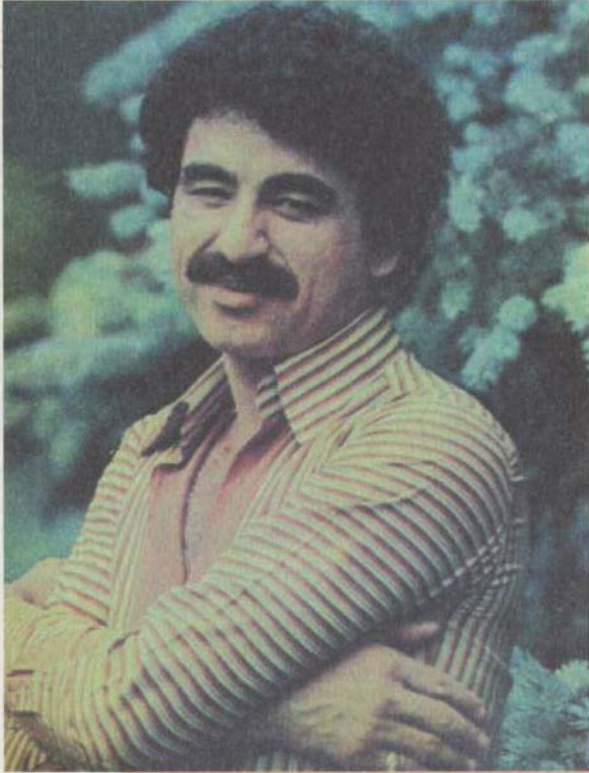
nalı basıp rejiye dalan Tatlıses, kanalın üst düzey yetkililerince zar zor yatırılabilirdi.

İbo, 30. sanat yılına böyle girmişti.

"Älem buydu..."

Tatlıses'i ilk günden beri izleyenler için yeni değil bunlar.. Daha şöhretinin ilk yıllarında, "Ben Allah'ım" başlıklı yazısından ötürü *Bulvar* muhabiri Aykut Işıklar'ı yumruklamış ve, "Gazeteci dövdü" diye manşetlere yerleşmişti İbo.. Sonra da gazeteleri dolaşp, "Olay aramızdaki bir çekişmeden kaynaklandı. Bütün gazetecilerden özür diliyorum," demişti.

Şöhret grafiğine bakıldığında güçlü sesinin, güçlü bileğiyle el ele gittiği görülür.

Şöhret tacını, Yeşilçam'ın yakışıklı jönlerinin elinden koparıp alan ilk "taşralı".

Ancak yine de son zamanlarda skandalları ve kadınları, şarkılarını ve programlarını geride bıraktı. Her vukuattan sonra, cezalandırılmak veya kınanmak şöyle dursun, daha çok itibar gördüğünden, o da, "âlem buysa kral benim" duygusuna kapıldı.

Onu ne zaman korumalarıyla bir baskında "İbrahim Bey" diye fotoğrafını çeken foto muhabirlerin arasında görsem, aklima kendi çektiği *Hülya* filmindeki o sahne geliyor.

İbo, sahilden İstanbul'a bakıyor ve diyor ki: "Beni yutamayacaksın İstanbul... Bir gün o kadar büyüyeceğim ki, bana 'İbo' diyemeyeceksin, 'İbrahim Bey' diye sesleneceksin."

"Güney'in yolundayım"

Tatlıses'ten önce "bu âlem"ın kralı, Yılmaz Güney'di. Şöhret tacını, Yeşilçam'ın yakışıklı jönlerrinin elinden koparıp alan ilk "taşralı" oydu... Dolayısıyla Güney, kendisinden sonra taşradan kopup "taşı toprağı altın" İstanbul'a gelen "karayağız" altın avcılarının kahramanı oldu.

Tatlıses, onlardan biriydi.

1982'de *Ses* dergisinde, "Yılmaz'ın yerine oynuyor" başlıklı haberde şöyle diyordu:

Beni Yılmaz Güney'e benzetenler var. Belki tipim fazla benzemiyor; ama onun yolundan gidiyorum. Onun tavırlarını kullandım son filmimde...

"Son filmim" dediğı *Nasıl İsyân Etmem*'de, Yılmaz Güney'in *Baba* filmi'ni aynen taklit edecekti. Orada da aynı Güney gibi ağlıyor, onun gibi volta atıyordu. Güney'in eski yönetmen yardımcısı Şerif Gören'le çalışacağını açıklıyordu.

Daha sonra Seda Güler'e, "Yılmaz Güney taklit edilemeyecek kadar büyük bir sanatçıydı," diyecek; ama filmlerini defalarca izlediğini ve çok etkilendiğini söyleyecekti.

Şu sözler onun:

"Sinemadaki birçok jön, Yılmaz Güney'in tırnağının parçası kadar bile olamaz. Hangi jön elini ağzına götürüp burnunun eğilmesine, çirkin görünmesine aldırmadan kameraya bakarak oynar."

Çirkinler İktidara!

Bu "çirkin görünmesine aldırmadan" notu önemli...

Çünkü Güney'in de altını çokça çizdiği bir özelliktir bu...
"Çirkin Kral" hapishanedeki bir söyleşisinde şöyle demişti:

Benden önce ünlü olan oyuncuların çoğu, İstanbul çocuklarıydı. Bunların yapıları, görünüşleri, bir Türk oyuncusundan çok, Batılı oyuncuları andırıyordu. Çok yakışıklı, güzel, alımlı adamlardı. Sokakta yürüseler, bir yığın insanın dikkatini çekerlerdi. Oysa ben sokakta yürüsem kimse dönüp bakmazdı. Çünkü Türkiye'de burnu, saçı, tavrı benim gibi olan o kadar çok insan var ki...

Ama bu çirkin, kavruk adamlar, tahta bavullar veya küçük çıkınlarla geldikleri bu şehri, çok yakında o alımlı "İstanbul ço-

cukları"ndan devralacaklardı.

Bunu önce Yılmaz Güney yaptı, sonra İbrahim Tatlıses...

Güney'inki kendi çabasıydı. Tatlıses ise ilk onun açtığı patikadan, neredeyse aynı yerlere basarak yürümüş ve o da "İmparator" unvanına kavuşmuştu.

İki Kürtün öyküsü

Benzerlikleri keşfetmek için bu iki Kürt gencinin yaşamı öykülerini karşılaştırmak yeter...

Yılmaz Güney, Adana'nın bir köyünde doğmuş, beş yaşında pamuk tarlalarında ağa için çalışmaya başlamıştı. Okula iki saat yürüyerek gider gelirdi. Kalan vakitlerde pamuk toplar, koyun güder, bağ bakardı. Dördüncü sınıfta babasından ayrılan annesiyle birlikte Adana'ya yerleşmişti. 14'üne geldiğinde hâlâ bir nüfus kâğıdı yoktu. Annesi evlere temizliğe gidiyor, Yılmaz ise hem okuyor hem de simit satarak para kazanıyordu. Sinemayla, Tatlıses'in doğduğu yıl, film bobinleri taşıyarak tanışmış, liseyi bitirince de sinema tutkusuyla soluğu İstanbul'da almıştı. 21 yaşındaydı.

İbrahim Tatlıses, on beş yıl sonra geçti aynı yoldan... O da 1952'de Urfa'da bir mağarada doğmuştu. Yedi kardeşiyle birlikte 10 yaşına kadar bir mağarada yaşamış ve hiç okula gitmemişti. Çocukluğu boyunca su satmış, çığırkanlık yapmış, inşaatlarda kürek sallamıştı. 18 yaşında düğünlerde, pavyonlarda türkü söylemeye başlamış, sonra 70'lerin ortasına doğru Yılmaz Güney'in yaşına gelince bağlamasını sırtına vurup İstanbul'a koşmuştu... İlk görüşte, "Bu şehir beni yutar," demiş, korkmuştu. Ters oldu.

Beşizlerle esmeler

Güney'in izinden hiç ayrılmadı Tatlıses...

Onun kadar kültürlü değildi, onun gibi okuyamamıştı. Yılmaz, 19 yaşında yazdığı öykülerden mahkûm olduğu halde İbo, kitaba el bile sürmemişti; ama onun kadar yetenekli, yırtıcı ve fazladan kurnaz olduğunu düşünüyordu. Büyük şehre ilk göçen kuşaktan farklı olarak 70'lerde gelen veya doğan ikinci kuşak, bir gün "yırtacağı" umudunu taşıyordu.

Gerçi İstanbul, kendilerine benzemeyenlerin egemenliğinin

deydi; onlara benzeyenler, ya evde gündelikçi ya inşaatlarda amele ya da hemşeri kahvelerinde işsizdi.

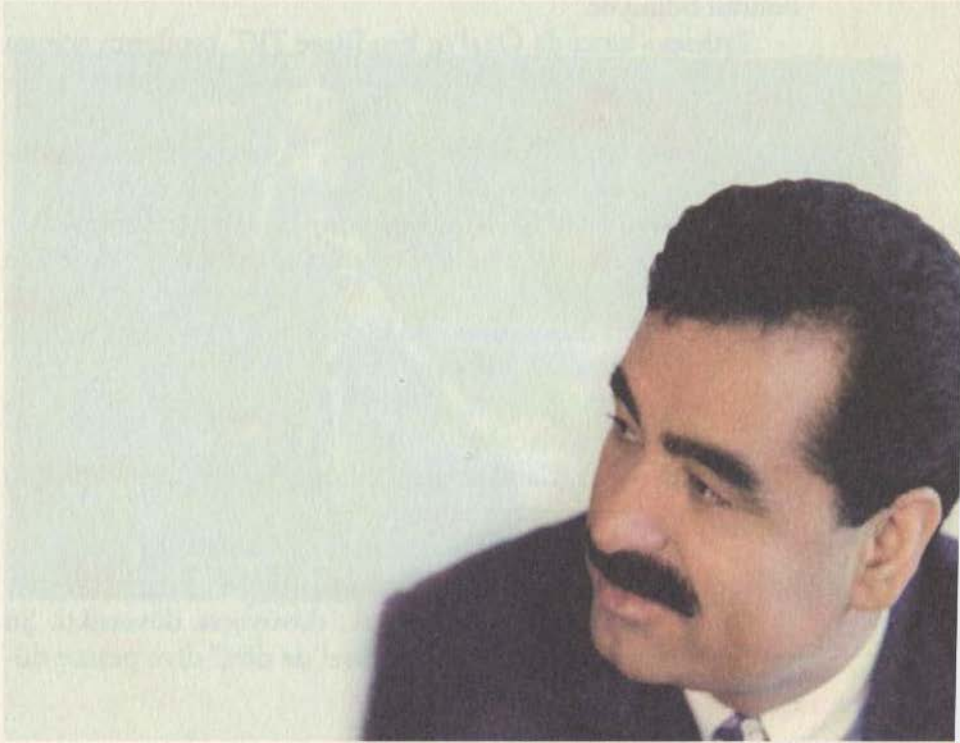
Ama oğulları böyle olmamaya ahdetmişti.
Şehre kafa tuttular.

Şöhret basamakları

Tatlises, İstanbul'a geldiğinde, "mazıdaş"ı Yılmaz Güney, "Çirkin Kral" koltuğuna yerleşmişti bile... Yoksulların, itilip kakılmışların (dolayısıyla İbo'nun da) gözünde bir efsaneydi.

Yeşilçam'ın "kesmeşeker gibi dört köşe" jönlerini elinin tersiyle itmiş ve, "Artık ben varım," demişti.

Sevgili Muhafızım filmindeki bir sosyete partisinde uzun saçlı yeni yetmeler, "Bu yabancı Vanlıya, Diyarbakırlı'ya benziyor" diye dalga geçtiklerinde, "Ulan soytarılar, nasıl böyle konuşursunuz benle, benim adım Silvan Memet, ciğerinizin bir parçasını alırım da haberiniz olmaz dürzüler," diye girişiyordu

hepsine...

O soytarılar karşısında boyun eğmek zorunda olan İbrahim için örnek tayırdı bu...

Peki o da yırtamaz mıydı?

Güney'in silahı sinemasıysa, onunki de sesiydi.

Ankara Kınalı Pavyon'da çalışırken şans güldü ona... 1974'te *Ayağında Kündüra* türküsüyle parladı. Önce Ankara Radyosu'na, sonra da bir yılbaşı gecesi televizyona çıktı.

İzmir Fuarı'ndan teklif aldı. Ardından da 1978'de ilk filmi- ni çekti.

O da Yılmaz Güney gibi kendi sesini kullanmıyordu.

Sesinden, aksanından, kılığından utanır gibiydi... Şimdi- lik...

Bunlarla övüneceği günler yakındı... Yıllar sonra bir İstan- bul konserinde, siyah takım elbisesini çoraplarına kadar soyup sahneden seyircilerinin üzerine atacaktı.

Güney'in izinde

Sonrası biliniyor.

Tatlıses –biraz da Özal'ın kendisine TRT kapılarını açması sayesinde– şöhret olduktan sonra da Güney'in izinden ayrıl- madı.

O film mi çekti; "Ben de çekerim," diyerek rejisör koltuğu- na oturdu.

O silah mı çekti; "Ben de çekerim," diye tetiğe davrandı.

Çirkin Kral'ın olduğu gibi onun da, "Biz sıktık," diye öne atlayan müritleri vardı.

Güney içeri düşmemek için Hava Kuvvetleri'ne bağışta mı bulundu, İbo da polis balosunda türkü söyleyecekti.

Güney, Kürt Ahmet'le, DüNDAR Kılıç'la mı dosttu; İbo da Drej Ali'yle ortak olacaktı.

Güney, beyaz Cadillac'a mı bindi, İbo da Mercedes'inin önünde resim çektirecekti.

Güney bir burjuva kızıyla evlendiyse o da "Beyaz Türkler'in en güzeli Perihan Savaş"ı tavlayacaktı.

Güney kıskanıyorsa kıskanacak, dövüyorsa dövecekti. Şu farkla ki, bu kez "yeni kadınlar", "Bizi de döv," diye peşine dü- şecekti.

"Ben şark çocağuyum"

Arkadaş'tan on yıl sonra çekilen *Gülümse Biraz* filmindeki o sahneyi unutabilir miyiz?

İbrahim Tatlıses, Ahu Tuğba'yla deniz kenarında yürümektedir. İbo, dalgalı sarı saçlarıyla yanında salınan Ahu'ya şöyle der:

"Benim şartlarım ağırdır Çağla... Ben sana göğsü açık, sırtı delik elbiseler giydiremem. Benim karım dans edip eğlensin diye eloğlunun kollarına bırakıp seyredemem. Benim kanım bu suyu kaldırmaz. Ben Şark çocuğuyum. Erkekliğime dokunur."

Bu konuşmanın sonunda Ahu, çantasından tırnak makasını çıkartır ve Tatlıses'in önünde ojeli tırnaklarını birer birer kesip kumsala atar.

Sevdiği kızın gözüne girebilmek için takım elbise diktiren Göksel Arsoy'lardan, sevdiği adam için tırnaklarını kesen Ahu Tuğba'lara gelinmiş, "Delikanlılık", frapanlığın tırnaklarını sökmüştür.

İbo, "Ayağında Kundura" ile çıktı yola;
"İbrahim Bey" "elinde silah"ia
devam ediyor.

Final...

Gelelim Güney ile Tatlıses arasındaki büyük farka...

Güney okuyup yazmış bir dava adamıydı. Onu fikriyatından soyup sadece "delikanlılığı"nı üstlenince geriye ucuz bir lümpenlik kaldı.

Modernleşme projesi, kente yeni gelenlere ekmek sağlayamayınca taşra, sokağa, ekonomiye, hukuka, kültüre hâkim oldu. Öncekilerin intikamını alırcasına kendi yaşam tarzını dayatmaya, infazını da kendi yapmaya başladı.

Göçmenler artık "mağdur" değil, "mağrur"du; sızlanmıyor, dayılanıyorlardı.

Derya Tuna, ayağından kurşunlandığında ne demişti Tatlıses:

"Ben imparatorum. Vuracak olsam öyle ayağından vurmam, başına sıkarım."

Korkumuz da bu ya:

Çirkin Kral... vari bir final!..

Kral ile İmparator

KRAL

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'u aldığı zaman 21 yaşındaydı. Ben de 21 yaşında İstanbul'a geldim. Tünelde bir pansiyon odasını zaptettim. "Merhaba İstanbul şehri. Hemen teslim ol, beni uğraştırma," dedim. Beni dinlemedi. (Fatoş Güney'e mektubundan)

İMPARATOR

Çok büyüksün İstanbul... Kim bilir, kimleri yuttun. Ama beni yutamayacaksın. Bir gün o kadar büyüyeceğim ki, sen bile bana dar geleceksin. Hatta bir gün gelecek bana "İbo" diyemeyeceksin "İbrahim Bey" diye sesleneceksin. (Hülya filminden)

KRAL

Kralımızı ta Kızılcahamam'da karşıladık. Haberi duyan seferber olmuştu. Bizim çocuklar üşenmeden saydılar, tam 200 araba karşıladı Kızılcahamam'da. Düğün bayram yaparak, coşkuyla girdik Ankara'ya. (Altındağ Sineması'nın sahibi Yusuf Koç, Güney'in ilk Ankara gasını anlatıyor)

İMPARATOR

Ziyaret için Urfa'ya gitmiştim. Altımda son model bir Mercedes... Arabanın arkasında oturuyorum. Urfa'ya geleceğimi duyan, düşmüş yollara... Arabamı havalara kaldırmak istiyorlar. (Tatlıses, bir Urfa gezisini anlatıyor)

KRAL

Ta çocukluğundan öfke vardı içinde... Kin... Köyde geçirdiği çocukluğunun izleri olmalıydı. Ağaların yaptığı baskının sonucu... Öfkesi, öykülerine yansyordu. Daha sonra sinemasında görüldü. Kafasında duvar öfkeleri vardı. İstese de aşamıyordu. (Dostu Nihat Ziyalan anlatıyor)

İMPARATOR

Çocuktum. 20 kuruş fazla kazanmak için sinemalarda, "Haydi buz gibi su!" diye bağırarak su satıyordum. Bir gün koltukta oturan bir adam birden yerinden kalktı. "Sus ulan eşek, seni mi dinleyeceğiz?" diye suratıma dört tokat attı. Ve o yediğim tokatlar beni buralara kadar getirdi." (Tatlıses çocukluğunu anlatıyor)

KRAL

Yılmaz, gecenin hangi saatinde eve dönerse dönsün duş alacağı, en azından ayaklarını yıkayacağı sıcak suyu hazırды. Ayaklarını yıkayacağı zaman Nebahat (Çehre) onu koltuğa oturtuyor, leğene sıcak su doldurup getiriyor, kendi el-

leriyle ayaklarını yıkıyordu. (Ahmet Kahraman'ın, *Yılmaz Güney Efsanesi*'nden)

İMPARATOR

Erkek erkektir, kadın kadındır. Yani kendini bilen bir kadın hiçbir zaman, "Erkekle eşit olacağım," demez. "Giymeye, yiyip içmeye hakkı var; ama bunun dışında eşitlik olmaz. O zaman ben de geçeyim, çamaşır, bulaşık yıkayayım... Nerede kaldı benim erkekliğim..." (*Kadınca / Nisan 1987*)

KRAL

Yılmaz, 1966 baharında *Hudutların Kanunu* filmi için Urfa'ya gitti. Filmde Nebahat Çehre'nin rolü yoktu. Fakat Yılmaz'ın yanından ayrılmıyordu. Yılmaz'ın iyi davrandığı bir kadın sanatçıyı kıskanınca kavga ettiler. Yılmaz, öfkesini çıkarmak için Nebahat'ın arabasını devirip ağır hasara uğrattı. Buna rağmen öfkesi geçmemiş olacak ki, otele dönüşünde, tabancasını çekip holdeki aynaya yedi el ateş etti. (Ahmet Kahraman'ın *Yılmaz Güney Efsanesi*'nden)

İMPARATOR

Urfa'da boşandığim eşim, çocuklarımla annesi Adalet Tatlıses'le birbirimizi severek evlendik. Sonra ufak tefek geçimsizlikler baş gösterdi. Bir mevzudan tartıştık, çekti gitti evine... Bizimkiler gittiler, geri getirdiler. Aradan üç-dört gün geçti, ben uyuyordum. Bizim hanımı yine annesigilin evine kaçmış. Dışarı buz gibi soğuk. İçeride soba yanıyor. Birden sınırim bozuldu. Kalktım hırsınıdan ağlaya ağlaya yanan sobayı yumrukladım.

KRAL

Bir gece üçümüz gece kulübüne gittik. Yılmaz stresliydi. Gecenin ilerleyen bir saatinde kalktık. Ben hesap öderken onlar yürüdüler. Dışarıda sokak ortasında tartışıyorlardı. Yılmaz, "Bin arabaya!" diye ısrar ediyordu. Nebahat'ın de inadı tutmuştu. Binmiyordu. Yılmaz, "Bin!" diye bağırırken Nebahat yürümeye başladı. Yılmaz kaşla göz arasında arabaya bindi. Arabayı çalıştırıp Nebahat'ın üstüne sürdü. Çarpıp arabayla... Nebahat havaya kalktı, tiz bir çılgılla yere düştü. (Abdurrahman Keskiner anlatıyor)

İMPARATOR

İbrahim Tatlıses tarafından kaçırıldıktan sonra yedi saat boyunca dövüldüğünü ileri süren Perihan Savaş, savcılığa başvurarak Tatlıses'in ruh hastası olduğunu söyledi ve tutuklanmasını istedi. Savaş'ın gözünün morarmış, sol kaşının da patlamış olduğu görüldü. Tatlıses poliste, "Savaş, çocuğumun annesidir. Sağda solda dolaşmasını bir erkek olarak gururuma yediremedim," dedi. (9 Ağustos 1984 günkü gazetelerden)

MAZHAR ALANSON

Sahibinden satılık şarkular

Hadi çikolata reklamına cingil yaptı ya da yeni albümdeki şarkısını daha çıkmadan bankaya verdi diyelim, hangi müzik grubu dara düşünce eskilerini satar, "Güllerin İçinden" petrol geçirilmesine göz yumar?..

Son beyazlar

Geçenlerde Rutkay Aziz'le bir yemekte buluştuk.

Canı sıkkındı. AST'ın zor durumda olmasına üzülyordu. İşi gücü bırakıp Ankara'ya dönmüş, tiyatroyu yaşatma gailisine düşmüştü.

Oysa çok iyi biliyordum ki, gelen birkaç reklam ya da seslendirme teklifini kabul etse, hem kendisi kurtulmuştu hem tiyatrosu... İstenen de çok bir şey değildi: Bir frak giyip Pera Palas'ta dans edecekti.

"Atatürk"ün, kendi reklamında dans etmesine ya da malını övmesine kim ne paralar vermezdi ki...

Ertesi gün lisedeki yeğenime bunu anlattım:

"Doğa'nın babası değil miydi o?" dedi.

Bu gençler hiç kıymet bilmiyor.

Bakın, 40 yılın Haldun Dormen'ini de "Pop-Star'ın sunucusu" diye tanıdılar ve korkarım hep öyle hatırlayacaklar.

Biz de kimi tiyatrocuları, oyunlarından çok 70'lerin porno filmlerindeki don gömlek halleriyle hatırlamıyor muyuz?

Bunları söyleyince "Aç mı kalsaydık?" sorusu geliyor öfkeli bir refleksle...

Doğru tabii... Onları koruyamamış olmak, hem bu devle-

tin hem belki bizlerin de günahı...

Ama hakkını yememek lazım; bazıları koruyabildi kendini... Ve onların gerekçeleri, vücutlarının pomoya uygun olmaması filan da değildi.

Neyse, bütün renklerin aynı hızla kirletildiği bir dönemde, birinciliği Mazhar Alanson'a verdik bu kez...

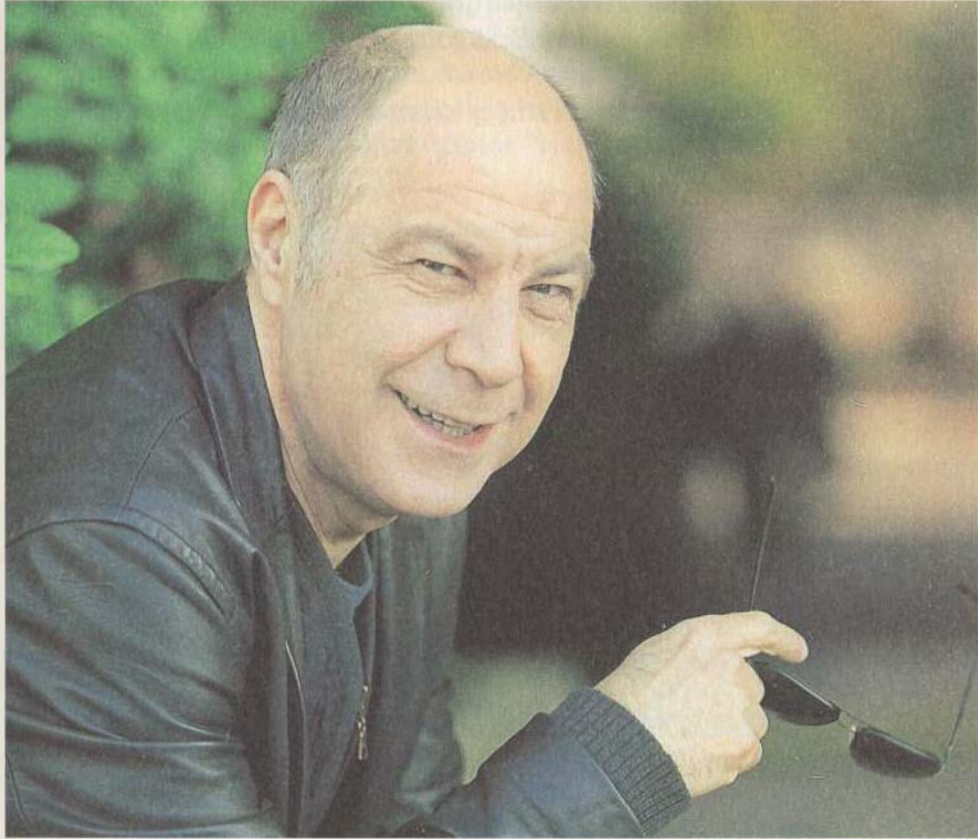
Biz değil aslında; geride kalan "son beyaz"ları da tüketmek için yarışanlar verdi o birinciliği...

Biz neden mi verdik?

Reklamda oynadığından değil; her bir reklamda eski bir şarkısını bir başka ürünün hizmetine verdiğinden ve sonuncusunda o güzelim şarkıyı tepelediğinden daha çok...

Tabii bir de onu sevdiğimizden...

"Eyvallah dersin olur biter," diyemediğimizden...

Kaçaydı bu şarkı?

Ben kendimi bildim bileli bir Mazhar Alanson hayranıyım.

Bütün şarkılar hızla satılırken birinciliği ona vermemin sebebi bu...

O bir filozof, bir evliya, komik, lirik, *cool* bir derviş...

Tek kanallı TRT günlerinde İzzet Öz'ün siyah-beyaz yıldızlarına "Teleskop"la baktığımız o "Heyecanlı" günlerden beri izlerim kendisini... ODTÜ Vişnelik'te kim bilir kaç kez yerde minder, elde bira onun şarkılarını dinlemiş, onunla birlikte söylemişimdir; söyledikçe sevmişimdir.

Şimdi eski bir Neşe Karaböcek şarkısı kararlılığıyla söylüyorum ki: "Artık sevmeyeceğim."

Çünkü sevdiğim her şarkıda, götürülüp bir markaya pazarlandığını hissediyorum artık...

Her albüme potansiyel reklam şarkıları gözüyle bakıyorum, parçaları üleştiriyorum:

Peki Peki Anladık Peki gofretine...

Anında Görüntü Vestel'e...

Asabiyim Ben, Tatlıses Lahmacun'a...

Aşk biterse para yok

İzel, on yıl önce bir seçim arifesi iki bestesini, (*Hep El Ele Gönül Gönüle*, *Haydi Şimdi Bütün Eller Havaya*) (biri iktidar, diğeri muhalefetteki) iki farklı partiye ayrı ayrı sattığında pek şaşırmıştık.

"Ver parasını, al parçasını" devri gelmişti.

"Şarkı onun, ister saklar, ister pazarlar," demişlerdi, "Millet parasına bakıyor"du abi...

Meğer bu, "Özal kuşağı"nın insani hislerini mesleki hırslarından ayrı tutma becerisinin bir işaretiymiş.

Bakın iş nereye vardı:

Kenan Doğulu ile sevgilisi Tuğçe Kazaz, Derimod reklamında poz verdikleri sürece sevgili kalma konusunda sözleşme imzalıyor.

Denilebilir ki, "Görmüyor musun, ilişkiler mecburi hizmete dönmüş, bırak şarkıları, duygular satılık artık!.."

Doğru da, ya bizim duygularımız o şarkılardaysa...

Ya tılsımına kapıldığımız o notaları bir parti otobüsünün patlak hoparlöründe nutuk atarken ya da televizyonda çiklet satarken görmeye dayanamıyorsak?..

Ya *Memleketim* şarkısını bir halı reklamına yamanmış görünce, "Memleketim satılmış!" diye feryat ediyorsak?..

"Kaç para?"

Mazhar-Fuat-Özkan gibi bir grubun elinde para dolu bond çantalarla seyirciye "Köşe Dönmece" oyunu oynatması iyi mi oldu?

Hangi *rock'*çı, Popstar yarışmasından jüri tekli alınca, "Kaç para?" diye sorar?..

Hangi müzisyen, ekranda *Kaç para?* diye yarışma yapar?..

Hadi çikolata reklamına cıngıl yaptı ya da yeni albümdeki şarkısını daha çıkmadan bankaya verdi diyelim, hangi müzik grubu dara düşünce eskilerini satar, "Güllerin İçinden" petrol geçirilmesine göz yumar?..

Onu bırak; Hong Kong'a mı nereye gidip aç kalınca yere mendil sermeler, sevenlerinde en çok iz bırakmış şarkısını kim-selere beğendirememeler, onun üzerine "Hep yalnızlık" mava-

Mazhar ve Fuat, Hong Kong'da banka reklamında.

O para, en sevilen şarkını kendi elinle aşağılamana değer miydi?

"Benim hâlâ umadım var"

Başta döneyim:

Bunları "Don Kışotluğu" biraz da Mazhar Alanson şarkılarından öğrenmiş biri olarak yazıyorum.

"Artık sevmeyeceğim," desem de (tam bir "tavşan dağa küsmüş" durumu) Türkiye'nin en iyi söz yazarlarından birine, mizimizdeki onca güzelim şarkının bestecisine kıyamıyorum.

Ankara'daki derviş inzivasına son verip genç bir kadının kolunda, bir zamanlar, "Orada herkes iş konuşuyor, çok sıkıcı," diye kötülediği İstanbul'a gittiğinden beri Hindistan yerine Dubai tatillerine merak sardıysa da, hatta Hint şarkısından bozup donlu reklamına söz yazdıysa da şurası kesin ki, ne yapsa sevimli o; giyinse yakışıyor, soyunsa yakışıyor.

Biz toptasak

İşte o yüzden, reklam meselesi için, "Bana bunları Özkan öğretti," dediğinde inanıyorum.

Özkan, "Boş ver," demiş, "çabuk unutulur bunlar Türkiye'de.."

Biraz da unutulmadığını kanıtlamak için ikidebir yazıyorum.

Bir gün gelir –Allah muhafaza– sıra, Mekke'de Hz. Muhammed için yazdığı *Yandım Yandım*'a gelir diye korkuyorum.

O yüzden diyorum ki, "MFÖ sevenlere seslensem." Desem ki, "Arkadaşlar, Yandım yandım, yandım yandım, ki ne yandım / Bana yeniden şarkılar söyleten kadın / Baka baka doymadım, hem sakladım da / yalnızlığım geçmedi hâlâ' dizeleri satılıktır. Bir yangın söndürme cihazı şirketi 100.000.000 veriyor. Bir mendil de biz Taksim'e açalım, parayı toplayalım, şarkıyı kurtaralım..."

Yapabilir miyiz? Şarkımızı geri alabilir miyiz?

"Duygu... biraz duygu, bütün isteğim buydu..."

lını kesip "lay-lay lom" sigorta şarkısı söylemeler, ancak bu sayede üç-beş seyirci toplayıp beş-on kuruş nasiplenmeler düpedüz "reddi miras" değilse nedir?

"İyi para", bu mirasa kıymaya mazeret midir?

"Kaç paraya direnebilirsin ki?"

Bir kez bunları sormaya kalkıştığında Fuat Güner'den tam bir,

"Mazeretim var; asabiyim ben" azarı işitmiştim.

Roll dergisindeki söyleşisinde (1 Temmuz 1999) "Tutuculuk bunlar," diyor ve şöyle sürdürüyordu:

"N'apalım?.. Bunlar, senin gençliğinin şarkısı diye biz donkişotluk mu yapacağız yani... Para veriliyor, almayalım mı, kazanmayalım mı? (...) Şimdi ben Bülent Ortaçgil'e desem ki, 'Kardeşim sana 500 milyar veriyorum, seni reklam filminde oynatacağım', 24 takla atıp gelmezse n'olayım... Kaç paraya kadar direnebilirsin? 10 milyara, 'Hayır,' dersin; 100 milyara, 'Hayır,' dersin; 'Bir milyon dolar,' derim, yutkunursun abi... Ve hayatta yapmayacağın şeyi yaparsın."

Ahlaksız teklif

İşte size *Ahlaksız Teklif* filminden yadigâr bir soru: "Bir milyon dolara nelere yutkunurdunuz?" Kırk yıllık tiyatro kariyerinizi bir pop yarışmasının hizmetine sunar mıydınız mesela?..

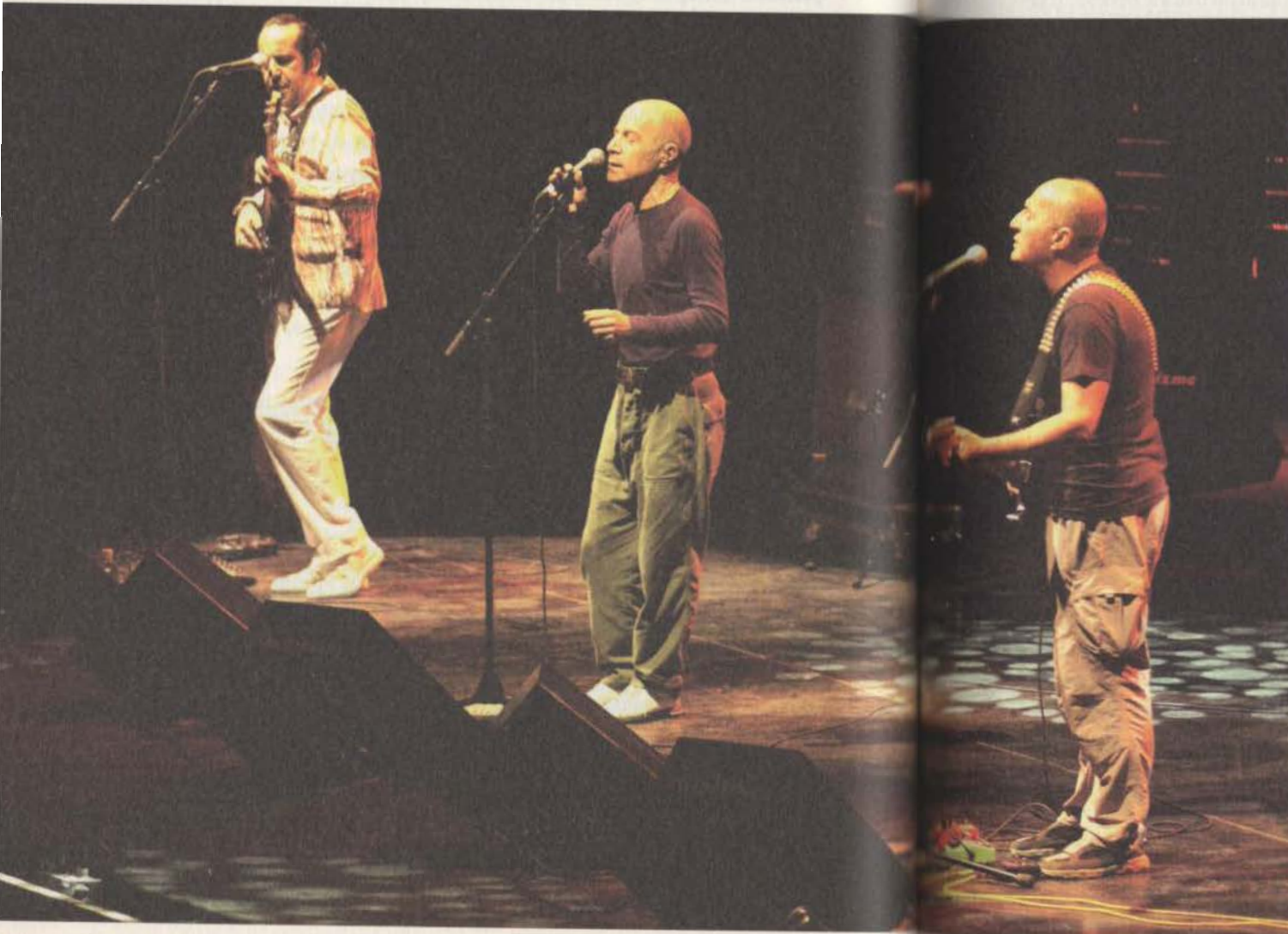
Ya da "sinema öldü" diye, porno film çevirir miydiniz?

Diyelim Sex Pistols, İngiliz sarayından bir milyon dolar kapsa Kraliçe'nin tahta çıkışının yıldönümünde Thames Nehri üzerinde tekneden bağıra çağıra Kraliçe'ye küfreden şarkılar söylemekten vazgeçer miydi?

Hesabına 500.000 papel yatsa Leonard Cohen, inzivayı keşer miydi?

Hâlâ deneme şansımız var; versek milyon doları, Mick Jagger jilet reklamı çeker miydi?

Bülent Ortaçgil, şapkalı reklama "he" der miydi?

“Burası Türkiye, unutulur”

Bu yazıyı yazmadan, reklam filmiyle ilgili olarak görüşme talebinde bulunduk Mazhar Alanson'a... Menajeri belli bir süre, sadece albümle ilgili olarak ve ancak üçüyle birlikte söyleşi yapabileceğimizi söyledi.

Neyse ki, sormak istediğim soruyu albüm çıkmadan *Cumhuriyet* sormuştu. Onlar da Hatice Tuncer'in sorusunu içtenlikle yanıtlamışlardı (25 Temmuz 2003). Üçünün cevaplarını aynen buraya alıyorum:

CUMHURİYET: “Şarkılarında ne diyorlar, şimdi reklama çıkıyorlar;” gibi eleştirenler oluyor?

MAZHAR: Hepsi unutuluyor Türkiye’de... Bunu bana Özkan öğretti. “Yoktur böyle bir şey,” dedi bana... Hepsi aynı tabağın içinde... Bob Dylan’ı, Leonard Cohen’i siz öyle reklamda göremezsiniz. Burası Türkiye’dir. İşimiz gücümüz, çoluğumuz çocuğumuz var. Özkan’ın, “Mick Jagger da gelse onu jilet reklamına çıkarırlar,” diye bir sözü vardır.

FUAT: Bizim toplumda, “Gerçek sanatçı sürünmelidir,” diye bir düşünce vardır: Ne kadar sürünürsek o kadar iyi...

ÖZKAN: Çok süründük. Evet, öyle şeyler var; “Size yakışıyor mu?” falan... Ama, “O senin şahsi fikrin... Sen de bizim yerimizde ol, kendi kararını kendin ver;” derler; sorarlar adama...

Kartpostallardaki yakışıklı, nasıl devrimei bir sinemacı oldu?

Nâzım Hikmet belgeselinin çekimleri için iki yıl önce Rusya'ya ve Azerbaycan'a uzun geziler yaptık Tarık Akan'la... Nâzım Hikmet Vakfı'nın yöneticilerindendi. Belgeselin de danışmanı... Onun ötesinde, harika bir yol arkadaşı...

Gündüzleri çekimle, geceleri uzun cumhuriyet ve laiklik tartışmalarıyla geçiriyorduk.

Belgeselle çok mutluydu; ama sıkılmaya, kendi deyimiyle "kaşınmaya" başlamıştı.

Yeni bitirdiği *Anne Kafamda Bit Var* (Can, 2002) kitabından değildi kaşıntısı... Setlerden uzak kaldığı içindi.

"Ben sinemasız yaşayamam," diyordu. "İki yıl sinema yapmadan durabiliyorum. O iki yılda müthiş kaşınıyorum. O dönemlerde uyuzumu belgeselle kaşıyorum. Ama üçüncü yılda hâlâ sinema yoksa hasta oluyorum."

Aklında bir senaryoyu da gezdirip durmuştu gezi boyunca...

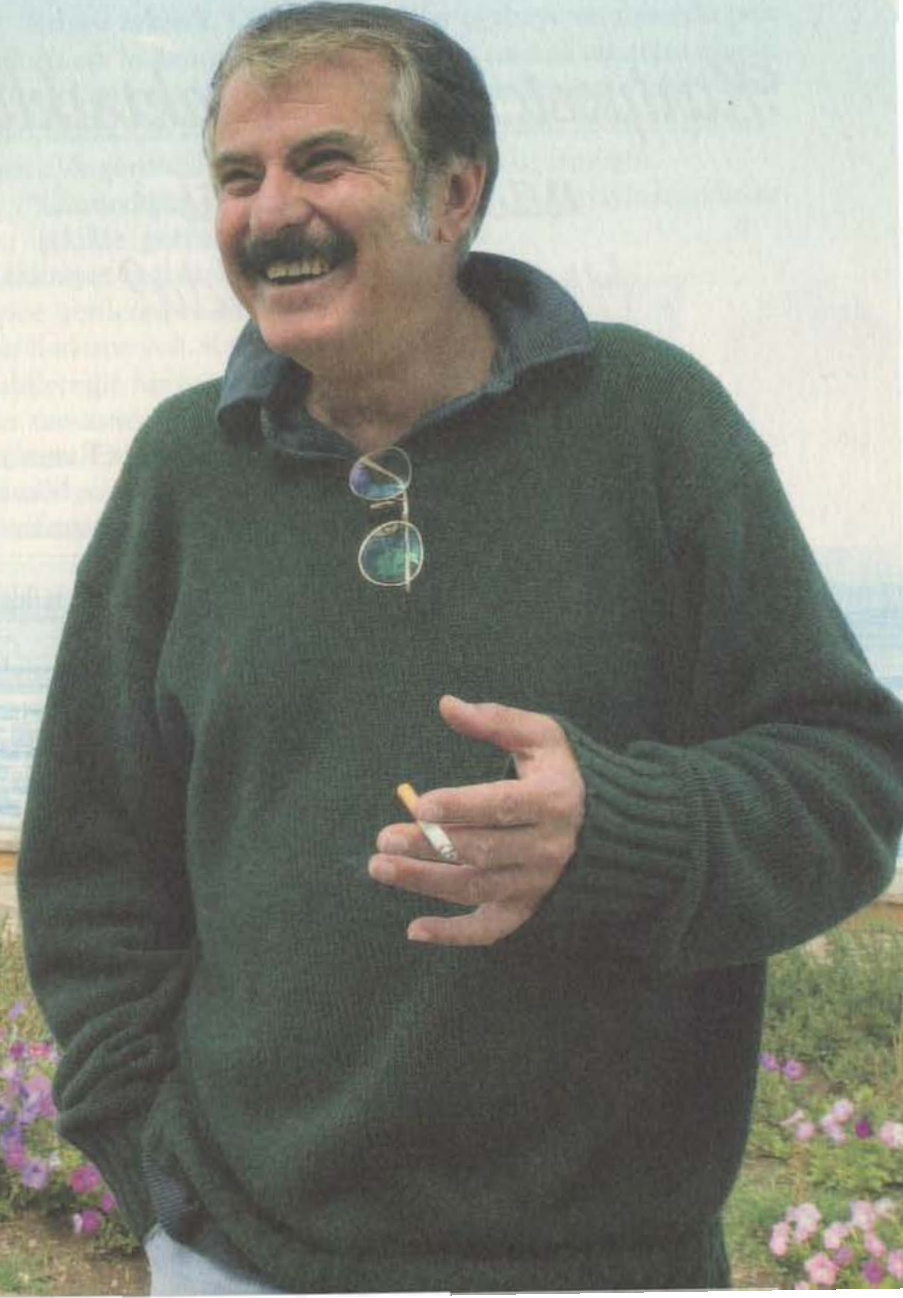
Arada, onu Türk televizyonlarında yayımlanan eski filmlerinden tanıyan Azeri kızların taarruzuna uğruyorduk.

Yine eski filmlerdeki cici çocuk kadar yakışıklıydı; ama düşünce dünyası ondan fersah fersah uzaklaşmıştı.

TARIK AKAN

Kartpostal Çocuğu'nun dönüşü

Kartpostallardaki bebek
yüzlü artist, nasıl olup da
devrimci bir oyuncuya
dönüşmüştü?

Nasil olmuştu ki bu dönüşüm?

Kartpostallardaki bebek yüzlü artist, nasıl olup da devrimci bir oyuncuya dönüşmüştü?

Tarik Akan'la bu dönüşüm hikâyesini konuştuk.

Doğu faciası

40'lı yılların son günlerinde doğdu Tarık Tahsin Üregül...

Babası askerdi. Lise çağına kadar ağabeyi ve ablasıyla pek çok Anadolu kentini gezdi. Daha sonra sinema sanatçısı olarak film çekimleri için çok kez Anadolu'ya gidecekti. Ama *Vizontele* çekimi için Hakkâri'ye gittiğinde on yıldır görmemişti oraları... Ve gördüğü manzara onu dehşete düşürmüştü:

"Gitmediğim bu süre içerisinde Doğu her şeyiyle inanılmaz bir şekilde gerilemiş. Din müthiş bir hâkimiyet sağlamış. Olmayan ekonomi iyice gerilemiş. Gözle görülür en ufak bir ilerleme yok. Karşında oturup konuşabileceğin bir insan kalmamış, göçmüşler tamamen... Ben yarım asır önce Erzurum, Dumlupınar İlkokulu'nda nasıl okuduysam hâlâ öyle okuyor çocuklar... Bir facia..."

Altın yumartlayan tavuk

Dumlupınar'da okuyan öğrencinin kaderi, 1971 yılında üniversitede makine mühendisliği okurken girdiği *Ses* dergisinin artist yarışmasıyla değişmişti. O artık "Tarık Akan"dı. Yeşilçam, filmleri, para basan bu yakışıklı jönden alabildiğine yararlanabilmek için ayda bir salon filmi çektirdi ona...

Ve bir gün geldi Tarık Akan sıkıldı...

"Ben, Ertem Eğilmez'e bağlı çalışan bir sanatçıydım. Eğilmez de zengin-fakir filmleri çekerti. Bir gün Ertem Ağabey'e bu filmlerden sıkıldığımı söyledim. Çünkü oynadığım karakterleri

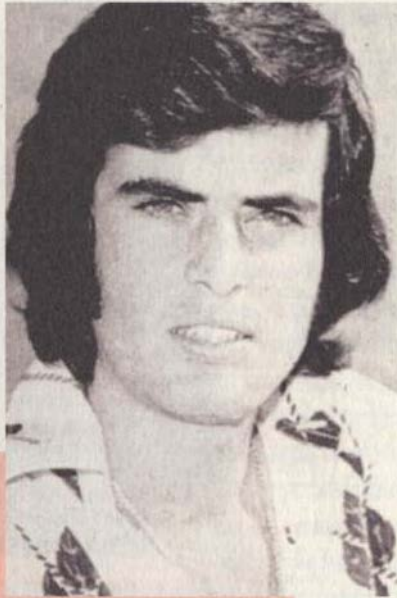
Lise çağına kadar ağabeyi ve ablasıyla pek çok Anadolu kentini gezdi.

tanımıyordum. Zengin çocuğu değildim. Fakir oynatmaya kalktı, olmadı. Ben başka bir şey yapmak istiyordum. 'Bunu senle yapamıyorum, beni bırak,' dedim, 'Bırakmam!' dedi. Eh tabii altın yumurtlayan tavuksun o dönem... Gitmeye kalkınca, 'Seni mahvederim, aç bırakırım seni,' dedi. Hakikaten de dediğini yaptı. İki yıl kadar hiç film yapamadım. Çünkü yedi şirketli bir trösttü onlar.."

Vasıf Öngören qiriyor

İşte Türk sinemasının da krize girmeye başladığı o 1970 ortalarında Vasıf Öngören girdi Tarık Akan'ın hayatına... Ve beş yıl neredeyse her gün, her gece ona oyunculuk dersi verdi. Salon filmlerinin yakışıklı jönünden, gerçek bir sinema oyuncusunun doğuşu bu süreçte mümkün oldu.

"Hayatımda ufkumu açan hocaların en önemlisidir Vasıf Öngören... O, hayatıma girmeseydi ben belki aysbergleri kırmakta zorlanabilirdim. Oyunculüğün 'O'sunu bilmeden, fizik farkıyla sinemaya girmiştım. Halk beni bir yere getirmişti.

1970'lerin Tarık't...

Tramplenden atlar gibi atlamıştım sinemanın ortasına... Ama bir süre sonra eksiklerimi fark etmeye başlamıştım. İşte o aşamada teslim ettim kendimi Vasıf Hoca'ya... O bana kitap okumanın disiplinini öğretti önce... Oradakileri tartıştı benimle... Oyunculğu anlattı. Mesela Beyoğlu'na çıkardık, yolda yürüyen bir kişinin hali, tavrı, kıyafeti, mimiklerinden yöresini, sosyal sınıfını, mesleğini tahlil etmeye çalışırdık. Senaryoda bir karakteri tahlil etmeyi, Brechtien oyunculğu böyle öğrendim."

Trösterden intikam

Bu yığınak döneminin ardından, o güne kadarki tiplemesine tamamen zıt bir rolle seyircinin karşısına çıktı Tarık Akan: 1978'de Yavuz Özkan'ın filmi *Maden*'de, Cüneyt Arkın'la birlikte bir maden işçisini oynuyordu. Birden ağır politik bir role bürünmüştü.

Böylece Yılmaz Güney'in dikkatini çekti ve *Maden*'in ardından *Sürü* patladı. İşte rüştünü ispatlamıştı. Hem de yedi tröst şirketin ambargosuna rağmen...

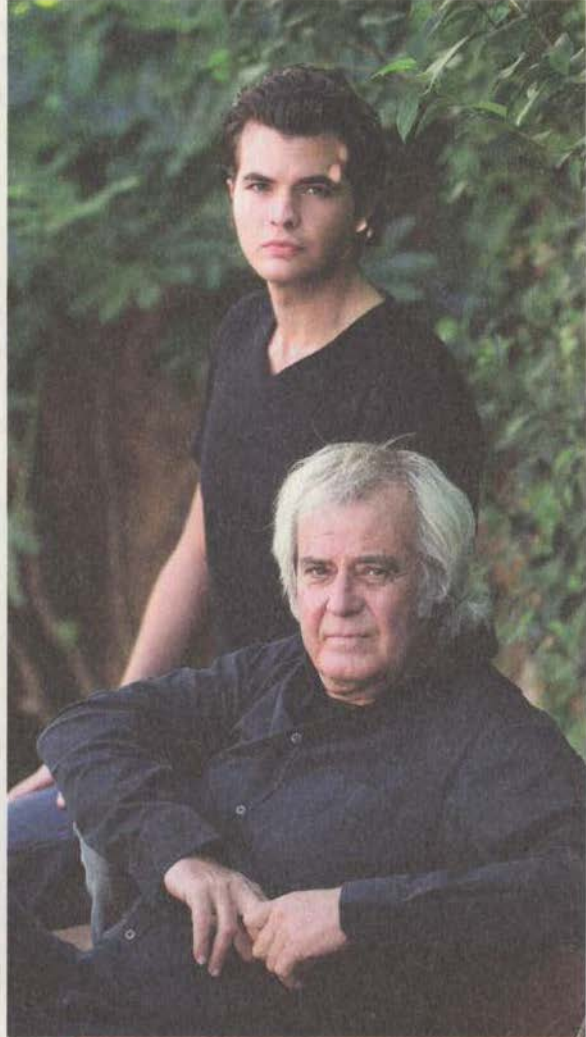
Sonra ne mi oldu?

"Benim filmler büyük iş yapınca o yedi şirket battı. Acar Film, Erman Film, Akgün Film, Arzu Film... Ben o sistemi altüst ettim. Bayağı ciddi bir intikam oldu. Bu arada Ertem Ağabey'in ekibi koptu; Kemal Sunal ayrıldı, Zeki-Metin benden bir yıl önce ayrılmışlardı; o ekip dağıldı. Dolayısıyla artık, farklı filmler ortaya çıkmaya başladı."

Taksici Tarık

Böyle bakınca basit bir zafer öyküsü gibi görünüyor; ancak hiç de sancısız değildi bu yol...

Çünkü 12 Eylül kapıya dayanıp da siyasi sinema ağır darbe yiyince Tarık Akan da büyük eko-

2000'lerin Tank'ı ve oğlu...

nomik sıkıntıya girdi. On yıl önce ayda bir film çeken adam, şimdi yılda bir çekecek film bulamıyordu. Üstelik siyasi davalarından yargılanıyordu.

Sinema artık karın doyurmuyordu.

Başka bir şey yapmalıydı. Akla gelmeyecek bir yol buldu:

"Birikmiş üç-beş kuruş paramla bir ticari taksi aldım. O taksi, kendi parasıyla bir taksi daha yaptı. Şoförlerden aldığım parayla çocuklarımı ve kendimi yaşatabildim. 1983'ten 1991'e kadar o taksiler bana baktı, kötü filmlerde oynamak zorunda kalmadım. O süre içinde çok az film çektim, çektiğim filmlerden para almadım, ama o taksilerin parasıyla geçimimi sağlayabildim. İnsan istedikten sonra ekonomik sorununu rahat halledebilir. Ama lüks bir hayat yaşayayım, diye bir derdim de yoktu."

Öğretmen Tarık

"Taksiler" döneminde *Karartma Geceleri, Ses, Pehlivan, Su da Yanar, Berdel* gibi kaliteli filmlerde rol aldı Tarık Akan...

1994'te taksilerini sattı. Artık yeni bir uğraşı vardı:

Çocukluğunda okuduğu Taş Mektep'in sahibiydi ve birden, yüzlerce çocuğun babası oluvermişti.

"Para önemli bir unsurdur insanın yaşamında... Benim için de önemli... Ama düşüncelerime ters düşecek bir iş için veriliyorsa o parayı reddetmeyi bilirim."

Bundan böyle hayatında sadece okul ve sinema olacaktı. Tabii 80 000 satarak kitap listelerinin zirvesine oturan 12 Eylül anılarını da unutmamak gerek...

Koçum Benim dizisiyle televizyon ekranlarında boy gösterdiğinde, siyasi inançlarına ters düşen bir kanaldan çok cazip bir teklif almıştı.

Bir milyon dolar nakit para teklif ediyorlardı. ("1 milyon dolarlık teklifler" konusunda bkz. Mazhar Alanson bölümü...)

Reddetti.

"Müthiş keyif aldım bunu reddetmekten," diyordu. "Para önemli bir unsurdur insanın yaşamında... Benim için de önemli... Ama düşüncelerime ters düşecek bir iş için veriliyorsa o parayı reddetmeyi bilirim. Yaşamımda hep inançlarım doğrultusunda gitmeye çalıştım ve bundan hiçbir şekilde taviz vermedim, vermiyorum."

Şimdi sırada yönetmenlik var.

Yakında onu setlerde, bu kez kamera arkasında, yıllardır aklında gezdirdiği senaryoyu çekerken görürsek, hiç şaşırma-
yalım.

Tanrı sahnede

Yıllar önce bir mizah dergisinde bir karikatür vardı:

Ateizm konferansında konuşacak hatip, kuliste diz çökmüş dua ediyor: “Tanrım, bağışla ne olur... Bir kere girmiş bulunduk bu yola...”

Türkiye’de adı, Marksist sol çizgiyle özdeşleşmiş kimi müzisyenin çekmecesinden kutsal kitaplar çıkması, akla bu karikatürü getiriyor.

Acaba ateist hareketlerin starları, devrim marşları söyledikleri dönemde de sahne almadan kuliste dua ediyorlar mıydı?

Yoksa “beklenen devrim”in bir türlü gelmemesi mi onları uhrevi bir dünyanın kollarına çekti?

Geçici bir moda mı bu?

Yoksa ideolojinin boşluğunu inanç mı doldurdu?

Alkışlar ve tekbirler

Cem Karaca’nın ölümünün ardından *Zaman* gazetesinde Fethullah Gülen’in bir veda ilanı yayımlandı. Bu, “Hoca Efendi”nin daha önce bir şiirini seslendiren sanatçıya vefa örneği olarak yorumlandı.

CEM KARACA

Rock'tan Hakk'a

Popun starları mı
dindarlaşıyor,
din mi
popülerleşiyor?

SANATKÂR
MEHMET BRAHİM KARACA
BURADA YATIYOR
RUHUNA FATİHA
D. 1900 — Ö. 1980

Fethullah
Gülen'in Cem
Karaca'nın
ölümünün
ardından
verdiği
"taziye" ilanı.

TAZİYE

Aydın duruşu ve kendine has çizgisi ile
geniş kitlelerin sevgisini kazandı, sanat dünyasının
önemli simalarından, vefatı dost

CEM KARACA

Beyefendi olan vefat haberi ile derinleştiren
bulunmuşlukların. Başta Devlet ve R. Karaca
Honoratör ve sanat camiasındaki yakınları olmak
üzere dost, akraba ve sevenlerine taziyelerini bildirir.
Rahmet-i Rahim'dan af-u mağfirat
niyaz ederim.

M. FETHULLAH GÜLEN

Karaca, "son fotoğraf"ında babasının mezarı başında dua ediyordu.

Kendisi de vasiyeti üzerine Abdülbaki Gölpınarlı'nın cenazesinin kaldırıldığı camiden, alkışlar yerine tekbirlerle uğurlandı ve başucunda dua ettiği babasının yanına gömüldü.

Bütün bunlar, onu "devrimin şanlı yolunda, ilerleyen halklar" için söylediği *1 Mayıs* marşıyla anımsayan kimi hayranları için şaşırtıcı oldu.

Ne olmuştu da, "Devrimci Cem", alkıştan sıkılmış ve son yolculuğuna tekbirlerin eşlik etmesini istemişti?..

Müslüman sosyalist

Cem Karaca'nın soyağacını ve biyografisini inceleyenler, bu soruya tekil yanıtlar bulabilirler. Ancak işin, onu aşan bir yanı var. Çünkü Karaca, cebinde tespih bulunan ilk "solcu müzisyen" değil; son olmayacağı da kesin?

Ondan beş yıl önce, yine meydanlarda işçi sınıfının *1 Mayıs* marşını seslendirmesiyle tanıdığımız bir başka müzisyen Timur Selçuk, Nebil Özgentürk'e şöyle diyordu:

"Namazını kılan bir sosyalistim ben... Daha iyi bir yöntem gelirse bir dakika sosyalizmle kalmam, yeni yöntemle geçerim. Ama esas gönül pınarım, kaynağım o başucu kitabımdır. Ondan [Kuran'dan] son nefesime kadar vazgeçmem. Başucu kitabımla sosyalist ahlakın çok uyduğu inaniyorum. Çünkü orada insandan, emekten yana bir şeyler var. Ama Marksist mi-

Timur Selçuk: "Marksist değil Müslümanım."

yim? Hayır. Çünkü ben Allah'ı inkâr edemem. İşçi sınıfı diktatörlüğünü kabul edemem. Sosyalizmin altından çok sular aktı. İbadeti reddeden bir Marksizmi ben de reddediyorum."

Selçuk, eskiden beri bu görüşte olduğunu söylüyordu; ancak 1970'lerdeki dindarlar, onun marşlarıyla coşup işçi sınıfı diktatörlüğü için sloganlar atarken sahnedeki adamın konserden sonra namaza gittiğini bilmiyorlardı. O, bunun nedenini şöyle açıklıyordu:

"Bize, 'İbadet, Allah'la kul arasındadır,' diye öğretilirdi. Ayetlerde de, 'İbadetini yüksek sesle yapma, bunları gösteriş için kullanma,' dendi bize. Babamız da bunları söyledi. Ama ne zaman 90'lara geldik, ne zaman ki bir takım insanlar o eşsiz başu-

cu kitabını oya tahvil etmek için bunun bezirgânlığını yapmaya başladılar, 'Babacığım, kusura bakma, ben artık konuşuyorum,' dedim: 'Ben de ibadetimi yapıyorum arkadaş, senden daha da dindarım. Çünkü oy istemiyorum insanlardan. Üstelik sosyalistim.' Bitti."

Mevlâîyi bulma yollarında

İşte başka bir örnek:

Dönemin solcularından sayılmasa da dindar bir görüntü de arz etmeyen Mazhar Alanson, NTV'de Gani Müjde'nin programında, sevdalılarının birbirlerine söyledikleri son "hit"i *Yandım Yandım* için şöyle diyordu:

"*Yandım Yandım*'ı Hz. Muhammed için yazdım. Mekke'de,

Kabe'ye ilk gittiğim gün, o şarkının, 'Yandım yandım,' sözü çıktı. Mekke'deki ikinci günümde ise 'ki ne yandım' kısmını ekledim. Daha sonra yazılan 'Bana yeniden şarkılar söyleten kadın' mısrası ise hayali bir sevgiliye ithaf edildi. Herkes bu şarkıyı bir kadın için yazdığımı sanıyor ama öyle değil. Böyle garip bir adamdan bunu beklemezsiniz."

Sufi'nin yazarı Mazhar da, "Sevdadan geçme faslında"ydı artık, "Mevla'yı bulma yollarında..."

Cat Stevenstan Cohen'e

Bu, bize özgü bir akım değil...

Son otuz yılda Batılı müzisyenler arasında sıkça rastlanan bir durum...

En tanıdık örneği, Cat Stevens...

Uyuşturucuyla dibe vurduğu 27 yaşında Kuran'la tanışıp Müslümanlığı seçen ve Yusuf İslam adıyla kendini İslam'ın emrine veren pop yıldızı...

Bir başka örnek, "Acımız arttıkça daha çok Tanrı'ya ihtiyaç duyuyoruz," deyip maneviyat tahkimi için Hindistan yollarına düşen Beatles...

Ve 70'lerde girdiği derin buhranı atlatmak için Zen'e sığınan ve sonunda Guru'sunun peşine düşerek beş yıl boyunca Güney California'daki bir dağda, yaşlı hocasının aşçısı olarak tapınağa kapanan Leonard Cohen...

Neden?

Peki ne oluyor?

Popun starları mı dindarlaşıyor?

Yoksa din mi popülerleşiyor?

Papa'nın huzurunda ters dönerek *break dance* yapan popçular mı ibadete yöneldi, yoksa çağın ihtiyaçları doğrultusunda donuk kilise korolarını birer *rock* ayini haline çeviren papazlar mı moderniteye boyun eğdi?

Paranın, şöhretin, içkinin, uyuşturucunun, seksin hükmettiği bir dünyanın krallarının secdeye gelmesini nasıl izah etmeli?

Mütemadiyen altında oldukları ışık, renk ve ses âlemi, aydınlatmak yerine karartıyor mu dünyalarını?.. Aradıkları ışıktı maneviyatta mı buluyorlar?

modernliği ateistlikle eş gördüler ve direndiler.

Ancak bu özdeşleşme, ilkin Batı'da üzüldü. Ağır kimlik krizlerinin ardından "Tanrı'nın dönüşü"ne tanık olundu. Ateizmin kararghı Sovyetler'in duvarı yıkılırken kilise ayakta kaldı. Avrupa'da kiliseye gidenlerin sayısı azalsa da dinin etkisi çoğaldı.

Zamanla aynı gelişme Türkiye'de gözlenir oldu. Daha önceleri "tanrıtanımaz" olmasalar da "dindışı" bir hayat süren modern kesimler, Ramazan'da iftar sofralarında buluşmaya başladı. Modernizm vaatlerini tutamayıp yoruldukça din, biçare yüreklere yeniden yerleşti.

Bu eğilimin öncüleri de "toplumun sinir uçları" kabul edilen duyarlı sanatçılar oldu.

Maneviyata en sıkı sarılanlar, maddiyata en çok dokunanlar arasından ıktı. Sol bir maziden İslam'a evrilen İsmet zel de bir şiirinde, "Kfre yaklaştıkka inancım arttı," demiyor muydu?

Karşı karşıya oldukları yoğun fiziki baskı, onları metafizik bir dünyaya mı itiyor?

İlişkilerin yüzeysel, geçici, çıkarıcı, sahte olduğu bir dünya içinde mistik olan, cazibe mi kazanıyor?

Yoğun ilginin getirdiği bir anı kayı, anlam arayışını mı getiriyor beraberinde?..

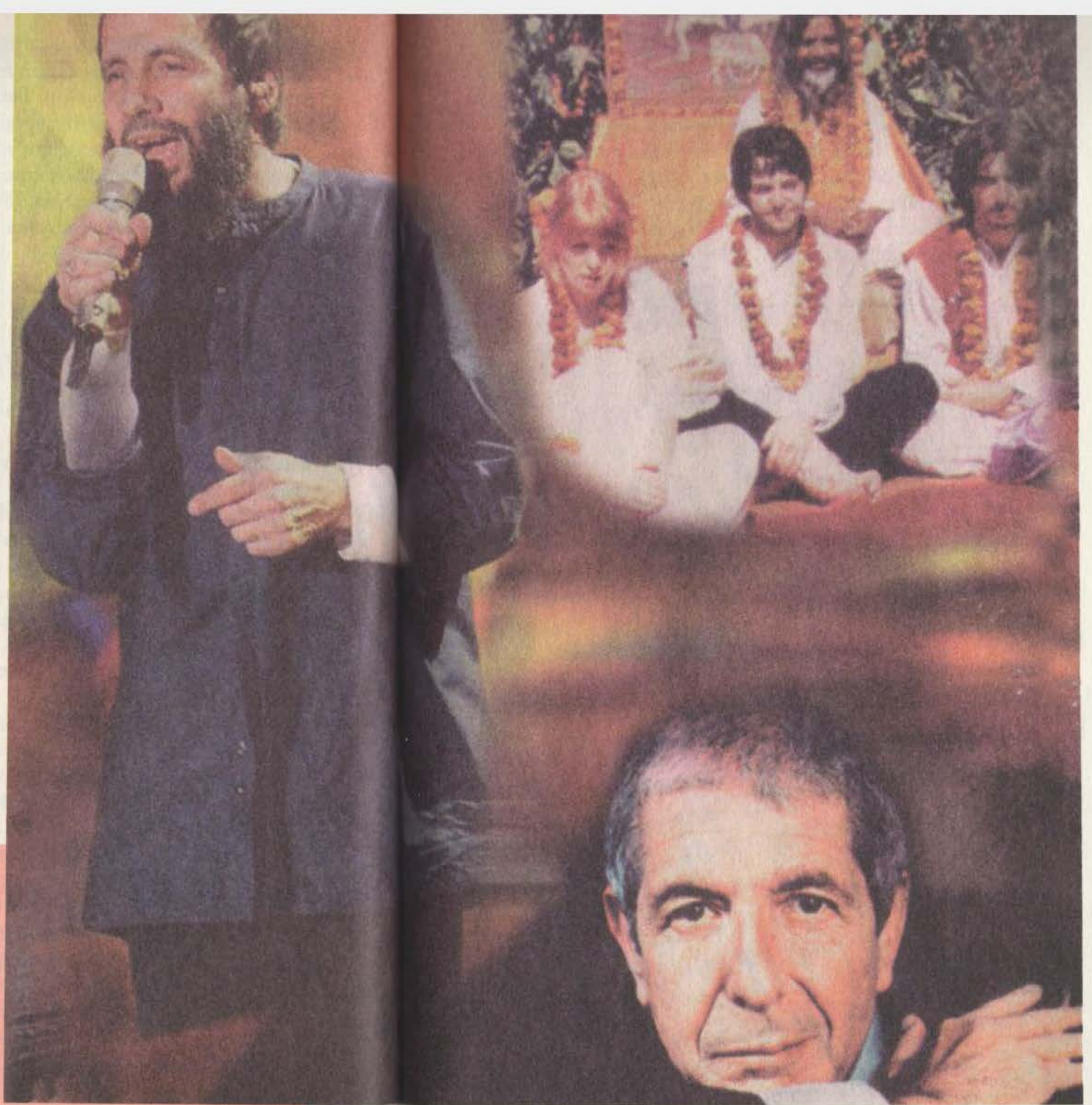
Sahnede kazanılan yarı tanrısal konum, onları Tanrı'ya mı yaklaştırıyor?

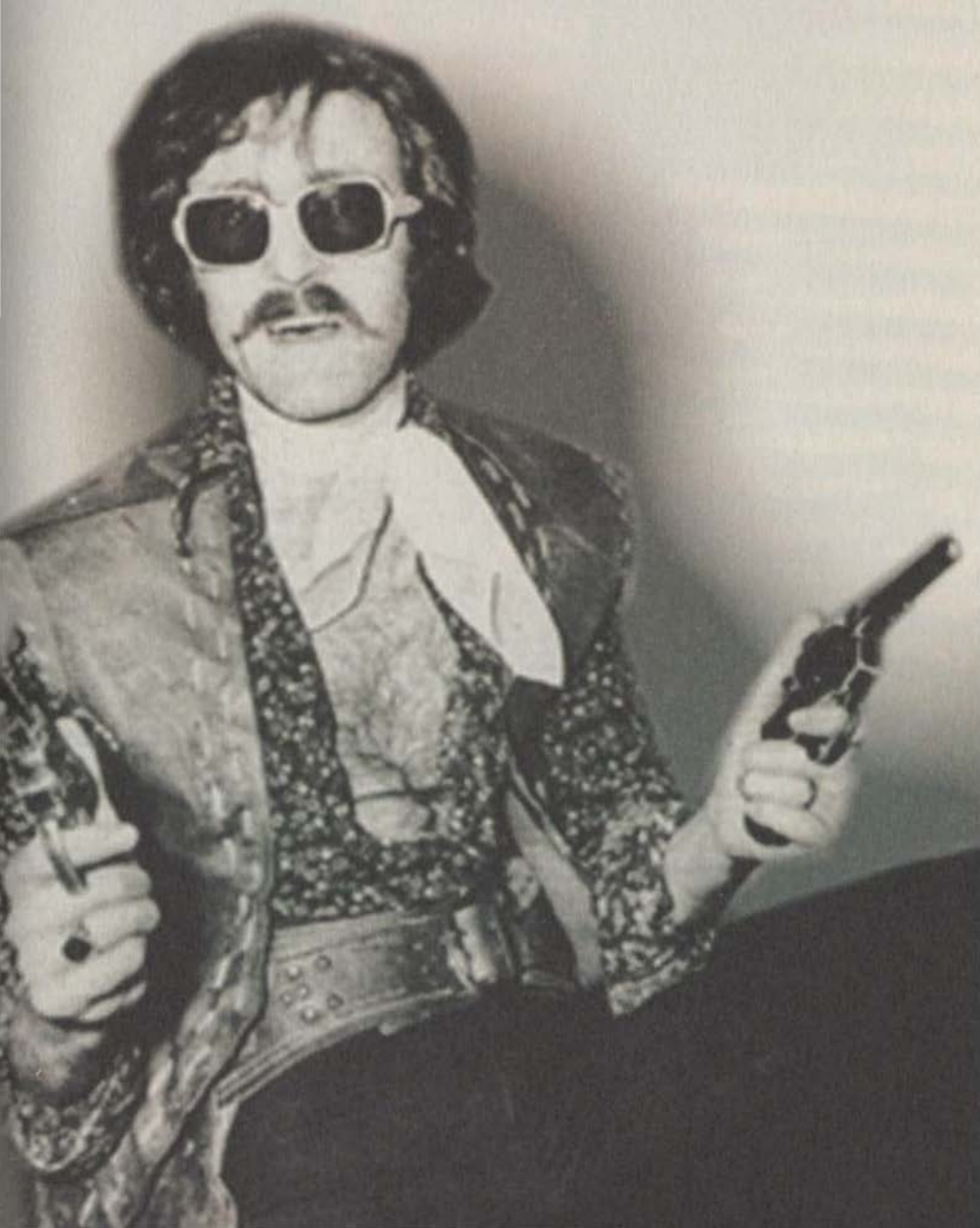
Tanrı'nın dönüşü

Belki de bu soruların yanıtı, modernizmin din karşısındaki yenilgisinde saklı... Tanrı'yla zıtlaşarak bayrağını açan modernite, dindarlığı hep köylülük alameti olarak gördü ve aşağıladı.

Buna karşın (ya da bu yüzden) dindarlar da

27 yaşında Kuran'la tanışıp, Müslümanlığı seçen Cat Stevens. Hindistan yollarına düşen Beatles ve beş yıl boyunca California'da bir tapınağa kapanan Leonard Cohen.

“Siz kendi namusunuza bakın!”

Üzerinde *Gegen die Wand* (Duvara Karşı) yazan bir tişörtle geldi söyleşiye...

Elinde küçük bir ayıcık taşıyan bir kız çocuğu gibi...

“Ayıcık”, büyük ödül, “Altın Ayı...” Küçük kız çocuğu ise yaşitlarına göre hayli görüp geçirmiş bir star...

Çocuksu yüzü çoğu zaman neşeyle gülümsüyor; sevmediği bir konu açıldığında ise bulutlanıyor.

Hayatı, *Duvara Karşı*’nın başrol oyuncusu Sibel’inkine öylesine benziyor ki...

Bu öyküde 60’larda yüz binlerle Almanya’ya göçmüş koca bir kafilenin serüveni gizli...

Davul zurnayla uğurlanışlarından yarım asır sonra, o koca kafileden geriye, tabutlar içinde ülkelerine dönmüş dedeler, nineler; saçlarını, dişlerini Alman fabrikalarında dökmüş ana babalar ile Türk de Alman da olamayıp arada ezilmiş üçüncü kuşak gençler kaldı.

Duvara Karşı’daki gençler bunlar...

Fatih Akın’ın deyişiyle “Almanya’nın Zencileri...”

O yüzden rap dinliyor, evden kaçıyor, uyuşturucu alıyor, intihar ediyor, porno film çekip para kazanıyorlar.

SİBEL KEKİLLİ

"Porno isyanımdı"

Hayatı, *Duvara Karşı*'nın başrol oyuncusu Sibel'inkine öylesine benziyor ki...

Sibel'in hayatında, üç kuşak sürmüş ve yüzbinlerce ailenin darmadağın olmasına yol açmış bu fiyaskonun bütün ipuçları gizli...

Asıl, toplum pornoğrafik

Onunla buluşmaya gittiğimi söylediğimde, manidar gülümseyen ve internetten indirdiği fotoğrafları anımsatarak göz kırpan erkek yüzlerinin ima ettiği kız değil Sibel...

Yaşına göre çok olgun, kendine güvenli, dik başlı...

Konuştukça her cümlesiyle iki yüzlülüğümüzü yüzümüze vuruyor:

Porno filmlerde oynadı, diye onu lanetlerken karaborsada o filmleri arayanları...

Düne kadar hiç kendisiyle ilgilenmediği halde şimdi birden namus bekçisi kesilen akrabaları...

Sinemasına hiç destek verilmemiş bir yönetmen ödül aldığında, "İşte Türk başarısı" diye sahiplenenleri...

Şu sözler onun:

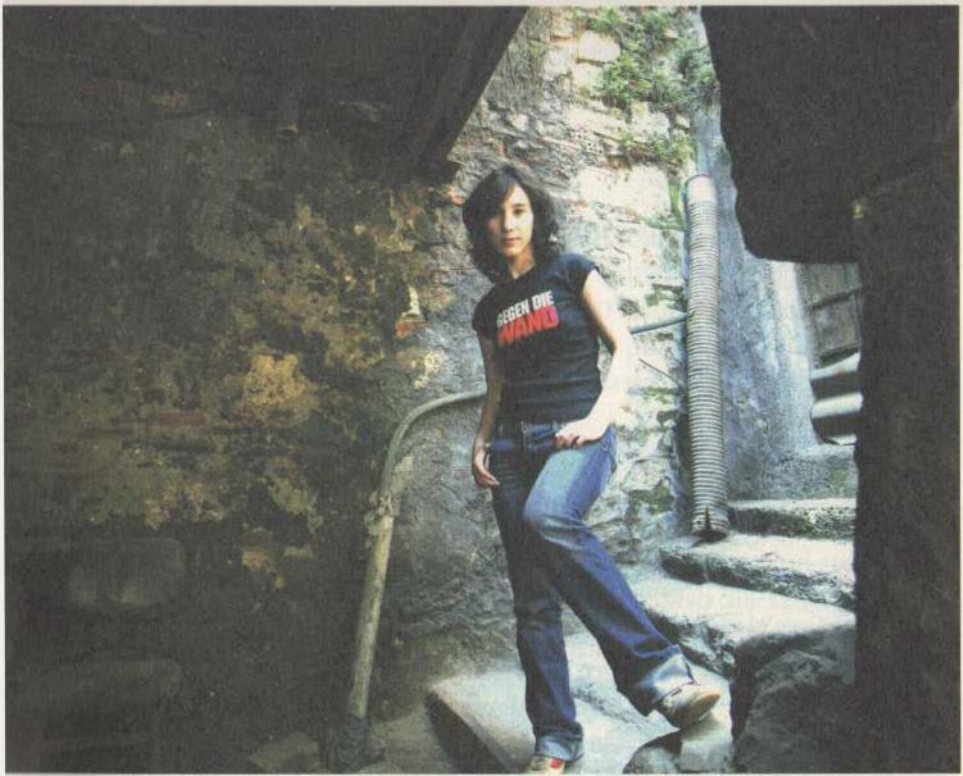
"Ailem bana küs. Haklılar. Onlar için zor ama neden hiç konuşmadılar benimle... Akrabalarım kızıyor. Ama en zorlu, parasız günlerimde yanımda yoktular. Hastanedeyken de aramadılar. Şimdi porno filmde oynadım, diye birden hayatıma müdahale hakları var sanıyorlar. Türk erkekleri hem internetten filmleri izleyip hem namus bekçiliği yapıyor. Geçtikleri mesajları okusam asıl porno neymiş görürsünüz. 'Kimse kusura bakmasın, ama bu benim hayatım, siz kendi namusunuza bakın,' diyorum onlara..."

Sibel anlattıkça, zula filmlerde Alman erkekleriyle sevişen o porno starı olmaktan çıkıyor; anlattığı ikiyüzlüler, kolektif bir porno filmin iğrenç oyuncularına dönüşüyor.

Film mi, hayal mi?

Sibel'in hayat öyküsünü *Duvara Karşı* filminin senaryosuyla yan yana koysanız, senaryonun onu anlattığını sanabilirsiniz.

Dedesi, Kayseri'den 60'larda göçmüş Almanya'ya... Ardından 70'lerde babası gelmiş ikinci kuşak olarak... Dedesi dönmüş, babası dönmeye niyetlenmiş; üçüncü kuşakta o niyet bile kaybolmuş.

“Alamancı”ların ilk kuşağı, tabutlar içinde memlekete döndükten sonra “dönüş” defteri kapanmış.

Sibel, on beş yıldır Türkiye’ye gelmemiş bir Türk neslin temsilcisi...

Türkçesi iyi; ama bazen zorlandığı için söyleşiye tercüman istiyor.

Dört çocuklu muhafazakâr bir aile içinde dualar öğrenerek ve göz açtırılmayarak büyütülmüş. Almanlardan uzakmış ve onlardan nefret ediyormuş.

Sonra 14 yaşına geldiğinde, Alman yaştlarının hayatı nasıl özgürce sürdürdüklerini fark etmiş. Onlar gibi sinemaya, disko’ya gitmek, arkadaş edinmek istemiş. Ailesinden dayak yemiş. Ve Almanlara karşı duyduğu nefret, bu kez Türklere dönmüş. Bütün gelenek göreneklere karşı bayrak açmış.

(Duvara Karşı’dan bir sahne: Türklerin gittiği bir barda maço Türk gençleri tekme tokat birbirine giriyor. Ortalık kan gölü...

Babası, "Kızımıza baskı yapmadığımız için Sibel buralara düştü," diyor. Sibel düzeltiyor: "Baskıdan kaçtım ben... Porno benim isyanımdı."

Belediye işçisi Sibel

"17 yaşında onuncu sınıfı bitirdim. Daha okumak istiyordum, sınıfın en iyisiydim. Tıp veya Hukuk okuyacaktım. Ama istemedi ailem... Çalışmamı tercih ettiler. Belediyede çalışmaya başladım. Çok gururlandılar bundan... Ben de evden kurtuluş olur, diye ses etmedim. Her ay maaşımdan 300 mark yardım ediyordum aileme..."

Sonra belediyede, hayatının ilk erkeği Stefan'la tanışmış Sibel... Evlenmeye karar vermiş.

(Duvara Karşı'dan bir sahne: Sibel, tutucu ailesinden kurtulabilmek için hiç tanımadığı alkolik bir gence evlenme teklif eder.

Sibel, Türk kızları arasında böyle danışıklı evliliklerin çok olduğunu söylüyor, ama kendisinininki aşkmış).

Baba, Alman diye istememiş önce... Ama baskılar, Sibel'in ikizinin Alevi bir gençle kaçmasına yol açtığından, Sibel'inkine razı olmuş. Sibel, 1999 sonunda babası gurur duysun diye o parasızlıkta bin kişilik bir salonda görkemli bir düğün yapmış. Bankaya 15.000 euro borçlanmış. Eşinin 12.000 euro'luk borcuyla, bir hayli zora girmişler. Ve ödeyebilmek için deliler gibi çalışmaya başlamışlar:

Temizlikçi, kapıcı, sebzeçi

"Dört-beş işte birden çalışıyordum. Hatta bazen yorgunluktan ofiste uyuyakalıyordum. Sabah yediden akşam dörde kadar belediyede çalışıyordum. Sonra sokakta sebze satmaya gidiyordum. Hafta sonları garsonluk yapıyordum. Orada cumartesi sabah yediye kadar çalışıyordum. İki saat uyuyup, Pazar sabah onda garsonluğa gidiyordum. Arada temizlikçilik de yaptım. Eşim de hem belediyede çalışıp hem sebze sattığı halde yetmiyordu para... Çünkü kazandığımın 300 markını hâlâ aileme veriyordum, destek olarak."

İşte "porno star"lığı macerası, böyle bir yoksulluğun yorgunluğuyla başlamış.

“Kendimden tiksindim”

Nasıl başladı porno işi?

Gazetede bir ilan gördüm. “İç çamaşırı mankeni aranıyor” diye... Gidince anladım ki, aslında internette striptiz yapacak birini arıyorlar. İnternette bir uçta bir adam var, öbür uçta sen soyunuyorsun, onun isteği doğrultusunda... Kabul ettim.

Eşin ne dedi?

Eşim tabii hoşlanmıyordu bundan, ama arkamdaydı, hep destekledi beni...

İyi mi kazanıyordun?

Yine de yetmiyordu. Sebze meyve satmaya devam ediyordum.

Zorlanmadın mı?

Başta tabii çok düşündüm. Ama para ağır bastı. 20 yaşındaydım. Kimse karnımı doyumuyordu. Bugün beni lanetleyenlerden o zaman para ya da iş istesem verirler miydi?.. Diğer işler gibi bir iş olarak baktım buna da...

Ama orada kalmadı iş?

“Sonra bir diskotekte striptizciliğe başladım. *Go-go girl*’lük yaptım (“Yarı çıplak dans ettim”) Çıplak fotomodellik yaptım. Ve gelen teklifler üzerine 2001 Aralık ayından itibaren, porno filmlerde oynamaya başladım. Stefan’la ilişkimiz o arada bitmişti.”

Ne kadar sürdü porno işi?

Aralıklarla altı-yedi ay... 10’dan fazla film yaptım. Film başına 300 euro alıyordum. 15.000 euroyu topladıktan sonra bıraktım. Bankaya her ay 200 euro borç ödüyordum; ama daha borcun faizini bile bitirememiştim.

Nasıl bıraktın?

Vücudum artık yoruldu. Yıprandım, hastalandım midemden... Artık dayanamadım, işten ve giderek kendimden tiksilmeye başladım. İğrendim. “Porno star” diyorlardı bana, ama koca sektör içinde küçücük birisiydim.

Üstelik fazla para da kazanamıyordum. Hazıranda porno işini bitirdim. Temmuzda belediyeden ayrıldım. Essen’e taşındım. Orada bir ay masada çıplak dans edilen bir kulübün şefliğini yaptım. Olmadı. Artık hepsinden uzak durmaya karar verdim. İşsizdim. Ne yapacağımı bilemiyordum. Eve de dönmek istemiyordum artık... 22-23 yaşındaydım, o baskıya dayanamazdım bir daha...

Sonra hiç seyrettin mi o filmleri?

Hayır, hiç seyretmedim.

“Alışveriş yaparken artist oldum”

“Bir gün Köln’de alışveriş yapıyordum. Sokakta oyuncu arıyorlardı. Beni çevirip film teklif ettiler. ‘Başrol oynayacaksın,’ dediler. ‘Kafanızdan zorunuz mu var?’ dedim. ‘Fatih Akın yönetiyor,’ dediler. Tanımıyordum.

Türklerle ilgim yoktu. Türk gazetelerini, televizyonları izlemiyordum. Kötü şeyler geldi aklıma... İnanmadım önce... Çağırıldıklarımda erkek arkadaşımla gittim. Artık çok dikkatliydim. Senaryoyu okuyunca etkilendim, benim hayatıma benzi-

yordu. Ciddi bir şey olduğuna inandım. Fatih Akın birkaç sahne çekti. Provalarda onun ve ekibin yarattığı güven hissiyle çok rahatım. Sonunda beni seçti.

Film çekimi için on beş yıl sonra ilk kez İstanbul’a geldim.

Çok yorucu, fazla stresli, hareketli bir şehirdi. Ezdi beni bu şehir. Bunalıma girdim. Çekimlerde bıçaklama sahnesinde yanlışlıkla bir tekme yiyince apandisitim patladı. Ameliyat oldum. Ama rolle beraber ben de büyüdüm, olgunlaştım. Filmde nasıl genç kız olgun bir kadına dönüşüyorsa, ben de onunla aynı yoldan geçtim film boyunca...”

“Kızım pornoda oynamak istese?”

Porno film işi nasıl açığa çıktı?

Film ödül alınca *Bild*'den gelip porno film meselesini sordular. Haber yapacaklarını anladım. Basılmadan önceki gece internette gördüm gazeteyi... Kızdım, üzüldüm, iki gün ağladım. Yaptıkları tam anlamıyla ırkçılıktı. Alman olsam, asla ana babamı aramazlardı. Bütün sıçanlar deliklerinden çıkmaya başladı. Beni hiç tanımayanlar, “Onun akli hep starlıktaydı,” filan dedi. Ama, “Üstesinden gelirim,” diye düşündüm. Geldim de... *Bild* dışında Alman basını benden yana tavır aldı.

Seni öldürmeyen seni güçlendirir,” derler. Öyle mi oldu?

Aynen... Film öyle iyiydi ki, Türkiye’de de bakanlar, sanatçılar sahip çıktılar. Çok sevindim buna...

Bundan sonra ne olacak?

Teklif yağıyor. Ama çoğu salakça şeyler. Kimisi soyunacağım filmler öneriyor, kimisi tiyatro, kimisi dizi... Ama artık çok dik-

Porno skandalını ortaya çıkaran Bild gazetesi.

Sibel'in anne ve babası (Arena programında).

kat ediyorum. İyi bir proje olmadıkça girmem. Çok parasız yaşadım, yine parasız yaşayabilirim.

Film ve yaşadıkların, Almanya'daki yaşlıların arasında ne etki yaptı?

Genç kızlar cesaretimi övdü... Dilerim –benim yaptığımı yapmasalar da– onlar da cesur olur, baskılara boyun eğmezler. Umarım bu film, ikinci kuşağın da bakış açısını değiştirir. Kızları evden kaçmadan onlarla konuşmaya başladılar.

Babanız da başlar mı?

Başlasa da söylemez bana... Ödülü kazandığımda bakanlar arayıp kutladı, babam aramadı. Biliyorum zarar gördüler ama yine de özür dilemeyeceğim. Çünkü suçlu ben değilim, burada ailem de toplum da suçlu...

Almanya macerası büyük fiyasko olmuş gibi görünüyor. Sen dördüncü kuşağın geleceğini nasıl görüyorsun? Senin çocuğun nasıl büyüyecek?

Önce hoşgörü içinde... Almanlar da, Türkler de çok hoşgürsüz. Ben onu dinleyip anlamaya çalışırım. Bir Türk annesi olduğunu unutturmam, ama Almanya'da yaşadığını hissettirim. Her derdini benimle paylaşmasını isterim. Yasaklarsam gizli gizli daha çok yapar.

Bir gün kızın porno film çekmek istediğini söylerse?

Elbette "Çok iyi" demem, ama "Bacağını kırarım" da demem. Çünkü o zaman onu terk etmiş olurum. "İyi düşün" derim. "İstiyorsan dene ama bir problemin olursa bana gel..."

"İyi bir proje olmadıkça girmem. Çok parasız yaşadım, yine parasız yaşayabilirim."

“Bütün Türkler kabadaydır”

İskender Çolak'ı “Ecevit'in mahpushane arkadaşı” olarak tanıyorum.

Yıllar önce “Hapiste Bir Başbakan”ın öyküsünü ondan dinlemiş, yazmıştım. Cezaevindeyken Ecevit'i nasıl korumaya aldığıını başkalarından da dinlemiştim.

Türünün son örneklerinden Çolak...

50'lerde Erzurum, Horasan'dan Ankara'ya gelmiş. Altı çocuklu yoksul bir ailenin çocuğu... Hamallık yaparken içeri düşmüş, on beş sene ceza yemiş, beş sene değişik cezaevlerinde yatmış. Firar etmiş. Delikanlı âlemine katılmış. Ulaştığı çevreyi ve gücü, kendi tabiriyle, “fakir fukaraya yardım için” kullanmış. Siyasetçiler arasında da tanınmış.

Bu yüzden de “solcu kabadayı” diye nam salmış.

Ankara Cezaevi'nde ondan habersiz kuş uçmadığı söylenir. Bugün 61 yaşında...

Ankara Kızılay'da “Yerüstü”nde bir reklam ajansı var. Legal işler yapıyor. Bürosu her daim yardım isteyenlerle dolu... Onlarla ilgilenmeye çalışıyor.

Çalışma masasının hemen arkasında Atatürk ve İnönü'nün birlikte oldukları bir fotoğraf asılı. Hemen solunda ise dev bo-

İSKENDER

ÇOLAK

*Devrimei
kabadayı*

“Bak bunu yaz:
Biri çalışıyor, biri
koruyor, biri de
korutturuyor.
Hep aynı
sahtekârlığın
parçasıyız.”

yutta bir Hz. Ali resmi var.

Büronun alt katında ise "âlem" in diğer kabadayılarıyla fotoğrafları var.

İnci Baba'dan Yılmaz Güney'e kadar...

Televizyon seyircisinin *Kurtlar Vadisi* dizisine kenetlendiği günlerde, hem dizinin yorumunu hem "âlem" in raconunu, yeraltını bilen bir kabadayıya sorahm istedim.

Ve İskender Çolak'a kulak verdim. Kendi üslubuyla kâh gülüp kâh kızarak yanıtladı:

"Gençlere kötü örnek oluyor"

"Mafya dizileri"ni seyrediyor musunuz?

Kurtlar Vadisi'nin dört bölümünü seyrettim. Birinde adamın boğazını kesiyorlar. On beş kişiyi birden öldürüyorlar. Aynı Cüneyt Arkın... Yahu bunu seyreden gecekondudaki fakir çocukların hepsi gangster olur. Benim torunum var dokuz yaşın-

İnci Baba (sakallı), ziyaretine geldiği İskender Çolak'la (ortadaki). Ulucanlar, 1979.

da, o da hevesleniyor. Böyle şey olur mu? Ben de fakir aile çocuğuydum. Ankara Telsizler'de hamallık yaparak büyüdüm. Zafer Sineması vardı o zaman... Sene 1956... Gider en öne otururduk. James Bond'ları, Yılmaz Güney'leri filan silah çekerken, banka soyarken görüp heveslenirdik. "Keşke bunun gibi olsak," diye özenirdik. Sonra sabıka sahibi olduk. Şimdi bunu getirip televizyona koydular, olur mu böyle şey.. Çok kötü örnek oluyor.

Gerçek hayatta yok mu silah çeken, banka soyan?

Devletin polisi var, askeri var. Bunlar nedir yahu?.. Bizim kabadayı âlemini de rezil ediyorlar.

Mafyanın kabadayı âleminden ne farkı var?

Mafya pezevenktir. Kadın satar, uyuşturucu satar, silah satar, geçim yolu budur. Delikanlılık, kabadayılık âleminin bununla ilgisi yoktur. Var g'bi gösteriyor, rezil ediyorlar.

Çalışma masasının hemen arkasında Atatürk ve İnönü'nün birlikte oldukları bılı fotoğraf asılı. Hemen solunda ise dev boyutta bir Hz. Ali resmi var. (Fotoğraf: Ümit Bektaş)

Asıl baba hortumcu!

Babalar?

Baba neymiş ya? Biz devletine bağlı insanlarız. Ne babası? "Baba" bu hortumcular işte... Zenginlerin çoğu babadır. Telefonu kaldırıyorlar, parayı alıyorlar. 1980'e kadar beş parasız adam, şimdi yat, kat sahibi... Asıl baba onlar...

Artık para herkesi satın alabiliyor...

Ben çocukken 10 lira kirayla oturuyorduk. Hamallık yapıyordum. Bir gün 2,5 milyon getirdim eve... Babam kızdı, "Sen bunu çaldın mı?" diye dövdü beni... Sonra büyüdüm, daha fazlasını getirmeye başladım. Gayrimeşru para... Baktım, alıp cüzdanına koyuyor. "Baba alma, haram," dedim. "Paranın haramı olmaz, sen daha çok getir," dedi bana... Parayı almayan olmaz. Herkes sever, alır parayı...

"Baba" kime denir?

Baba, herkese yardım eder. Ben parayı hiç sevmedim. Zevkim, parayı bulup dağıtmaktır. Gençliğimde Telsizler'de yiğit, namuslu delikanlılar vardı. Mahallelinin elinden tutarlardı. Derdin oldu mu, onlara giderdin.

Şimdi size mi geliyorlar?

Bana günde elli kişi gelir. Kimi iş, kimi para ister. İşsize iş bulmaya çalışırım. Günde üç kişiyi işe koysam en büyük keyfim olur... Mektup yazana parasını yollarım, hiç boş bırakmam. Çocuk okuturum, kimse bilmez. İki zevkim var: Biri parayı dağıtmak, biri sulhçuluk...

Sulhçuluk ne?

Birbirini öldürmeden, karıları dul kalmadan iki aileyi barıştırmak... Bundan daha güzel bir şey var mı?

Delikanlı bileğine güvenir

Kaldı mı öyle delikanlılık?..

Hiç Türkiye'de delikanlılık biter mi yahu? Köyden, kasabadan çıkar gençler... Terbiyeli, yiğit insanlar var yine...

"Çete" deniyor?..

Çete neymiş yahu... Çete benim çocukluğumda dağdaki eşkıyaya denirdi.

Şimdi şehre indiler.

Delikanlı dediğin kendine güvenir. Öyle yanına beş-on kişi al, silahlı gezdir, bunlar çok ayıp şeyler. Ben şoförümün haricinde kimseyle bir yere gitmem. Nasıl gideyim, utanırım yahu...

"Gençler heveslenmesin"

Dizide size inandırıcı gelmeyen ne?

On beş koruması olan adamı gidip indiriyorlar. Hepsini öldürüyorlar. Yahu on beş korumanın arasına kim yaklaşabilir? Ama buna hevesleniyor gençler, ülkemize yazık... Devlet, bu pislige yol vermemeli. Kaldırtmalı bunu... Gençlere tavsiyem, seyretmesinler bunları, özenmesinler. Bunun kabadayılıkla uzaktan yakından ilgisi yok. Silaha değil, kaleme özensinler.

Benzer şeyler yaşanmıyor mu?

1968'de bir gece evimden çıkarken "attılar" bana... Ben silahımı çekemedim, attım kendimi yere... Öldü, diye bırakıp gittiler. Kumarhane çalıştıyordum. Kurtuldum. Hâlâ korumam filan yoktur. Sabah evden çıkarken 12 İmam'a dua ederim. Allah'a güvenip çıkarım. Koruma ne? Hz. Ali'yi vurdular, sen ne diyorsun yahu!.. Yalnız gidersen dikkatli gidersin, korumaya güvenirsen gittin... Koruma vurdurur seni yahu...

Türk milleti kabadayıdır

Kabadayı raconu bozuldu mu?

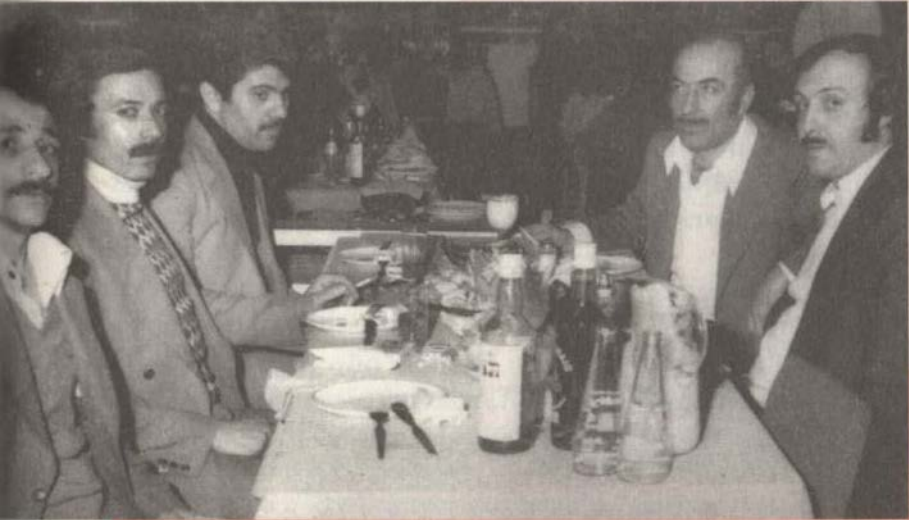
Kabadayı âlemi kendi raconuyla yaşıyor yine...

Nedir o racon?

Bir devlet dairesine gidiyorsun, rica ediyorsun, bir hanım işini hallediyor, diyorsun ki, "Yahu ne kabadayı kadın"... Kabadayılık budur. Bu anlamda Türk milletinin hepsi kabadayıdır. Yoksa on kişi gidiyor bir adama, "Bu senedi vereceksin," diyor. Bu kabadayılık değil ki, zorbalık...

"Kabadayılık, Dünder Kılıç'tan sonra bitti," deniyor.

Dünder Ağabey, Allah rahmet eylesin, çok iyi bir delikanlıydı. Yeniler gelir tabii de, Dünder Ağabey gibisi zor gelir. Adam gibi adamdı. Parayı dağıtırdı, fakiri kollardı. Şu dünyada en kötü şey, gelene "yok" demektir. Adam sana güvenip gelmiş, bulup vereceksin. Yoksa da borç bulup vereceksin. Mecbursun.

İskender Çolak (soldan üçüncü), Dünder Kılıç'la (Sağdan ikinci).

Yardımlı edeceksin. Sulh edeceksin. İş de başa düştü mü, işin altından kalkacaksın. Delikanlının eli hem cebine gidecek hem beline gidecek. Öyle boştan delikanlılık olmaz. Yüreği, ciğeri olacak. Allah vergisidir delikanlılık...

Delikanlılık değil, çakallık

Ne zaman silah çeker delikanlı?

Delikanlının asıl silahı iyiliktir. Silah, sadece onur ve haysiyet için çekilir.

Bara gidip havaya sıkıyorlar...

Terbiyesizlik... Çakallık... Ben 1978'den beri alkol içmem... Alkol, kiralık katildir. Delikanlı adama alkol yaramaz. Ama kendini bilen için tabii... Duyuyorum, gidiyorlar beş-on kişi barlarda, sazlarda... Olmaz böyle şey, ayıptır. Geçenlerde amcamın oğulları gitmiş. Şikâyet geldi. Hepsini dövdüm. Eskiden gazinocular, delikanlıları beklerdi ki, hem hesabı ödesin hem adamlarına bol bahşiş versin gitsin diye... Delikanlılık budur işte...

Nasıl belli olur delikanlı?..

Terbiyesiyle oturacak, namusuyla kalkacak. Yüreği, ciğeri olacak. Adaletli olacak. Sadece hakkı olan şeyi alacak. Hakkı olmayanı yerde bulsa almayacak. Delikanlılıkla politikacılık aynıdır, ikisi de kendini bilmedi mi saniyede biter. Ve dünyada iki kişi sana acımaz: Politikacı ile mafyacı... İkisi de hiçbir zaman kendi üstüne başkasının çıkmasını istemez. İkisi de acımasızdır.

Nasıl geçinirsiniz peki âlcimde bir arada?..

Kendini bilmezsen kaybedersin. Kendini bileceksin. Vara yoğa her yerde silah çekmeyeceksin. Alkol içmeyeceksin, içersen hata yaparsın.

"Yeni bir Mustafa Kemal lazım"

Yeraltı ne?

Herkes yeraltıdır. Herkesin birbirine işi düşer çünkü. "Şu adamı tanıyor musun?", "Şu işimi hallet." İşte yeraltı bu... Yoksa yerin altı da boş, üstü de... Zavallı insanlarız biz. Polis çağrdı mı, hep esas duruştayız. Gerçek baba, devleti ayağına çağırıyor. 80 öncesi beş kuruşu olmayan adam, nasıl kazandı bu paraları?.. Ben şimdi bir bankaya gitsen "10 milyar kredi verin," desem vermez. Bunlar nasıl soydular o bankaları? Sömürdüler ülkeyi... Günah...

Nasıl çözülecek?

İsmet Paşa Hazretleri'nin dediği gibi, "Ne zaman ki namuslu-lar, namussuzlar kadar cesur olacak, bu ülke o zaman düzelecek." Yeni bir Mustafa Kemal lazım, kurban olduğum...

"Yaşlandık artık, akşam oldu mu eve gidiyoruz"

Nasıl girdiniz bu âleme?

14 yaşında cezaevine düştüm. Namuslu, düzgün delikanlılar vardı mahpusta... Kabadayı insanlardı. Başına bir olay gelmiş, girmiş içeri... Özeniyordum onlar gibi olmak için... Sonra gün oldu, baktık biz de onlardan olmuşuz. Şimdi öyle değil ki, şimdi parası olan pezevenk söz sahibi hapishanede... Havaya mermi sıkıyor, iki de gazete yazıyor, oldu sana baba...

Bir gününüz nasıl geçer?

Ben otuz sene hiç eve gitmedim. Hiç karıyı görmedim valla-hi... Bir gün erken gittim de çocuklar, 'Baba hasta mısınız?' diye sordular. Kahvede, kulüpte kumar oynatıyor, geçiniyorduk. Şimdi meşru işlere koşuyoruz. Reklam ajansımız var. Yaşlandık artık, akşam oldu mu eve gidiyoruz. Torunlarla oynarız. Oku-mayı çok severim. Atatürk okurum. Okur okur ağlarım.

Çocuklar da "delikanlı" mı?..

Çocuklarımı hep uzak tuttum bu işlerden... Hep kalem koydum ceplerine... Okudular şükür. Onlara, "Beni silahla, bıçakla öldürürlerse benim cenazeme de gelmeyin, bilin ki, ben kötü insanım," dedim.

Sabıkamız var mı?

Çoktur. Kötü bir şey yok ama...

Çolak'tan iki anı:

"Alem namussuz olmuş"

"Antep'te meşhur Çolak Cimo var. Yirmi sene hapis yatmış, çok cezaevi görmüş. Günü doluyor. Çıkacak. Yatağını toplatmıyor.

Yılmaz Güney'le bir ziyaretten anı. 1975 Tepebaşı.

'Niye Cimo Dayı?' diye soruyorlar.

'Dışarıda bir namussuz var, onu vurup geleceğim,' diyor.

'Yahu Cimo Dayı, Sinop, Edirne yattın, yatmadığın cezaevi kalmadı, bırak artık...'

'Yok vuracağım,' diyor.

Bir hafta sonra geliyor, 'Benim yatağı verin,' diye...

'Ne oldu Cimo Dayı, hani bir namussuzu vurup gelecektin,' diyorlar, 'Yahu,' diyor, 'yirmi sene önce namussuz bir taneydi, şimdi bütün ülke namussuz dolmuş, hangi biriyle uğraşayım. Verin siz benim yatağımı.'"

"Namuslular içerde"

"Ordu cezaevinde yatıyorum. Cezaevi müdürü çağırdı beni... Yanında bir adam oturuyor.

Dedi ki, 'Bu Ordu'nun eşrafından Osman Cevahir... Yanına al... Kabzımalların başı Osman Bey.' Aldım yukarı çıkardım, kahvaltı ikram ettik. Baktım düşünceli...

'Yahu Osman Bey, ne düşünüyorsun?' dedim. 'Ben zannediyordum ki, içerde namussuz insanlar yatıyor, meğer biz, dışarıdakiler namussuzmuşuz. Sizi görünce utandım,' dedi.

İnanın içerde yatanların yüzde 80'i namusludur. Hele dışarıdakilerden bin kat namusludur. Çoğu suçsuz yere yatıyor. Dışarıda adam üç yüz-beş yüz milyon dolar yiyor, üç-beş ay yatıp çıkıyor, hem de itibar görüyor. Yok böyle şey yahu!.."

Politikacı-mafya ilişkisi

"Her aynı sahitekârlüğün parçasıyız"

Ne zaman "delikanlılık"ın yerini mafya aldı?

1980'den sonra... Siz yaptınız. Basın yaptı. Pezevenği mafya diye şişirdi.

Olmayan bir şey değil ki, gördüğünü yazdı basın...

Hepsi Avrupa'nın pislikleri...

Ama siyaset de mafyalaştı?

Zaten arkasında bir güç olmasa mafya nasıl ayakta durur...

CHP'li Önder Sav, sizden "mafya babası" diye söz etti...

Okudum, çıldırdım. Ben aileden CHP'liydim. Bir daha da o partiye ne oy veririm, ne oy verdiririm. Beni görünce "abi" der, ayağa kalkar, önünü iliklerler... Neymiş ilçeden iki kişiyle Haydar Yılmaz'ın adaylığını desteklemişim; bu suç mudur yahu? Ben mafya babasıysam, onlar da delege ağası... Sanki partilerde mafyalaşma yok mu? Baba olmasalar yıllarca o koltuklarda oturabilirler mi? *Kurtlar Vadisi'*nde o gözlüklü adam diyor ya, "Parasız güç motorsuz arabaya benzer." Eh doğru... Bu işlerin motoru paradır. Para gücü olmazsa nasıl elinde tutacaksın koltuğu?

Devletle ilişkiniz nasıl?

Devletimize hep saygılıyız. Çağırırlar, önümüzü ilikler gideriz. Esas duruşta bekleriz. Geçen yılbaşı şoförüm kavga etmiş, kakakola çağırdılar, gittim. Şoföre de kızdım, birkaç tokat vurdum, polisler bile üzüldü. Bizim kavga dövüşle işimiz yok. Devlete saygılıyız.

Ben çocuktum. Sene 1958. Yakalandım, bir sinemaya tıktılar. O ara Osman Bölükbaşı tevkif oldu. Onu da getirdiler. Saçları kesilmiş. Kemal Pilavoğlu da var. Pilavoğlu, "Efendim saçınızı kesmişler," dedi. Bölükbaşı da dedi ki, "Devlet istese başınızı bile keser."

80'den sonra değişti iş...

Türkiye'de 80'e kadar çok kabadayı, sosyal demokrat görüşlüydü. 12 Eylül'den sonra hep sağcı oldular. Ama ben çizgimi hiç değiştirmedim.

İskender Çolak, İbrahim Tatlıses'le.

Lenin diyor ki:

Sosyal demokrat mısınız?

Lenin'in *Seçme Yazılar*'ını okudum ben. Lenin orada diyor ki: "Bu sosyal demokratlar aynı yalama somuna benzer. Somunu cıvataya takarsın, anahtarla sıkınca geri atar ya, bunları da sıkıttırдың mı, sermayeyle burjuvazinin yanına kaçarlar." Ben o Lenin'in bahsettiği sosyal demokratlardan değilim.

Peki niye sağcı oldu "delikanlılar"...

O tarafta para var çünkü... Adam akşamdan sabaha zengin oluyor.

Yahya Demirel'in ricası

Politikacı da mafyayı kullanmıyor mu?

Asıl, babalar politikacıyı kullanıyor. Parayı alıyor.

Siz de politikacılara yardımcı oluyorsunuz?

Bir gün büroya geldim, Yahya Demirel... Günlerden pazartesi... Amcasının oğlu pazar günü tevkif olmuş. Birkaç eski bakan aradı. İstanbul'dan bir milletvekili abi aradı. "Sana emanet," dedi. Kalktık gittik cezaevine... Tembüh ettim içerdeki mahkumlara, "Bir şey olmasın, tırnağı kanamayacak," dedim. Cebimdeki parayı dağıttım geldim. Televizyonda haber: "Milyon dolar vermiş, korumaya alınmış," filan... Çocuklarımın başı için, yok öyle bir şey...

Ama siz de sistemin bir parçasısınız?

Bak bunu yaz: Biri çalıyor, biri koruyor, biri de korutturuyor. Hep aynı sahtekârlığın parçasıyız.

Niye koruyorsunuz o zaman?

Ben de korkudan koruyorum. "Adamı küstürmeyelim yarın bu bir yere gelir, belimi kırdırır," diye. Gerçeği bu çünkü... Siyasetçi kendi işi düştü mü, seni bir dakikada buldurur, senin işin düştü mü, ara ki bulasın. Yıllarca "oy" dediler verdik, "para" dediler verdik, şimdi işlerine gelmeyince "mafya" olduk. Sensin mafya...

CHP'nin başında olurdum

Siz politikayı düşünmediniz mi?

İlkokul 3'ten ayrıldım. Lise mezunu olsaydım, sabıkam olmasaydı, Kızılay'da doğup Çankaya'da büyüseydim, ya Ankara Büyükşehir Belediye Reisi olurdum ya CHP'nin başında olurdum şimdi...

Bülent Ecevit?

O düzgün adamdır. Hapishane arkadaşım. Elli dört gün yattı. Hapisteyken Samsun 216 sigarası getirttim ona. "Beni buna alıştırdın ama dışarıda ben bunu bulamam," dedi. Bir gün Hacıbaba'dan içli-köfte, baklava getirttim, "Bizim perhizi bozuyorsun," dedi. Namuslu ve dürüst adamdı. Bir tek *Cumhuriyet* gazetesi alıyordu. "Gazeteyi kısıtlı alıyorsunuz," dedi Şerafettin Elçi... "Evet, para yetiştiremiyoruz," diye yanıtladı. 45 milyona hükmetmiş, dünyaya sesini duyurmuş adam... Kıbrıs kahramanı... Gazete alacak parası yok. Gözlerim doldu.

Gazetelerini siz aldırmissiniz?

...

Kadirist erkek, yıkılacak elbet!

Bizzat gören biri anlatmıştı:

Kadir İnanır, Türkan Şoray'la müzikli bir restoranda otururken gençten bir adam gelip Şoray'la dans edebilmek için İnanır'dan izin istemiş.

İnanır kısa cevabını, dişlerinin arasında ufalayarak vermiş:
"Hstr!.."

Yine de Türkan Şoray, kendisine en çok yakıştırılan rol arkadaşının bu hoyratlığını, içindeki kırılğan çocuğu koruma çabasına bağlar.

Kim bilir, belki de doğrudur bu...

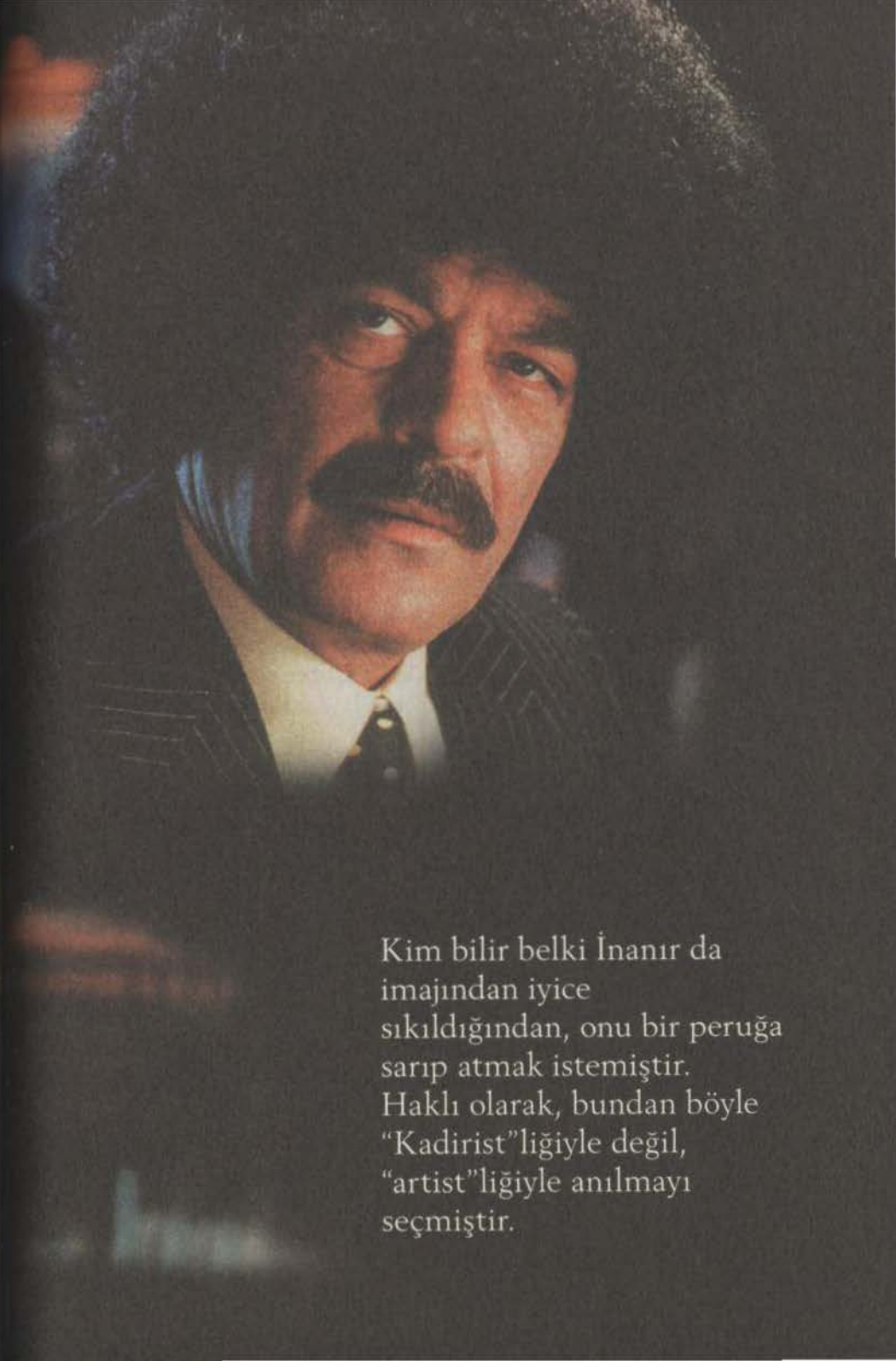
Belki de, "Atatürk, Kemalist değildi" iddiasındaki gibi İnanır da "Kadirist" değildir. Sadece omzuna yüklenen bu ağırlığı taşımak zorunda kalmıştır.

Ama görünen o ki, içinde ne kadar faydalı şeyler olursa olsun, kabuğu sert bir bitkidir İnanır...

Bu yüzdendir ki hali, tavrı, duruşu, söylemiyle yansıttığı "erkeklik hali" –artık onun da benimsediği bir kavramla– "Kadirizm" olarak ideolojileştiriliyor.

KADİR İNANIR

Kadirizm bitti mi?

Kim bilir belki İnanır da imajından iyice sıkıldığından, onu bir peruğa sarıp atmak istemiştir. Haklı olarak, bundan böyle "Kadirist"liğiyle değil, "artist"liğiyle anılmayı seçmiştir.

Deli Gönüm

İnanır'ın kişisel öyküsü, Orhan Gencebay'ın, Yılmaz Güney'in İstanbul'a geliş hikâyelerini çağrıştırıyor.

Türk filmlerinde resmedildiği gibi, bir umudun peşine takılıp Anadolu'dan gelmiş ve önüne çıkan ilk kıyıda Boğaz'a bakıp, "Ulan İstanbul, yenerim seni!" diye kente meydan okumuş yetenekli gençlerden biri Kadir İnanır...

Babasına, "Laz Deli Memet" derlermiş. Sürmene'nin İsmailoğulları soyundan olan Deli Memet, Fatsa'dan evlenmiş. Tam 14 çocuk sahibi olmuş.

İnanır, 1949'da Fatsa'da doğmuş. İlk ve ortayı orada okuduktan sonra 13'ünde "adamı yiyip bitiren alçak İstanbul"un yolunu tutmuş.

Liseyi Haydarpaşa'da, üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Gazetecilik'te okumuş. O arada 1967'de *Saklambaç* gazetesinin "Fotoroman Kralı" seçilmiş.

Tabii, "Artist misin lan sen!" diye küfredilen Fatsa dağlarına epey yıldırım düşmüş o zamanlar...

Ama inat etmiş İnanır..

Deli Gönüm'le sinemaya geçmiş. Geçiş o geçiş... 1968'den bu yana 135 film ve dizide oynamış.

Kadirizm kanunları

"Kadirizm" lafı, 1995'te Star'daki *Savcı* dizisiyle kamuya mal oldu.

Star, "Kadirizm geliyor" diye günlerce yayın yaptı.

Sonradan çıkan haberler, gelen Kadirizmin kurallarını da ortaya koydu:

Bir dönemin Türkan Şoray kanunlarını hatırlatan bu kuralara göre İnanır'la oynayan kızlar, özel hayatlarına dikkat etmek zorundaydı. Aksi tavır, kovulmayla sonuçlanırdı.

Mesela *Kırk Ayna* dizisinde İnanır'ın kızını oynayan Mine Çayıroğlu, Özcan Deniz'le öpüştü diye Kadirizmin zindanlarını boylamıştı. Habere göre İnanır, "Benim olduğum dizide böyle şeylere izin vermem," diye azarladığı Çayıroğlu'na, "Kafana göre hareket edemezsin. İki gün odandan dışarı çıkmayacaksın, setten dışarı adım atmayacaksın," diye rest çekmişti.

Oysa kendisinin, popçu Çelik'in sevgilisine yazdığı cepte-

lefonu mesajları günlerce manşetleri süslemişti.

Demek Kadirizmin bir ilkesi de, sadece erkeklere uygulanabilir kurallar ihtiva etmesiydi.

"Bizi konuşurmayı"

İyi bir Kadirist, "ben" demez, "biz" diye konuşurdu.

Mesela Hülya Avşar, "Türkiye'de jön yok" mu dedi, İnanır bunu şöyle yanıtlıyordu:

"Hülya'yı severiz. Onu da aldık getirdik, sinemanın içine soktuk. Şimdi bizi konuşturmasın."

"Biz" dediği kendisiydi aslında; kibarlığından öyle konuşuyordu.

Ancak "Kadirist"ler, o "biz" de kendilerini de kucaklayan bir "kitle ruhu" buldular ve "Kadir Ağabey, bizim yerimize de konuş!" diye haykırdılar.

Ne yalan söylemeli, buna ihtiyaçları da vardı.

Çünkü palabıyıkları, şahin bakışları, tespih, künye, yumurta topuktan aksesuarıyla asırlarca evinin ve toplumunun tek hâkimi durumunda bulunan Türk erkeği, 80'lerden bu yana süngüsünü düşürmüştü.

İşsiz güçsüz kalıp eve para götüremez hale gelince karısına, kızına söz geçiremez olmuştu. Diklenecek olsa, "Kirayı ben ödüyorum," cevabını alıyordu.

Dahası, örgütlenen kadınlar haklarını arar, ezikliklerinin hesabını sorar hale gelmişlerdi.

"Maço", bıyığını kesti ve dövüşerek çekilmeyi seçti.

"Gel be!"

Yorgundu zaten...

Erkek olarak doğduğu andan itibaren "Kadirizm" in felsefesince yetiştirilmişti.

Küçükken "amcalarına pipisini göstermiş", her kavgada rakibinin yere sermiş, mahallenin kızlarına yan bakını doğduğuna plâman etmişti.

Daha okuyacak, askerlik yapacak, evlenip ev geçindirecek, arabasının, bacasının, karısının, kızının, hatta memleketin namusuna sahip çıkacaktı.

Erkekliğe hâle gelmesin diye "karı gibi" ağlamayacak, "karı

gibi" glmeyecek, çocuğunu doyasıya sevmeyecek, fabrikada, cephede, yatakta her an göreve hazır olarak bekleyecekti.

"Kadirizm" böyle emrediyordu.

Ama onun, bırakın her an tetikte olmayı, kolunu kaldırmaya bile mecali yoktu.

"Suredeki kadar dvlm"

İşte biraz da bu yüzden, Türk maosu, kendi yapamadıklarının acısını "Kadirizm" in ideoloğuna alkış tutarak hafifletmeye çalıştı.

"Kadir Ağabey" si onun yerine kızlara edep dersi veriyor, yeri geldiğinde tokadı basıyor, efelenip dayılanıyor, bıyık buruyor, racon kesiyordu.

Üstelik yakışıklı, karizmatik, duygusal bir adamdı.
Sosyal demokratı ama dinden imandan da anlardı.

Tempo'dan Füsun Saka'ın, "Hiç kadın dövdünüz mü?" sorusuna şöyle cevap vermişti:

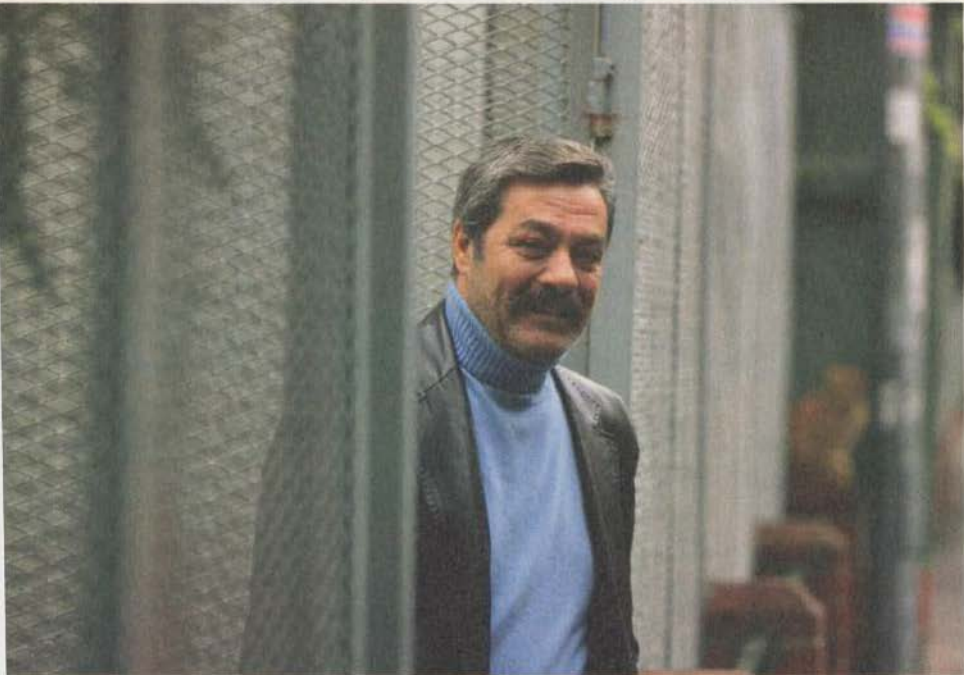
"Nisa Suresi'nin anlattığı kadar... O da İstanbul'a ilk geldiğim yıllarda..."

Bu tavır, onu Türk erkeğinin idolü haline getiriyordu.

Dumlupınar Üniversitesi'nden Yard.Doç. Mehmet Acet, "Futbolda Şiddeti Etkileyen Sosyal Faktörler" başlıklı araştırmasında, futbol fanatiklerine en beğendikleri yıldızı sormuş ve ezici çoğunluktan "Kadir İnanır" yanıtını almıştı. İnanır, her dört kişiden birinin oyunu alarak en yakın rakibinden iki kat fazla oy toplamıştı.

En güzelü maço

Sinan Çetin, *Komiser Şekspir* filminde ona etek giydirek "Kadirizm" in surlarında ilk gediği açtığı da, "Bu sahne, Kadir Ağabey'i bitirir," diyen çoktu.

Ama öyle olmadı.

Tersine, etek sahnesi, sinemanın zaruretlerine ve onun oyunculuk yeteneklerine numune oldu.

İnanır, eteği bile yakıştırmıştı kendine...

Lakin peruğun aynı kaderi paylaşması zor gibi görünüyor.

Çünkü yine Sinan Çetin tarafından Kadirizm'in zirvesine kondurulan "Bonus peruğu", piyasa çağında en büyük maço-nun "para" olduğunu kanıtıyor.

Bu maço, en yakın rakibinin karizmasını bile satın alabiliyor.

Zaten bu rol için Kadir İnanır'ın seçilmesi de, "O peruğu kafasına takacak son isim" olarak görülmesinden değil mi?

Tesellisi

Kadir Ağabeylerini afro saçlarla tafra yaparken gören örselenmiş Türk maçoları, belki biraz daha kimsesiz hissetmiştir kendini...

Kim bilir belki İnanır da imajından iyice sıkıldığından, onu bir peruğa sarıp atmak istemiştir.

Haklı olarak, bundan böyle "Kadirist"liğiyle değil, "artist"liğiyle anılmayı seçmiştir.

Bu, onun hanesine yazılan artı...

Hadisenin yenik maçolar açısından olumlu yanı ise şu:

Onlar da, "Kadir İnanır bile teslim olduysa bizimkine kim ne diyebilir?" diye avunabilir.

... Ki bu da az teselli değildir.

BENÇET NACAR

*"Bir kuşak
sevişmeyi
benden
öğrendi"*

70'lerin ikinci yarısıydı. Sokaklar içler acısıydı. Kadınlar sinemalardan çekilmiş, eski aile salonlarının koltuklarına ekşimtirak bir rutubet kokusu sinmişti.

Renkli

ADIM BEH

GÜLAY KONCAĞÜL DANIELA DUPREY

Seks filmlerinin unutulmaz yıldızı

Beyoğlu'nun arka sokaklarında eski bir binanın giriş katı...

Işıksız küçük bir daire...

Duvarlarda filmlere, dizilere kiralanmak üzere yığılmış asker, polis kostümleri, aksesuarlar, afiş dolapları, raflarda tozlu film bobinleri...

Salonun köşesinde eski bürokrat makamlarını anımsatan geniş bir masa...

Masanın üzerinde sayfaları sararmış, sayfa kenarları kıvrılmış, eski püskü bir kâr-zarar defteri...

Defterin başında, gözlüğünü burnunun üzerine devirmiş, sarı kâğıtlara rakamlar karalayan 70'lik bir yorgun adam:

Behçet Nacar...

Ya da bizim onu hatırladığımız adıyla, "Parçala Behçet"...

Türk tipi erotizm

Başını kaldırdığında, ilk gençliğimizin hafızasına yerleşen simasının iyi bir makyajla ihtiyarlatıldığını düşündürüyor.

Ama sadece sima değil, eski perdelerden kalan adamın farklılığı:

O vuran, kıran, ufalayan; dövdü mü yaman döven, sevdi mi parçalayarak seven adamdan eser yok.

Torun tosuna karışmış, hesap defterleri arasına gömülmüş, biraz bezgin ama müşfik bir dede görüntüsü...

İnsan, onun bir dönem "Türk tipi erotizm" in en popüler kahramanı olduğuna ve bir kuşağın ergenliğine damgasını vurduğuna inanamıyor.

Porno salgını

70'lerin ikinci yarısıydı.

Sokaklar içler acısıydı.

Kadınlar sinemalardan çekilmiş, eski aile salonlarının koltuklarına ekşimtırak bir rutubet kokusu sinmişti.

Daha önce benzeri görülmedik sahneler vardı "Üç Film Birden" in perdelerinde...

Seyreden erkeklerde, "Bunların peşinde bu kadar kadın varsa ben alasını ayıklarım" duygusu yaratırlardı.

İşin ilginç, daha sonra da benzeri görülmecekti.

Sadece o kuşağın gençlerine musallat olacak bir hastalığı sanki...

Projektörün ışığının düştüğü yerdeki kadınlar, Arzu Okay'lar, Zerrin Doğan'lar, Figen Han'lar, Zerrin Egeliler'ler, Feri Cansel'ler, Mine Mutlu'lar hiç olmadıkları kadar çıplak ve arzuluydular.

Erkekler iki çeşitti:

Aydemir Akbaş gibiler komikti. Soyundular mı kemikleri sayılırdı, ama nedense kadınlar onlara bayılırdı. *Ötür Kuşu Ömer* ya da *Hababam Git Hababam Gel* türünden adlar taşıyan filmlerde bütün zavalluluklarına rağmen, salonu dolduran benzerlerine cesaret veren bir sefil cazibeyle o kadından bu kadına koşarlardı.

Seyreden erkeklerde, "Bunların peşinde bu kadar kadın varsa ben alasını ayıklarım" duygusu yaratırlardı.

Mete İnsel de, Bülent Kayabaş da öyleydi mesela... Güldürerek severlerdi. Sonraları bu role Ali Poyrazoğlu, Hadi Çaman, Sermet Serdengeçti gibi "komik"ler de soyunacaktı.

"Behçet hastalığı"

Bir de "sert" erkekler vardı:

Kâzım Kartal, Tamer Yiğit, Kuzey Vargın gibi...

Bunlar bıyıklı, asık suratlı, kavgacı adamlardı. Öyle sululuk sevmezlerdi. Aslen dövüşür ama yeri geldi mi de sevişirlerdi.

İşte onların kralı, Behçet Nacar'dı...

70'lerde perdelerde tam bir "Behçet hastalığı" vardı.

1975'te *Parçala Behçet* filmiyle başrol oyuncusu olmuş ve beş yıl boyunca perdede eline ne geçirirse parçalamış atmıştı.

O kadar ki, onun filmi oynadı mı, ekşi kokulu salonlar dolup taşar, çıkışta yüzlerce erkek beyninde bir Behçet imgesiyle sokaklara koşardı.

Evde ezilmiş, okulda sinmiş bir kuşağa sevişmeyi de, dövüşmeyi de onlar öğretmişti.

Gençlerine kadını, erkeği, vücudun sırlarını öğretemeyen, arkadaşlığa cevaz vermeyen, cinselliği lanetleyen bir eğitim sisteminin ürünüydüler; geçimlerini de o sistemden sağladılar.

Bir kuşak, kadını, erkeği, sevişmeyi, seksi öyle bir şey sandı; yanıldı.

“Parçalanmış”, sakatlanmış bir erkekler ordusu, arkalarında kekremsi kokulu salonlar bırakarak ve kafalarında, “Tokmakla beni,” diye inleyen kadınlar taşıyarak sokaklara dökülürken, onlar sessiz sedasız ortadan kayboldu.

Kimi unutuldu gitti, kimi sinema, tiyatro kariyerine –geçmişinde hiç bunlar yokmuş gibi– devam etti.

Arna ne zaman sahneye, perdeye çıksalar, o ordunun erkekleri, onları hep beyaz donlarıyla anımsayacaktı.

Pişman mısınız?

60’ların başlarında doğmuşları, 70’lerde perdelerde büyüten adama, 2000’lerde “Pişman mısınız?”ı sormak istedim.

Nasıl girmişti bu âleme; kaç film çekmiş, çekerken neler hissetmişti? Zengin olmuş muydu? Aile kurmuş muydu? Huzur bulmuş muydu?

“Parçala Behçet”, bir kuşağın hayata bakışını belirleyen filmlerinden, sıradan bir “ılık açma, düğme dikme” faaliyetiymiş gibi söz ederek, samimiyetle yanıtladı sorularımı... Beyoğlu Rüya Sineması’nın önünde gezinirken, bir dönem her seans “ful çaktı-ğ” 800 kişilik salonların yeni müşterileri, bu 1.90’lık ihtiyarı kayıtsız gözlerle süzdü. Pomonun internete taşınıp tek başına izlendiği çağda, artık sadece bayramdan bayrama dolan sinemanın gişesindeki yaşlı adamla “Neydi o günler” muhabbeti yaptılar.

Bir ara ben de parçalanmış ergenliğimi hafızamdan boşaltıp katıldım sohbete: “Sahi, neydi o günler!..”

Avantür Behçet

“Cüneyt Arkın’ın çok dayağını yedim”

Nasıl başladınız sinemaya?

İstanbul’da Sultanahmet’te doğdum. Sanat okulu mezunuyum. Esas mesleğim dökümcülük... Bir ara şoförlük yaptım. Sonra 1964’te sinemaya bir figüran arkadaşımın davetiyle figüranlıktan başladım. Günlük işlere giderdik. Kalabalık sahnelerde kalabalığı temsil ederdik yani...

Sonra nasıl tırmandınız?

Figüranken yardımcı kavgacılığa başladık. İyi bir kavgacı olduk. O zaman figürana 10 lira yevmiye veriyorlardı. Sonra 25, 50, 100 liraya atladık. Dayak yiyenleri oynuyorduk. Bir yumruk yiyip devriliyorduk: İş çoktu. Günde iki-üç işe gittiğimiz oluyordu.

Zor muydu kavga rolleri?

Zordur kavga rolü yapmak. Dayak yiyeceksin, kendini yerden yere atacaksın, yumruğu yedin mi merdivenlerden yuvarlanacaksın; kolay değil yani. Herkes yapamıyordu. Ama ben çabuk alıştım. Hiç sıkıntı çekmedim. O zamanlar 30 yaşındaydım ve iriydim. Boyum 1.90'dı ve 100 kiloya yakındım.

Nasıl kavga taklidi yapardınız?

Dublajda elimizi şaklatıyorduk, yumruk niyetine... veya sopayla vuruyorduk. Bir ara her yumruğun karşısına Amerikan filmlerinden alınmış yumruk sesleri döşedik. Efektler güm güm öterdi. Hatta seyirci, öyle ezberlemişti ki, bana ağızlarıyla o sesleri yaparlardı. Tekme için ayrı, surata yumruk için ayrı ses koyardık.

Rol gerçek oluyor muydu bazen?

Tabii... Mesela Kuzey Vargın'ın bir kavga sahnesinde kazara kaşım yarıldı. Cüneyt Arkın'ın da çok dayağını yedim. *Malkoçoğlu*'nda göğsüme attığı bir tekmeden sonra perende atarken bayıldım. Allah'tan kendisi doktordu da kurtardı beni... Yine de hoşuma gidiyordu. Eğlenceliydi. Hep jönün karşısında kötü adamı oynuyordum. Arada sevişme sahneleri de çekiyordum. Şoförlüğü hepten bıraktım. Ekmeğimi buradan kazanıyordum artık.

Parçala Behçet

“Batırdık bıçağı, gösterdik kanı”

Erotik film salgını nasıl başladı?

Televizyon, sinemayı öldürmeye başlamıştı. Erotik ecnebi filmler ilgi görünce, sinemalar da iş yapmayınca patladı bu iş... Bu tür film yapmayan büyük artistler bir kenara itildi. Çünkü bir sinemaya erotik film geldiğinde karşısına en iyi film de konsa, o filmi altına yatırıyor. Ve o zaman sevişme sahnesi çekmeyen adam kalmadı. Bakma, şimdi hepsi kenara çekildi; ortada sadece birkaç kişinin ismi dolaşiyor ama bak bakalım afişlere hangisi çekmedi ki?.. Ali Poyrazoğlu da, Hadi Çaman da, Aydemir Akbaş da erotik film çekti, sevişti. Hepsi yatağa girdi çıktı... Ama o yatakta biraz daha abartılı sevişiyormuş, o biraz daha abartsız sevişiyor, var mı bir fark? Yok.

Siz ne zaman “dayak atan” rolüne terfi ettiniz...

1972 senesinde *Parçala Behçet*'le ilk başrolü yaptım. Avantür erotik bir film. Daha önceki avantür filmlerde de bazı sevişme sahnelerinde oynuyorduk. Stüdyoya gittiğimde çocuklar, “Yırt, parçala!” diye takılırlardı. “Parçala” aşağı, “Parçala” yukarı... Sonunda böyle bir film yapalım dedik. Çok hazırlandık.

Ne yaptınız?

Hususi elbiseler diktirdik. Hiçbir jönün yapmayacağı kavgalı sahneleri koyduk. Mesela hiçbir jön, bir satırı alıp da karşıdaki adamın suratına patlatmaz. Öldürse bile gayet kibar öldürür. Biz yeri geldi, sopayla adamın kafasını kırdık. Ne bileyim bıçağı tekrar tekrar batırıp seyirciye iyice kan gösterdik falan... Film tuttu.

Kaç para kazandınız Parçala'dan?

Biz o zaman *Parçala Behçet*'i satmadık. İşletme olarak verdik,

Behçet Nacar eski sinemaların önünde. Artık afişlerde yabancı pornocular var...

ama ben sonradan ayrıldım. Negatifleri onlarda kaldı. Film de sansüre takıldı. Ama sonra çok tuttu. *Parçala Behçet*'i altı ay oynatan sinema vardır. Konya'daki galasına gittim, yan yana iki sinemada toplam 7 000 kişi izledi.

Sonra?

Ondan sonra *Behçet* serisi devam etti: *Helal Sana Behçet*, *Namın Yürüsün Behçet*, *Tipsiz...* böyle Behçet'li on beş-yirmi film olmuştur. Sonra hayvan isimlerine başladı: yok *Akrep*'miş, yok *Çakal*'miş... Ondan sonra Almanya'ya kaset davası çıkınca, Müslüm Gürses'le dört-beş film yaptım.

Behçet'ler, hep seks filmleriydi.

Tamam içinde seks vardı, ama avantür filmlerdi. Daha doğrusu ayriyetten o film için erotik sahneler çekiyorduk. İsteyen sinema onu koyuyordu, istemeyen koymuyordu. Afişlere de ya-

bancı seks takvimlerinden kestiğimiz kızların resimlerini ya-
pıştırıyorduk.

Kadın oyuncular nasıl buluyordunuz?

Figüranlar, bizim filmlere gelen kızlardı. Eli ayağı düzgün, bir şeyler yapmaya çalışan bir insan olduğu zaman, "Gel!" diyor-
duk, iyi oynarsa bir dahaki sefer, "Al bunu sen oyna," diyorduk;
oynatıyorduk.

*Hani filmlerdeki gibi, evinden kaçıp artist olmak isteyen kızlar
mı?*

Katiyen öyle bir şey yok; gelip gidenler hep belli başlı insanlar.
Mesela ben hep Nuray'la, Emel Özden'le filmler yaptım. Hep
tanıdık yani.

Siz gidip izler miydiniz kendinizi sinemada?

İlk zamanlar giderdim. Nasıl bir etki yaptığını görmek için...
Seyirci çok iyiydi. Salonlar ağzına kadar dolardı. Alkışlardı.
Çok severdi seyirci beni... "Parçala aşağı, Parçala yukarı..."
Kimseden küfür falan yemedim. Hepsi sarılıyor, öpüyordu.
Anadolu'ya çok giderdik film çekmeye, her yerde yakınlık gör-
dük. O da bir cesaret verdi yani...

Helal Sana Behçet

"Külotlar çıktı, iş yozlaştı"

Sevişme sahnelerini yadırgamadınız mı başta?..

Valla yadırgamıyorsun, hepsiyle arkadaş oluyorsun zaten. Ya-
dırgayacak bir şey yok. Zaten benim filmlerimde aşağı yukarı
hep aynı insanlar başrol oynar. İsimli stara lüzum yoktu. Bütçe
de kısıtlıydı, zaten sırf "Behçet" ismi satıyordu. Sattığı için ben
figüranla bile başrol çektim.

Sevişme sahnesi çekerken kendinizi role kaptırdığınız olmaz mıydı?

Herkesin merak ettiği şey... Ama şimdi bir seti düşünün, bir kameraman var, bunun bir asistanı var, üç tane setçi var, üç tane ışıkçı var, bir rejisör var, bir reji asistanı var, bir kostümcü var. Yani nerden baksan on beş kişi var etrafında, iki de misafir olur. Yirmi kişinin arasında yatağa gireceksin. Ama alışmıştık biz artık. Oyun gibi gelirdi. Zaten filmlerde oynayanlarla kardeş gibiydik. Hiç öyle bir art niyetle bakmadık. Kimse kimseye zorla bir şey yaptırmazdı.

Kadın oyuncu için daha zor değil mi?

Kadınlar da alışmıştı. Zaten sana alışmış kadınlar gelirdi. Alışmışlardı. Hiç tanımadığı insanla başka, arkadaş gibi insanla yatağa girmesi başka...

Kadınlara da nasıl sevişeceklerini anlatır mıydınız?

Yok, zaten belli kadınlar çalıştığından, sevişmenin anlatılacak yanı yok. Rejisör bile anlatmazdı, o kadar alışmışlardı yani. Kamera zaviyesini iki sefer değiştirirdi. Kadın kalabalık istemezse, ışıklar zaten sabittir, ışıkçılardan biri kalır, diğerleri dışarı çıkardı.

Set dışında aranız nasıldı? Hiç gönül ilişkisi olur muydu?

Yok, hiç olmadı, ben evliydim o zaman.

Eşiniz ne diyordu bu işe?

Eşim karışmazdı, Allah rahmet eylesin... 56'dan beri evliydik. O da biliyordu, buradan ekmeğimizi kazandığımızı...

Filmleri seyreder miydi?

Yok, hiç seyretmezdi. Mahallede dedikodu falan olunca, "Kocam bilir işini," der çıkardı, hiç karışmazdı.

Peki sansür de var bir taraftan, nelere dikkat ederdiniz sevişme sahnelerinde?

Valla şimdi bu sevişme sahnelerinde malum, kadının göğsünün görünmesi bile yasaktı. Eh o zaman ne yapılıyordu, film den o sahneler ayıklanıp sansüre gidiyordu. Sonra gösterim sırasında ekleniyordu. Buna da "parça" deniyordu. Bunu da bilmeyen yoktu. Sansür de biliyordu.

Ona rağmen takılanlar oluyordu.

Tabii, ama açıklıktan falan takılmıyordu. Bir bahane buluyorlardı. Mesela final sahnesinde polis gelsin suçluyu yakalasin istiyorlardı. O yüzden bizdeki filmlerin çoğunun sonunda polis gelir.

Genelde öyle çok güzel vücutlu kadınlar değillerdi. Özellikle mi öyle seçilirdi, yoksa mecburiyetten mi?

O zaman sevişen kadınlar belliydi: Her kadın sevişmiyordu yani. Sonra isimli kadın olmazsa, dünyanın en güzel kadını da çıplak oynatsanız seyirci tatmin olmuyor. Belli isimleri arıyor yani... Zerrin Doğan, Zerrin Egeliler gibiler isim yapmıştı. Bu işe kendini adamıştı. Arzu Okay çok çevirmedi. Zor iş: Farzet ki, yirmi kişinin içine çıplak gideceksin. Yabancı birini getirsen çekingen davranır, zorluk çekersin. Ama bu işin içinde olan, daha rahat oluyor.

Settekiler nasıl izlerdi çekimi?

İçerisi gürültü, patırdı, sigara dumanı bilmem ne... Eh, orda sen yatakta film çekerken burada konuşurlar yani. Artık o kadar alışmış ki, kimseye enteresan gelmiyor.

Tamamen soyunmazdınız pek?

Son zamanda, bir-iki filmde oldu. Ondan önce kadın da, erkek de hiçbir zaman külotunu çıkartmazdı. Kadınların hepsinin üstünde külotu vardı yani... Bacağının arasına girer, külotu saklardık. O kızların hiçbiri porno çevirmedi. Bazen külotlarını da çıkarttılar ama o işe hiç girmediler.

Sonra ne zaman çıktı külotlar?

Erkekler hiç çıkartmadı. Kadının yan tarafı gözüktüğü için, o külotu çıkartıyor, bacağıyla erkeğin külotunu kamufle ediyordu. Böylece erkek de çıplak gibi görünüyordu.

Erkekler niye tam soyunmazdı?

Erkeği kim soyacak? Tamer Yiğit'i soyabilir misin? Beni soyabilir misin? Milyon versen, milyar versen soyabilir misin?

Ama soyunacak adam bulunurdu...

Sonradan cılkı çıktı. Sonra figürasyondan gelen sokaktaki adam soyundu, onları bile başrol oyuncusu yaptılar.

Yani külot çıkınca mı dejenerasyon başladı?

Tabii ondan sonra yarış başladı, işletmeci de para hırsına doymadı. Ne kadar açılıyorsa o kadar iş yapıyordu. Bu Dilber Ay'la, Zerrin Egeliler'le yapılan filmlerdeki adamlar, sokaktan alınan insanlardır çoğu yani.

Nerde çekiliyordu filmler?

Platolar vardı eskiden ama çok berbat yerlerdi. Soğuktu. Gerçi yataktaydık; ama üstünü örtmüyorsun ki... Işıklarla, spotlarla ısıtırdık.

Sorması ayıp, gerçekten uyarılmayı nasıl engellerdiniz? İlaç mı alırdınız?

Hiç öyle bir şey olmazdı.

Ama sonuçta bir kadınla yataktasınız?..

Ne olursa olsun... Yirmi iki kişinin arasında yataktan çıktığın zaman ne olacak, rezil olursun di mi?

Yatakta da sert bir adamdınız. Hakikaten kadınları hırpalarmıydınız?

Yok yok, ismim öyleydi yani... Yoksa tonla kadının birinden çıkıp birine gireceksin, yok öyle bir şey...

Peki özel hayatınızı hiç etkilemez miydi? Kavga, dövüş, seks... Bunların içinden çıkıp eve giderdiniz.

Ben normal hayatta asla kavga etmem. Set çıkışı eve giderdim. Televizyon seyredip dokuz gibi yatardım.

Çok para kazandınız mı seks filmlerinden?

Allah bin bereket versin, şimdiki her şeyimi sinemaya borçluyum. Çok ekmek yedik, hâlâ da yemeye devam ediyoruz. Benim aşağı yukarı yüz tane negatifim vardır. Bunlar oynadıkça para alıyordum bu seneye kadar. Bu sene bütün filmlerin mülkiyetini sattım. Allahıma bin şükür yazlığımı da var, kışlığımı da... Oğlum çalışmıyor, ona bakabiliyorum, kızıma da bakabiliyorum.

Sizce bu filmlerin yararı mı oldu, zararı mı?

Valla erotik filmlerin sinemaya hiçbir kötülüğü olmadı. İnsanları bunalıma sokacak bir zararı dokunmadı. Sinemayı batıran, Amerikan filmleri... Onlar gelince maliyetler arttı, filmler iş yapmamaya başladı. TV'de diziler çoğaldı. Sinemalar kapandı, çoğu yıkıldı, han oldu. Şimdi televizyondaki filmler bile bizim filmlerden kötü... O zaman, "Sinemayı erotik filmler öldürdü," dediler; oysa sinema çoktan ölmüştü. Bizim sayemizde sektöre hiç olmazsa para giriyor, insanların karnı doyuyordu.

Ne zaman bitti porno fırtınası...

1980'e kadar vardı işler. Sonra Almanya işi çıktı. Almanya'ya yönelik şarkıcı-türkücü filmleri yapılmaya başlandı.

Görüşüyor musunuz o dönem oyuncularıyla?

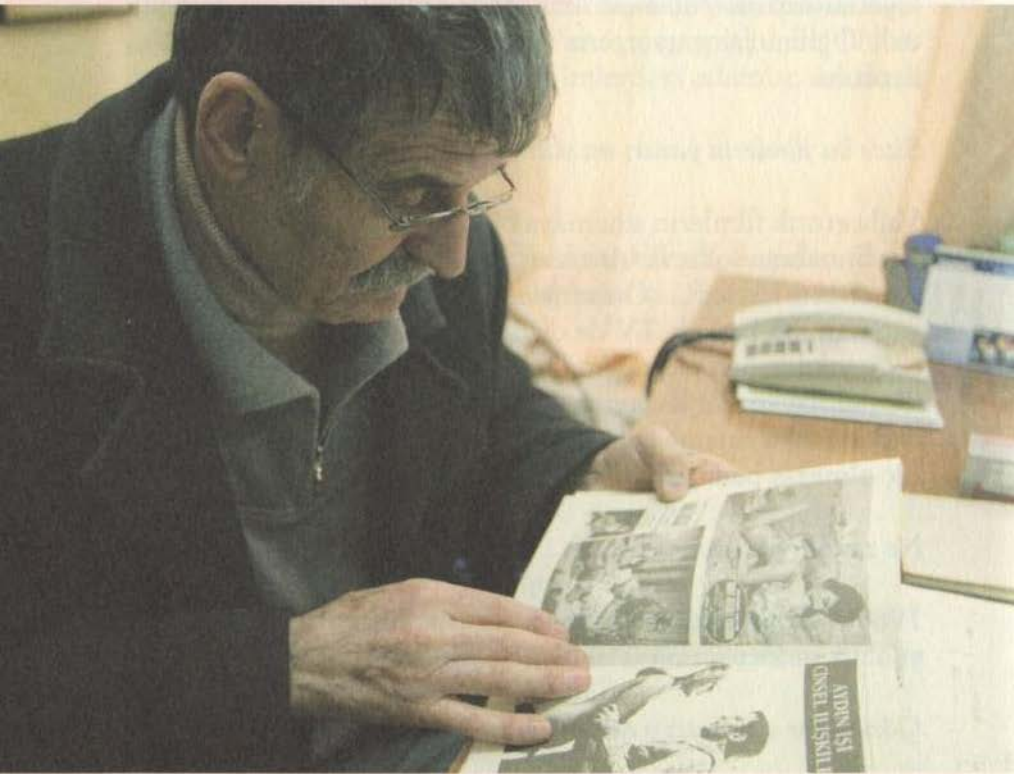
Yok. Artık sokakta kimse kalmadı. Çoğu da bıraktı zaten, buraya hiç gelen yok. Bazı eski arkadaşlarımız kahveye falan gelip gidiyor.

Şimdi filmlerinizi seyrettiğinizde ne düşünüyorsunuz?

İnsan bakıyor kendine tabii... Çok hareketliymişiz. Bir de yeni yetişenlere bakıyorum. Kavga etmesini bilmiyorlar. Doğru dürüst yumruk atmasını bilen yok yani. Ata binmeyen, kılıç kullanmayan, kavga etmeyen, üç-beş metreden aşağı atlamayan, camdan dışarı çıkmayan artist olabilir mi?.. Artistiz diyorlar işte.

Özlüyor musunuz oyunculuğu?

On yıldır oyunculuk yapmıyorum. Artık bizden geçmiş.

Mağrur Behçet

“Pişman değilim”

İzleyicilerinizin çoğu ergenlik çağında gençlerdi. Sizce Parçala Behçet, onlarda nasıl bir iz bırakmıştır?

Valla Anadolu'ya gittiğimizde, herkes, “Sizin sayenizde, bir şeyler öğrendik,” diyor. Anadolu'lu fazla kadın görmüyo kural dahilinde yatıp göre göre öğrendiler herhalde.

Perdedeki kadınlar çok istekliydi, ama seyreden erkekler sokağa çıktığında hiç öyle kadınlar görmüyordu. O da bir hayal kırıklığı ya da saldırganlık yaratıyordu. Hiç bunu düşünüp pişmanlık duydunuz mu?..

Yok, hiç...

ERMAN TOROĞLU

*Pazarların,
sahaların ve
stüdyoların beqi*

Hakem, futbolcu, yorumcu, televizyoncu, kabzımal. Her derde derman. Erman Toroğlu diliyle, kalemiyle, düdüğüyle her konuya girip her seferinde yeni bir olay yaratan bir televizyon kahramanı...

Toroğlu Beyliğinin vârisi

Hakem, futbolcu, yorumcu, televizyoncu, kabzımal.

Her derde derman...

Erman Toroğlu diliyle, kalemiiyle, düdüğüyle her konuya girip her seferinde yeni bir olay yaratan bir televizyon kahramanı...

O pozisyonun faul olup olmadığını o biliyor. Hakemin kararının doğru olup olmadığını da... Hale gelen sebze meyvenin kaçta kaçının faturalı, ne kadarının kaçak olduğunu da... Kadınların yumurtlama döneminde vücut ısısının kaç dereceye çıktığını da...

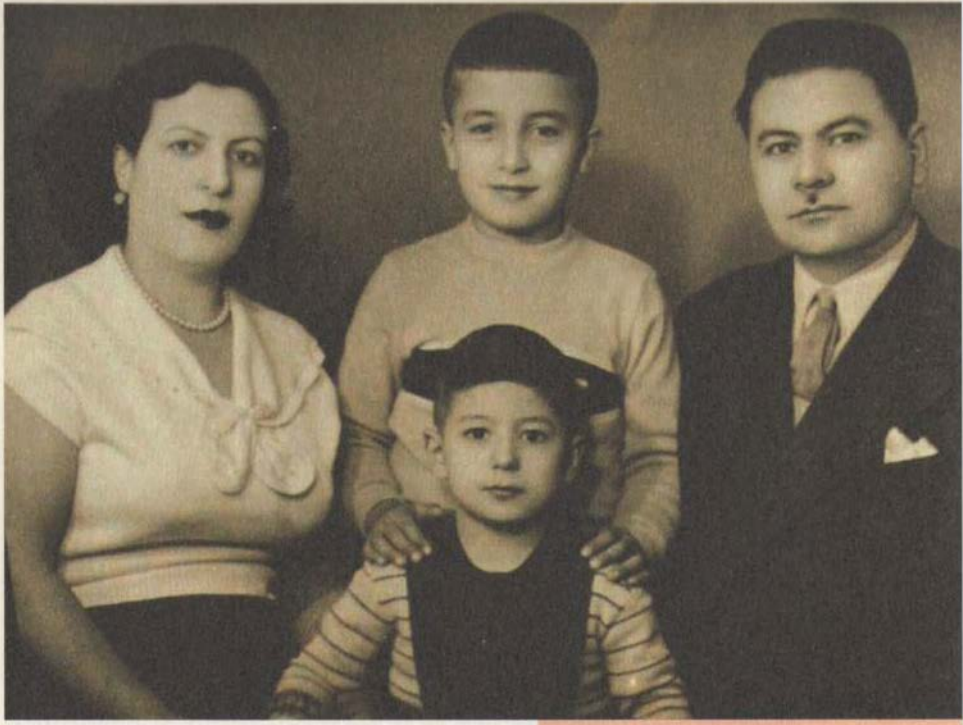
Ülkeyi kurtaracak politik kadronun kimlerden oluşması gerektiğini de...

Adalet sisteminin nerede tıkandığını da...

Her konuda söyleyecek sözü olan ve lafı çevirme ihtiyacı duymayan bir akımın sadece simgesi değil, neredeyse önderi Erman Toroğlu...

"Acaba bu programda ne yapacak, bu yazıda kimi vura-cak?" diye ilgiyle izlenmesi bu yüzden...

Bu röportaj, onun bütün meslek dallarını eze eze, tükete tükete zirveye yürüyüşünün hikâyesi...

Ailenin en küçüğü...

Toprak sahalardan, banker skandallarından, sebze hali tezgâhlarından, çapkınlık iddialarından sıyrılıp gelmiş bir günümüz starının benzersiz biyografisi...

Bir varmış bir yokmuş.

Bir zamanlar Orta Asya'da bir Toroğlu Beyliği varmış.

O beylik zamanla göçerek Mersin'e gelmiş. Orada yerleşmişler. Çocuklar, torunlar vermişler. Ve Beyliğin soyağacında yer alma sırası Erman Toroğlu'na gelmiş.

Erman Toroğlu, Orta Asya yiğitlerinin yalnızlık cengâverliğini günümüz dünyasına taşımış. Atalarının cenkte yaptığını o sahada, halde, stüdyoda, sütunda yapmış.

Stüdyoda yan gelip oturdukça, "Uğurcuğu" ile "oynattıkça", ağzına geleni patlattıkça, kendini tutamayıp parladıkça Toroğlu Beyliğinin günümüzdeki en popüler temsilcisi olarak sivrilmiş.

"Git, sor hocana"

Nereden biliyoruz Toroğlu Beyliği'ni?..

Erman Toroğlu, "Oğlanın tarih kitabında górdüm," diyor. "Git, hocana sor bakalım," demiş, ama hoca da bilmiyormuş.

Toroğlu, beyliğin son temsilcisini, yani kendisini anlattıkça, "Olamaz," diye kıvrınmaya başıyorum:

Çünkü anlattığı neredeyse birebir benim hayatım...

Bizimkiler de Orta Asya kökenlidir.

O da, Ankara'da doğmuş.

Benim gibi çocukluğu İsmet Paşa Mahallesi'nde geçmiş.

Babası memurmuş. Benimki gibi...

Sağlık Sokak'a taşınmışlar. Bizim gibi...

İlk ve ortaokulu Mimar Kemal'de okumuş. Benim gibi...

Lise için Atatürk Lisesi'ni seçmiş. Benim lisemi...

Orta Asya steplerinden beri aynı yoldan yürüyüp karşılaşmamışız da, "medya" denilen çoktanrılı kavim buluşturmuş bizi...

Ve Ankara'da bir büroda futbolcu, hakem, kabzımal, yazar, televizyoncu, maço Erman Toroğlu'yla konuşmuşuz.

O anlattıkça, bir Türkiye portresi çıkmış ortaya; sahalar-dan, pazarlardan, stüdyolardan, sütunlardan...

Buyurun hepsini gezelim birer birer...

Talebe Erman

Erman Toroğlu'nun hayatının en büyük dilimini öğrencilik yaşamı kaplıyor.

1948'de doğmuş ve 1955'ten, 1976'ya kadar, tam 21 sene okumuş.

Lise yıllarında kafasında hep Amerika'ya ya da Avustralya'ya gitmek varmış. Liseyi bitirince cerrah olmak istemiş. Hep "kesip biçmek" istiyormuş çünkü... Tıbbı kazanamayınca o işi, yıllar sonra gireceği televizyon stüdyolarına ertelemiş.

Ankara Siyasal'a önkayıt yaptırmış, ama devam mecburiyeti olduğu için vazgeçip futbola zaman ayırabileceği bir okula, Gazi İktisat'a gitmiş. Önce futbol tutkusu yüzünden, sonra askere giderse topa ara vermek zorunda kalacağından hep bekletmiş okulu... Bu yüzden son sınıfta kırk dersi birikmiş. Onları iki senede

Gençlik yılları. Toroğlu en solda.

temizleyebilmiş ve böylece dokuz senede mezun olabilmiş.

"Orada teknik bir hata yaptım," diyor Toroğlu, hayatına "Uğurcuğu"nun gösterdiği bir film gibi bakarak: "Tam boykotların tırmandığı 1968 dönemi... Kimse derse girmiyor. Kopya çeken geçiyor. Hocalar göz yumuyor. Bitir okulu dört yılda, git Dişçilik oku, ikinci bir üniversite bitir değil mi?"

Futbolcu Erman

"Lise 2'deyken Gençlerbirliği genç takımına gittim. Orada antrenör beni oynatmadı. Sinirlendim, hırs yaptım. Yaşım 16-17... O sıra beni PTT'nin genç takım antrenörüne götürdüler. Adam beğenmedi. Rahmetli Arman Talay'a götürdüler, beğenmedi; biri daha beğenmedi. Derken ikinci ligdeki Güneşspor'da Avni Bulduk vardı, futbolcu simsarı... 'Oğlancı' filan diye laflar geziyor. Adam, 'Ben seni çağıracağım,' dedi. Aradan bir ay geçti. Beni 19 Mayıs Stadı'nda Ümit Millî takımla maça çağırıldı. Şaşırdım: 'Lan, beni üç takımı beğenmedi. Bu adam Ümit Millî maçında ilk on birde oynatıyor'. Çıktım maça... Bayağı iyi oynadım. Millet şaşırdı. Adam maçtan sonra, 'Herkes gitsin Erman kalsın,' dedi. Şimdi, korku da var anlıyor musun. Güneşspor tam 19 Mayıs Tenis Kulübü'nün karşısı... Karanlık... Adam

geldi, 'Senin lisansını almam için şu kâğıtlara imza atman lazım,' dedi. Bana yedi-sekiz kâğıt imzalandı. Beni aldı arabasına, Ulus halinin oradan bana eşofman, ayakkabı falan aldı. Bir de 500 lira para verdi. 1966'nın 500 lirası çok büyük para... 'Yaz tatilinde koşacaksın, ip atlayacaksın,' dedi. Hırslıyım ya... Bir ay Çınarcık'ta koşup denize girdim. Geldim sezon başı, hem genç takımda, hem as takımda oynuyorum. İlk maç Samsun'da. Fakat Güneşspor'a gittiğimi pedere söyleyemiyordum. Üniver-

İstanbul'da Fenerbahçe'yi sekiz kişiyle yenip Türkiye Kupası'nı alan efsanevi takımda o da vardı.

site turnuvasına gittiğimi söylüyorum. Maçta ilk yarı ruh gibiyim, düşün mahalleden gelmişim, doğru dürüst sahayı orada görüyorum yani... Neyse ikinci yarı santrforu aldık, 35 metreden bir topa vurduk, kaleci havuza atlar gibi atladı, gitti gol oldu. Ben atmadım yani, o yedi. Maç 1-1 bitti. Çok büyük başarı...

Ertesi akşam yemek yiyoruz evde... Peder, 'Dün Samsun'da Erman diye bir futbolcu gol atmış. O sen misin?' dedi. Birisi üflemiş pedere. Baktım hiç kıyılayacak halim yok, 'Benim,' dedim. Resmî futbol hayatım böyle başladı."

Bir sene sonra PTT'ye gitmeye kalktığında o karanlıkta imzaladığı mukaveleler çıkarıldı Erman Toroğlu'nun karşısına... O da bir sene sonra, 18 yaşında, 100.000 liraya asıl sıvırleneceği takıma, Ankaragücü'ne gitti. Tabii paranın 60.000 lirasını Avni Bulduk'a vermek koşuluyla... Ama kalanı bile Çankaya'da üç daire almaya yetiyordu. Dokuz sene oynadı Ankaragücü'nde... İstanbul'da Fenerbahçe'yi sekiz kişiyle yenip Türkiye Kupası'nı alan efsanevi takımda o da vardı.

Sonra küme düştü Ankaragücü... İkinci ligde oynamak Toroğlu'na zor geldi. 1979 yılında Şekerspor'da oynarken bir gün antrenörüne kızdı, kramponu çıkarıp, "Al arkadaş ayakka-bılarını," dedi ve on beş senelik futbol hayatını noktaladı.

Kabzımal Erman

Askerliğini 12 Eylül döneminde, yedek subay olarak Gölcük'te yaptı Toroğlu...

O dönemde Murat 124 arabasını satmış, moda uyup parasını Onur İşhanı'nda bir bankere yatırmıştı. Yedek subay maaşının üzerine "tıkır tıkır" parasını alıyordu. Ancak bankeri battı. Bütün bankerzedelerin yığıldığı kapıdan yedek subay üniformasıyla girip parasını kurtardı.

Askerlik bittiğinde artık elde diplomayla ortadaydı.

Bir arkadaşı, "Erman, senin Mersin'de bahçen var. Sosyal çevren de var. Gel kabzımallık yapalım, iyi para kazanırız," dedi. Ankara toptancı halinde bir dükkân aldılar. Futbolcu alışkanlığıyla adını "Gol 77" koydular.

Erman Toroğlu, böylece üniversite mezunu bir kabzımal oldu.

Ticarete yabancı değildi aslında... Daha ortaokuldayken Samanpazarı'na gider, "kader-kısmet" alır, hediye damgaları yıldızdan taşmış olanları kazır, en büyük ikramiye olan çikolata-yı mideye indirir, kalan boşları başkalarına kazıttırdı.

Lise birde yazın, aile bütçesine katkı için Ankara Oteli'nin inşaatında çalışmıştı. Ancak kabızmallık hepten farklıydı. Yine de üç sene bu ortaklığı sürdürdü Toroğlu...

"Sonra işler iyi gitmeye başlayınca, bunlar keremeti kendilerinde buldular, beni şutladılar. Ben de aynı yerde bir başka dükkân açıp adını inadına 'Şut 74' koydum. Sekiz-dokuz sene de orada çalıştık. Tam on dokuz sene sürdü kabızmallık işi... Ama fazla sevmedim. Yapılacak iş değil. Başkasının yaptığı bir maddi hata yüzünden Maliye'yle başım derde girdi, vergi kaçakçılığından hüküm giydirdiler bana... Çok ağrıma gitti. Bıraktım."

Hakem Erman

İki yol kalmıştı: ya antrenörlük ya hakemlik...

Hakemliği seçti Toroğlu... Bu camia, asker kökenlilerin içindeydi. Futboldan gelenlerin pek şansı yoktu. Kursa yazıldı.

"Böyle cazip bir meslek yok. Düdüğü çaluyorsun iş bitiyor."

Aday hakem oldu; ama sınavda "küme düşürttüler" Toroğlu'na... Sınavda gelen soru şuydu:

"Bir serbest vuruştan, kendi kalene gol atıyorsun. Hakem-sin. Ne karar verirsin? Neden?"

"Top benim vuruşuyla, kalecime değmeden benim kaleme girerse kornerle başlarım."

Soruda iki özne var: hem futbolcu hem kaleci. Soruyu ve yanıtını şöyle düzenleyelim mi?

Bir futbolcu, serbest vuruştan kendi kalesine gol atarsa hakem olarak nasıl bir karar verirsin? Neden?

"Top, futbolcunun vuruşuyla, kalecisine değmeden kendi kalesine girerse kornerle başlatırım." Dinlemediler. Küme düşürdüler. Sonra şans yüzüne güldü. Onu tutan ekip Merkez Hakem Kurulu'na geldi. Yeni ekip onu A kategorisine, birinci lige çıkardı. Beş sene hakemlik yaptı. Sonra FIFA hakemi oldu. Uluslararası maçlara gitmeye başladı. Dört sene de FIFA hakemliği yaptı.

Hayatının bundan sonrasını şöyle özetliyor:

"Ondan sonra da Erman Toroğlu oldum."

Bir hakeme nasıl sike teklif edilir?

"Bir insan niye hakem olur ki?" diye soruyorum Toroğlu'na... Öyle ya, bu kadar lanetlenen, sülalesine stadyumlar dolusu küfredilen bir işe, niye talip olur insan?

Çok ilginç bir cevabı var:

"Böyle cazip bir meslek yok. Dündüğü çalışıyorsun iş bitiyor abi... Bir tek Allah, dündüğü çalarsa iş biter. Ondan başka, hâşâ kimsenin gücü yoktur. Hâkimin bile Sayıştay, Danıştay, Yargıtay, bin tane olayı var. Burada öyle değil. Müthiş bir otorite... Ama tabii iyi kullanıldığı zaman... Kötü kullanılırsa da tehlikeli olmaya başlar."

"Nasıl iyi kullanır otoritesini, bir hakem?"

"İki şey lazım: Futbolu bileceksin ve cesaretin olacak. İstanbul'da üç büyükler aleyhine penaltı çalarsam acaba gelecek maça çıkabilir miyim?" dersin olmaz."

"Peki, bütün stat size küfrederken bu, sizi sahada nasıl etkiler?"

"Sen işini yaparsan rahatsız olmazsın. Beş dakika sonra onların takımın lehine bir karar verince de, 'Koçum Erman!' derler."

"Hâlâ çok küfreden oluyor mu?"

(Bu soru üzerine, ceptelefonuna gelen mesajlardan örnekler veriyor Toroğlu... Bir kısmını hâlâ saklıyor. Burada zikrelemiyorum; ancak detayları, hayal gücünüze bırakıyorum.)

"Ya şike? Bir hakeme nasıl şike teklif edilir?"

Bunu yaşamış Toroğlu... FIFA hakemi olarak Gürcistan'a, Gürcistan-İrlanda maçına gitmiş. Öğleyin Belçikalı gözlemciyle yemek yemişler. Sonra otele dinlenmeye gitmek üzere bir Amerikan arabasına binmişler.

"Arabada dört kişiyiz. Ben arkada sağ tarafta oturuyorum. Giderken, arabayı kullanan herif, cebinden dört tane zarf çıkarttı. Baktı, bakarken de arabayı kaldırıma vuruyordu, zor kurtardı. 'Lan n'apıyo bu manyak,' derken zarflardan birini arkaya, bana uzattı. Ben hiçbir şey demeden aldım. Sonra 'tık tık tık' diğer üçünü dağıttı. O sırada geldik biz kalacağımız yere... İndik 'Akşam başarılar,' dedi, gitti adam. 'Açın lan, şu zarfları,' dedim. Açtık, bana 5.000 dolar, diğerlerinde de 4.000 dolar gibi bir para...

Beynimden vurulmuşa döndüm. Çıldırıldım, içeri girdim, Şenes Erzik'i arıyorum. Allah'ın terk ettiği yer o zaman Gürcistan... Erzik'i nereden bulacağız. Dedim, 'Bu maç biz yöneteceğiz.' Belçikalı bir gözlemci vardı. Çağırdık adamı, paraları koyduk kucağına... Adamın gözü düştü.

Dedi ki:

'Bunlar kalsın, konuyu görüşüp size haber vereceğim.'

Dedim ki adama:

'Siz maçtan sonra uçağa binip gideceksiniz, sakın bunu yarına ertelemeyin.'

"Maça çıktık. 2-1 yendi Gürcistan... Şevardnadze de maçta... Biz akşam eğlenceye falan gittik, benim surat iki karış. Ertesi gün döndük. Tabii olay UEFA'ya bildirilmiş, zarflar bizde... İrlanda'daki rövanş maçı da 1-1 bitti, Gürcistan tur atıyor. Ondan bir gün sonra Zürih'te UEFA toplantısı var. Bize biletler geldi. Paraları aldık, Zürih Hilton'a gittik. Toplantıda patır kütür bir itelediler herifleri:

'İki yıl Avrupa kupalarından men.'

Ortalık karıştı. İtiraz ettiler. İtiraz da 'red'.

Rüşveti veren herif, beni gösterip, 'Karayolundan Gürcistan çok yakın ama bu hakem karı kızla yatmak için Moskova üzerinden geldi,' dedi.

Ben dedim ki:

'Geçen hafta karayoluyla giden işadamlarını öldürdüler.'

İyice bombok oldu herifler... Bunun üzerine, 'Biz bu parayı hakemler burada alışveriş yapsın, eğlensin, diye verdik,' dediler.

Bunun üzerine UEFA'dan birisi çok güzel bir soru sordu:

'İyi güzel de, niye başhakeme fazla verdiniz, yan hakemlere az?'

Adam, 'Başhakem çok koşuyor o yüzden,' dedi.

'Peki dördüncü hakem oturuyor, ona da aynısını vermişsiniz,' deyince herkes düştü.

Ceza aldılar.

Sonra Gürcistan mafyası beni vurmaya Türkiye'ye geldi. Ve ben silah aldım. Bazı maçlara silahla gidiyordum. Ama silah taşımayı sevmiyorum. Oyuncak değil bu... Silahı çekiyorsan vuracaksın. Vuramazsan, alır o silahı bir yerine sokarlar."

Erkek Erman: "Kadın yumurtlarken kaç derecedir?"

Bir de maço Erman Toroğlu var tabii...

Sık sık kadınları kızdıran çıkışlarıyla tanıdığımız...

Geçenlerde "Hakemin Bakiresi" başlıklı bir yazıda, "Bakirelik yalnız bayanda mı olur, mesela hakemin bakiresi olmaz mı, yani bozulmamış bir hakem," diye yazdı. Bunun üzerine çalıştığı basın grubunun kadınları, Toroğlu'nu şikâyet dilekçesi verdi.

"Kadın bakire olmayınca değer mi kaybediyor?" diye sordum. İşte cevabı:

"Bugün dünyada bakir orman tabiri vardır. Niye? Balta girmemiş ormana 'bakir orman' denir. Bugün Türkiye'de özellikle iki grup, bakir-bakire olmaya mecburdur:

Biri hâkimler, öbürü hakemler.

Yani kadınlar buradaki espriyi anlamayıp, dediğimi başka manaya çekerse son derece yanlış... Beni şikâyet ettikleri yazının altına imza atarım. Ama benim yazdığım o değil ki... Benim yazdığım, hakemin bakir kalması..."

"Bekâreti kaybolunca bozulmuş mu oluyor kadın?"

"Ben öyle görmüyorum. Ben oğluma bile telkin ederken bakirelik konusunda tam ters telkin ederim. 'Yarın bugün evlilik yapacaksınız, beraber olacağınız kızı, kadını, bakire olmadığını için sakın suçlamayın. Dinleyin bakalım ne olup ne bittiğini,' diyen adamım... Onlar yazıyı tam anlamamışlar. Ben orada ahlaki bozulmadan bahsediyorum."

"Programda da bazen, kadınlar hiç izlemiyormuş gibi rahat konuşuyorsunuz."

"Ben özel hayatımda da, özellikle araba kullanırken filan, kendi kendime küfreden bir adamımı. Belki de kendimi rahatlatıyorum. Ama televizyonda öyle bir şey olmuyor. Hatta Şansal bazen geriliyor ben sinirlendiğim zaman, ağızımdan bir şey çıkacakmış gibi... Mesela bir gün Şansal dedi ki:

'Ya Erman, Fenerbahçe çok hücum etti ama gol atamadı.'

Ben de, 'Şansal her gün seks yaparsan çocuk olmaz,' dedim.

Şimdi bunun belli günleri var. Aslında onu da açmam lazımdı açamadım. Kadın bir hafta zarfında hamile kalabilir. O haftanın da her günü değil. Bu bir hafta zarfında iki gün kadının derecesi 37,5'tan 38,5'a çıkar. Bu, yumurtlama devridir. Yani, 'Kadının ateşini ölçüp sonra iş tutacaksın,' demem lazım-

dı. Diyecekler ki, 'Ulan ukala, onu da mı biliyorsun.' Biliyorum, çünkü hanım altı tane düşük yaptı. Yani çok çalıştık bu konuda biz..."

"Otoriteniz evde de geçerli midir?"

"Aslında evde rahatlarım. Mutfağa girip börekten, kabak tatlısına kadar iyi yemek de yaparım. Öyle sertliğim filan yoktur. Ama ailenin reisi benim. 'Kadınla erkek eşittir' prensibine karşıyım. Aile içinde ben de bir şeyler yapacağım, o da yapacak; ama sonunda bir karar alınacak. Fikrini alırım ama sonunda kararı ben veririm. Bir arabayı iki kişi kullanmaz. Ben direksiyona oturacağım, hanım yanda, 'Erman sen debriyaja basarken, vitesi de ben değiştireyim.' Yok öyle şey..."

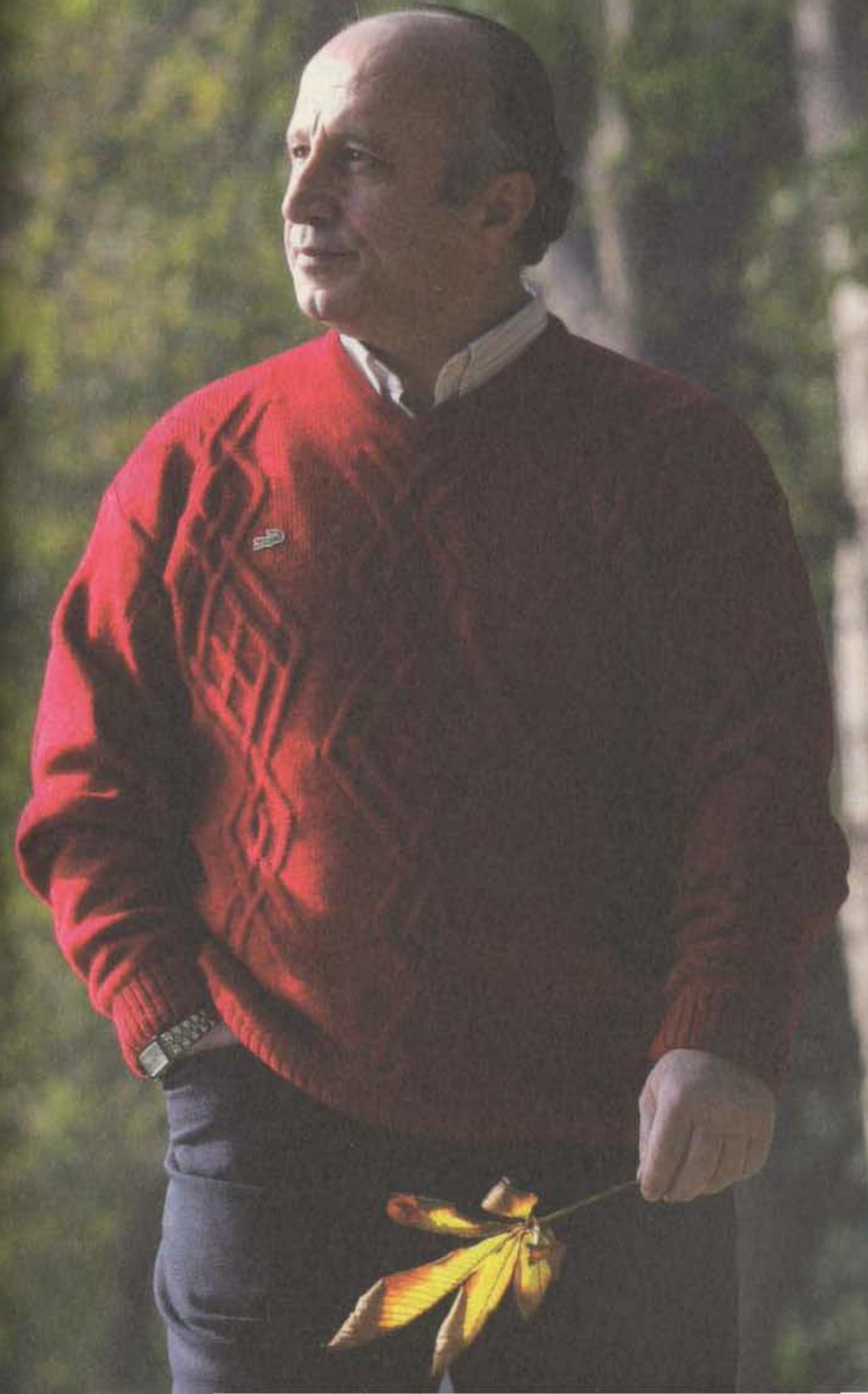
"Arabayı biri kullanacaksa o niye kadın olmasın?"

"Onun da kullanacağı yer var. Bir ev alınırken hangi evin alınacağı kararını ben veremem, benim işim parayı vermek. Araba için ben ne kadar para koyacağıma karar veririm, o markasına karar verir. Bazen kadınlar daha doğru karar veriyor. Biz içine çok girdiğimiz için objektif olamayabiliriz, olaylar tribünden daha iyi görülür."

YAŞAR NURİ ÖZTÜRK

*Kuran bilgini
tele-vaiz*

İlahiyat profesörü...
İstanbul Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi eski
dekanı... hukukçu...
vaiz... hatip... yazar...
televizyon programcısı...
judocu...

"Küçük Hoca" büyük yolda

Yaşar Nuri Öztürk'ü, din sohbeti yaptığı televizyon programlarından tanıyoruz.

Hoca, günümüzün "tele-vaiz"i...

Atatürk'le dindarlığı bağdaştırmaya çabalayan "laik kesimin gurusu" adeta... Anadolu'daki söyleşilerinde yaşanan izdiham ona, postmodern bir tarikat lideri statüsü kazandırdı.

Bir ara CHP'de siyaseti denedi, olmadı.

Dışlanmasından dolayı Baykal'ı suçluyor.

"Baykal hata yapmasa CHP, benim sayemde yüzde 10 oy alır, koalisyon başı olurdu," diyor.

Bu özgüveni yaratan formül, kendi kişiliğinde...

"Ben bir Kuran bilginiyim. Bu, benim din referansım. Ben sosyal demokratım. Bu da siyasi anlayışım. Ve ben Atatürkçüyüm. Bu üçünden bir sentez yapılması gereğine inanıyorum."

Peki proletaryanın siyasetini Nutuk ve Kuran'la buluşturan bu siyasi çizgi, nasıl bir yaşam içinde şekillendi?

Bu mucizevi formülün sırrı, Yaşar Nuri Öztürk'ün hayat hikâyesinde gizli.

Ev değil akademi

Trabzonlu Öztürklerin soyu, baba tarafından altı-yedi göbek öteye, Malatya'ya kadar uzanıyor. Secere daha geriye götürüldüğünde Bağdat'a çıkıyor. Anne tarafı ise Bayburtlu...

Babasının dedesi "Allame" lakaplı Mehmed Ali Efendi'ymiş. Sürmene'de lakabına yakışır bir kütüphane bırakmış ardında...

Babasının amcası Küçük Hasan Efendi ise şeyhmiş. Halen mezarı ziyaretgâh olan bir tasavvuf erbabı...

Yaşar Nuri, 1945'te, babasının annesiyle tanıştığı Bayburt'ta doğmuş, ama Sürmene'nin Fındıcak köyünde büyümüş.

Köy, "iliklerine kadar mutaassıp"mış. Öztürk'ün tabiriyle "hurafeci dinin cenderesinde bir yer"...

Dedeleri gibi babası da tüccarmış.

"Sofrası bereketli bir ailede yetiştim," diyor Öztürk: "Tabiri caizse evimiz akademi gibiydi. Evde 24 saat Yunus'tan Mehmed Âkife, Mevlânâ'dan Fuzulî'ye şiirler okunur, rüya tabir edilir, siyasi yönlendirmeler yapılırdı. Annem de beş vakit namazında başı örtülü ve köyün tek okuryazar kadınıydı. Babam ise on yaşından itibaren Kuran'ı ezbere okumuş, kazaya namaz bırakmamış bir adamdı; ama tam bir sosyal demokrattı. Atatürk'e ve Ecevit'e hayrandı ama İnönü'yü sevmezdi. Şimdi anlıyorum ki, onun anladığı, anlattığı din, sosyal demokrasinin ta ciğeriydi."

"İlkokula gitmedim"

Yaşar Nuri, işte böyle bir babanın kucağında büyüdü.

"Kucağında", lafın gelişi değil. Gerçekten de köy halkına çocuklarını okula yollamayı telkin ederken kendisi -mecburi

Yaşar Nuri Öztürk'ün babası.

eğitim olmasına rağmen- oğlunu ilkokula yollamamış, evde, dizinin dibinde Arapça, Farsça öğretip Kuranıkerim ezberletmiş.

“Bana dedi ki, ‘Orada o kadar yılını kaybetmene yazık. Onun çok üstündesin sen...’ Nitekim bana Türk alfabesini bir gün fındık bahçesinde öğretti. Ertesi gün gazete okuyabiliyordum.”

Öztürk, anlattıklarındaki fevkaladeliği fark ederek zaman zaman, “Aynen böyle... En küçük bir mübalağa yok,” deme ge- reği duyuyor.

Cansız Hoca devrimi

1959’da ilk kez Sürmene’den çıkıp Tokat’a, babasının ilk eşin- den olan ablasının evine gitti. Orada 1,5 yıl, “çok değerli bir âlim” diye tanımladığı Gürcü Mehmet Efendi’den üst düzey Arapça dersleri aldı. Dönüşte babası onu, okusun diye Trabzon Diyanet müfettişi Cansız Hoca’ya teslim etti.

“Cansız Hoca, benim hayatımın en büyük devrimidir,” di- yor Öztürk. “Bugün dahi Türkiye’de, İslam din ilimlerinde bir benzeri bulunmayan muhteşem bir insandı. Oflu olduğundan Rumca yoluyla eski Yunanca bilirdi. Arapça ve Farsçaya da hâkimdi. Çoğu kaynağı, hafızasından ezbere bilirdi. Ve garip- tir, o da babam gibi iliklerine kadar ‘solcu’ bir adamdı.”

Öztürk, bir yandan Cansız Hoca’nın rahleyi tedrisinden geçerken bir yandan da Fransız edebiyatına merak sardı. Fran- sızca öğrendi. André Gide’den, Jean-Paul Sartre’a kadar bir dizi Fransız düşünürün eserlerini okudu. Babası, “Tek kanatlı kuş uçmaz,” derdi hep... “Sadece İslam kültürüyle yetinmezse daha iyi uçar”dı.

“Küçük Hoca”

O yıllarda Trabzon’da vaaz vermeye başladı Öztürk...

Henüz rüşünü ispatlamadan “Küçük Hoca” olarak nam yapmıştı:

“Trabzon’un en ünlü vaizi bendim. Zeytinlik Camii’nde ben konuşurken civar kentlerden otobüslerle dinlemeye gelir- lerd. Cadde o kadar dolardı ki, aşağıdaki Saray Sineması’nın işletmecisi, Müftülük’e başvurup, ‘İşimize engel oluyor,’ diye

şikâyet etmişti. Kürsüde, Batılı düşünürlerden, hümanizm fikrinden örnekler veriyordum. İlerideki senteze o yaşlardan başlamıştım. Oralarda o zamanlar hayal bile edilemeyecek şeylerdi bunlar. Birçok hoca efendi, 'Nereden çıktı bu velet,' diye söyleniyordu. Hasede maruz kalmaya o yaşlarda başladım. Sokaklarda gezerken herkesin baktığı bir idoldüm artık.."

Aşık Hoca

Her idol, kendi hayran kitlesini yaratır.

"Kızların da gözdesi miydiniz?" diye sordum; politik bir cevapla, "Hanımlarla aram hep iyi olmuştur," dedi Öztürk... Edebiyat yarışmalarına girmiş o yıllarda... Aşk şiirleri yazmaya da çoğumuz gibi o yaşlarda başlamış.

"Kime?"

"O konulara fazla girmeyelim," diyor mahcup bir edayla... Nedenini sonradan anlatıyor:

Biri Rize'de, ikisi Trabzon'da üç kızı sevmiş ve üçü de erken ölmüş. "Bende hatıraları çok kutsal kişilerdir," diye rahmetle yâd ediyor hepsini...

Yaşar Nuri Hoca'nın, 1965'te henüz 20 yaşında, biraz da annesinin ısrarıyla evlendiğini ve genç yaşta üç çocuk sahibi olduğunu da belirtelim.

Erbakan faktörü

O süreçte dışarıdan ilkokulu bitirmiş ve Trabzon İmam Hatip'e girmiş Yaşar Nuri Öztürk... Hafta sonları hocalarına evde Arapça dersi veriyormuş. O yılların İmam Hatip'inin bugünün İlahiyat fakültelerinden bile ileri olduğunu söylüyor:

"Ama bozdular. 1970'te Erbakan geldi ve dedi ki, 'Bilgili olmanız hüner değil, bilgi Şeytan'da da vardır. Önemli olan dava adamı olmaktır.'

Yaşar Nuri Öztürk - Aşık Hoca.

Hepsini piyon haline getirdi ve yozlaşma böyle başladı. Din, kahvehanelere düştü. Tarih boyunca kutsallığın sembolü olan 'Allahüekber', siyasi rakiplere küfür için kullanılır oldu. Eğer siyasi İslam'ın eli musallat olmasaydı, o İmam Hatip okulları ülkenin ufkunu aydınlatırdı. Bugün çektiğimiz acıların hiçbirini yaşamayacaktık. İmam Hatipleri mahveden, Erbakan'ın zihniyetidir."

İmam Hatip mezunu

1968'de okul birincisi olarak mezun olup ilk kez İstanbul'a geldi Yaşar Nuri Öztürk...

İlahiyat ve Hukuk okudu. Üniversiteler öğrenci olaylarıyla çalkalanırken o hümanizmiyle kenarda durdu. Olaylara karışmadı.

Hukuk'u bitirdikten sonra üniversitede asistan olarak kaldı. Bir yandan da avukatlık stajını yapıyor, Son Havadis, Tercüman gibi gazetelerde yazılar yazıyor, Ramazan sayfaları hazırlıyordu.

1980'de İslam felsefesi alanında doktorasını verdi. Bu arada Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki elyazmalarını tarayarak yazdığı kitaplarla yurtdışında ilgi çekti. 80'lerin başında Amerika'dan öğretim üyeliği teklifi alınca bir yıl İngilizce kursuna gitti. Sonra New York'a iki saat mesafedeki Milltown'da İslam düşüncesi üzerine lisansüstü dersleri verdi. Burada "bir başka kutsal hatıra" dediği bir aşk yaşadı.

1987'de döndü. Ve döndükten üç hafta sonra TRT'de Asaf Demirbaş'ın sunduğu bir dini programa çıktı.

"Çıkış o çıkış..."

"Ben durdurdum"

O günden sonra ekranların de-
ğişmez ismi, adeta "tele-vaiz"i
oldu Yaşar Nuri Öztürk... Din
konusundaki hurafelerle ve
yükselen siyasi İslam'la baş et-
meye çalışan Türkiye, onun
"Atatürkçü mümin" çizgisine
dört elle sarıldı. Hem dine ça-
ğırın, hem bağınazlığa savaş
açan tavrını benimsedi.

700 sayfalık *Kur'an'daki İslam* (Yeni Boyut, 1992) kitabı
çok kısa bir sürede 40 baskı
yaptı.

Yayımladığı Kuran meali,
126 baskıya ulaşarak, "Türk ta-
rihinin en çok basılan kitabı"
unvanını kazandı.

Ve Öztürk, kırk kitabının üzerine, televizyon programları,
paneller, kitaplar, gazeteler ve nihayet Siyaset Meydanları ek-
leyerek, Türkiye'nin "resmî" din otoritesi haline geldi.

Son yıllarda oynadığı role dair iddialı konuşuyor:

"Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, eğer din meselelerinde
benim getirdiğim mesaj olmasaydı, Türkiye çok daha kötüye
giderdi. İslam'ın siyasallaştırıldığını, dinin saltanat aracına dö-
nüştürüldüğünü zamanında gördüm ve yazılarımla, çıkışla-
rıyla uçuruma gidişi durdurdum. Bunu yapmasam, çok insan
o akımın peşine takılırdı ve radikal akımların oy oranı tırma-
nırdı."

Yeni misyon

İlahiyat profesörü... İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
eski dekanı... hukukçu... vaiz... hatip... yazar... televizyon prog-
ramcısı... judocu...

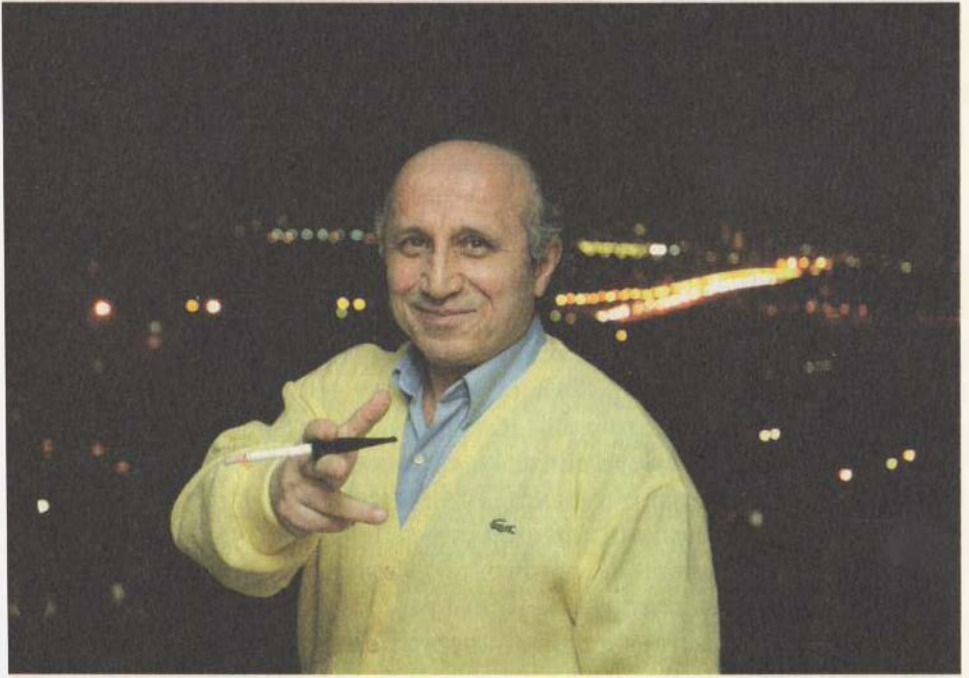
Ve CHP'nin hayalleri kırık politikacısı...

Ancak, "Burada bitmedi," diyor Öztürk. "Cumhuriyet varsa

din olmasın," diyenler ile, "Din var. Cumhuriyet gerekmez," diyenler arasında sıkışıp kalan Türkiye'nin dinle, Cumhuriyet'i, maneviyatla sosyal demokrasiyi barıştıracak, hurafelerle savaşacak bir siyasi harekete ihtiyacı olduğunu vurguluyor:

"Ama artık ben böyle bir harekette vagon olmam. CHP deneyimi bana gösterdi ki, bu konuda beni vagon yapacak birisi Türkiye'de yok. Eğer tarih ve millet beni böyle bir misyona iterse ben bunun lokomotifini olurum artık."

Anlaşılan o ki Türkiye, yıllardır ekranın vazgeçilmezlerinden olan "tele-vaiz"i izlemeye devam edecek.

Tarkan
Yılmaz Erdoğan
Süreyya Ayhan
Özcan Deniz
Yıldız Tilbe
Mehmet Çağçağ
Hülya Avşar
Orhan Pamuk
Şebnem Ferah
Cem Yılmaz
İbrahim Tatlıses
Mazhar Alanson
Tarık Akan
Cem Karaca
Sibel Kekilli
İskender Çolak
Kadir İnanır
Behçet Nacar
Erman Toroğlu
Yaşar Nuri Öztürk

Onlar ahir zaman suretleri...
Günümüzün şöhretleri...
Kimini puslu bir camın ardında gördüm,
Kimini bir kâhin küresinin aynasından...
Kimiyle bir golf arabasında,
Kimiyle motosiklet selesinde konuştum,
Kimiyle dertleştim sabaha kadar,
Kimini gıyabında çekiştirdim.
Bir samanyoluydu baktığım;
Kimi yıldız yeni yeni parlıyordu,
Kimi kayıp gitmişti bile...
Çoğu, en parlak döneminde
Yansıdı kitaba,
Asıl önemlisi,
Türkiye'nin bir başka yüzünü gördüm,
her baktığımda yıldızda...

23 TL
KDV DAHİL

ISBN 978-975-07-1822-9

9 789750 718229